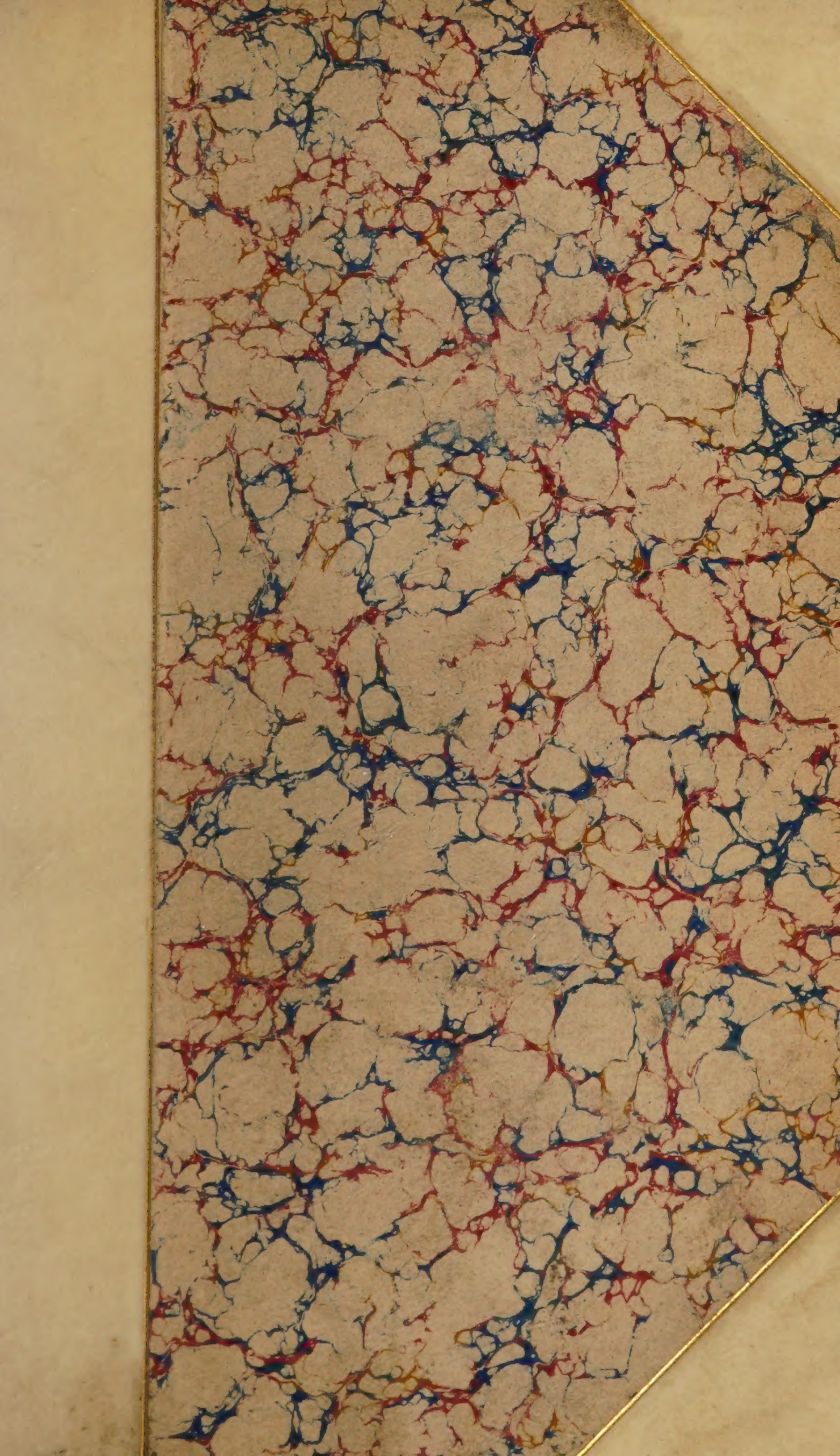
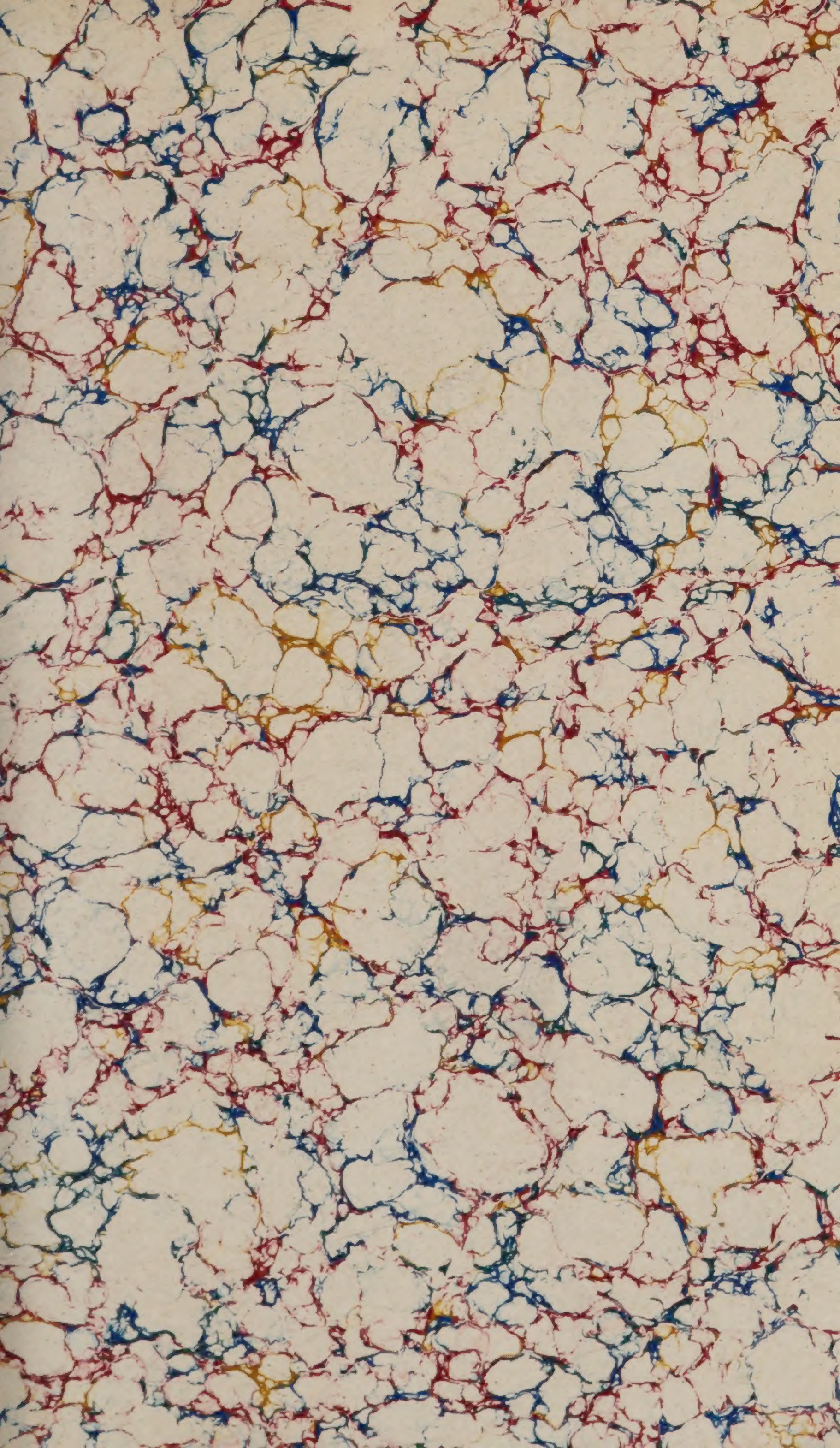

23, 520/A

B. II 18/f

S
20/6/06
767

37.C.15703
B252.2.

P: Christopherson
Aul. Pem: 1738

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

4527
41

HISTORIA MEDICINÆ A GALENI TEMPORE USQUE AD INITIUM SÆCULI DECIMI SEXTI.

In qua ea præcipue notantur quæ ad PRAXIN pertinent.

IGNOSCES mihi, Vir Amiciſſime, ſi novam Libri Editionem, quem de Medicinæ Hiſtoria conſcripſit V. C. Daniel Clericus, aliqua cum aviditate expectaverim. Scis enim probe quanti ſemper fecerim Auctoris hujus graviſſimi eruditionem ac judicium, quorum utrumque in tribus antea vulgatis ab illo ſuper hac re Partibus ſummopere eluceſcit. In eo opere Hiſtoriam hanc ad finem uſque Galeni temporum deduxit: cujus quidem Scriptoris Græci, uti aliorum quoque omnium, qui per ſexcentos hunc ac ſupra annos anteceſſerunt, libris diligenter excuſſis, commentarios ſuos labore indefeſſo & exquiſita arte contexuit. Ac Veterum quidem Medicorum Philoſophiam, Theoriam, atque Praxin omnem ita fuſe ac dilucide a Clerico explicatam invenimus, ut neque placitum

24 a

ullum, aut opinio quævis, neque morbi aut medicamenti Scriptoris quidem cujusquam nomen apud iſtos occurrat, cujus non enarrationem ille plenam & accuratam tradiderit.

Ad calcem novæ hujus Editionis, Specimen quoddam ſex & quinquaginta Paginis conſtans ſubjicitur; in quo eadem Hiſtoria uſque ad Medium Sæculi Decimi Sexti (nam quod in Libri Titulo, Decimi Septimi, legitur, id errore aliquo accidit) breviter continuari dicitur. Verum illud temporis ſpatium, utpote annorum mille ac ducentorum, nimis amplum eſt, quam ut in Opuſculo tam exili plene deſcribi potuerit: licet dimidia ejus pars in vanis obſcuriſque enarrandis non fuiſſet illiterati hominis ac Fanatici iſtius, Paracelſi, ſomniis abſumta.

Rogas ut meam de hoc Specimine ſententiam Tecum communicem. Utinam eſſet eadem quam de Hiſtoria ipſa jure optimo pronuntiavi. Sed, ut vera fatear, ita parum abſoluta aut elaborata mihi res videtur, ut ibidem multa negligenter, multa perperam dicta exiſtimem. Quare Tibi obſequens, de Medicinæ Hiſtoria intra idem ſpatium, pauca quædam obiter animadvertam. Quoniam vero ad Libros mihi aditus non ita facile pateant, licet otium abunde ſuppetat, cave ne perfectum aut limatum quippiam deſideres; ſparſas tantum Obſervationes aliquas velim expectes, quas mihi hoc tempore vetus præſertim recordatio, partim tamen etiam quorundam de his Auctorum feſtina retractatio ſuppeditavit.

Oribaſium, Aëtium, Alexandrum, Paulum-

lumque Clericus, ſine ullo diſcrimine, in Quarto Sæculo ponit. Non diffiteor ſane apud optimos Hiſtoricos de horum Virorum ætate perturbata omnia & confuſa reperiri; iique haud magnopere laborant, modo non plus centum aut bis totidem annis a vero aberrent. Facile tamen animadverti poteſt, hunc, ſi, qua animi intentione atque cura Hippocratem & Galenum antea pervolverat, horum itidem Medicorum ſcripta verſaſſet, ſine ulla alia ope propius ad veritatem accedere potuiſſe. Id ego paucis oſtendam. Oribaſius, quanquam Collectiones ſuas Juliani Imperatoris temporibus, circiter A. D. CCCLX, conſcripſerit, tamen uſque ad finem quarti Sæculi, uti ex eo ipſo ac familiari ejus Eunapio [a] plene colligi poteſt, ſuperfuit; Aëtiuſque qui ex Oribaſio quædam ſe deſumere ſæpe teſtatur, de eo minime, quaſi de homine ſemetipſo paulo duntaxat anteriore, loquitur. Quod ad Aëtium pertinet, ex ipſis ejus Libris conſtat, hos ab eo, ante finem Quinti, vel initium Sexti Sæculi, ſcriptos non fuiſſe: quoniam in his non modo Sanctum Cyrillum, Archiepiſcopum Alexandrinum, qui A. D. CCCCXLIV obiit, ſed Petrum quoque Archiatrum Theodorici Gothi Medicum, atque adeo Cyrillo ipſo juniorem, nominat. Alexander Aëtio inferior eſt, ſiquidem hic ab illo prædicatur; tamen inter illos nonniſi exiguus annorum numerus interceſſit. Nam præterquam quod is [b] Jacobum Pſychreſtum, Medicum no-

a In Chryſanthio. b 5. 4. De Jacobo hoc plura in ſequentibus.

nobilem, Leonis itidem Thracis, ante A. D. CCCCLXXIV, Archiatrum, extollat, cujus mentio pariter apud Aëtium reperitur: Agathias, qui Historiam suam sub initia Justini Junioris A. D. DLXV aggressus est, refert quanto in honore fuerit Alexander, imperante Justiniano Romæ agens; eumque una cum quatuor ejus Fratribus, quorum in suo quisque genere præcelluit, eximie collaudat. Neque Alexander fortasse multo tempore Agathiam præcessit; siquidem, ut ipse ait, eum quem habemus de Medicina Librum provectissima ætate contexuit, cum ob laboris intolerantiam artem hanc exercere jam desisset. Lindanus parum constare existimat, utrum A. D. DC, CCCCXIII, aut CCCLX, viguerit. Verum errores hi Chronologici, leves censeri debent in eo homine, qui Aretæum iisdem temporibus cum Strabone & Sancto Gregorio Nazianzeno vixisse scribit, omnesque sub imperio Cæsaris Augusti collocat.

Eo dehinc serior extitit Paulus, nam Alexandrum nominat: & Abulpharagius Arabs, qui explicatissimam temporum illorum Historiam reliquit, Paulum sub regno Heraclii, circiter A. D. DCXX, ponit: haud, uti perperam a [a] Fabricio dicitur, regnante Constantino Pogonato, circiter A. D. DCLXXX. Nam ab [b] Arabico isto Scriptore Paulus ante Othmanis Chaliphatum spatio perquam exiguo floruisse traditur. Et hic quidem A. D. DCXLIII, duobus post Heraclii mortem annis, imperare cæpit. Accedit ad

a Biblioth. Gr. Vol. 12. b 114.

ad hæc, quod ipſe Paulus ſeſe [a] Alexandriæ literis operam dediſſe prodat; neque id fieri potuit, niſi antea quam civitas illa ab Amruo eſſet, A. D. DCXL, capta ac direpta. Id obiter ex hoc diſci poteſt, Scholam Alexandrinam illis quoque temporibus fuiſſe celebrem, cum etiamnum ob Medicinæ ſtudia nomen ejus inclareſceret. Quodque de homine pererudito, Johanne Grammatico, ibi tunc temporis degente, narrat [b] Abulpharagius, luculenter nobis oſtendit, quam immenſus fuerit illic, poſt Bibliothecæ Ptolemaicæ ſub Julio Cæſare incendium, Librorum numerus, munificentia Principum congeſtus. Quippe cum Amruus Libros omnes a Chalipha juſſus eſt comburere, illos Balneatoribus diviſit; ac licet in ea Urbe Thermarum eſſent quatuor millia, iique harum uſibus accommodati, vix tandem ſex menſibus igne conſumti ſunt.

Ex brevi hac narratione diſci poteſt, quantam erudito cuidam Tractatui [c] fidem adhibere debeamus, ubi Medicorum ſupra dictorum una cum Dioclis ætate hoc modo tempora diſtinguuntur.

	A. D.
Oribaſius	CCCL.
Alexander	CCCLX.
Aëtius	CCCC.
Paulus	CCCCXX.
Diocles Caryſtius ...	D.

Incredibilis videtur error hic de Diocle; ſi-

a 4, 49. b Ibid. c Biblioth. Literar. N. 2. 4.

ſiquidem haud modo Epiſtolam ejus de tuenda Sanitate ad Antigonum in eo ipſo Scriptore, qui octoginta annis Diocle poſterior vixiſſe cenſetur, in Paulo conſervatam habeamus, ſed etiam omnibus notiſſimum ſit, Virum illum, uti Plinius loquitur, ab Hippocrate ſecundum ætate famaque extitiſſe, idque trecentis ad minimum annis ante Chriſti nativitatem. Igitur in hac una re lapſus eſt annorum fere octingentorum. Illud amplius animadvertam: ſi Epiſtola hæc germana eſt, ad Antigonum Gonatam Macedoniæ Regem, uti conjicit Fabricius, ſcribi non potuit. Rex enim iſte annos circiter CCXL ante Chriſtum floruit: ita ut ſub eo Rege Diocles nimio ab Hippocrate intervallo remotus videatur; ideoque magis veriſimile eſt miſſam fuiſſe ad antiquiorem aliquem Antigonum, illum fortaſſe qui Alexandro Magno ſucceſſit, Anno circiter CCCXX ante Chriſtum, ſive poſt Hippocratis ortum CXXX. Quod autem a Paulo ſenex dicitur, deſcriptioni huic Antigonus noſter æque, ac Gonatas, congruit: quippe cum interfectus ſit annos natus pluſquam octoginta.

Nonnullis fortaſſe primo intuitu Chronologicæ tantum videbuntur hæ minutiæ; eoſdem tamen re bene perpenſa faſſuros eſſe confido, non ſtatuta primum Auctoris cujuſque ætate, truncam omnem in Hiſtoria & confuſam de Medicinæ Statu narrationem futuram: neque ullo modo mutationes ejus ac progreſſus percipi poſſe, neque quemadmodum horum quodque ſingulis temporibus obtigerit.

Quæ

Quæ de quatuor ſupra memoratis Scriptoribus diſſerit, omnia quatuor paginis abſolvit Clericus: atque idoneam brevitatis hujus cauſam afferre ſe credit, ideo quod Collectores ſint. Fuerunt certe maxima ex parte ejuſmodi, duo primi ac poſtremus. Longe vero abeſt, ut immenſis illis quæ aliunde collegerunt Voluminibus non aliquid etiam recens ac de ſuo immiſcuerint. Fateor equidem, ſi Librorum molem ſpectemus, haud utique in illis multa reperiri, quæ in Galeno aliiſque Auctoribus deſiderentur, (ſunt tamen illic quoque quædam ad verum Artis noſtræ incrementum pertinentia) nihilominus e Scriptoribus iſtis magna rerum ſylva excerpi poteſt; quæ Medicinæ Hiſtoriam, (idque hujus diſquiſitionis argumentum eſt) copioſe inſtruant: Medicique, ſi non ratiocinantis judicium dirigant, curioſi tamen animum oblectent. Id utique in Scientiarum pariter ac in Regnorum conditione obtinet: ut Lectori non minus utile ac jucundum ſit, utrorumvis inclinationem ſenſim factam contemplari, quam aut adoleſcentium incrementa ſpectare, aut vigentium gloriam ſuſpicere. Sed de his Auctoribus ſingulatim aliqua dicenda ſunt.

ORIBASIUS Aëtiuſque Volumina ſua, & ea ſatis ampla, præcipue quidem ex Galeno, ſed & ex aliis quoque plurimis Scriptoribus, contexuerunt. Oribaſius magna in dicendo varietate utitur: ex qua re id emolumenti capimus, ut in eo alius alium vel Auctor Auctorem, vel ſententia ſententiam ex- ORIBASIUS A. D. 360.

ORIBASIUS A. D. 360.

explicet; eique acceptum referri debet, quod ejus ope multa clarius in Galeno, tam ad Anatomiam quam ad Medicinam ſpectantia, intelligamus. Aëtii dilucidior eſt oratio; idemque de pluribus morbis agit, quam aut in Synopſi, aut in Libris ad Eunapium comprehendit Oribaſius: eoque uberius & Symptomatum deſcriptionem & medendi rationem exequitur.

Ex his duobus hauſtum eſſe dicit Clericus quicquid in Theoria vel Praxi alicujus momenti ſit, ac præſertim in re Anatomica & Chirurgica. Id autem animadvertere neceſſe habeo, ab Aëtio in prolixo ejus Opere penitus omiſſam eſſe Anatomiam, uſumque Partium; quicquid autem unice ad Chirurgiam ſpectat hic atque illic confuſe diſperſum, mancum eſſe & ordinis expers, ſi cum iis conferatur, quæ de eodem argumento ſcripta ſunt a Paulo; unde factum puto ut inſignis ille Chirurgiæ Magiſter Fabricius ab Aquapendente ſemper fere hujus Scriptoris auctoritatem potius quam Aëtii ſequatur. Oribaſius quidem in duobus Libris haud exiguis (qui Collectionum ejus quæ reſtant ſunt poſtremi) omnes tum cognitas humani corporis partes deſcripſerat, & ſuum cuique aſſignaverat officium: verum is perpauca iis adjecit quæ in Anatomicis ſuis Operibus tradidit Galenus; atque hujus ratione Tractatus magis, quam alius cujuſvis ab eo ſcripti, Simia Galeni, quod ei nomen inditum eſt, vocari meruit. Una duntaxat res, quæ vel a Galeno omiſſa eſt, vel cum deperditis Galeni Libris interiit, in Oribaſio reperitur:

ritur: prima ſcilicet Glandularum Salivalium deſcriptio, Hæc verbis ſequentibus concepta eſt; „ [a] Ex utraque Linguæ parte ora Vaſo„rum, quæ Salivam excipientia dicuntur, „invenies, in quæ deſcendere ſtylus poſſit. „Initium ducunt hæc Vaſa ab radice Lin„guæ, ubi ejuſdem quoque Glandulæ ſunt; „exoriuntur enim ex eis forma Arteriis per„ſimili, per quæ humor pituitoſus com„portatus & linguam ipſam & partes infe„riores, & item obliquas, & denique omnes „oris partes in orbem humectat.„ ORIBASIUS A. D. 360.

Quanquam vero Anatomiam Oribaſius ita plene explicet, in tribus tamen quæ ſuperſunt Operibus ab eo factis vix quicquam ad Chirurgiam ſpectans continetur, in quo quidem Artificis manus poſtuletur; niſi fortaſſe duo illi libelli de Laqueis & Machinamentis ex Heracla & Heliodoro contexti huic adſcribi debeant; qui ſi ad Oribaſium revera pertinerent, quantulam tamen Chirurgiæ partem comprehendunt? Aëtius, qui ſine dubio Chirurgiam ipſe [b] exercuit, narratiunculam aliquam operationis fere cujuſque tradit, ac præſertim in Oculorum morbis uberior eſt quam ipſe Celſus; nihilominus Chirurgiæ partem minime contemnendam, Fracturas & Luxationes, omittit: de quibus Librum Celſus integrum conſcripſit.

In Oribaſio atque Aëtio diverſa Veterum fragmenta, pretii non exigui, neque alibi extantia, conſervantur; multa ſcilicet, uti cætera omittam, ex Archigene, & Herodoto, Viris de Secta Pneumatica clariſſimis:

a Lib. 24. 8. b 4, 3. 3. 4. 4, 39. &c.

ORIBASIUS A.D. 306.

ex Posidonio, & Antyllo, quorum uterque Auctor insignis videtur. Tamen ex his is qui secundo loco ponitur, strictim tantum a Clerico memoratur, posteriores duo ne nominantur quidem, licet ambo, ac speciatim Posidonius, a Galeno multa cum laude celebretur. Antyllus, uti ex [a] Oribasio discimus, plures Libros composuit; quibus multa passim inserta sunt de Arte Gymnastica. In Fragmentis istis apud Oribasium extantibus, multa exercitationum genera reperimus, neque a Galeno, neque ab alio quovis qui huic præcesserit memorata: atque inter cætera, [b] Cricilasia est, uti perperam a Traductoribus dicitur, cum Cricælasia vocari debeat. Hanc, cum per multas jam ætates in desuetudinem abierat, Mercurialis ipse, qui argumentum hoc exquisitissime pertractavit, explanare non aggreditur; & naturam ejus, utcunque ab Oribasio propositam, haud facile comprehendi posse arbitror. Quædam ex iisdem aliisque Antiquis Scriptoribus, e Sorano præcipue Methodico, & Leonide Secta quidem Episynthetico, Chirurgiæ vero peritissimo, subministravit nobis Aëtius. Illud his adjicere debeo, quod multa apud hunc & Oribasium medicamenta, a superioribus non descripta, occurrunt.

Oribasius, vel Apollonium secutus, vel sua ipsius authoritate, Sanguinis per [c] Scarificationem detracti commoda fuse prædicat. Cujus quidem medendi viæ a prioribus vix ulla mentio est. Is autem hanc sæ-

a Collect. 6. 21. b ib. 26. c Collect. 7. 20.

sæpissime expertus, in Mensium Suppressione, in Oculorum Destillationibus, in dolore Capitis, in Spirandi difficultate, etiam ubi æger in extrema senectute esset, miros ejus effectus narrat. De se ipso speciatim commemorat, quemadmodum Peste tunc per Asiam grassante correptus, postridie crure scarificato, duas inde sanguinis Libras emiserit: qua curandi ratione & ipse convaluit, & alios complures ad sanitatem perduxit.

ORIBASIUS A. D. 360.

Id hic animadverti debet, hanc scarificandi rationem ab ea diversam esse, quæ Cucurbitularum ope efficitur. [a] Posterioris tantum generis notitiam habuisse videntur Arabes: verum ex hoc loco, sicut etiam ex aliis quibusdam apud Galenum, patet, Veteres cutim alte scalpello incidisse; qui, eo quod magna Sanguinis copia isto modo commode educi posset, idem in hoc auxilio, ac in Vena secta, præsidium esse censebant. Eodem usque ad hunc diem utuntur Ægyptii; omnemque ejus Apparatum fuse ita describit [b] Prosper Alpinus: Arctam primum sub poplite fasciam injiciunt, crus deinde, post ejus fricationem, in aquam tepidam demittunt, id postea arundinibus percutiunt donec intumuerit, atque ita demum scarificant. Ratio hæc omnis a Cucurbitularum usu prorsus differt; ideoque Oribasius, in Curatione Vertiginis [c], duas has Operationes luculenter distinguit.

In Auctore hoc miri cujusdam morbi prima mentio est; is Λυκάνθρωπος, sive Λυκανθρω-

πία

a Albucas. Lib. 2. b 3. 5. c Synops. 8. 5.

ORIBASIUS A. D. 360.

πία[a], dicitur, estque Melancholiæ, aut Insaniæ, species quædam ita ab illo descripta: „Quos hoc malum infestos habet, nocturno tempore domo egressi, Lupos in omnibus rebus imitantur, & ad diem [b] usque „circa tumulos vagantur mortuorum. Hos „ita cognosces; pallidi sunt, oculos hebetes & siccos, non illachrymantes, eosque „concavos habent: lingua siccissima est, „nulla penitus in ore saliva conspicitur, siti „enecti: crura vero, quia noctu sæpe offendunt, sine remedio [c] exulcerata.„ Eandem ejus, paucis immutatis, descriptionem facit Aëtius: cum eo, ut Κυνανθρωπίαν illam, perinde ac Λυκανθρωπίαν, nominet, & mense [d] Februario potissimum invalescere prodat. Locum hunc ille se desumere inquit, id est, fusius proponit, ex Marcello Sidete, qui sub Hadriano Marcoque Antonino floruit, Librosque duos & quadraginta de Morbis Versu composuit Heroico, uti liquet non e Suida modo, sed ex Epigrammate [e] antiquo etiam-

a l. 8. 10. b Actuarius addit, tunc eos reverti, & ad sese redire. Meth. Med. 1, 16. c Inter laxa & spinas, Actuar. & ex canum morsibus, Aet. 6, 11. d Vera hæc Lectio videtur, quanquam Lambecius φέροντα, loco vocis φευρκάριον, probet: ut per illud intelligatur, Mensis qui morbum infert. Sed is certe sensus per vim detortus est, neque sermo Græcæ linguæ apte congruit. Ac licet miras quoque quasdam Historias adducat, quas C. Peucerus Magiæ scriptor perquam credulus de Lycaonibus profert, qui quidem Lycaones, uti ab eo dicuntur, in Borealibus Europæ & Asiæ plagis degentes, hujusmodi morbo tentari solerent, idque nonnisi per duodecim a natali Christi dies, nullo modo hæc, ut mihi videtur, authoritatem Aëtii infirmare debent. Curatio Dæmoniaci a Christo facta hoc anni tempore obtigit. e Kuster in Suid.

etiamnum extante. De morbo eodem eadem ad verbum exſcripſit Paulus, in eo capite cui Titulus eſt, περὶ Λυκάονος ἢ [a], &c. Quemadmodum vero in hunc locum error hic Λυκάονος, & in Suidam is Λυκάνου, irrepſerit, ex abbreviatione in Manuſcriptis Codicibus perperam lecta, recte videtur explanaſſe [b] Lambecius. In ea vero obſervatione, quam ſuper verba quædam Aëtii profert, mihi cum illo diſſenſio eſt. Ea hoc modo, tam in Manuſcriptis quam in impreſſis Codicibus, leguntur: καὶ μέχεις ἡμέρας τὰ μνήματα μάλιστα διανοίγουσι, unde Sepulcra ab ægris aperiri ſignificatur. Locum hunc correxit Gorræus, atque ita legi debere ſcribit, περὶ τὰ μνήματα μάλιστα διάγουσι, „ inter Sepulcra maxime vivunt, ſive commorantur: „ nam Paulus eodem ſenſu habet, περὶ τὰ μνήματα διατελοῦσι. Emendationem hanc improbat Lambecius, quia contra ſtat Manuſcriptorum Codicum authoritas; vereor autem ne is in hac re pluſquam par eſt Librariis confidat, ſiquidem vox διάγουσι morbi hujus deſcriptioni, quæ a ſingulis his Scriptoribus proponitur, multo aptius reſpondet. Traductor Oribaſii per vocem „ vagantur „, id Latine exprimit; homineſque ita affectos per Sepulchra ac Deſerta curſitare dicit Actuarius ὧδε κἀκεῖσε περιϊέναι, quæ fortaſſe verba ex Oribaſio ſumſit. Id utique ab aperiendis Sepulchris plurimum diſtat, de qua re in quovis horum Scriptore ne minima quidem habetur mentio. Interpretationem noſtram confirmat etiam Dæmoniacus in Sacra Scriptura memoratus, qui eodem

ORIBASIUS A. D. 360.

a 3. 16. b Biblioth. Cæſar. lib. 6. 149.

ORIBASIUS A. D. 360.

dem Insaniæ genere laborans, inter Sepulchra [a] habitare, & in Sepulchris [b] versari, & lapidibus sese incidere dicitur. Ad hæc, vox, μάλιστα, Gorræi correctionem sanam esse declarat; neque enim ex ea, si cætera aliter legantur, ullus elici potest sensus; quanquam [c] Donatus ab Altomari utramque lectionem servet, vel potius confundat, locum ita convertens: „circa defunctorum „monumenta plerumque versantur, eaque „maxime aperiunt.„ Criticam hanc non fecissem digressiunculam, nisi ostendere vellem quemadmodum Viri etiam eruditissimi in errorem sæpe, circa res ad Medicam Artem pertinentes, delabi possunt, nisi aut scientia aliqua in hac Professione instructi sint, aut in singulis Auctoribus qui de eo Argumento scripserint probe versati. Quod ad morbum ipsum attinet, si peregrinantibus fides adhibenda est, fuit olim in quibusdam regionibus, ut in Livonia, Hibernia, & aliis locis, visu non infrequens; & ejusmodi quoque narrationes inter recentiores Medicos occurrunt. Duos homines ita affectos se vidisse testatur, modo memoratus Auctor, Donatus; & ea quam [d] Forestus refert singularis est Historia: nam Oribasii descriptioni plane convenit, non modo quoad Ulcera in Cruribus, verum etiam in illa re de qua supra disseruimus, Cœmeteriorum scilicet frequentatione. Græcum morbi nomen naturam quoque ejus valde significanter exprimit: tamen in scribendo ita negligens est Lin-

a St. Marc. 5, 3. b St. Luc. 8. 27. c Meth. Med. c. 9. d 10. 52.

Lindanus, ut id nihil aliud quam Luporum ipſorum Rabiem indicare proponat.

ORIBASIUS A.D. 360.

In Oribaſio, vides, quantumvis Collectore, nova aliqua de Morbis occurrunt, vel talia certe qualia apud neminem eorum qui ſuperſunt illo antiquiorum reperiuntur. Erat Vir ille, omnium teſtimonio, non modo excelſæ indolis, ſed in morborum quoque curatione experientiſſimus: ac ſi diligenter ejus Commentarios evolvamus, quod a nemine eorum factum puto qui judicium de eo fidenter protulerunt, curandi regulas in variis ab illo caſibus commodiſſime præceptas obſervabimus. Unum, de [a] Epilepſia, exemplum proferam, in qua medendi rationem, tam in acuto, quam in diuturno genere, deſcribit, id eſt, in acceſſione, & extra hanc. Ubi acceſſio deſiit, mitti ſanguinem jubet: poſt dies quatuor vel quinque, refecto paulum corpore, Purgationem: tribus poſtea, Cucurbitulas, & Scarificationem. Eaſdem Evacuationes, adjectis interdum Sinapiſmis, repeti commodis intervallis præcipit; atque interea nutrimentum idoneum exhibet una cum calefacientibus Medicamentis, qualia ſunt, Caſtoreum, Mentha, Ruta, Succus Cyrenaicus. An ex Poſidonio hæc iſta hauriantur, uti de eodem argumento [b] Aëtium conſulens ſuſpicari quiſpiam poſſit, equidem ignoro; ordo certe ac genus curationis & experientiæ & rationi convenit. In proximo quidem Capite, Epitome eorum quæ Galenus, de Epilepſia item, dixerat, neutiquam adeo plena eſt, ne-

a Syn. 8. 3. b 6, 11.

ORIBASIUS A. D. 360. neque res ita ſingulatim exponit. Illud etiam obſervatu dignum eſt, quod utcunque Oribaſius de Specificis loquatur (etenim haud minorem quam noſtræ ætatis homines de iis opinionem Antiqui conceperant) inter quæ Radix Pæoniæ èſt, & ea Epileptici Torquis modo gerenda: adeo non his per ſe confidit, ut maximam ſpem, uti par eſt, in Evacuantibus ponat. Id inſuper notabo, quod Galenus in celebri illa ad Cæcilianum Epiſtola, quod primum hujuſmodi conſultationis in Antiquitate exemplum eſt, tam accuratam medendi rationem non tradiderit: quamvis hanc conſulto ſuper iſta re ſola conſcripſerit, cumque ſingula ad morbum & ægrotantem pertinentia ignoraret, adverſus omne quicquid evenire poſſet præmunire hunc debuerit: quare ipſe huic Epiſtolæ Titulum dedit Ὑποθήκης In qua, cum ſatis longa ſit, nullam tamen ordinate medendi rationem exequitur: ſed poſt levem Purgationis mentionem, pauca quædam Medicamenta ſimplicia, Scillam nempe, Abſinthium, &c. ad hunc morbum utilia commendat: poſtea vero victui præcipue inſiſtit, quæ res fuſe quidem ab eo tractata eſt. Ex iis quæ dicta ſunt, cave ne in animum inducas me de Galeno inique ſentire, quem & hominem doctum, & Medicum inſignem, neque in ulla re Oribaſio inferiorem cognoſco; nunc enim, tanquam Hiſtoricus duntaxat, loquor, reſque omnes ita propono quemadmodum eæ in Antiquorum monumentis apparent.

Animadvertis in Oribaſio curationem Eva-

vacuantibus atque Corroborantibus maxime niti; quam Medici quidam judicio minus valentes non modo inidoneam ſed ſecum diſcordantem exiſtimarunt: multumque ſane error iſte obtinuit, ut cum Medicus alia ex his adhibeat, alia neceſſario damnare videatur. Ab Experientia docemur, utrorumque uſum ita parum repugnantem eſſe, ut nihil magis rationi conveniat; ac perſæpe, non modo in hoc cæteriſque Capitis morbis, ſed etiam in variis Febrium generibus, requiri. Id e ſua ipſius Praxi facile peritus quiſque perdiſcat: & is qui Oeconomiæ Animalis notitiam animo perceptam habuerit, cauſam hujus rei ſatis comprehendet; ac neceſſitatem illam, quæ frequenter incidit, aut Evacuandi aut Revellendi, quo præſentius diſcutiantur obſtructiones ab humorum ſive redundantia ſive viſciditate ortæ, facile concipiet; ſimul eodem tempore idem cognoſcet, quanti viciſſim uſus eſſe poterit ejuſmodi Remediorum adminiſtratio, quæ ſanguinem exſuſcitent, vel ut magis Phyſice loquar, quæ naturalem Fluidis circulationem, Solidiſque Partibus Tonum ſuum reſtituant.

ORIBASIUS A. D. 360.

Ita Scriptor ille, quanquam Collectoris præcipue nomen mereatur, Obſervationes aliquas nobis in Medicina ſuppeditat recentes nec inutiles, uti ex paucis iſtis Exemplis liquet; quique hoc propoſito ejus Opera pervolverit, is ſimilia nonnulla, apud Antiquiores fruſtra quærenda, inveniet.

B Ori-

a Eunap. in Oribaſio.

ORIBASIUS A. D. 360.

Oribaſius, Sardianus vulgo creditus, Pergami [a] natus eſt, ibique una cum Magno & Ionico, in Schola Zenonis Cyprii, inſtitutus: quem quidem Zenonem Sardibus eo tempore docuiſſe conjicio, licet Alexandriam poſtea migraverit, in qua Urbe [a] Profeſſor celebris evaſit. Eunapius, qui Scientiam in Medicina haud contemnendam habuit, idemque veriſimiliter cum eo eſt, cui quatuor de Euporiſtis Libri aliique nonnulli inſcribuntur, Oribaſium, & Virum ſui temporis doctiſſimum, & inter Medicos peritiſſimum, & Sermonis admodum faceti ac jucundi fuiſſe prodit. Eodem teſte, haud minus auctoritate quam doctrina viguit; nam Juliano ad Imperium obtinendum non mediocrem opem præſtitit, qui viciſſim Oribaſio Quæſturam [b] Conſtantinopolitanam aſſignavit, & in eo ſummam, ut ex [c] Epiſtola quadam ab eo imperante ſcripta conſtat, poſuit fiduciam. Sub proximo Imperatore, gratiam omnem amiſit, bonis omnibus ſpoliatus eſt, in exilium miſſus, atque in Barbarorum poteſtatem traditus: inter quos brevi tempore, virtute ac medendi peritia tantum ſibi amoris ac reverentiæ conciliavit, ut hunc illi, miris curationum ſucceſſibus moti, quaſi Deum ſuſpicerent. Revocatus tandem a Romano Imperatore eſt, poſteaque ſemper opibus atque dignitate floruit ad id uſque tempus, quo Eunapius hæc de eo literis mandavit. Quod circa A. D. CCCC incidere debuit: ſiquidem jam tum Eunapius, uti videtur, inter Medicorum primos ha-

a Julian. Epiſt. 47. b Suidas. c Epiſt. 17.

[a] habebatur, cum ſub Juliani obitum A. D. CCCLXIII, duodecimum duntaxat ageret annum.

ORIBASIUS A. D. 360.

Septuaginta, juxta Photium vel duo & Septuaginta, ut vult Suidas Collectionum Libros compoſuit Oribaſius; quos non modo ex Galeno, ſed ex aliis omnibus hunc ætate antecedentibus Medicis, & e propriis experimentis hauſtos, Juliani rogatu, in unum redegit. Horum ſuperſunt ſoli quindecim priores, una cum duobus aliis Rem Anatomicam tractantibus, quos vigeſimum quartum atque quintum ejus Collectionis vocat Traductor Raſarius. Scripſit etiam ille, ſicut antea dictum eſt, ad familiarem ſuum Eunapium, de Morbis & Medicamentis Libros duos. Præter hæc, duo Volumina ſuo tempore extantia memorat Photius, quorum alterum ex quatuor, alterum ex ſeptem Libris conſtabat; his continebatur Galeni Operum Epitome, Juliano pariter inſcripta. Mentionem ejus habet Paulus; verum ea nunc deſideratur, una cum aliis quibusdam tractatibus a Suida nominatis. Plurimæ Medicamentorum Compoſitiones apud Aëtium inveniuntur Oribaſio tributæ. Spurii ſine dubio ſunt Commentarii in Hippocratem, ſub ejus nomine a Guintherio vulgati. Quibus rationibus adductus illorum Editor, homo certe non ineruditus, germanos fuiſſe cenſuerit, non poſſum exputare; nam præterquam quod opus plane nugatorium eſt, & materia ejus neutiquam Oribaſio digna; Auctor, quicunque is erat, ita parum artificioſe nobis

a In Chryſanthio.

ORIBASIUS A. D. 306.

fucum facit, ut Oribasium hæc impulsu Ptolemæi Euergetis [a], scripsisse ponat: cum hi duo Viri non modo non eodem tempore extiterint, sed eorum ætatibus sexcentorum annorum interponatur distantia. Id utique in eo etiam magis absurdum est, quod modo sacræ scripturæ modo Terentii ac Virgilii [b] lectionem in certis casibus utilem esse proponat, quodque Hemistichium hoc ex [c] Ovidio sumat „ Timor addidit alas. „ Ex his verisimile est Commentarios istos, quales quales sint, & Latine scriptos fuisse, & ab homine Christiano.

Oribasii, quoad Morbos, Theoriam nuper exposuit Barchusen: verum operæ sine ullo detrimento pepercisset, cum de hac re Scriptor iste Græcus ne verbum quidem proferat, quod non sit a Galeno mutuatus. Eadem illi, quam de Aëtio loquens affert, etiam hic tacenti causa valuisset; & eo magis, quod non modo juxta Galeni, sed & aliorum complurium ab Oribasio prætermissorum sententiam Aëtius de morborum caussis prolixius disseruit. Sæpe mirari mihi subiit Recentis hujus Auctoris consilium ac judicium, qui sub diversis duabus formis, in elegantibus primo, uti hos credit, Dialogis, nuper autem in Dissertationibus seriis, longum de Medicinæ Historia opus conscibere aggressus, in explicanda uniuscujusque Medici Theoria sibimet ipsi satisfecerit: quasi minoris momenti sit eorundem in Arte Medica & Chirurgica Praxin contemplari, & hanc curandi modis tam per antecedentia quam insequentia sæcula adhibitis conferre.

Dixi

a Præfat. b 2. 39. c 2. 35.

Dixi quædam antea de AETIO; nunc illud amplius animadvertam, quod in iis quæ ad Chirurgiam spectant multa sint notatu dignissima: varias enim quarundam Operationum vias docet, quarum & ipse non paucas suo tempore præstitas vidit: & ab experientia sua, non modo in Capite de [a] Castratione, sed etiam alibi sæpe loquitur. Multa in eo certe de Re Chirurgica continentur, de quibus tacent Celsus & Galenus: & administrationes quæ manum exigunt, ab Aëtio in hujusmodi casibus descriptæ bis totidem ad minimum sunt quot in illorum utroque reperiuntur; imo ab ipso quoque Paulo prætermissæ. Unum aut alterum Exemplum proferam: ex Asclepiade accuratissime tradit, quemadmodum [b] Hydrops Anasarca curari debeat; id fit interiorem crurum partem incidendo quatuor digitorum a talis intervallo, ea altitudine qua in missione Sanguinis vulgo fieri solet. Ita exiguus primo Sanguis profluit; dein, sine inflammatione, continuus aquæ cursus est, ita ut foramen usque pateat, dum humor omnis sit exhaustus, locusque detumuerit: morbus autem per hanc quasi sentinam effunditur, nullo medicamento intus adhibito. Leonides Alexandrinus, qui post Asclepiadem, Galeno propior floruit, is cujus fragmenta ab Aëtio potissimum conservata sunt, illud insuper addit, si per crurum incisiones humor non satis copiose emittitur, alias in aliis corporis partibus plagas esse faciendas, in femoribus nempe, aut in brachiis, aut etiam in Scroto, si id tumet, per quas ingens aquæ vis educi

AETIUS. A. D. 500.

a 4. I. 122. b 3, 2, 30.

AETIUS. A. D. 500. possit. Archigenes autem affirmat per has Scarificationes, non modo crurum & brachiorum, sed nonnunquam ventris etiam Tumores subsedisse. Proculdubio, ubi Anasarca Asciti conjungitur, id auxilium opis alicujus esse possit; licet in Ascite simplici nihil conferre valeat. Ipsa Operatio ab Hippocrate memoratur, & ab ejus temporibus usque ad hunc diem multo sæpe cum successu adhibita est. Aliam, Puncturæ scilicet per Acum, viam proponit Sylvius de le Boe, hanc a se primo excogitatam glorians; quanquam evidens sit ea omnia ex hac descriptione desumta esse, atque totidem verbis ab Avicenna expressa. Verum haud sola hæc inventio recens dicitur, quam Antiqui nobis Medicinæ Scriptores diserte tradiderint. Id autem omnibus in Chirurgia vel minimum versatis constat, Lanceolam longe præferendam esse cuivis Acui, in aperiendis iis, quæ Anasarcam comitantur, Tumoribus.

E plurimis Auctoris hujus locis cognoscitur, quanto istis sæculis in usu fuerit Cauterium tam Actuale, quam Potentiale; ac speciatim in [a] Paralysi, ex Archigene, Escharam utrovis modo sine ulla cunctatione fieri jubet, idque in variis partibus: in Nucha, qua Medulla Spinalis ortum habet, unam; duas utrinque; tres vel quatuor in vertice Capitis, unam in ipso ejus medio, circaque hanc tres alias. Adjicit etiam, si per Ulcera diutius humor profluat, magnam spem esse de redintegranda hominis sanitate. Multi Fontanellorum inventionem re-

a 2, 2, 28.

recentem, nec ullatenus Veteribus cognitam existimant: verum is qui descriptionem hanc animo perpenderit, rem omnem, perinde ac nobis hodie, illis quoque olim innotuisse dispiciet. Neque in Aëtio id unicum hujus rei exemplum est. Nam de hoc auxilio subtilius etiam disserit in eo loco ubi id contra [a] Asthma inveteratum præcipit, postquam alia omnia remedia parum profecerint. Ulcus unum utrinque, prope mediam Claviculæ articulationem fieri vult, cum eo tamen ne Aspera Arteria convulneretur, duo deinde alia exigua prope Arterias Carotidas sub maxilla, utrinque unum, ita ut Cauterium haud ultra cutim pervadat: alia duo sub mammis inter tertiam quartamque costam: duo rursus alia in dorso juxta costam quintam atque sextam: aliud itidem in medio thorace prope ortum Cartilaginis ensiformis, supra os ventriculi: similiter unum utrinque inter octavam nonamque costam: tria demum in dorso, in medio scilicet ejus unum, ac paulo infra reliqua duo ex Vertebrarum parte utraque. Quæ infra collum sunt, satis ampla esse debent, neque superficiem tantum radentia, neque nimis alta; omnia vero diutius servanda. Eandem operationem in Empyemate ac Phthisi imperat: & in utroque casu Escharam circuli forma faciendam esse admonet, quæ res ulcera diutius a sanescendo prohibet: atque hoc modo Fontanelli Caustico hodieque inuruntur. Ea quæ de Asthmate dicta sunt fere ad verbum exscripsit Paulus; & idem consilium

AETIUS. A.D.500.

 præ-

b 2, 4, 68.

AETIUS. A. D. 500. præbet in curando Empyemate, hoc ſolum adjiciens quod radix Ariſtolochiæ oleo madens actuali Cauterio accendi debeat. In eodem morbo ex Leonide refert, quemadmodum per Pleuram ferramentum acutum igne candens demittatur, ad pus educendum ex Thorace. Vulgarem quoque Paracenteſis faciendæ viam commemorat; cum eo tamen ut operationem hanc vel a ſubita morte excipi notet, vel a Fiſtula inſanabili. Id ex Paulo ſumit Albucaſis. Nequaquam tamen perpetuum eſt, ut in hoc caſu exitium ita immineat; atque in re tam ancipiti bene de eo agi putandum eſt, cui prioris mali loco Fiſtula tantum relinquitur. Aëtius & in aliis locis, & ſpeciatim in curatione Iſchiadis, varias Cauteriorum Potentialium, tam in cruribus quam alibi, efficiendi vias deſcribit; docet etiam quemadmodum Ulcera ſervari poſſint ut ex iis humor diu profluat; nec ab eo in hac re unquam diſcedit [a] Paulus. Hæc quæ ex Aëtio hauſi, ut mihi quidem videtur, diſerte probant, Fontanellorum effectus ab Antiquis probe fuiſſe cognitos; ſimul etiam Operationem ab his Cauſticorum ope fieri conſueſſe, quæ plerumque commodiſſima iſtos efficiendi via eſt. Porro in iis ipſis Morbis, adverſus quos ab Aëtio maxime prædicantur, etiamnum inſigniter proſunt. Notari poteſt tria Capita, de Paralyſi, Empyemate, & Iſchiade, ex Archigene ſumi; ideoque Operationis hujus vetuſtas Domitiani ſaltem tempora attingit. Cauterii modum utrumque nominat Cælius Au-

a 6, 2, 3, 73, 53.

Aurelianus in Dolore Capitis & Iſchiade, licet in priore caſu remedium illud improbet. Eo tamen referente, id in Phthiſi commendat, Celſo antiquior, Themiſon. Hunc Cauterii uſum Hippocrati notum fuiſſe liquido conſtat; idque diſerte a Celſo collaudatur, Actuale ſemper in [a] Hydrope, [b] Epilepſia, [c] Iſchiade, ac [d] Phthiſi; atque ut melius ſciamus quam ſane Vir ille judicaverit de materiæ per vulnus profluentis utilitate, legem hanc perpetuam tradit in omnibus hiſce caſibus: „Ut Ulcera aliquis ſaneſcere „vetet, & humorem fluere ſinat, donec is „omnis exhauriatur, & levetur morbus.„ Ita in rabioſi Canis morſu, aperta ſervari Aëtius per quadraginta aut ſexaginta dies, & ſi coierint, rurſus aperiri jubet. Fuit hic rei hujus apud Veteres uſus, modo nunc dierum uſitato idem ſine dubio valens. Quidam inter Veterum Cauteria & Recentiorum Fontanellos diſtinguunt; ſed ex iis quæ de auxilio iſto breviter dixi facile apparebit, inter res iſtas nullam momenti cujuſvis eſſe diſcrepantiam. Recentiores in eo quidem experimentum in melius deflexerunt, quod Rhaſem [e] ſecuti Fontanellos plerumque in carnoſa aliqua corporis parte, vel potius in Muſculorum interſtitiis fieri præcipiant; cum Antiqui illos aliquando juxta os aperuerint, ſicut in Sterno, Nucha, Claviculis, &c. quibus locis ſi qua res Ulceri inditur, quo diutius ſervetur, Perioſteo preſſo ingentem dolorem moveat neceſſe eſt, præterquam quod AETIUS A. D. 500.

B 5

a 3, 21. b 3, 23. c 4, 23. d 3, 22.
e De Cauteriis.

AETIUS. A. D. 500. quod humor, in cujus exitu curationis cardo vertitur, nequeat ex istiusmodi loco ita copiose exire. Hæc sola Veterum erat, nempe Cauteriorum ope, Fontanellos efficiendi ratio; horum enim per Scalpellum incisio recentius est inventum. Multi Cauterium Actuale Potentiali anteponunt, quia citius Eschara secedit; sed quoniam prior modus crudelior videtur, posteriori frequentius utimur, ut ægrorum mollitiei indulgeamus: tamen ob hanc ipsam rem, commodissime hoc modo major fit ulceris profunditas. Glandorpius autem, qui argumentum hoc accuratissime tractavit, Actuale Cauterium adeo probat, ut sex hoc modo factos subire, quam altero unum malit: neque in quatuordecim annorum usu Potentiale plusquam bis adhibuit.

In hoc loco non ineptum erit aliqua de certo quodam genere Fontanellorum adjicere, quæ Setacea vocantur: a [a] Lanfranco quadringentis abhinc annis planissime descripta. Ac si Medicos Lanfranco priores consulamus, reperietur usus eorum etiamnum illo antiquior. Rolandus, qui maturius decimo tertio sæculo vixit, non modo rem sed [b] vocem ipsam exprimit: ac docet etiam quemadmodum acus cum filo trajici debeat. Camanusali, qui Baldachi, sive Bagdadi, Medicinam exercuit, vixitque, si non multo antea, saltem priusquam Civitas ista a Tartaris capta est A. D. MCCLVIII, quique, de Oculorum morbis scribens, omnia de eadem re ab Arabibus, Chaldæis, Judæis, In-

a 3, 3, 18. b 1. 34, 36.

Indis, dicta exposuit, Setacei bis mentio- AETIUS. A. D. 500.
nem habet: primo, in [a] Cataractæ curatione, deinde in affectu qui ab eo [b] Lunella dicitur, estque suppuratio inter Tunicam Corneam atque Uveam. Videtur etiam Operatio hæc ab Albucasi clarissime descripta in eo loco ubi agit de Cauterio axillæ applicando, quo curetur humeri luxatio, quando scilicet ab humorum nimio fluxu orta est; & ejusmodi Cauterio utitur quod duas vel tres cuspides tenues admodum atque acutas habeat, quodque ab una cutis parte inserta, altera [c] exeat. Idem facit in Lienis [d] Tumoribus, & ulcus diutius servandum esse præcipit. Franciscus Pedemontanus, Roberti Siciliæ Regis A. D. MCCCX Medicus, verba Albucasis exscribit, de luxatione ejusdem partis [e] loquens. His testimoniis jam tum illis temporibus innotuisse Setaceum evincitur; quin & Rhazis ætate id frequenti in usu fuisse, ex hujus Sermone de Cauteriis constat. Is enim locos diversos indicat, quibus id fieri convenit, cervicem nempe, costarum intervalla, in ventre, & aliis locis, nec non & contra quos morbos idem proficiat. A Traductore Sectorium appellatur; Ulcera vero aperta servari jubet „cum tentis & petiis: „ ita ut Setaceum luculentius, quam per hæc verba depingi nequeat. Contra dolores aurium, oculorum atque dentium, id in Auris vel media vel molli parte factum magnopere commendat, fluxumque quam diutissime promoveri hortatur. Illud utique eo magis ani-

a 6, 3. b 6, 4. c 1, 26. d 1, 31. e Ægritud. Junctur. 3,

Aetius. A. D. 500.

animadvertere lubet, quod mihi haud improbabile videtur, auxilium hoc, ficut multa quoque alia, primo inftitutum fuiffe ad fimilitudinem Operationis inter Medicos Veterinarios multum celebratæ. Quam Columella, qui Claudii temporibus floruit, fequentibus verbis fufe & eleganter exponit. ,,[a] Præfens etiam remedium cognovimus radiculæ, quam paftores confiliginem vocant. ,, Ea in Marfis montibus plurima nafcitur, ,, omnique pecori maxime eft falutaris. Læ- ,, va manu effoditur ante folis ortum, fic ,, enim lecta majorem vim creditur habere. ,, Ufus ejus traditur talis; ænea fubula pars ,, auriculæ latiffima circumfcribitur, ita ut ,, manante fanguine tanquam O literæ du- ,, ctus appareat orbiculus. Hoc & intrinfe- ,, cus, & ex fuperiore parte auriculæ cum ,, factum eft, media pars defcripti orbiculi ,, eadem fubula tranfuitur, & facto forami- ,, ni prædicta radicula inferitur; quam cum ,, recens plaga comprehendit, ita continet, ,, ut elabi non poffit: in eam deinde auricu- ,, lam omnis vis morbi, peftilenfque virus ,, elicitur, donec pars, quæ fubula circum- ,, fcripta eft, demortua excidat, & minimæ ,, partis jactura caput confervatur. ,, Ratio hæc inter Armentarios etiamnum obtinet; a Columella vero contra Boum Peftilentiam vel Epidemicam contagionem proponitur. Igitur idem in eodem morbo remedium, fub Fontanellorum fpecie, humano corpori poftea adhibitum videmus a Johanne primum Arculano, qui Sæculo decimo quinto viguit;

a De Re Ruftica, 6, 5.

guit; cujus exemplum proximo Sæculo Medici complures ſecuti præſidium hoc ad cavendam Peſtem efficaciſſimum concelebrarunt. AETIUS. A. D. 500.

Quod ad Setaceum ipſum pertinet, id Albucaſis tempore, & per annos poſtea quadringentos, video ope Cauterii ſemper fieri conſueſſe. Hollerius, vel primus, vel certe inter primos, rem hanc, uti nunc vulgo fit, Acu non candente præſtitit; unde mirari ſubit, Hildanum ita multo poſt viam hanc, tanquam a ſe repertam, venditaſſe. Quanquam inciſio Setacei ſine Cauterio fortaſſe ſit antiquior; nam Critica Severini obſervatio aliquo fundamento nititur, cum per vocem Sectorium, in verſione Rhazis poſitam, declarari exiſtimet non adhibitam fuiſſe Uſtionem. Conſtat certe, duos Operationis hujus adminiſtrandæ modos, quorum alter incidendo, alter urendo fit (interdum autem una ambo junguntur) a Rhaze diſtingui. Porro in eo loco ubi Setaceum inter Umbilicum & Claviculam, adverſus Aſthma, Phthiſin, ac Pleuritidem, incidi jubet, illud adjicit, ob eaſdem cauſas in eadem parte non alienum eſſe uti Cauterio. Id in argumento hoc amplius animadvertam, quod quicunque breve illud Rhazis capitulum perlegerit, conſideraritque quibus in morbis varia hæc Fontanellorum genera ſint præſcripta, facile ſibi perſuadebit, haud minus ab Antiquis quam a Recentiorum quolibet vim eorum omnem eſſe perſpectam. Diſputationem hanc cum Severini obſervatione in ſequentia Rhazis verba finiam: „Nota hoc

„ge-

AETIUS. A. D. 500.

„ generale esse, in omni loco Fontium cauterizandum est, per quem Fluxus humorum „ transire videtur ad membrum aliquod, sive deorsum sive sursum, ad intercipiendum Fluxum.„ Huic loco Fonticuli vocem, sensu isto usurpatam, ortum suum debere conjicit. Quæ quidem observatio & acuta est & probabilis; ac prout ista appellatio sine dubio recens est, ita ab hac origine forsan optime derivatur.

Primus, ex Leonide, [a] Dracunculorum mentionem nobis tradidit Aëtius. Id Vermium genus est, modo exiguum, modo amplum, quod cruribus plerumque innascitur, aliquando autem in brachii musculis; costas quoque in pueris, si Paulo credimus, occupant, Pueros item morbus maxime invadit, & in Æthiopia præcipue Indiaque familiaris est. Hujusmodi affectum in [b] Arabia fuisse vulgarem auditione cognovit, sed nunquam a se conspectum perhibet Galenus: quare nullam ejus descriptionem aggreditur. Sub cute Vermes hi moventur, nec dolorem excitant, temporis spatio tamen locus circa Vermis extremitatem suppurat, cutis perrumpitur, & animalis caput prodit. In eo cura versari debet ut Vermis integer vel sponte exeat, vel saltem ope funiculi aut incisionis: nam si rumpitur, & ejus pars intus remanet, sævissimos dolores facit. Aliam ejus pars intus remanet, sævissimos dolores facit. Aliam ejus eliciendi viam proponit Paulus, qua ei plumbi pondus exiguum annectitur, ut ita sensim educa-

a 4. 2. 85. b 4. 59.

catur; quanquam alios vereri dicat, ne per hoc experimentum animalis ruptio contingat. Id aliquando longitudinis immensæ est, decem vero aut quindecim palmas ut plurimum exæquat; unum Albucasis viginti palmis non minorem vidit; Rhazes autem hominis meminit, qui cum quadraginta hujusmodi Vermes in corpore habuisset, ad sanitatem pervenerit. Multa eodem pertinentia in aliis quoque Recentioribus [b] Historicis occurrunt. Arabes, quia morbus Medinæ frequens esset, Venæ ei Medinensis nomen imposuerunt; Venamque ideo appellarunt, quod, sicut Soranus antea fecit, utrum animal vivens esset, annon materia potius aliqua concreta nervi similis, addubitarent; unde Avicenna, contra ordinem Pauli, de eo agit, haud inter Vermes, sed in Abscessibus. Verum hi proculdubio in errore versantur; animalque id Leonides, uti videmus, diserte vocat. Velschius, ut Arabicam eruditionem ostentet, qua quidem illum non mediocriter instructum video, Commentarii loco super Caput quoddam Avicennæ integrum de hoc argumento Librum conscripsit: verum Avicenna descriptioni ab Aëtio factæ vix quicquam adjicit; ac si Velschius Arabem duntaxat Auctorem commentari voluisset, Avicennæ Rhazem merito præferre potuit, cum hic multis ante illum annis rem istam haud minus copiose tractasset. Vena Medinensis & a multis Scriptoribus & ab ipso Clerico in Appendice idem

AETIUS. A. D. 500.

a Loc. affect. 6. 3. b Cleric. de Vermibus, Kempfer, & Acta Philosoph. No 125.

Aetius A. D. 500. dem atque alter morbus ab Arabibus descriptus putatur, qui Affectio Bovina dicitur, estque Vermis exiguus in Vaccis sæpe reperiendus. Verum Aëtius duo Vermium genera clarissime distinguit, amplum atque exiguum; & Albucasis [a] duo seorsim Capita habet de duobus his Affectibus, quorum descriptio quoque multum diversa est.

Morbo huic sæpe accedit Febris per duos vel tres dies continuans, isque nonnunquam horrenda inducit Symptomata, & in Abscessus desinit, quorum curatio multis mensibus vix absolvitur. Familiaris admodum in Guinea est, præcipue inter homines illic natos. Kempferus [b] frequentem quoque Ormuzi in Freto Persico esse repperit, ideoque Dracunculum Persarum nominat; & in Tartaria etiam vulgarem esse tradit. Vitium hoc in ferventissimis regionibus calidissimisque tempestatibus maxime sævire animadvertit; Vermiumque horum generationem stagnanti aquæ pluviali tribuit, cujus in his locis valde frequens usus est. In ea regione ubi oritur, uti inquit ille, facilius curatur. Bis hujusmodi Vermem vivum conspexit, ejusque extrahendi modum fuse narrat: qui ei fere similis est quo Chirurgi hodie per Indiam Occidentalem inter Nigros homines utuntur.

Aëtius externis ubique Remediis abundat, ac speciatim [c] Librum prope integrum in Emplastris ponit; ubi non modo illa congessit quæ in Galeni Commentariis de Medicamentorum compositione occurrunt, sed quot-

a 2. 91, 92. b Fascicul. 524. c 4, 3.

quotcunque etiam in Recentiorum Voluminibus reperire potuit, ſive ii Græci fuerint, ſive Perſæ, ſive Ægyptii. Hæc ille ſecundum varias facultates quibus prædita, varioſque uſus quibus accommodata ſunt, ordinatim diſponit. In explanandis rationibus, deſcribendiſque formulis eorum quæ longe majorem hujus Claſſis partem conſtituunt, & accurate & diſtincte diſſerit: de iis loquor quæ ad Diſcutiendos aut Suppurandos Tumores parantur. Scienter autem iſtam rem tractat in hunc modum ſcribens: „Inchoantibus ergo duritiis, & debilem aliquem ſenſum adhuc habentibus, „medicamenta Emollientia adhibebimus, „quæ ſimul moderate etiam diſcutiunt; & „talia ſane ſunt, quæ & molliendi ac diffundendi facultatem habent. Nam quæ „vehementer diſcutiunt, & ſine mollitione „ſtatim evacuant, manifeſte quidem tumorem imminuunt, relliquias vero affectionis incurabiles efficiunt. Diſcuſſis enim tenũioribus humoribus, quod exacte terreum ac ſolidum eſt pertinaciter reſtitat; „quapropter in hunc uſum medicamenta „adhibenda ſunt, quæ molliendi ſimulque „diſcutiendi vires habent. Primum igitur „mollientibus utemur, deinde ad diſcuſſoria procedemus, eaque mollientibus paulatim miſcebimus. Conſiderandus tamen „eſt & curandi corporis habitus, & affectionis ſtatus quantum proceſſerit. Hæc vero ſi recte conſideraveris, conjecturalem „quidem non tamen penitus arte carentem, „peritiam acquires; prima enim die ſtatim

AETIUS. A. D. 500.

AETIUS. A. D. 500. ,, mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia transacta facile intelliges an augere aut ,, remittere medicamenti vim oporteat. ,, Porro ad Discutientium ac Suppurantium Medicamentorum differentiam veniens, etiamnum explicatius loquitur: ,, Qui composi- ,, torum, inquit; pharmacorum facultates de- ,, scripserunt, quædam Emplastra Attracto- ,, ria appellaverunt, sicut quædam Discusso- ,, ria: aliquibus vero testimonium præbue- ,, runt utriusque facultatis: sunt enim vicinæ ,, inter se facultates, Attractoria ex profun- ,, do, & Discussoria attractorum. Nam quæ ,, attrahunt, omnino etiam discutiunt: & ,, quæ discutiunt, etiam attrahunt; & præ- ,, dominatur, in Discussoriis quidem medi- ,, camentis facultas Discussoria, in Attracto- ,, riis vero Attractoria. Quo itaque Empla- ,, stri forma fiat, alii spuma argenti miscetur, ,, alii resina, alii oleum, alii cera, alii pix; ,, quum talia neque Discussoriam memorabi- ,, lem, neque Attractoriam vim habeant. ,, Nihilominus de Emplastris iisdem sigillatim agens, quod ad eorum Operationem pertinet, omnia confusa & incerta tradit; neque commode definit, quænam discutiendo, quænam Suppurando sint idonea; immo idem sæpe Emplastrum in utrumque opus commendatur. Et quæ de quibusdam Emplastris Discutientibus affirmat, mira, ne dicam, absurda sunt; unum habet, quod in Abscessibus [a] Discutiens mirificum appellat; & id, quod [b] Helladicum vocat Abscessus dissipare inquit jam in Pus conversos. Illud autem af-

fir-

a 14. b ibid.

ſirmare non verebor, nullius cujuſvis Medicamenti ope adeo miraculoſam fieri poſſe in iis Abſceſſibus mutationem qui ab Inflammatione ortum traxerint. Nam uti frequenter nullo Remedio Puris in Tumore generatio prohiberi poteſt, ita hoc ſemel generato, pro certo credo nullam ab arte reliquam eſſe curationem, niſi qua id educitur. Quoniam vero argumentum hoc majoris explanationis indiget, de eo fuſius lubet, quatenus Auctor iſte viam mihi commonſtrat, diſſerere. Haud ſine cauſa quiſpiam exiſtimaverit. Externorum Remediorum uſum, cum hæc & ab initio Medicinæ adhibita ſint, & per omnes ætates in honore permanſerint, definire tandem deſcribique ſumma cum accuratione potuiſſe. Nulli frequentius morbi viſi ſunt, quam Tumores Humorales: tamen ſi Chirurgiæ Scriptores vel Antiquos vel Recentes conſulamus, quanquam ii de Tumoribus in ſuas ſpecies ac familias redigendis ſatis ſuperque dixerint, argumentum hoc ita perplexe & confuſe tractatum reperiemus, ut Indicationes ac Remedia pariter incerta videantur. Duos tantum retractabo maxime uſitatos, quorum mentio ſupra facta eſt, modos, quibus Tumores curantur; (hi autem a ſe diſcrepant ſibique invicem repugnant) Diſcuſſionem ſcilicet ac Suppurationem. Si medentis conſilium a Librorum lectione dirigi debet, magna ſæpe in dubitatione relinquemur, cuinam viæ potiſſimum inſiſtere expediat: vel ſi de ea conſtat, tamen ambiguum erit quibuſnam Medicamentis utendum ſit, ut id

AETIUS. A. D. 500.

C 2 quod

AETIUS. A. D. 500. quod volumus consequamur; siquidem inter Auctores alter id Discutiendo commodissimum inquit, quod ab altero, tanquam Suppurationi promovendæ efficacissimum, æque prædicatur; quanquam, si ea luce uti libeat, quam ad cognoscendam Cutis texturam nobis Anatomia prætulit, nihil profecto possit harum Operationum natura ac ratione dilucidius explicari. Ut igitur rectam Discussionis notitiam animo perceptam habeamus, primo ponendum est Fluida omnia, quæ his Tumoribus originem præbent, suis etiamnum Vasis comprehendi: verum incipiente in Arteriis Capillaribus obstructione, sive ex vitio sanguinis, sive ab externis causis, humores, quos per Circulationem propelli oportuit, in affecta parte stagnant, perpetuoque affluxu vasa ultra naturalem eorundem capacitatem ita distendunt, ut inde Tumor excitetur. Ex hoc Tumoris ortu rite cognito luculenter patet, quid per Discussionem apte moliri atque aggredi debeamus. Sunt autem duæ res: altera, ut aperiantur pori, quo facilius materiæ supervacuæ pars aliqua per transspirationem excernatur; altera, ut attenuentur & quasi refingantur humores (idque non per externa tantum, sed & per interna etiam remedia) quo per Vascula Capillaria usitatum cursum renovent. Has vero ambas res junctim promoveri oportet: quod cum probe administratum est, Tumor his modis discussius evanescit. Nam si primam duntaxat, Poros scilicet aperiendi, indicationem sequamur, tenuiori materiæ, sicut ab Aëtio recte animad-

madverſum eſt, exhalata, reliqua glutinoſior fit, & obſtructionem confirmans membranarum craſſitudinem auget. Hinc ita frequenter, ex eorum applicatione quæ, quoniam nimis calida ſunt nimiſque vehementer diſcutiunt, transſpirationem citant immodicam, fit, loco indureſcente, Schirrus inſanabilis; eodem plane modo, quo in quibuſdam Febribus, ac ſpeciatim iis quæ Lentæ vocantur, ex liberaliori Diaphoreticorum uſu, omiſſis Evacuantibus, viſcidior ſanguis magiſque in ſtagnationem proclivis efficitur; quæ quidem male inſtituta ac præpoſtera medendi ratio ita parum affectus a principio inhærentes levat, ut novorum complurium, quique illos malignitate exſuperent, fundamentum jaciat. Si rem hanc paulo attentius conſideremus, patebit illico quam male a quibuſdam Inſtitutionum Scriptoribus Diſcuſſio definiatur evacuatio inſenſibilis; ſecundo interim propoſito, humores nempe attenuandi ac refingendi, quod æque neceſſarium eſt, definitioni non addito. Aëtius autem, & poſt hunc Hildanus, quo Diſcuſſio melius procedat, aliquam ſemper eorum, quæ emolliunt, portionem admiſcent; ut hujuſmodi particulæ vim cæterarum temperent, nimiſque violentam ac præcipitem, quæ aliter contingeret, per cutim diſſipationem cohibeant. Eodem conſilio ita vehementer Scriptores quidam Practici Medicamentorum Spirituoſorum cum Oleis mixturam, non modo ad diſcutiendos Tumores, ſed ad dolorem etiam levandum, prædicant. Et Experientia ſane

AETIUS. A. D. 500.

AETIUS. A. D. 500.

commonstravit quantæ sit in istis casibus efficaciæ Oleum Terebinthinæ, uti cætera quoque Olea, quæ per Chymiam eliciuntur: sunt enim illa nihil nisi Spiritus conclusi, vel, ut vulgo dicitur, concentrati a materia aliqua Oleosa: idque argui potest ex rarefactione ista expedita celerique ascensu quem ab igne obtinent; ideoque Olea hæc, post repetitas Distillationes a glutinosis particulis liberiora reddita, in Spiritus, quod eorum quoque nomen est, convertuntur. Itaque necessario simul humorum attenuationem debemus, æque ac exitum, moliri. Unde eas compositiones, quæ Mercurii aliquid recipiunt, efficacissime discutere comperimus: & Medicamentum, quod ex Cinnabari maxime constat, præter alia omnia ab Alexandro celebratur, ad resolvendas eas, quæ oriuntur in Rheumatismo & Podagra concretiones. Neque effectum minus felicem sperare possemus, si Opium & Camphora, quæ sunt omnium fortasse Medicamentorum Attenuantium validissima, Compositionibus Discutientibus liberalius admiscerentur. Contra vero, id attenuandi institutum eo modo sequi par est, ut vitentur illa, quæ cutis exitus inferciunt atque obstruunt. Sub hoc genere Olea, utpote admodum glutinosa, comprehendi debent; quamobrem Aëtius, in applicatione Emplastri [a] Persici ab eo descripti & ultra modum prædicati magnam, ne pars Oleo inungatur, cautionem subjicit. Oleo Poros occludi, diserte tradit Galenus; & ob hanc ipsam causam post Balnea Unctionem præcipit, ne iis

[a] 14.

iis tranſpiratio nimia ſuccedat. Et ab Auctore noſtro Oleum Maſtichinum [a] magni æſtimatur ad ſudoris immoderati cohibitionem, ideo quod Poros obſtruat. Iiſdem argumentis Cælius Aurelianus contra uſum Olei Roſacei, in acceſſione Phrenitidis, diſputat. Multoque magis ob hanc cauſam ſine dubio Veteres Athletæ, quam ob illam, quæ vulgo fertur, ut ita melius ex amplexibus contendentium elaberentur, corpus oleo perungebant: nam tranſpiratione intercepta, majori copia muſculis ſubminiſtratur Sanguis ac Spiritus, quo fit ut in exercitationibus vis atque robur auctius ſuppetat. Hinc fortaſſe Unctionis inventio a pleriſque Herodico tributa eſt, qui primus Medicinam inſtituit Gymnaſticam. Uſum olei atque adipis in recentibus vulneribus ulceribuſque vetant Hippocrates & Galenus, ideo quod materiam, quæ exire debet, hæc intus concludunt, & Fungo ſæpe originem præbent. Hildanus autem in Compoſitione Unguenti Ægyptiaci, tantopere ab ipſo & aliis ad Gangrænam prædicati, licet id jam in deſuetudinem abierit, neque Oleum neque adipem miſcet: neque abſurda cautio eſt quam de Cataplaſmate ad idem valente profert, ut magna in eo cura ponatur ne farina fabarum, lentium, &c. quæ in ea compoſitione adhibentur, nimia coctione lentior evadat, ex quo tranſpiratio ſiſti poſſit. Cauſa ejus rei facile cuivis patebit in harum Anatomia partium verſato: ſiquidem Cuticulæ lamellas, quarum alia alii ſubſternitur, ita diſpoſitas videmus, ut ab illa ipſa mate-

AETIUS. A. D. 500.

a Lib.

 ria,

AETIUS. A. D. 500. ria, quæ perſpiratur, tenui admodum ac ſubtili, ſæpiſſime conglutinentur. Ita in Inflammationibus & Contorſionibus, Olea glutinoſa valde nocent, ac Tumorem ita non diſcutiunt, ut Pus etiam moveant; quod ſi in ſuperficie juxta os inciderit, periculum eſt ne in eo caries oriatur. Idem incommodum deprehenſum eſt, cum in initio adhibita ſint Paronychiæ medicamenta vehementer ſuppurantia, quando Tumor altus fuerit atque oſſi vicinus: quo in caſu diſcrepantem huic curationem ab Aëtio [a] inſtitutam videbimus. Chirurgi noſtrates Tumorem hunc magno cum judicio ſecundum digiti longitudinem, ex altera Tendinis parte, aperiunt; quo facto, & multum doloris & diſcrimen omne æger effugit. Cera, quæ a Celſo Suppurantibus tantum annumeratur, ſine dubio ad hanc claſſem pertinet: quanta vero nunc dierum ejus partes ſunt in Remediis Diſcutientibus? Gummi, & Reſina, licet compoſitæ ſint naturæ, & partes aliquas penetrando aptas contineant, quaſdam tamen etiam glutinoſas habent, quæ, ut fatetur ipſe Aëtius, ad Poros occludendos potius quam reſerandos valeant; ideoque iſta a Fallopio, qui cæteris fere quibuſque Auctoribus Diſcutientium ac Suppurantium differentiam penitius intellexit, Diſcutiendo inidonea judicantur. Hildanus multa nobis noxarum exempla profert, quas, magnopere ad curationem vulnerum ſuo tempore jactatum, ediderat Stic̃ticum Paracelſi Emplaſtrum: hoſque effectus Gummoſorum in

a 3. 2. 75.

in eo abundantium facultati tribuit, a quibus humorum in eam partem cui applicantur fluxum semper augeri contendit. Ita in Phlegmone, Emplastra Gummosa, maturius imposita, Tumorem augent, & dolorem intendunt. Nam cum rarefactis attractisque humoribus, simul obstruuntur pori, ac liber istis exitus negatur, adeo non promovetur Discussio, ut Naturam aliud longeque diversum opus, Suppurationem scilicet, aggredi cogamus. Tamen, si eorum quæ nunc obtinent Emplastrorum Discutientium compositionem insp ciamus, vereor ne multa ex his culpæ hujus argui possint. Fuit proculdubio magis simplex & uniformis Antiquorum ratio. Hippocrates, in qua re universi consentiunt, Chirurgiam probe intellexit: atqui in ejus scriptis nulla Emplastrorum mentio est: Ceratis tantummodo nonnullis, idque raro, utitur. Unguenta ab eo memorata iis, quæ hoc nomine hodie vocantur, neutiquam similia sunt: cum vel ex Oleo simplici, vel infusis Oleo herbis constent. In Discussione autem, Fomentis unice nititur: qua via fortasse, & optime vim Plantarum educi, & in vasa Tumorem constituentia facillime deferri posse, judicavit. Celsi ætate, Materia Medica multum ampliata est; utque in iis ille, quæ ad Chirurgiam spectant, Scriptis præcipue excellit, ita maximam horum partem Remedia implent Externa. Tamen si Malagmata examinemus, quæ Discutiendo apta proponit, minorem in iis, quam in Recentiorum Formulis, Olei, Adipis, & Ceræ portionem

AETIUS. A. D. 500.

Aetius. A. D. 500. reperiemus. Medicamentorum compositio, Andromachi tempore, ulterius provecta est, ac magis etiam, Galeni ætate, perfecta: post quod, ut ex Aëtio disci potest, multum quoque huic Pharmaceutices parti adjectum est; & quanquam numerosa jam Simplicia commiscerentur, tamen haud prorsus sibi invicem repugnabant. Aut enim nihil erat crassæ istius materiæ Discutientibus admixtum, sicut observari potest in eorum plurimis quæ in quinto Capite descripta, & ad Strumarum curationem a judice haud imperito commendata sunt Leonide, quorum pars maxima e Ceratis maxime constat: aut siquid ejusmodi, formulæ gratia, adjectum erat, ad illud corrigendum major semper adhibebatur rerum calidarum abundantia. Quod si quis hanc rem diligenter excusserit, istas, credo, regulas in posterioribus sæculis haud æque servatas esse comperiet, præsertim in Discutiendi proposito melius fortasse responderent, si Mercurius cum Axungia tantum, eo quo Fallopius his uti solebat modo, admisceretur, vel cum Terebinthina, quam, uti vulgo fit, cum ingenti glutinosorum & mucilagine abundantium copia, quæ cum Poros obstruant, nihil aliud quam Hydrargyri operationem interturbant, idque vero, non translato, vocis sensu, extinguunt. Galenus quidem contra ipsam Emplastrorum, in Discussione, formam, utpote nimis duram atque viscosam, differit; igitur cum Phlegmone discutienda est, Linimenta tantum adhibet, quia hæc Poros minus occludunt. Cujus consistentiæ sunt Emplastra e

Suc-

Succis ab [a] Aëtio descripta; nam ab eo Succi Plantarum Oleo tantum incoquuntur. Tamen in Oedematosis saltem Tumoribus Emplastra conveniunt, & fasciæ vel pulvilli loco ad humores intra Vasa compellendos quodammodo inservire possunt. AETIUS. A. D. 500.

Hi sunt modi maxime idonei, quos Natura, ejusque optimi Interpretes, ad Discussionem præstandam nobis indicaverint; & ex iis quæ de hac re dicta sunt, Suppurationis facile notitia obtinebitur: ad quam quidem peragendam & Pori occludi debent, & eodem tempore ita rarefacti humores attrahi, ut ingenti distentione vasa perrumpantur: hique humores extravasati & ad digestionem perducti sub Puris specie apparent. Inde evenit, ut si citius quam par est aperiatur Tumor, quando scilicet materia cruda est, id ejus maturationem prohibeat. Igitur omnia ista Medicamenta quæ Discussioni inepta esse posui, ad Suppurandum maxime valent; cui consentit id quod a Galeno dicitur, hæc ex partibus crassis debere constare; Tetrapharmacum vero, quod ex Pice, Adipe, Resina, & Cera fit, inter ea quæ Pus movent valentissimum vocat Celsus. Ita in Vulneribus, materia tandem Medicamentorum Emplasticorum ope ad Digestionem pervenit. Utque in Discussione animadversum est, glutinosas res nullo modo admittendas esse, ita nihil quod vehementer Discutiat Detergeatve iis misceri debet per quæ Pus movere cupimus; idque ob causam ab Hollerio de hac re allatam, ne

a 14.

AETIUS. A. D. 500. ne hoc modo Poros aperiamus, quos occludi expedit. Verum haud pauca contigiſſe exempla notamus, ubi remedia ad Diſcuſſionem idonea ſint adhibita, cum propoſita eſſet a Medente Suppuratio. Nam cum per ſe materia ad Suppurationem tendit, quicquid Diſcuſſionem, Revulſionem, aut Evacuationem præſtat, id eam a matureſcendo prohibet, atque ita curationem, ſi non fruſtratur, ſaltem differt. Contra, cum Diſcuſſionem fieri volumus, liquet omnia etiam intus danda eſſe, quæ vaſa exinaniant, obſtructioneſque in his amoveant, quod paſſim ab Aëtio inculcatum eſt: aliter enim non diſcutitur, ſed ad Suppurationem venit, Tumor. Natura ſemper via ſimplici & uniformi procedit; & Ars, quæ hanc feliciter ſequi nititur, eodem ſemper collimare debet. Et profecto, ſi pars hæc Chirurgiæ ab ejus Magiſtris eſſet diſtinctius explicata, clariuſque deſignati & expoſiti Remediorum Externorum effectus, nihil aliud majorem Internorum Medicamentorum Operationibus atque Virtutibus lucem affunderet.

Alia multa, in Chirurgia, minime contemnenda, tradit Aëtius; & inter hæc, nonnulla quibus Medicus etiam utiliter inſtrui poſſit. Unum eo ſpectans exemplum proferam, in quo curandi nobis regula ad imitandum aptiſſima proponitur. Hæc in [a] Capite quodam invenitur, quod ſi non omne, pars ſaltem ejus de Herodoto ſumta eſt; ubi tractantur Ἐξανθήματα, ſive Eruptiones Cuticulares cujuſcunque generis, quæ vel

a 4. I. 129.

vel Febri ſuperveniunt, vel huic ab initio junguntur: eæ præſertim, quæ pruritum movent, & in cute pulicum morſibus ſimiles efflorèſcunt. In hoc caſu, Naturam redundantibus ac vitioſis humoribus onerari dicit: quæ niſi Evacuatione aliqua, aut per Vomitum, aut per Alvum exhauriantur, partes Vitales adoriendo multum periculi intentant. Quamobrem in initio ſtatim, ſi Febris violenter exarſerit, Sanguinem mitti jubet. Minime dubito, quin, uti nunc obtinet, ita illis quoque temporibus vulgaris iſta opinio obtinuerit, ut ab Eruptione Cuticulari hujuſmodi medela vetaretur: cujus hæc plerumque ratio affertur, ne eo modo humor a Circumferentia ad Centrum recedat. Verum argumentationis iſtius fallacia, ſi ad Oeconomiæ Animalis normam exigatur, facillime detegi poteſt: atque in promtu eſt demonſtrare, quemadmodum in multis caſibus, ubi abundat ſanguis, vel is nimium glutinoſus eſt, detractio ejus lentorem partium attenuet, ac liberiorem earum reddat circulationem: quo fit ut non modo non cohibeatur, ſed benignius etiam procedat Eruptio. Igitur in Eryſipelate, Variolis, Morbillis, Febre Scarlatina, aliiſque ſimilibus vitiis, ſi vehementia ſint ſymptomata, & caput vel pulmonem afficiant, aut in alia quavis parte dolorem ingentem moveant, haud abſque ratione ac tuto prorſus Vena inciditur. Ego certe, quanquam haud aliud frequentius experimentum inſtituerim, ne ſemel quidem animadverti quamlibet harum Eruptionum poſt miſſionem Sanguinis re-

AETIUS. A.D. 500.

AETIUS. A.D. 500. retroceſſiſſe, ubi affectus ipſe id auxilii requireret. In Eryſipelate præſertim, ſed & in aliis quoque caſibus, ubi Inflammatio adeſt, Experientia docet, per ipſius partis affectæ Scarificationem, cum Membranæ illic onere gravatæ craſſiores appareant, frequenter malum omne mira cum celeritate diſſipatum evaneſcere.

Aëtius Amidæ in Meſopotamia natus eſt, Alexandriæ litterarum ſtudiis operam dedit, fuitque Relligione veriſimiliter [a] Chriſtianus; unde fieri potuit, ut multi hunc cum altero ejuſdem nominis confuderint Antiochia oriundo, qui Juliani tempore in Ariana Secta celebris exſtitit. Noſter in quibuſdam Manuſcriptis Codicibus appellatur [b] Κόμης Ὀψικίȣ, Comes Obſequii, id eſt, iis Præfectus, qui loco Comitum & Præcurſorum, Imperatorem antecedere ſolerent. In eo multa ad Pharmaceuticen Ægyptiam ſpectantia reperiuntur. Ingentem quoque Formularum numerum collegit, earum præſertim quæ, ut Secreta, ab Inventoribus ſuis venditata ſunt. Quaſdam ex his videtur nulla alia, quam ipſas irridendi, cauſa proferre, ac docendi quam immenſo credulis hominibus pretio conſtiterint: ſicut, exempli gratia, Collyrium [c] Danai centum ac viginti Numiſmatis Conſtantinopoli venibat, idque ita care venditum emptores pro beneficio ei acceptum referebant. Duobus talentis æſtimabatur Colicum Antidotum Nicoſtrati, impie dictum Iſotheon. Id, inquam, videtur Aë-

a A Deo miſſum. Dei munus, 4, 3, 14. b Bibl. Cæſar. 6, 102. c 2, 3, 98. 351, 32.

Aëtii fuiſſe conſilium, ut vilitatem harum ostenderet Formularum, quamprimum publice innotuiſſent, quibuſcunque eæ fuerant titulis inſignitæ, aut quantacunque in exiſtimatione habitæ; igitur illas neque extollit, neque, ut eas expertus ipſe, commendat, ſicuti, de [a] Philonio loquens, merito facit; nudamque ſatagit harum enarrationem tradere, ut venditorum fraudes una cum emptorum credulitate perſtringat. Quiſquis Medicam Artem vel primoribus labris attigerit, nequit ignorare, Univerſale quodvis Remedium nihil aliud quam verba eſſe; nam utcunque ipſum Medicamentum ſit per ſe præſtans atque efficax, tamen nullo modo fieri poteſt, ut id hominibus æque omnibus conveniat, in omni caſu, atque in omni occaſione: unde peritus ſemper Medicus requiritur, qui cum morbi naturam ac ſymptomata penitus intellexerit, prudenter judicet, quando id expediat offerre, & quando ab eo temperare præſtet. Hujus rei non longe petenda eſt demonſtratio; cum manifeſta ſit in magno illo ac fortaſſe unico Specifico, Córtice ſcilicet Peruviano: qui ſi indiſcriminatim ac ſine judicio, etiam in Febribus Intermittentibus, adhibeatur, poteſt æque nocere ac proficere. AETIUS. A. D. 500.

Primus Græcorum Scriptor e Chriſtianis, niſi fallor, Aëtius eſt, qui Incantationes Medicis uſibus accommodatas docuerit: hæ autem magnopere inter Veteres Ægyptios valde celebratæ ſunt. Unam hujusmodi profert, ſub nomine Sancti Blaſii, [b] ad extrahen-

a ibid. b 2, 4, 50.

AETIUS. A.D. 500. hendum os quod in gutture hæserit; & alterum adversus [a] Fistulam.

Sedecim Librorum Aëtii in quatuor Τετραβίβλους divisio non ab ipso Auctore facta; uti Fabricius animadvertit, sed ab aliquo Recentiorum excogitata est; nam quandocunque ii vel ab ipso vel a Photio nominantur, id fit juxta Librorum ipsorum numerum ac seriem. Quanquam in uno loco voce, Quaternionibus [b], Traductor utitur, quam illic per incuriam irrepsisse arbitror.

Nihil amplius de hoc Auctore dicam, cum ex eo Remedii contra Podagram specimen protulero, eo quod sit parum vulgare, & omnium quæ in Historia Medica tradantur in suo genere primum. Medicamentum id Externum est, & ab eo Magnus [c] Exsiccator dicitur: eo per annum integrum aliquis uti debet, servata insuper per singulos menses sequenti victus ratione. Mensibus Alexandrina ille, sive Ægyptia nomina, imponit; qui si nostro more vocentur, hæc præscriptionis formula est: „Æger mense „Septembri, pro omni cibo ac potione La„cte sit contentus; Octobri, allium edat; „Novembri, a balneo abstineat; Decem„bri, brassicam ne comedat; Januario, vi„ni meraci haustum mane singulo bibat; „Februario, betam ne comedat; Martio, „dulcia cum esculentis & potulentis mi„sceat; Aprili, Raphanum rusticanum ne „comedat; neque, Maio, piscem Poly„pum; Junio, mane frigidam bibat; Julio „a Venere abstineat; Augusto denique, „mal-

a 4. 3, 14. b 4. 1. 19. c 3. 4. 48.

„vam ne comedat.„ Inde Histrionum istius temporis in Medicina artes videmus; tamen ab Alexandro ad eundem affectum etiam magis ridiculum [a] Antidotum præscribitur, qua quis uti per integrum quoque annum debet, servato interim hoc ordine, „ut mensibus „Januario, Februario, Martio, Aprili, „quinquies, alternis diebus, exhibeatur; „Maio, ter, Junio, bis, diebus etiam al- „ternis: Julio, Augusto, & Septembri, „semel, in mense singulo: Octobri, & No- „vembri, bis: Decembri, quater, alternis „diebus.„ Ita in toto anno Doses conficiuntur triginta & sex. Simul abstinere debet æger a vino, carne porcina & bubula, a lepore, brassica, sinapi, lacte, &c. Aliud idem Auctor Antidotum habet quod ex trecentis sexaginta & sex Potionibus constat, quæ ita sumi debent, ut cursus integer annis duobus expleatur. Ac promittere audeo, si quis huic Regimini patienter se subjicere, & præceptorum severitati vitam sedulo velit accommodare, minus hunc aliquanto de Podagra conquesturum, quam a plerisque nunc dierum fieri soleat.

AETIUS. A.D. 500.

His non obstantibus, ALEXANDER cæterorum longe dissimilis est; magisque certe omnia, ut fatetur ipse Clericus, de suo penu promit. Nam ex magna parte & stylum & ordinem habet, si cum Galeno ejusque exscriptoribus conferatur, sibi ipsi peculiarem. Illic quoque ubi vestigia Antiquorum, aut in describendis Symptomatis, aut in affecti-

ALEXANDER. A.D. 560.

D

a Lib. II.

ALEXANDER. A.D. 560.

fectibus curandis persequitur (sicut ab eo necessario factum est, & ab omnibus, qui Medicinæ Systema conscribendum suscipiunt, fieri debet) suo semper ordine suisque verbis utitur. In eo stylus est, ut summatim loquar, sincerus, brevis, perspicuus, &, ut ipse ait, ex communibus præcipue verbis compositus: ac licet ob vocum quarundam exterarum admistionem (quod ob multas ejus peregrinationes fortasse contigit) haud usquequaque elegans, valde tamen significans & comprehensibils. Cæteri morbos admodum perturbate collocant; hos ille consequenter a Capite ad Pedes disponit. Igitur solus Græcorum est, qui ordine possit (quanquam uterque suo modo utitur) cum Aretæo contendere; hique Auctores duo, quos ab Hippocrate præstantissimos judico, in altera quoque re conveniunt, ut de paucis tantummodo affectibus scribant, qui numero quinquaginta aut sexaginta non excedunt, quosque ea de causa frequentius ipsis in Medicina tractanda obversatos conjicio. Nam si ab aliis exscribete sategissent, Oribasii atque Aëtii volumina mole verisimiliter æquare tentassent. Id unum miror, quod Alexander de nullo quoquam Mulierum affectu mentionem fecerit. In explanandis morborum causis satis accuratus est, & in proponendis curationum scopis admodum sagax. In Diagnosticis autem magnopere præcellit; quippe cum affectus illos qui magnam inter se similitudinem habent, exactissime discriminet; sicut a Jecoris inflammatione Pleuritidem: a Calculo dolorem Colicum:

cum: Febres Hecticas a Quotidianis cæterisque Febribus. Primo intuitu perspicere licet quantum in hac re desit cum Aëtio Oribasius. Duorum casuum, & curationum a se institutarum Historias, unam in Febre Tertiana, alteram in Lienis Scirrho, tradit: quæ, præter illas ab Hippocrate & Galeno memoratas, sola sunt ex omni Antiquitate hujusmodi scriptionis exempla.

ALEXANDER. A. D. 560.

Idem est in Compositione Medicamentorum enarranda, horumque exhibendorum modo ac tempore præfiniendo, perquam diligens: inter quæ, multa extant ab ipso inventa. Et, si vera fateamur, tam amplus horum in eo delectus est, ut nimis multa potius quam nimis pauca sint. Magnam videtur in omnium Medicamentorum suorum viribus fiduciam habere; neque silentio præteriri debet superstitiosa ista ac ridicula fides quam in Amuletis & Incantationibus ponit; longe supra quam quod in homine exquisito illo judicio abundante credi possit. Aliquas harum rerum rationes adducere conatur [a], & Galeni authoritate se tuetur. Quod Magiæ studuerit, multa proferri possunt argumenta; solusque fortasse Medicorum est, qui ex Osthane quædam, uno ex antiquissimis apud Persas Magis, depromserit. Huic autem, sive ex temporum superstitione, sive ex hominis senectute originem duxerit, in Alexandro credulitati ignoscamus. Id solum animadvertam, hujusmodi ab eo remedia, nonnisi in Febribus Intermittentibus, Calculo, dolore Colico, ac Podagra commendari;

a 1, 15. 9, 4.

ALEXANDER. A. D. 560.

ri; & per omnia fere inſequentia, credo, tempora mos invaluit, ut Magicæ iſtæ applicationes in iiſdem præcipue Morbis obtinerent. Cæteris [a] haudquaquam inferior eſt Homeri verſus,

Τετρήχει δ' ἀγορὴ, ὑπὸ δ' ἐστοναχίζετο γαῖα·

Neque ideo minus æſtimari debet, quod minimo conſtet.

In cæteris rebus, quantumlibet Antiquorum ſit amator, tamen in ſententia ſua proferenda, atque adeo cum illis [b] diſſentiendo, libertate omni utitur; ac ſpeciatim cum [c] Galeno ſæpiſſime diſcordat, modo ſe mirari dicens, quanam ratione doctrinam is ita perturbatam atque ita parum [d] diſtinctam tradiderit: modo diverſam ab eo medendi [e] viam, non, uti profitetur, contradicendi, ſed veritatis indicandæ ſtudio, proponens. Utque ſummatim loquar, haud ſolum in unoquoque morbo totum curandi modum diſtinctiſſime explicat, ſed plerumque etiam quæ [f] vitanda ſint Lectorem commonet: quod exemplum ſi alii omnes Auctores eſſent eadem accuratione imitati, haud minorem inde utilitatem, quam a traditis in quaque occaſione agendi præceptis, haurire licuiſſet.

Alia quoque res Alexandri ſcriptionem a ſupra memoratis Auctoribus diſcernit, quod morborum ſignis & curationum modis explicandis unice incumbat: in Materia Medica,

[a] 11. [b] 1, 17. 7, 13, 9. 3, [c] 6, 1, 12, 1, 6. [d] 12, 1. 6, 7, 8. [e] 12, 6. [f] 3. 7. 4, 1, 3. 10, 13. 12, 7.

dica, in Re Anatomica, & Chirurgica, contra ac alii fecerant, nihil prorſus attingens; quanquam Librum ſcripſerit, aut certe ſcribere inſtituerit, de [a] Fracturis, & aliquid etiam de [b] Oculorum morbis contexuerit. ALEXANDER. A. D. 560.

In tractanda Podagra, de qua nihil quicquam prodidit Galenus, Librum Alexander integrum ponit; unde fortaſſe morbum hunc hujus tempore magis invaluiſſe jure quis crediderit. Quem præcipue Purgantium ope is levare nititur: & in pleriſque hujuſmodi ab eo ordinatis compoſitionibus Hermodactyli (quas quidem ille vix ab Oribaſio Aëtioque memoratas quantivis facit) maximam partem gerunt. Vides quam parum recens inventio ſit, ſicut vane a quibuſdam putatur, Podagræ per Purgantia mederi velle: quod malum fortaſſe omnino non curari magis expedit, quam ſiquis in eo eximias iſtas Formulas ab Alexandro præſcriptas adhibuerit; licet hæ virtute haudquaquam cedant iis, quæ hodierni paſſim Medicaſtri venditant.

Fui in hac re paulo fuſior, ut ex ipſo ejus Opere Scriptorem hunc potius, quam Exſcriptorem, dici debere oſtenderem. Trallibus natus eſt, Civitate illa Lydiæ celeberrima: cujus incolæ ſermonem Græcum puriſſime loquebantur, ob Ionicarum urbium vicinitatem. Ipſe autem non modo ſub [c] Stephano Parente ſuo, eodemque Medico, inſtitutus eſt, verum etiam in hac Arte Magiſtrum habuit Coſmæ Patrem; cui

a 1, 14. b 2, 1. c Lib. 4.

ALEXANDER. A.D. 560. quidem Cosmæ, partim ipsius rogatu, partim ut beneficiorum gratiam aliquam Patri ejus persolveret, Volumina sua scripsit & dicavit. Ipse in Medicina fuit exercitatissimus, Experientiæ longissimæ, famaque multum cognitus, non modo Romæ, sed etiam quocunque peregre proficisceretur, sive per Galliam, sive per Hispaniam, sive per alias regiones: unde, tanquam cæteris præcellens, Alexander Medicus vocabatur. Ideoque in parte Therapeutica Medicis superioribus frequenter plenior est & accuratior, quod ea præsertim remedia concinnaverit, quæ ex repetitis observationibus maxime efficacia compererat: quod alibi sæpe, sed disertius narrat, in Præfatione ad Librum duodecimum; ubi primo Febres generatim, ac deinde singulæ harum species pertractantur. Et hunc quidem Librum quisquis versaverit, illum cæteris undecim præponi debere perspiciet; sed & alioqui ipse Alexander, in postrema parte undecimi, opus illic se conclusurum esse pronuntiat.

Hactenus quibusdam, quæ Auctorem nostrum Eruditorum lectioni saltem commendent, summatim expositis, id amplius exequar, ut nonnulla ab eo maxime notabilia obiter decerpam: quæ quanquam Praxi magnopere inserviant, tamen ab aliis vel omissa vel parum explicata invenio. Volo autem in hac re ipsius ordinem sequi.

In [a] Causo, sive Morbo qui ab illo Febris Ardens Spuria dicitur, ubi redundat Bilis, & materia Evacuationi sese offert, & Fe-

[a] 12, 3.

Febris haud intensa est, Purgationem Venæ sectioni præfert: cum alii Sanguinis missioni maxime nitantur. Observationem hanc adjicit peracutam & perutilem: ,, Memini ,, me, inquit, etiam acuta laborantem Fe- ,, bri purgasse; verum hæc res non modo ,, multam & exquisitam animadversionem ac ,, judicium, sed & Medicum quoque deside- ,, rat fidenti præsentique animo. ,, Ii qui Experientiæ rationem adjungunt, hujusce observationis facile vim perspicient; neque viam hanc negabunt in quibusdam casibus, siquis huic prudenter institerit, mira cum felicitate tentari. Hic enim frequenter aut sequendæ aut adjuvandæ Naturæ modus est aptissimus. Caput apud Oribasium est ex Archigene ad hanc [a] rem spectans; idque recte animadvertit Galenus [b], Diarrhœam ex naturalibus iis auxiliis esse unam, per quæ Morbus iste ad Crisim perducitur. Porro neutiquam violenta Trallianus, sed lenia tantum, in Febre Tertiana & Quotidiana, exhibet Purgantia: quæ res animadversionem seriam meretur, Virumque illum, non modo acri cum judicio, sed caute ac fideliter, Artem suam exercuisse comprobat.

ALEXANDER. A. D. 560.

In eodem Morbo, Causo scilicet, si Syncope ab humoribus crudis ac redundantibus incidat, Venæ sectionem præcipit: idque eo magis animadverto, quod in hac re nullum ducem habuerit, excepto [c] Aretæo, qui idem in eodem casu auxilium adhiberi jubet. Sane quoad Syncopen generatim, Scripto-

a Collect. 8, 46. b De Cris. 3, 3. c Cur. Acut. 2, 3.

res Practici, etiam inter Recentiores, uno fere conſenſu de miſſione Sanguinis prorſus ſilent: iique pauci, qui ejus mentionem faciunt, eam improbant; ita ut vix quiſquam ſit, præter Sennertum, ejuſque exſcriptorem Riverium, qui id remedii ullo modo admittat: deque eo Riverius ſtrictim duntaxat loquitur, neque illud adminiſtrari debere, præterquam in duobus caſibus, Plenitudinis nempe ac Terroris, exiſtimat. Minus fortaſſe cautionem hanc ingentem admirabimur, ſi ea quæ de hoc argumento pronuntiaverint Antiquorum nonnulli, nobiſcum reputemus. Id [a] Aëtius & [b] Oribaſius, etiam in Plenitudine, metuunt; Cælius autem Aurelianus hæc verba pro univerſa lege ſtatuit, ,, Phlebotomiam nihil ju- ,, gulatione differre ratio teſtatur [c]. ,, Aliam vero de hac re ſententiam inveniet, quiſquis ad ipſos Medicinæ fontes acceſſerit. Hippocrates enim, aut aliquis ex diſcipulis ejus, in Acutorum Morborum explicatione diſerte tradit, ſiquis ſubito obmutuerit, id a Venarum obſtructione, ſive interceptione, proficiſci ἢν ὑγιαίνοντι τόδε ξυμβῇ ἄνευ προφάσιος [d], ſi id in valetudine integra, abſque evidenti cauſa, obtigerit; quare miſſionem Sanguinis e brachio neceſſariam eſſe judicat. Galenus, qui Hippocratis ſenſum intellexit optime, vocem Ἄφωνον ita interpretatur, ut ea non modo Apoplexiam, ſed Syncopem etiam, ſignificari putet; & in utroque caſu Venæ ſectionem adeo vehementer commendat,

a 2, 1, 96. b Synopſ. 7, 26. c 2. Acut. 38.
d Vict. Acut. 4, 23.

dat, ut multos diversa curatione interfectos esse affirmet. In Aphorismo hoc, (qui a nullo quoquam Interpretum, quasi huc pertineret, diligenter examinatus est) sedulo perpensa ac significanter expressa conditio ponitur, „Si in valetudine integra; absque „evidenti causa, obtigerit:„ hoc enim præfinito, vix fieri potest, ut oriatur Syncope, nisi ab aliquo Sanguinis vitio, unde major in ejus transitu per Cor Resistentia efficitur, quæ nulla ope æque cito, ac per Venæ sectionem, tollitur. Hanc Syncopen, a Plenitudine ortam, Germanis, quippe qui vulgo corporis admodum obesi sint, valde familiarem esse notat [a] Riolanus; horumque negligentiam incusat, quod in ea curanda Sanguinis detractionem omittant. In Praxi certe animadvertimus, soliti cujusvis fluxus suppressioni; ut ex Naribus aut ex Hæmorrhoidibus, Syncopen frequenter succedere. Solus inter Recentiores casum hunc penitius examinavit [b] Petrus Salius, verum haud cum exceptionibus ab Hippocrate positis: & eundem a Practicis Scriptoribus semper omitti recte ab eo animadversum est. Duo vel tria hujus rei, Experientia sibi nota, exempla profert lectu dignissima: idque subjicit, hoc Syncopes genus per diem unum aut alterum præsentiri solere, vel ex Suffocationis cujusdam invasione, vel ex Pulsu intermittente; seque accessiones morbi Venæ sectione prævertisse, quam una cum Frictionibus contra eundem commendat, quod Alexandri præceptis plane convenit. Præter

ALEXANDER. A. D. 560.

D 5

a Enchirid. Anatom. 3, 8.   b De Affect. Partic. 4.

ALEXANDER. A. D. 560.

ter hæc, Salius multis periculum ſeſe prædixiſſe narrat, qui ſpretis ejus monitis morte ſubita interierint; quibus diſſectis, ſanguinem eorum ita concretum repperit, ut hunc, perinde ac ſi ſolidus eſſet, de venis eduxerit. Hoc in caſu, Sanguinis detractio ſine dubio apprime neceſſaria eſt; ac facile exiſtimare licet, ſi fruſtra fuerit hoc remedium, omnia æque alia nihil profutura. Hujuſmodi erat, ab Alexandro inſtituta curandi ratio; ea vero ex quibus hanc deducit, Diagnoſtica, admodum perſpicua ſunt ac diſtincta: uti, facies ſolito tumidior pallidiorque, habitus corporis inflatus, pulſus exiguus, piger, quique longa ictuum intervalla habeat. Hæc certe iſtiuſmodi medelæ indicationes evidentiſſimas præbent.

In Febribus Tertianis, & eo magis in Quartanis, Vomitum ante acceſſionem ſupra cætera omnia remedia laudat: idemque Quartanas etiam inveteratiſſimas ſolo hoc auxilio depulit. Quæ quidem curatio ab Antiquis cæteris memorata, nunquam vero in conſuetudinem adducta eſt; quanquam naturæ certe prorſus conveniat, multumque emolumenti non modo in hoc, ſed & in pleriſque aliis affectibus diuturnis præſtet. Antidotum quidem hic deſcriptum, & ab eo Mirabile appellata, nimiam cum Circulatoris Formula ſimilitudinem habet: eſtque Catholicon quoddam Mithridatio non abſimile, quod & huic & aliis fere triginta ab eo enumeratis morbis medeatur. Illud etiam Senex adjicit, hominem qui id ei Medicamentum dono dediſſet ſanctiſſime aſſeveraſ-

ſe,

ALEXANDER. A. D. 560.

se, nullum aliud illi ob eximias virtutes esse conferendum. Has omnes Alexander virtutes, Compositionemque ipsam fuse narrat: quam, ut sibi communicatam, ita sine fuco quoque omnibus impertit; quæ sane hominis probitas alibi etiam sæpenumero apparet. Haud raro Veterum virtutem admiratus sum, qui utcunque sine ratione interdum iis, quæ Specifica vocabant, mirificam inesse vim putaverint, & ea supra modum sustulerint, tamen pro Secretis neutiquam celarent. In eo scilicet elaborabant ut Artem suam probe callerent, utpote communis emolumenti ab ea redundantis magnitudinem intelligentes: ideoque longissime a privato lucro abhorrentes, ac professionis dignitatem tuentes, quicquid aut per Experientiam suam adinvenire, aut ab aliorum Observationibus excerpere valuerunt, quod morbos posset humano generi insidiantes depellere, id omne generose ac libere in vulgus edebant. Hic Antiquorum mos erat, perpetuumque iis Medicis exemplar esse debet, qui illos vel scientia vel virtute imitari exoptant.

Phrenitis [a] ab eo accuratissime describitur: & rationes optimæ adducuntur, quamobrem haud a Diaphragmatis, ut a plerisque creditum est, sed ab ipsius Cerebri affectu oriatur. Cumque in brachio vena sese incisioni subtrahebat, hanc quæ in Fronte est aperire consueverat, quod post eum a Rhaze quoque commendatum est. Licet in obstinata Phrenitide Diacodium aliquando præbeat,

[a] I, 13.

ALEXANDER. A. D. 560.

beat, de eo tamen peridoneas cautiones subjicit: ut, si æger temperamenti sit Phlegmatici, furor non admodum vehemens, viresque corporis infirmæ, usum ejus remedii dehortetur. Nam in istis casibus semper nocent, interdum perniciosa sunt Opiata. In Pleuritide ac Tussi, fere eadem monet. Si, quæ ab eo de Phrenitide ac Pleuritide dicta sunt, cum iis quæ de iisdem affectibus tradidit Oribasius Aëtiusque, conferantur, harum rerum multo explicatior apud hunc, quam apud illos, doctrina reperietur. Nam in utroque morbo nihil aliud Paulus quam Alexandrum exscribit.

Medicamenta idem Vesicantia, in [a] Lethargo, Scillam: in [b] Epilepsia, Lepidium, adhibet; alia quoque multa, præsertim in [c] Podagra, uti Allium, Euphorbium, Sinapi, &c. inter quæ sunt Cantharides: hasque, magna Seri copia profluente, subitam levationem afferre tradit. Sed & hoc quoque monitum commode subjicit, nequis Topicis tantum Remediis confidat.

Ad [d] Paralysin, novum Hieræ genus, idque optime confectum, laudat; ac majorem postea Scammoniæ modum injici vetat: hanc præterea observationem subjungens, quam alibi nusquam reperio, quæque, si ei bene attendatur, magnum in Praxi usum præstabit: „Multi enim, inquit, ita faciunt, vim „medicamenti ad evacuandum augere se „credentes, neque hoc modo id minus utile „reddi cognoscunt. Haud enim eo spectamus, ut id per alvum expedite deferri

a 1, 14. b 1, 15. c 11. d 1, 16.

ALEXANDER. A. D. 560.

„ri velimus, ſed potius in membra di-
„ſtribui, in corpore morari, humores illic
„attenuare & corrigere, meatus dilatare,
„nervorum obſtructiones diſcutere, ut ita
„ſpiritus in hos abſque impedimento derive-
„tur.„ Idque potiſſimum in Temperamento Phlegmatico fieri debere admonet. Facile quis oſtenderit, quantum in hac doctrina momenti ſit, quamque late hoc de tarde purgantibus præceptum ad morbos quoſdam Diuturnos pertineat. Nam quotidiana quidem Experientia videmus, miro id cum ſucceſſu fieri: uti præcipue cum Aquas Minerales, Bathonicas puta; ordinamus, aut Calomelas, idque in variis affectibus. Ita quoque in dolore Colico, aut Iliaca Paſſione, ea quæ vehementer purgant, nimiſque inteſtina compungunt, morbum ſæpe augent, & periculum, ut ipſe alibi notat, inflammationis faciunt, niſi eorum vis Opiatis prudenter hebetata atque imminuta ſit.

Varia [a] Melancholiæ genera luculenter ab eo deſcripta ſunt: vires Imaginationis vividis coloribus depictæ; & multa hujus rei exempla commode prolata, ad Aretæi fere ſimilitudinem. Ea vero curat ille; Victu potius, atque Balneis, & oblectamentis, quam Medicamentorum farragine; a Veteribus autem in eo diſcordat, quod non ita frequenter Cucurbitulas, Hirudines, ac Sinapiſmos adhiberi velit. Etiam in Purgatione, licet ab iis Helleborus albus tantopere prædicetur, Lapidem Armeniacum ei præfert, qui tuto admodum atque efficaciter al-

[a] I, 17.

Alexander. A. D. 560.

alvum movet, ſine eo diſcrimine aliiſque incommodis, quæ nimium frequenter ab alterius iſtius Medicamenti violentia naſcuntur. Sententia hæc, ab Alexandro de Helleboro albo pronuntiata, cum eorum temporum Hiſtoria probe convenit: ex qua docemur, Medicamentum illud, ita a Veteribus celebratum, poſtea in deſuetudinem omnino abiiſſe: donec [a] Aſclepiodotus, Vir & in Mathematicis diſciplinis & in Muſica verſatiſſimus, id in uſum denuo revocarit, circiter A. D. D. multaſque ope hac in morbis obſtinatiſſimis admirandas curationes præſtiterit. Tamen id Remedii ab Auctore noſtro, qui non ita multo poſt floruit, minime comprobatum videmus.

In [b] Parotide optimam hanc legem ponit, ut mittatur Sanguis ante Diſcutientium aut Attrahentium quorumvis uſum; & eos ait qui ante Venæ ſectionem nimis mature hæc ordinaverint, ægris ſtrangulationem induxiſſe. Eadem ratione vehementer Aſtringentium ac Repellentium uſum merito repudiat, qualia ſunt, Solanum, Alumen, &c. Medicamenta enumerat ad Diſcutiendam Parotidem idonea: quam profecto rem, ubi caſus hanc medendi viam recipit, potius quam Suppurationem, moliri ſemper magis convenit. Quod ſi irritus fuerit hic conatus, Tumorque nihil quicquam ſubſederit, ac dolor etiamnum inhæſerit, omnibus modis, inquit, Pus movendum eſt; ejuſque generationis ſignum eſt, ſi una cum doloris incremento Rigor atque Febris, quæ an-

a Photii Biblioth. 500. x 1, 7.

antea non erant, nec opinato invaſerint. In hoc, de rei ſumma cum Celſo convenit, qui in iſto caſu diſtinctiſſimum nobis documentum præbuit: id eſt, „Si Tumor per ſe primario, nec alii cuivis morbo conjunctus, „appareat, moderata primum Repellentia „ac Diſcutientia tententur: ubi vero alii alicui affectui ſupervenerit, quo nihil frequentius incidit, id tum maturari quamprimum atque aperiri debet.„ Nam in hoc caſu Tumor Criticus eſt, ac morbum ſolvit. Hippocrates autem Parotides illas, quæ longis Febribus ſuccedunt, exitiales pronuntiat, niſi ſuppuraverint. Ubi vero obſtinatæ iſtæ diu permanſerint, neque per Externa Remedia maturari potuerint, Uſtionis ope aliquando ad Pus perductæ ſunt. Nam Severinus, & ante hunc Valleſius, expoſuit, quemadmodum ipſi hanc rationem in Magnis Parotidibus cum ſucceſſu tentaverint. ALEXANDER. A.D.560.

Medicatio, quam in [a] Angina fieri vult, omnibus numeris abſoluta eſt; Repellentia ſola in initio probat, Relaxantibus omnibus ex toto rejectis. Multum, ut ab Aretæo quoque factum eſt, Antidotum Διαβησασοῦ commendat, ita dictum a Ruta Sylveſtri, quæ præcipua eſt inter ea quæ Compoſitionem hanc conſtituunt ab illo deſcriptam. Venæ ſectionem ſupra alia omnia neceſſariam judicat; idque per tres aut quatuor vices, prout occaſio poſtulat, repeti jubet, cum ea cautione ne quis Sanguinem ad deliquium mittat. Quod ſi per hæc auxilia vitium

[a] 4, 7.

ALEXANDER. A. D. 560.

tium nihil levetur, Venæ sub Lingua incidendæ sunt; (quanquam Cælius Aurelianus id, tanquam superstitiosum, damnet) neque res in posterum diem differenda, sicuti Aëtius quoque de missione Sanguinis præcipit, sed eodem die præstanda est. ,, Sæ-,,pius, inquit, malo urgente, Venam ma-,,ne aperui, sub vesperam eas quæ sub Lin-,,gua sunt: nocte, Purgationem institui: at-,,que ita quoque difficulter strangulationem ,,resolvi. In alio, post missionem Sangui-,,nis, statim Medicamentum Purgans, se-,,quenti die non expectato, obtuli. Id au-,,tem faciendum est, ubi discrimen ingens ,,imminet, neque inducias morbus admit-,,tit. Venas etiam Jugulares magno cum ,,successu aperui: ut Saphænam quoque in ,,Fæminis, cum Menses una suppressi es-,,sent, ex quo duplex commodum obtigit, ,,ut non modo Menses erumperent, sed ,,Tumor etiam in Gutture subsideret.,, Vides hæc, sicuti alia prope omnia, a perito Artifice ac Magistro dictata; neque sane hæc laus illi sine injuria denegari potest, quod medela ab eo ordinata rationi exactissime conveniat: ita ut post Medicinam tot inventionibus & incrementis locupletatam, vix quicquam his adjicere valeamus.

[a] Tuberculi in Pulmone mentionem habet Alexander, unde Spiritus difficultas oritur, Expectorationis tamen atque Febris expers. Morbus hic a [b] Galeno memoratur, qui eam Tabis esse speciem ait; & hæc sane frequentissima in nostra regione est. præsertim in cor-

a 5, 3. b Loc. Affect. 4, 6, 7.

poribus Strumosis. Hæc licet vera Phthisi tardius procedat, in qua Febris Hectica Tabem inducens, Pulmonis Ulceri supervenit, utplurimum tamen in Raucitatem & Atrophiam desinit, & æque certam perniciem minatur. Casum itidem narrat, inauditum sibi ac valde admirabilem visum, de extussito [a] Calculo: non materia quadam concreta, sed vero Calculo, lævi, duro, sonitum ex lapsu in terram reddente. Hujusmodi Calculorum per Tussim excretorum plurimos vidi, & ex his aliquos Nucis Avellanæ magnitudinem æquantes; nulla autem Tabis suberant indicia, inveterata licet usque persistente Tussi. Novi quendam, qui longis intervallis quatuor aut quinque tales exspuerit; is quem memorat Alexander, Tussi diu conflictatus est, neque ullam levationem sensit, donec Calculum ejecisset: eratque tenui naturaliter corporis habitu, morboque & macie pene confectus: qui Tabe, juxta illum, verisimiliter interiisset, nisi medelam humectantem & refrigerantem servando duram hanc excrevisset materiam. Alexander adeo curationem hic a Galeno præceptam magna cum severitate, tamen haud injuria, reprehendit: qui asperam quandam materiam ita eductam viderat, grandinis quidem, neutiquam vero [b] Calculi similem; & in eo casu Medicamenta tantum calida atque exsiccantia adhibuerat, qualia sunt Mithridatium, & Theriaca: illo insuper animadverso, neminem ita affectum convaluisse. Id Alexander sine hæsita-

ALEXANDER. A.D. 560.

[a] 5, 4. [b] Loc. Affect. 4, 6.

ALEXANDER A. D. 560

tione aperte damnat: seque de homine tam solerti haud ita libere prolocuturum fuisse dicit, nisi amore Veritatis impulsus hanc celare nefas esse judicasset: sermonemque concludit prolato celebri illo Aristotelis dicto, ,, Amicus Plato, sed magis amica Veritas. ,, Deest plane hæc libertas quibusdam Galeni admiratoribus, qui, Massariæ similes, nobilis cujusdam in Italia Professoris, cum Galeno errare malunt, quam cum alio quovis recte sentire.

Observatio, de Liquidorum usu in [a] Pleuritide, attentionem meretur; nam ab eo facta est, qui & Fluidorum Animalium & Medicamentorum vim probe intellexerat. ,, Humor, inquit ex Hippocrate, alimenti vehiculum est. Quamobrem Ἔυκρατον, id est, ,, aquam tepidam, inter cæteras potiones ac ,, cibos exhibere ne desinas. Neque enim ,, siccum quodvis medicamentum absque humore in altum potest descendere, sed in ,, superficie actionis expers remanet: ubi vero humido aliquo mixtum est, vires suas ,, exerit, & calorem aut refrigerium largitur. Igitur Aqua, licet a quibusdam, eo ,, quod simplex sit, nulli Alimenti esse putetur, tamen ad omnium nutritionem necessaria est, cibos in corpus universum ,, distribuit, & divisas continet unitque particulas. Nam si hæc siccam & parum cohærentem terram conjungit, eique continuitatem impertit, ut ex illa varii generis effingantur Vasa: si panem ipsum, qui ,, a nobis comeditur, una cum farina com-

,,po-

a 6, 1.

,, ponit: ſi eadem & in Animalibus & in ,, Stirpibus præcipua Generationis cauſa eſt, ,, quidni rationi conſentaneum videatur, eadem hanc in Humano Corpore munia præ- ,, ſtare?,, Hæc obſervatio ingentis momenti eſt, lateque in omnem Medicinæ uſum ſe diffundit, præcipue vero in Acutis Affectibus; & is qui Hippocratis Librum De Victu Acutorum attente perlegerit, (ex quo quidem, Antiquitatis Monumento pretioſiſſimo, longa aliquot de Febribus contexta ſunt Volumina) facile concipiet, quam ſalutares in morbis periculoſiſſimis effectus, etiam abſque Medicinæ ope, producat ſola per ſe Dilutio. Itaque fundamento hoc in tradenda curatione [a] Febrium innititur Trallianus, ,, ut omnia fiant per quæ humiditas augeatur; omniſque ejus Medicina per Acutos hos Affectus in Refrigerantibus ac Diluentibus potiſſimum conſiſtit, qualia ſunt Ptiſana, Hydromel, &c. ita ut, quanquam Attenuantia eodem fere ſpectent, tamen Calidiorum uſum detrectet, & Galenum ipſum ob eam rem incuſet. Id unum in hoc Auctore amplius animadvertam, quod ubicunque Simplicium Medicamentorum, quæ calorem moveant, aſſumtionem idoneam judicat, ea vix unquam ſolida, ſed Aquæ fere ſemper incocta exhibeat: id quod non modo ejus ratiociniis congruit, ſed etiam optima ratione firmatur.

ALEXANDER. A. D. 560.

In Sanguinis [b] Sputo, venam ſe in Talo incidiſſe prodit, idque melius, quam idem in Brachio factum, reſpondiſſe. Atque hanc

a 12, 1. b 7, 1.

ALEXANDER. A. D. 560. ejus rei causam adducit, quod Materiæ ad remotiores partes attractio Revulsionem magis efficacem reddat: quæ quidem ratio neque minus clare exposita, neque minus solida est iis, quæ nunc jam post inventam Circulationem proferuntur.

Observationem tradit in [a] Βȣλίμῳ sive Fame immodica, novam ac plane suam; cujus ne minima quidem apud alios extat mentio: quod is morbus scilicet a Lumbricis interdum nascatur. Fæminæ casum memorat, quæ voraci hoc appetitu laborans perpetuam in Ventriculo rosionem sentiret, cum dolore jugi Capitis; ea post Hieræ sumtionem Lumbricum longitudine duodecim cubitorum dejecit, unde omni malo statim levata est. Idem in Praxi frequenter occurrit.

Novum etiam aliquid, licet haud magni referat, & nobis jam familiare sit, de Singultu notat; hunc scilicet a subito terrore, aut ab animi intentione, ut in numeranda pecunia similibusque rebus, statim tolli.

Ad Choleram, in quibusdam casibus, [b] Vinum meracum laudat: idque in eo singulare est, quod in plerisque morbis separatim de Vino loquitur; cujus in delectu valde accuratus est, prout diversæ ejus qualitates ægrotantis conditioni accommodatæ sunt.

In debilitate Jecoris, & Dysenteria, Rhabarbari apud illum invenitur mentio: quæ quidem Planta ab eo, ni fallor, memorata primum est; quanquam usum ejusdem ab Arabibus indicatum putet Clericus. Arabes quidem in convertendo Dioscoride ac Medicis

a 7, 4. b 7, 14.

dicis Græcis, Radicem hanc cum Rha Pontico confundunt: virtuteſque ab Antiquis in hoc animadverſas ei aſcribunt quod proprie Rhabarbarum eſt: uti cuivis conſtabit, qui deſcriptionem ejus a Rhaze proditam inſpexerit. Atque in eodem errore ipſum verſatum puto Alexandrum, licet hujus tempore ſine dubio innoteſceret jam Rhabarbarum; hoc enim in Aſtringentibus tantum ponit, uti Rha Ponticum cæteri Græci, neque de Purgante ejus vi quicquam commemorat. Cujus quidem facultatis in Rheo (id enim ita ſimpliciter vocat) mentionem primus videtur feciſſe [a] Paulus: qui narrat etiam quemadmodum hujus additione Laxantia quædam validiora fieri poſſint. Proſper autem Alpinus refert quoſdam animadvertiſſe Purgantem aliquando Rha Pontico ineſſe vim, quanquam ea mitiorem quæ in [b] Rhabarbaro eſt. Recentiores Græci Radici huic, Barbaricæ nomen, impoſuerunt, haud ex eo loco ubi orta, ſed ex eo in quem apportata eſt; ſiquidem Æthiopiæ ſuperioris regio, Barbaria dicta eſt, eo quod, ut a [c] Salmaſio recte animadverſum eſt, Sinui Barbarico prætenderetur, in quo plurima eſſent Emporia, præſertim Rhapta, totius plagæ Metropolis. Fretum hoc, ab Oriente, cum Indico Oceano conjungitur; ideoque Actuarius, ac poſt hunc Myrepſus, Plantam hanc vocant Ῥέον Ἰνδικόν. Iis temporibus ſine dubio hac via Alexandriam allatum eſt, atque ita Medicis Græcis innotuit.

ALEXANDER. A. D. 560.

 il-

a 1, 43. b Plant. Exot. 2, 5. c Plin. Exercit. 798.

ALEXANDER. A. D. 560.

Illud autem notare debeo, quod Alexandrum Rhabarbari mentionem fecisse minime advertat Salmasius: Paulum vero testem adducat, qui de ea re ne verbum dixerit, & generatim tantum Rha descripserit. Garcias ab Horto, Proregis Hispani Medicus, ait se in India didicisse, Rhabarbarum omne quod eo atque in Persiam apportaretur, in China nasci: vecturam autem, & terra & mari fieri solere; terra vero per Tartariam ad Ormuzum commodius vehi, quoniam in mari esset putrefactioni opportuna.

In [a] Dysenteria, quam Rheumaticam vocat, Sanguinem ad duas Heminas detrahit. Neque injuria temerariam ac sine ratione ab aliquibus usurpatam consuetudinem improbat, qui statim Opiata ingerunt, hæc enim in tempus quidem humores cohibent, verum & caput afficiunt, & vires infirmant, & postea fluxum incitant; quamobrem eorum usum, nisi urgente necessitate, prohibet. Notatque in vera Dysenteria, ubi exulceratio adest, id sæpe Mucum videri quod revera Pus est; & ego contrarium quoque huic errorem haud raro evenire arbitror, ut Mucus videatur esse Pus.

In Lienis [b] Scirrho, multa de Ferri virtutibus commemorat. Id autem, & liquori infusum, & per se datum, commendat; quod cum ab illo primum, quod sciamus, adhibitum sit, ad eos refutandos valet, qui Medicinales hujus Metalli facultates Chymicis fuisse Operationibus repertas prædicant. Profecto in Hippocrate nulla ejus mentio est,

a 8, 8. b 8, 13.

eſt, licet is pleraque ex his, quibus nunc utimur, Medicamenta Simplicia enumeret. Plinius in referendis omnibus ad Medicinam aptis Ferri virtutibus, unum duntaxat id intus adhibendi modum proponit; ſcilicet ubi in Aqua candens extinguitur & propinatur contra Dyſenteriam: idemque in Vino facit ad eundem morbum Dioſcorides. In Aqua ſimiliter a Celſo extinguitur ad Lienem coercendum. Ferrum quidem, ita proprie dictum, ſcilicet στόμωμα Ferri, ab Aëtio & Oribaſio memoratur: ſed ut extrinſecus tantum, in Malignis Ulceribus, aptum. Ita ſi inſequentium temporum Auctores conſulamus, metallum hoc nonniſi rarius uſurpatum videbimus; idque, ſive interne ſive externe, vix ſub alio quam ſub Aſtringentis nomine. Immo Avicenna ita vehementer noxam ab eo metuit, in Subſtantia dato, ut ad præcavendum malum omne, Magnetis aliquid poſtea aſſumi præcipiat: quanquam, Arabs itidem, Rhazes, hunc ejus dandi modum ſæpius laudet, diverſaſque id agendi formulas enarret. Poſt Rhazem, haud ſcio an quiſquam de vi ejus Deobſtruente intus ſumti loquatur, ante Monardem, qui Anatomia jam tum refloreſcente ſcripſit: quæ ut clariorem nobis certioremque in eruendis Morborum Cauſis lucem ſuppeditavit, ita quoque efficaciores quaſdam ad horum depulſionem vias adinvenit. Neque ex ulla re magis, quam ex ea de qua nunc agimus, evinci poteſt, quantam opem conferat ad Medicinæ uſum Anatomia. Quanam enim alia ratiocinatione

ALEXANDER. A. D. 560.

ALEXANDER. A. D. 560

quis adductus Ferrum in Jecoris aut Lienis Scirrho adhibuerit, nisi oculata demonstratione, in Dissectionibus, causam ab Obstructione ortam cognosset, ex quo facile colligi potuit, quicquid ad Obstructionem submovendam maxime valens esset, id aptissimum in curando fore auxilium. Hujusmodi remedium est Ferrum; quod præterquam quod attenuandi facultate præditum sit, majorem quoque in hoc casu ex Particularum Gravitate vim obtinet. Nam cum Vegetabile quodvis pondere Specifico septies excedat, fortiori, secundum hanc proportionem, impulsu agit, atque inde Deobstruens validius evadit. Quisquis aut Recentiorum scripta pervolverit, aut in Praxi fuerit unquam ipse versatus, facile cognoscet, nobiles multas, in variis Affectibus Diuturnis, non modo Aquarum sed & Medicamentorum Chalybeatorum ope, curationes posse præstari. Iique qui persuadere nobis volunt, nullam huic Metallo Alterativam inesse virtutem, æque parum ex aliorum, ac e sua ipsorum Experientia profecerunt.

Venæ sectio, in [a] Paroxysmo Calculi, a nullo alio æque vehementer, ac ab Alexandro, requiritur. Id certe optimo judicio: præsertim si, uti vulgo fieri consuevit, Urinæ quoque difficultas urgeat. Nam Experentia docet, obstinatum hunc Affectum, ubi cætera omnia auxilia nihil prosint, Sanguinis detractione, sine alius cujusvis Medicinæ ope, interdum tolli.

Quid

[a] 9, 4.

Quid de Podagra ſenſerit, antea expoſui: illud autem ex eo adjiciam, morbum hunc illis temporibus inſanabilem eſſe judicatum; a qua ipſe opinione differt, modo idoneæ curandi viæ inſiſtatur. Quæque ab eo præſcripta eſt, rationi profecto optime convenit: Victuſque ac Medicamentorum uſus magna cum accuratione ac delectu traditur. Ac ſiquis his patienter obtemperare velit, nulla ab alia re felicem æque ſucceſſum ſperaverit. ALEXANDER. A. D. 560.

Præter duodecim iſtos Alexandri Libros, extat Epiſtola ejuſdem ad Theodorum, pro Filio hujus, de Lumbricis, conſcripta, fere ad ſimilitudinem ejus quæ ad Cecilianum a Galeno miſſa eſt. Commodeque ab illo notatum video, quanta cum difficultate conſilium præberi poſſit in eo caſu, qui generatim tantum ab alio homine refertur; ideoque, cum ipſum ægrum facultate viſendi careat, ac particulari ſingularum rerum cognitione deſtituatur, multo plura, quam quæ fortaſſe ad rem pertineant, litteris complecti neceſſarium exiſtimat. Igitur a deſcriptione Lumbricorum orditur, qui in tria genera dividuntur; unum, tenue, & exiguum eſt: Aſcarides vocantur; alterum, Teres eſt: tertium, Latum, ſive Tænia dicitur. Hujus poſtremi generis unum Alexander vidit pedum fere ſedecim longitudine. De ſingulis generibus agit, tam cum adeſt Febris, quam cum abeſt; ac Medicamenta in his caſibus utilia, & Antiquorum temporibus uſitata, enarrat: quæ cum his quibus nunc utimur, prope eadem ſunt, exceptis Mercurialibus.

ALEXANDER. A. D. 560.

Ignosces mihi credo, quod tam diu sim huic Auctori immoratus: siquidem inter Antiquos Scriptores Practicos hunc multum eminere judico, & eum esse qui a Recentiore quovis diligenter legi mereatur. Ex formulis quibusdam in fine Libri undecimi comprehensis forte quis conjecerit, Christianum fuisse, aut Judæum. Paganum enim tantam in rebus nonullis e Sacra Scriptura ductis, quantam is facit, fidem posuisse haud putandum est. Scio Ethnicos Incantationes adhibere solitos, quæ verbis de Scriptura exceptis constarent; verum id præcipue, si non unice, in Dæmoniacis, ac vix in alio quovis Morbo, factum arbitror. Consuetudo hæc videtur a Christianis primum inducta, sicut in Aëtio antea animadverti: idque clarius apparebit, si Marcellum Empiricum adeamus, qui hujusmodi Incantationibus abundat, ac sine dubio Christianus exstitit.

Fabricius Sectam Alexandri reperisse se existimans, Methodicum fuisse autumat; idemque miratur unde factum sit, ut Prosper Alpinus, qui Methodicorum doctrinam plene ac minute exposuit, Auctorem hunc omiserit. Conjecturam in eo fundat Fabricius, quod Alexander de Methodo in Arte Medica loquatur. Id utique verum est; sed ejusmodi Methodum neutiquam significat qualis a Methodicorum Secta instituta est, sed eam designat quam secutus est Hippocrates, ut ab eo ipso alibi explanatum est. Porro forma hujus Scriptoris a Methodico plane discrepat; cujus is est animus, ut E-

vi-

videntes tantum caufas examinet, & quid commune inter fe alia res cum alia habeat; & utrum a Contractione an a Relaxatione morbus oriatur: abditis caufis, fymptomatis, ægri ætate, regione, ac temperamento, a cogitatione rejectis. Quin & fcribendi modus, quem Alexander tenuit, ab horum norma toto cælo differt; idque in omni fere pagina videri poteft. Et præterquam quod magnam illam, de qua fupra dixi, a Methodicis pofitam, Morborum diftinctionem haud unquam nominet, neque ufpiam de Refumptivo aut Metafyncritico Cyclo aut de Diatrito cogitare videatur, quæ omnia Methodici femper in ore habent: perpetuus Purgantium ufus ab eo in plerifque Morbis, ac præfertim in Arthritico, traditus, horum præceptis ac rationibus omnino repugnat. Deque Sectis id in univerfum dico, nulla harum veftigia poft Galeni ætatem reperiri, ne Alexandriæ quidem, quæ per aliqua infequentia Sæcula maxime celebris Medicinæ Schola extitit: nifi fortaffe excipi debeant Vindicianus ac Theodorus Prifcianus, qui duo Methodici circa Valentiniani Secundi tempora floruerunt, quique omnia ex Antiquioribus ejufdem Sectæ Scriptoribus videntur exfcripfiffe. A Galeno quidem ita ftabilita eft Secta Rationalis, five Dogmatica, ut poftea femper invalefcens cæteras omnes extinxerit; quanquam, fi magis proprie loquamur, hæc non Secta quædam peculiaris effet ipfa, fingularibus quibufdam Sententiis innixa, fed optimarum potius doctrinarum delectus, quas unicui-

ALEXANDER. A.D. 560.

que

ALEXANDER. A.D. 560. que Sectæ propositum esset amplecti & docere. Igitur in multis rebus Dogmatici cum Methodicis conveniunt, ac præcipue in curandi ratione.

Alexander Medicos complures nominat, quorum aliqui circa ipsius ætatem viguerint: præsertim vero Jacobum Psychrestum insigniter collaudat, qui & in Medicina & in Philosophia magnopere excelluit, præceptore usus Hesychio, qui scientiæ adipiscendæ gratia plurimas regiones peragraverat. Jacobus a Leone Magno, sive Thrace, Comes & Archiater factus est, adeoque ab Imperatore ac populo dilectus, ut ei Senatus in Zeuxippi Thermis, a [a] Severo structis, statuam posuerit. Isidorus Gazensis, ab aliis Pelusiota dictus, qui Justiniani temporibus floruit, alteram ei [b] Athenis positam vidit. Idemque auctor est, Psychrestum Alexandria oriundum fuisse, quanquam gens ejus originem ex Damasco traheret; fuisse autem in Medicina exercitatissimum, multasque curationes eximias præstitisse: Enemata ac Suppositoria frequenter admodum præcepisse: in Chirurgia raro adhibuisse ferrum aut ignem. Omnibus Recentioribus Medicis prælatus est a discipulo suo Asclepiodoto, qui ob renovatum Hellebori Albi usum inclaruit: nam is Helleborus eo tempore in desuetudinem abierat, ita ut ne Psychresto quidem innotesceret. Fusior etiam in Jacobo hoc laudando Suidas est, quem perfectam in Theoria & Praxi Medica scientiam consecutum esse prædicat: coæta-

a Malel. in Vit. Leon. b Photius.

taneis autem omnibus præcelluiſſe, & cum Antiquorum quolibet potuiſſe conferri, ac pleriſque ſuperiorem extitiſſe: ab ægris item cultum ac dilectum, ut quem divinitus inſpiratum crederent, in eoque fidem inconcuſſam haberent, quoniam in Prognoſticis nunquam hunc erraſſe comperiſſent. Eo ſtudio ad Artem ſuam promovendam ferebatur, ut Æſculapii animam in illum transfuſam arbitrarentur. Kuſterus verum ei nomen (Ψύχρισος) ex Malela reddidiſſe ait, cum in prioribus Editionibus (Ψυχόχρισος) impreſſum eſſet; tamen in Traductione Aëtii legitur Pſychriſtus. Utramque ego Lectionem falſam eſſe judico; & ſi Alexandrum conſulamus, facile perſpiciemus legi debere (Ψυχόχρηστος aut Ψυχρόχρηστος) nam utrovis modo recte dicitur, ſimiliter ac Φιλόχρηστος, compoſitum: is enim diſerte ait, hoc illi nomen inditum fuiſſe, ὅτι ὑγραινούσῃ τροφῇ ἐκέχρητο. Alexander illum Θεοφιλέστατον appellat, ac poſt hunc Suidas, Θεοφιλῆ: quare in Photio error eſt, ubi de illo ac Patre ejus dicitur, ἀσεβέε ἤσθην: & quiſquis ea quæ ſequuntur in Photio attenderit, εὐσεβέε legi debere facile percipiet. ALEXANDER. A. D. 560.

Coætaneus Alexandro fuit Uranius quidam, qui Conſtantinopoli Medicinam exercuit. Quoniam Homo eſſet animo ita ſingulari ac memorabili, ut imaginem ejus Agathias Hiſtoriæ ſuæ inſerere voluerit, brevem ego quoque ex Auctore eo Viri iſtius deſcriptionem huic Operi meo interponere non alienum putavi. Fuit is natione Syrus, pro- URANIUS. A. D. 560.

URANIJS. A. D. 560.

professione Medicus; ac licet vel Aristotelica, vel alia quapiam vetere Philosophia, ne leviter quidem imbutus esset, ingentem eruditionis suæ opinionem conceperat: cum in verborum cursu quodam & audaci Paradoxorum defensione virtus ejus omnis consisteret. Versabatur autem plerumque aut in Bibliopoliis, aut in Foris Aulæ adjacentibus; ibique cum hominibus morum æque ac doctrinæ expertibus disputationes instituebat: levia multa super quæstionibus arduis Speculationibusque humanæ mentis captum prorsus excedentibus, uti sunt Attributa & Essentia Dei, argumenta, coram Auditoribus æque impiis, magna cum temeritate effutiens. Post diem comessationibus absumtum, vesperi plerumque conveniebant nobiles hi Sodales: ac profano more res sublimes ac perplexas eo modo discutiebant, ut nemo vel alium convinceret vel ab alio convictus digrederetur; sed in ea quisque opinione, quam cum præjudicio attulisset, obstinate persisteret: &, lusorum more, disceptationes suas haud raro cum altercatione & verborum aculeis concluderent. Isque erat argumentorum finis, ut animis mutuo plerumque odio exulceratis discederent. Hos inter princeps eminebat Uranius, Thersitis instar apud Homerum, turbas movens. Verum, ut sanæ cujuscunque disciplinæ expers erat, argumenta modo atque ordine legitimo dispertiri nesciebat; ita ut interdum rebus dubitatis, antequam eæ proferrentur, respondere vellet, interdum, respondendi loco, rationem quare eæ propositæ essent

ex-

exquireret. Omnes denique, quæ in collocutionibus rite ordinatis obtinent, & ad veritatis indagationem neceſſariæ habentur, Leges aſſidue invertebat. In omni re Scepticorum opiniones affectans, reſponſa omnia ad Pyrrhonis Sextique Empirici normam effingebat. Ab hac ſua ſententia, qua nihil certo ſciri poſſe credebat, perfectam animi tranquillitatem, & integrum a cruciatu omni & angore liberationem ſperabat. Cum indolis eſſet adeo anguſtæ, neminem, præter fatuos admodum atque credulos, decipere valebat; utque omnibus literis deſtitutus, ita erat etiam communis hujus ac civilis ſcientiæ, quæ in excolenda Politiorum virorum familiaritate verſatur, plane rudis. Nobilium domos frequentabat, ubi cibo vinoque ultra modum ſatur, cætui pro ludibrio erat: cumque omnem ſibi verborum licentiam permitteret, modo riſum movebat, modo injurias ac verbera in ſe trahebat; ita epulis plerumque, pro Scurra, interfuit. Talis cum eſſet Uranius, una cum Arebindo in Perſiam Legato profectus eſt; ubi Impoſtoris partes accuratiſſime egit, vitia ſua obtegens, & facta omnia Virtutis ſpecie quadam adumbrans. Habitum veſtitumque Philoſophi induit; & quo tempore primum in conſpectum Choſrois venit, vultum præ ſe tulit adeo gravem & ſeverum, ut exiſtimationem de ſe haud incommodam Regi huic impreſſerit, aditusque ad eum non difficiles ſibimet aperuerit. Magos ſtatim, ut cum eo ſermones haberent, convocavit Choſroes; inter quos Quæſtiones plurimæ ad Na-

URANIUS. A.D. 560.

URANIUS. A. D. 560. Naturalem Philoſophiam pertinentes propoſitæ ſunt: uti hæc, Fueritne ab omni Æternitate Mundus: & illa, An Rerum omnium Unica ſit Cauſa, ſive Principium. Uranius, licet horum Argumentorum omnino ignarus, confidentia tamen præceptam de ſe opinionem ſuſtinuit: ſiquidem id ei profuit, ut in Gorgia inquit Socrates, „Quod, „quanquam ipſe parum ſciret, tamen ii qui-„buſcum diſputaret etiam ipſo magis in-„ſcientes eſſent.„ Eamque Empiricus iſte apud Choſroem gratiam iniit, ut huic eidem ſecum Rex menſæ accubanti propinaverit, ſuumque illi, ut ex eo biberet, poculum porrexerit, quem honorem nemini mortalium antea detulerat; illud etiam adjiciens, quod ex omnibus Philoſophis (horum autem celeberrimum fere quemque viderat, cum in Perſiam ex Græcia venire conſueſſent) ſubtiliſſimus eſſet omnibuſque numeris abſolitiſſimus Uranius.

Conſtat ſane, Damaſcium patria Syrum, Simplicium Cilicem, Diogenem Phænicem, & Iſidorum Gazenſem, alioſque ex optimis doctiſſimiſque ejus Sæculi Philoſophis, paulo ante hæc tempora in Perſiam migraviſſe, eo quod a Religione dominante adhorrerent, deque Regionis hujus Imperatore pariter ac populo multa præclare dicerentur; Principem ſcilicet æquitate ac juſtitia florere: ſubditos in obſequio & morigeratione inviolabili felicitatem ſuam ponere: expilationes illic & latrocinia nuſquam exerceri: omnia agi cum ſinceritate ac fide. Ii autem, quamprimum eo pervenerant, cuncta memoratis con-

contraria repererunt: ſiquidem omnia per URA-
injuſtitiam ac vim adminiſtrari cernerent; NIUS.
ſimiliterque falſæ ſe de Principe famæ cre- A.D.560.
didiſſe agnoverunt, ubi coram, hunc de Philoſophia faſtuoſe quidem, ſed abſque ulla hujus argumenti notitia, differentem audiſſent: &, quanquam de eorum merito bene ſentiret Choſroes, maximæ tamen apud eum exiſtimationis Uranium eſſe perciperent. Cujus rei clara admodum naturæque humanæ congrua videtur eſſe ratio: quod unuſquiſque ſit ad ſui ſimiles proclivis, ſeque ipſo eminentiores averſetur. Poſt reditum ex peregrinatione humaniſſimas Uranius a Choſroe accepit litteras, in quibus ab eo frequenter nomine Magiſtri appellatus eſt. Ex illo nemini non intolerabilis factus eſt Uranius, cum ex amicitia Choſrois eo arrogantiæ veniſſet, ut omnes magna cum ſuperbia deſpiceret. Nunquam enim convivio interfuit, quin beneficia ab eo Principe in ſe collata, ſermoneſque cum eodem habitos commemoraret: ita ut nihil ſecum ab exteris iſtis Regionibus niſi vanitatis & inſolentiæ, quibus vitiis ante diſceſſum a patria ſatis abundabat, incrementum reportaſſe videretur. Elogia ab eo in Principem illum facta apud credulos homines eruditionis Regiæ fidem pepererunt. Iique qui novas ac miraculoſas narrationes curioſe aucupabantur, cum neque de laudatore neque de laudato judicium ferre poſſent, ab artificioſis Impoſtoris adumbrationibus ſæpius decepti ſunt. Id utique fatendum eſt omnes, quæ ad ſummum Imperatorem effingendum re-

URANIUS. A. D. 560. quiruntur, Chosroi obtigisse virtutes; cujus fortitudinem, neque ætate neque belli laboribus fractam, jure miremur: doctrinam vero ejusmodi fuisse, qualem ab Uranio quispiam Magistro haurire debuit, credibile est.

Ex hac Agathiæ descriptione veram & Chosrois & Uranii imaginem efformare possumus. Liberque, De Sapientia Indorum, similem prope nobis ejusdem Principis speciem repræsentabit, qui, uti docebimus, alterum quoque Medicum, nomine Pezroem unice dilexit.

PROCOPIUS. A. D. 560. Blondus, Sabellicus, & Tiraquellus Procopium, insignem illum Historicum, qui Justiniani tempore floruit, Medicum fuisse existimant, licet opinionis suæ nulla argumenta proferant: unde alii id eos somniasse credunt. Tamen si locos quosdam in ejus scriptis consideremus, hujus rei aliqua inde conjectura duci potest; siquidem in nonnullis ad Medicinam pertinentibus, multa cæteris quibuscunque Historicis, etiam prædicatore ejus vehementi & imitatore Agathia, magis minute ac singulatim narrat; qui quidem, utpote in Foro educatus, plurimas de [a] Legibus observationes Historiæ interseserit, Professioni suæ non incongruas. Pauca e Procopio exempla proferam. Ab Aqua [b] Padi Militum Stomachos adeo debilitatos fuisse & imminutam concoctionem scribit, ut periculosissimæ eos inde Diarrhœæ ac Dysenteriæ exceperint. In describenda [c] Fame

a Lib. 2. Berytus & Alexandria. Lib. 4. Tribunal. cui præfuit Anastasio. b Bel. Goth. Lib. 2. c Ibid.

me illa horribili, qua per id tempus Æmilia omnis laborabat, naturalem ait Stomachi calorem penitus fuisse extinctum; ita ut nisi puerorum more paulatim alerentur, etiam eo, difficulter reperiebant, quem cibo obruti perirent: Bilemque, quæ in eorum Temperamentis dominaretur, corpus universum flavo colore infecisse. Animadvertit etiam, Regionem omnem, quocunque Vesuvii [a] Sulphur pertingit, admodum feracem esse; & ob eandem causam per multas ætates Aërem hunc a Medicis pro Tabidorum curatione commendatum existimat. Neque nimias me, ut spero, argutias persequi putabis, si id Tibi in memoriam revocavero, quamlibet ab eo occasionem arripi solere, ut Professioni nostræ honorem tribuat. Illo enim referente, [b] Theodoricus morti jam vicinus Elpidio Archiatro suo sententiam aperuit, seque injustitiæ apud illum in perimendo Symmacho & Boëthio accusavit. Cumque Legati, per obsidionem Edessæ, ad [c] Chosroem missi essent, Stephanus nobilis Medicus ex eo loco oriundus, istius olim Regis Præceptor, quique Patri ejus Cavadi sanitatem reddiderat, non modo in eorum numerum delectus, sed etiam Orator pro cæteris apud Principem designatus est. Paulo post idem Chosroes, de pace cum Justiniano agens, ne inducias quidem cum eo facere voluit, nisi ea conditione, ut Tribunus, cujus ope in Medicina indigeret, & quocum familiaritatem habuisset, ad eum mitteretur: quod ubi

PROCOPIUS. A.D. 560.

 factum

a Ibid. b Ibid. c Bel. Persic. 2.

PROCOPIUS. A. D. 560.

factum est, in quinquennium, sicuti narrat Historicus, factæ sunt induciæ. Alio loco plura de eodem Medico commemorat, scilicet in Palæstina natum ac popularem suum fuisse; item Artis suæ peritia eminuisse; prudentem quoque, temperatum, ac pium extitisse. Is antea Chosroem morbo aliquo laborantem curaverat; unde magna munerum vi cumulatus in Patriam rediit. Post inducias supra memoratas, apud Chosroem annum integrum permansit, cui Rex, quicquid postulare vellet, concessit; verum is pecuniæ loco illud tantum poposcit, ut Romanis quibusdam illic in captivitate detentis libertas redderetur. Rogatu ejus, non modo Viros ab illo nominatos, sed alios etiam ad tria millia remisit Chosroes; unde per universum Imperii ambitum Tribuni nomen inclaruit. In eo saltem mecum convenies, quod Procopius Medicis speciem ac dignitatem minime contemnendam tribuat; ex cultu autem & honore his ab omni hominum ordine tributo existimandum est, plerosque tunc temporis in ea opinione fuisse, ut in diversis illos Scientiæ partibus, ac præsertim in omnibus ad Artem suam pertinentibus, probe versatos esse censerent. Aliqua idem Auctor in describendis Vulneribus habet, quæ ad rem propius accedunt; nam de ea plaga loquens qua periit Artabazes, casum adeo minute explicat, ut [a] Arteriam in collo præcisam esse dicat, unde factum est ut Sanguis supprimi non potuerit. Supra dextrum Oculum juxta os nasi ictus est

a Tra-

a Bell. Goth. 3.

[a] Trajanus, in quo Sagittæ Cuſpis ferrea, utcunque ampla ac longa, ita alte deſedit, ut conſpectum effugerit: ac ſententiam ſuam de hac re liquido declarat, parum ſibi conſtare quem in locum illa penetrarit, id autem minime dubium eſſe, quin alicubi intus hæſerit, nullum dolorem excitans: nam poſt quinque annos mucro in ejus facie apparuit; id etiam Auctor iſte adjicit quo tempore iſta ſcriptitaret, telum per tres jam annos viam ſibi perpetim feciſſe, ac ſpem ſubeſſe aliquam fore ut brevi ſine cruciatu integrum exiret, cum homo adhuc omni moleſtia vacaret. Similiter ejus vulneris, quod in facie acceperat [b] Arſes, narrationem plenam exponit: illud etiam commemorans, quemadmodum Chirurgi telum extrahere cupientes in eo valde hærerent, quod & de Oculo magna deſperatio eſſet, metuſque ne in ipſa Operatione convulnerarentur Nervi ac Membranæ, per quod æger in ſubitum atque ingens diſcrimen adduceretur. Ex iis unus, nomine Theoctiſtus, vulnerati cervicem manu premens, eum interrogavit, an dolorem vehementem perſentiſceret: cumque reſpondiſſet Arſes, Vehementem, Sanaberis igitur, inquit ille, neque Oculum amittes; idque eo conſtantius affirmavit, quod ex hac re teli mucronem haud alte intra cutim deſediſſe judicaret; tum lignea teli parte, quæ foris appareret, abſciſſa, Muſculorum carnem eo loco aperuit quo dolor maxime urgebat: & reliquam ligni partem una cum Ferro in tres cuſpi-

PROCOPIUS. A. D. 560.

a Bell. Goth. 2. b Ibid.

PROCOPIUS. A.D. 560.

cuspides diviso sine difficultate exemit, vulnusque, etiam nulla relicta cicatrice, ad sanitatem perduxit. Sed cum eadem esset Operatio in Cutila tentata, ubi majore vi opus esset ad sagittam evellendam, is in animæ defectionem incidit, & inflammatis Cerebri Membranis Phreniticus obiit. Bucas magnam Sanguinis copiam amisit, parumque abfuit quin animam statim expiraret: quod ideo obtigisse Medici prædicabant, quod Musculi essent non recta linea, sed transversa percussi; veruntamen tribus postea diebus mors insecuta est.

Hæc eo valere existimo, ut Procopium Medicinæ studuisse credamus; id saltem, cum juvenis necdum rerum civilium tractatione implicatus esset, Scientia ista aliquatenus imbutum fuisse, evincunt. Nam in supra expositorum casuum descriptione notandum est, Phrases ipsas vocesque Medicis Scriptoribus familiares atque proprias ab eo adhiberi. Sed argumento huic, Utrum Medicus fuerit necne, haud amplius immorabor: illud autem affirmare ausim, certum quendam ab eo morbum haud minori cum artificio & accuratione depictum esse, nec stylo minus Medico expressum, quam si ex professo Artem nostram exercuisset. Loquor de Peste, quæ Constantinopoli, A. D. DXLIII, grassata est. Quoniam vero ejus Historia & exquisite delineata est, & utiles multas Observationes continet ad Morbum ipsum spectantes, eam Howeli verbis, pauca insuper animadvertens, proponam.

" Pestis

"Peſtis hæc genus humanum fere abſum- "ſit, cujus nullam aliam fuiſſe cauſam pu- "tat Procopius, niſi Dei voluntatem. Ne- "que enim unam duntaxat orbis partem in- "vaſit, neque una aliqua Anni tempeſtate "deſæviit: quod ſi feciſſet, a ſubtilibus in- "geniis id, ut ille ait, cauſis quibuſdam ar- "tificioſe prætextis aſcribi poterat. Uni- "verſum autem Terrarum Orbem perculit, "& omnia hominum genera corripuit, ut- "cunque diverſæ naturæ & differentis eſſent "habitus, neque ætati ulli neque tempera- "mento parcens. Hominum varietas, "quoad eorum vel habitandi locos, vel ra- "tionem victus, vel corporis conſtitutio- "nem, vel animi ſtudia, vel aliam quam- "vis rem, nihil quicquam contra morbum "hunc valebat. Quoſdam Æſtate, alios "Hyeme, alios aliis tempeſtatibus oppreſſit. "Peluſii cœpit in Ægypto, dein ab una "parte Alexandriam totamque Ægyptum "pervaſit, ab altera vero Palæſtinæ partes "Ægypto conterminas occupavit. Inde ad "ultimos Orbis fines, quaſi ſtatis itineribus, "pervenit, omnia deſtruens, omnes Inſu- "las, Antra, Montes, quacunque homines "verſarentur, populans; nam ſi regionem "aliquam præteriiſſet, revertebatur illico, "parique ac cæteras ſtrage affligebat. In "ora ſemper maritima incipiens, ad inte- "riores penetrabat regionum partes. Anno "ab ejus ortu ſecundo, Conſtantinopoli, "ubi tum Procopio eſſe contigit, circa Ver "medium apparuit. Mortuorum Simulacra "ſub humanis cujuſcunque generis formis

PROCOPIUS. A.D. 560.

 plu-

PROCOPIUS. A.D. 560.

"plurimi videbant, & ab iis in aliqua corporis parte ſeſe percuſſos putabant; nam ſtatim ac Simulacrum ejuſmodi conſpexiſſent, morbo tentabantur. Cum in ea primum incidebant, Divina quædam proferebant nomina, & in Templa ſeſe proripiebant: neque tamen ita magis tuti ab eo erant. Poſtea, amicorum compellationem veriti, intra cubicula ſe, auribus obturatis, concludebant. Quidam in ſomniis monſtra his ſimilia conſpicere, quidam vocem audire viſi ſunt, quæ nuntiaret eos in numero eſſe morti deſtinatorum. Pleroſque vero ſine ulla præmonitione Febris continuo invaſit; neque tamen ulla vel coloris immutatio, vel ardoris ſenſus aderat: nam uſque ad veſperam adeo tenuis inhærebat Febricula, ut neque æger, neque ex Pulſu Medicus, quicquam diſcriminis vereretur. Quibuſdam vero eodem die, alios craſtino, alios multo poſt, Bubo occupavit, aut in Inguine, aut in Alis, aut pone Aurem, aut in alia parte. Hæc pariter omnibus Symptomata contigerunt, quicunque Morbo tentati ſunt.

"Sed & alia quoque in diverſis diverſa acceſſerunt; id an e corporum varietate, an ex Dei voluntate evenerit, Auctor noſter affirmare metuit. Quoſdam ſomnolentia & in ſtuporem propenſio oppreſſit: alii mente graviter emoti ſunt. Qui in ſoporem ferebantur, eos omnium rerum cepit oblivio: quorum ſiqui curarentur, ii cibos ſumebant, alii a ſuis neglecti fame interierunt. Qui mentis alienatione laborarunt,

"Si-

"Simulacris infestabantur, perpetuoque cla- "mitabant homines adesse qui necem iis in- "tentarent, atque ideo fugam capessere mo- "liebantur: eas vero molestias curatoribus "suis præbebant, ut hi non minus quam æ- "gri ipsi misericordiam moverent. E tactu "vel decumbentium vel mortuorum, neque "Medicus, neque alius quisquam contagio- "nem suscepit; multi enim mirandum in "modum ea immunes restabant, licet ægris "jugiter assiderent defunctosque sepelirent: "multique, qua ratione nescientes, ea cor- "repti ac subito peremti sunt. Plurimi in "Aquam, plurimi in mare desiliebant, ut- "cunque siti nulla vexati. Quibusdam, sine "sopore aut mentis alienatione, Bubo in "Gangrænam abiit, hique sævissimo cum "cruciatu animam exspirabant: quem etiam "Phreniticis non abfuisse credibile est, "quanquam, utpote mente capti, nulla "proderent ejus indicia. Propterea Medici "quidam Venenum Fontemque Morbi in "Pestilentibus his Ulceribus delitescere su- "spicantes, Cadavera mortuorum aperue- "runt, atque ipsa Ulcera perscrutantes, "magnum repererunt intus Carbunculum. "Quicunque corpus Pustulis nigris, magni- "tudine Lenticulæ, distinctum haberent, ii "intra primum diem fato cedebant. Multi, "Sanguine per Vomitum effuso, peribant. "Quidam, ab optimis Medicis deplorati in- "opinato convaluerunt; alii, de quorum "salute non dubitaretur, subita morte sub- "lati sunt. Nullam hujus morbi causam "Ratione quisquam assequi potuit. Aliis

PROCOPIUS. A. D. 560.

PROCOPIUS. A. D. 560.

"profuit, aliis offecit Balneum. Multi curationis defectu obierunt, multi sine ea superstites evaserunt. Nulla denique incolumitatis via apparebat, vel cavendo vel medendo affectui: cum in eo ignoraretur æque & invasionis & decessionis causa.

"Quæcunque Fæminæ Prægnantes tentarentur, eæ omnes absumtæ sunt; harum aliquæ abortum passæ, aliæ partum enixæ postea cum eo perierunt; tres solum Puerperæ convaluerunt, fætu tamen amisso, atque una obiit cujus evasit Infans. Quibus Ulcera ampla erant multumque humoris effundebant, ii ad sanitatem redierunt: siquidem hoc modo deferbuit Carbunculi furor, atque id erat indicium Salutis certissimum. Quibus vero Ulcera in eodem ab initio statu permanebant, hi morte sunt abrepti. In quibusdam Femora emarcuerunt, ubi in his orta Ulceri nihil saniei emittebant. Quidam vixerunt, cum imminutione linguæ, & usque ad mortis diem balbutientes, aut sonos indistinctos proferentes permanserunt. Constantinopoli Pestis hæc per quatuor Menses in totum, perque horum tres maximo cum furore, desæviit. In initio haud ita multo plures, quam ex consuetudine, moriebantur; dein, increscente ejus violentia, quinque ac postremo supra decem millia hominum, in singulos dies rapta sunt. Primo Cadavera sedulo humabantur: postea vero omnibus rebus perturbatis, plurimi sine sepultura jacebant. Servi absque Heris relicti, ac Divites Mini-

"stris

" niſtris indigebant. Per deſolatam Civitatem nihil fere aliud conſpiciendum erat, præter vacuas domos, & clauſas ſine commercio tabernas. Inter hæc valde ſollicitus, uti par erat, Imperator Pauperum curam Theodoro commiſit uno e Referendariis, qui Imperatoris reſponſa ad Supplicationes ſubſcribere ſolebant; isque egenis pecuniam ex Ærario diviſit. His adjicit Procopius, multos metu ſcelerata vitæ conſuetudine immutata ſeſe Deo conſecraſſe; multosque, ſublato periculo, ad priſtinam impietatem rediiſſe." Hæc eſt Peſtilentiæ iſtius deſcriptio ab eo tradita. Howelus autem hæc amplius ſubjicit: " Licet ea Conſtantinopoli per quatuor tantum Menſes duraverit, tamen Euagrius, qui cum omni Domo hac laboravit, per duos & quinquaginta annos ſæviiſſe prodit, idque ita graviter, ut univerſum prope Orbem abſumſerit. Cum igitur ultra Procopii mortem perſeveravit, haud mirum videri debet, ſi per ita longum tempus, in diverſis adeo cælis ac regionibus, Symptomata apparuerint diverſa quodammodo ab iis quæ ejus ætate viſa ſunt. Tamen Euagrii deſcriptio haud multum ab iſta differt. Affirmat autem, hanc in quibusdam rebus, Peſti Athenienſi a Thucydide expoſitæ ſimilem, in aliis vero longe diſſimilem fuiſſe; in Æthiopia, ſicut illam, cœpiſſe, omnes vero priores ſævitia exſuperaſſe. Ac tempus quo inhæſerit, & regiones quas ultro citroque commeando occupaverit, in mentem revocans, miratur

PROCOPIUS. A. D. 560.

" Phi-

PROCOPIUS. A.D. 560.

"Philostratum pro stupenda re habuisse Pe-"stem, quæ sua ætate per quindecim annos "continuata sit. Sed cum Procopii Histo-"ria cunctis esset satis cognita, ipsi præser-"tim Euagrio, qui, ut eruditi omnes sciunt, "multa ex ea mutuatus est: certe magis "mira res est hunc affirmare ausum, Pestis "istius Historiam a nullo ante se fuisse litte-"ris mandatam: neque enim hos de diversis "duabus Pestilentiis loqui ullo modo credi-"bile est."

Proculdubio, sicuti animadvertit Howelus, de eadem uterque Peste loquitur: ea scilicet, quæ per annos duos & quinquaginta duravit, quæque in Oriente, uti refert Agathias, orta est anno Justiniani quinto; quanquam, ut is cum Procopio concordet, legi debere illic puto, quintum & decimum. Illud etiam inter illos discrimen faciendum est, quod Procopius eam describat prout anno se secundo Constantinopoli ostendit; Euagrius autem, ut testatur ipse, eandem suis observationibns multis post id annis convenientem reddat: nam ea primum incipiente, Procopius, ipso referente, puer Grammaticæ [a] tunc studebat, & tempore eodem Peste laboravit. Ita ut vera facile percipi possit causa, cur in quibusdam rebus duo hi Auctores secum discordent Euagrius rem hanc pro miraculo ponit, quod nemo quisquam Urbe qualibet infecta oriundus e soli mutatione utilitatem caperet: cum tales singuli Lue, quæ inter populares suos grassaretur, certissime tentaren-

[a] Lib. 4.

rentur. In quo quidem de Auctoris fide ambigi posset, nisi similis rei exemplum recentioribus sæculis obtigisse nossemus, sicut alias ostendam, ubi ad Sudorem Anglicum venero. Idem Euagrius Pestem hanc Atheniensi illi a Thucydide descriptæ partim similem, partim valde absimilem fuisse tradit: verum nulla affert hujus rei indicia, quorum largam certe copiam habuit. Modus ipse, quo hæc sese disseminavit, erat diversus. Hic enim vel repentina morte occubuerunt, vel primo die, (quemadmodum iis accidit, quibus nigræ apparuerunt Pustulæ) vel saltem intra paucos dies. Et Agathias, qui secundam ejus invasionem describit, quæ Constantinopoli accidit [a] A. D. DLVIII, diserte ait, plerosque momento temporis obiisse, sicut a vehementi Apoplexia: & eos, quibus maximæ natura vires suppeterent, quinto diei nunquam superfuisse. In Atheniensi autem, morbus ad septimum vel nonum diem ibat, qui quidem usitati erant mortis dies. In eadem contaminati sunt, quicunque ad ægros accedebant: in hac vero, idem non obtigisse plane declaratur. Neque stupor is quo in initio hujus affecti sunt, neque ista humi volutatio, neque ea quæ de Bubone tradit, ac Mulieribus Prægnantibus, in Thucydide occurrunt. Galenus in conferendis iis Pestilentiæ descriptionibus quæ ab Hippocrate ac Thucydide litteris mandatæ sunt, illud notat, quod Thucydides eam, minime quidem Medici more, sed prout singu-

PROCOPIUS. A.D. 560.

la

[a] 5, 5.

PROCOPIUS. A. D. 560.

la ipsi, tanquam communi cuidam inspectori, observarentur, expresserit. Utroque modo fecisse id videtur Procopius: nam præter Observationes de Gravidis supra positas, quarum tres tantum evaserunt, fluxus e Bubone ab eo primum animadversus est certissimum salutis indicium attulisse, quod in eodem casu etiamnum obtinet. Medici quoque sermone utitur, de variis medendi rationibus, quas experti sunt homines, & quemadmodum eæ frustra fuerint, loquens, ut de Balneis, &c. item de diversis ægrotantium Symptomatis; ac speciatim quod ad Febrem attinet, neque coloris mutationem neque æstum in corpore fuisse ait: & Febriculam adeo lentam usque ad vesperam extitisse, ut ne Medicus quidem, explorato Pulsu, discrimen ullum subesse vereretur. Videbis in lectione Thucydidis ac Lucretii, nullam aliam ejus temporis homines habuisse dignoscendæ Febris rationem, quam ex tactu corporis: siquidem ars tentandi Pulsum, atque ex eo judicandi, posterioribus ætatibus inventa est. Is etiam narrat, quam parum in causis morbi vulgo prolatis acquiescerent: ideoque eorum qui Ulceribus Pestilentibus mortui sunt cadavera aperuerint, atque ingentem ortum intus Carbunculum deprehenderint. Unde disci potest, etiam ejus ætatis Medicos in nullo Scientiæ genere hospites fuisse, quæ ad Artis Praxin promovendam pertineret: iique, ut Anatomiam præsertim excoluerunt, sicut ex hoc loco constat, ita quoque in rectos eam usus deduxerunt, ope ejus morborum

cau-

causas & varia investigando Symptomata. Una res in Historia hac magnam attentionem meretur; ea de Contagione est. Neque Medicus neque alius quispiam, Procopio referente, contrectatione ægrotantium aut mortuorum (ob eam solam causam, hoc, ut opinor, intelligi vult) vitio correptus est; plurimique mirandum in modum integri permanserunt; quanquam infectos curare ac sepelire non desissent: illud etiam subjicit Euagrius, licet id magna ex parte contagiosum fuerit, quosdam tamen, qui juxta decumbentes, vitam perosi, hærerent, neque morte neque morbo excipi potuisse. Ac profecto in Morbis omnibus Epidemicis, quantacunque demum iis Contagio subsit, exempla adduci possunt, quæ hanc non ad singulum quemque pertigisse demonstrent. Ipse etiam Procopius Pestem illam per Contagionem fuisse propagatam censuit, uti liquet ex iis quæ postea subjicit, hanc scilicet semper juxta Mare initium sumsisse, atque inde diffudisse se in Regiones Mediterraneas: quæ res omni ratiocinatione fortior est ad probandum illud, quod Morbus hic per Commercium & Communicationem, & a longinquo apportari & in longinquum dispergi possit. Et hæc quidem vulgaris fuit in primis ætatibus opinio. PROCOPIUS. A.D. 560.

Sed ut illuc unde abii, si modo hæc digressio est, revertar; de quarto jam ultimoque ex Veteribus Scriptoribus Græcis, quod in me suscepi, loquar. Is est Paulus, qui licet a Clerico in Quarto Sæculo collocetur, PAULUS. A.D. 500.

PAULUS. A. D. 640. tur: haud ante Septimum vixit: quique, utut Collector, tamen ab Oribasio (prout hic mutilus jam a nobis legitor) Aëtioque plurimum differt: & multa ab Alexandro, non modo sensum exprimens, sed & ipsa quoque verba exscribit. In Ægina Insula natus est, peregrinationes multas obiit, & magnum ita in diversis Regionibus medendi usum acquisivit. Atque hæc ei laus tribuenda est, quod Morborum descriptiones tradat breves ac plenas: isque utcunque exscriptor, de Morbis Mulierum, quod notatu haud indignum est, speciatim agit, primusque ex omnibus Viris quorum memoria ad nos pervenit, Artem Obstetriciam tractavit: unde ab Arabibus Obstetricius etiam dictus est, Librumque a Fæminarum Prægnantium malis orditur.

Quædam Veterum Medicorum fragmenta Paulo accepta ferri debent; ac præsertim Epistola Dioclis ad Antigonum de tuenda Sanitate.

Lubet autem de hoc Auctore sententiam meam paulo distinctius proferre, ideo quod a nonnullis ita despici videtur, ut in eo nihil cujusvis momenti occurrere contendant. Atque intra Sextum ejus Librum consistens, Virum hunc operam omnem in alienis laboribus colligendis minime consumsisse, haud dubitanter probari posse concipio. Liber iste Operationum Chirurgicarum enarrationem seorsim complectitur: quod opus in suo genere perfectissimum judico, ex iis saltem quæ ante Scientiarum instaurationem prodierunt. De Operationibus loquor, quæ ma-

manum exigunt; nam ea quæ extrinsecus applicantur Vulneribus Ulceribusque ac cæteris vitiis, in Quarto Libro fuse exposita sunt. Ex ipso autem illo Volumine satis constat, Operationes Chirurgicas a Paulo ipso administratas fuisse: siquidem varias rationes, & ab Antiquis, & a coætaneis suis, & a se ipso usurpatas, describit. Harum etiam eventum sæpe commemorat, & felicem & infaustum: deque eodem argumento agens, Galenum in omnibus adeo non exscribit, ut ab eo interdum dissentiat, Recentioremque Experientiam illius [a] Doctrinæ præferre videatur. Ita in Capitulo de [b] Aneurysmate, adductis iis quæ a Galeno de hac re dicta sunt, opinionem suam de curandi ratione interponit. Eodem modo cum Leonide agit (qui & ab eo & ab Aëtio frequenter nominatur) in tractatione Herniæ Varicosæ. Immo Antiquos ita parum superstitiose sequitur, ut iis, quæ ab Hippocrate ipso de Nasi fracti repositione præcipiuntur, minime contentus, magis recentem viam proponat, cui potiores etiam deferre videtur.

PAULUS. A.D. 640.

Quid si etiam Collector iste multa nos in hac Arte doceat, a nullo antea, quantum sciri potest, Antiquiore memorata? quod inquisitione facta aliquis verissimum, credo, reperiet: præsertim si cum Celso conferatur, qui Chirurgiæ statum, prout illa Veterum ac suo tempore sese habuit, accuratissime nobis ante oculos posuit; cui quidem, Galeni ætate, vix quicquam incre-

a 87. b 37.

PAULUS. A.D. 640. menti acceſſit. Tamen in multis rebus fuſior & explicatior eſt Paulus; ſicut in curatione Hydrocephali, in Paracenteſi, ſive in Thorace, ſive in Abdomine facienda, &c. & in Calculi e Veſica extractione, Celſus quidem omnes infra nonum annum & ſupra decimum quartum hac ultima Operatione interdicit; eandem Paulus in media, & aliquando in provecta ætate, admittit, licet hanc in primis ætatibus optime cedere fateatur. Illud in hac Operatione amplius animadvertit, quod in ipſo Perinæi medio minime fieri debeat inciſio, ſed oblique in altera parte, idque ſiniſtra, verſus clunem: quodque extrinſecus hanc amplam eſſe oporteat, intus vero haud ampliorem quam ut per eam exitus Calculo detur. Sunt & alia in hoc Volumine Chirurgico, quæ nova plane videntur: ut cum de [a] Patellæ fractura agit, quem caſum rarius incidere ait, licet is Chirurgis noſtris ſæpenumero occurrat. Ejus nullam mentionem habet Celſus. Venas [b] Jugulares in obſtinatis Oculorum fluxionibus aperit Paulus; quod quidem experimentum a nullo Antiquiore factum invenio, ſi Alexandrum excipiamus, qui hunc Venæſectionis modum adhibet in [c] Angina. Deſcribit etiam ille Arterias pone Aures incidendi rationem, quam in Opthalmia uſurpat ac Vertigine: contra Celſi Aphoriſmum, qui Arteriam diviſam negat rurſus coire. Tamen Arteriam ab Aretæo, & nonnunquam a Galeno aperiri juſſam videmus, ut alias fuſius oſtendetur. Ac prout ille Cucur-

a 100. b 40. c 4, 3.

curbitulis frequentius utitur, ita quoque novum instrumentum ad id, sive Scarificatorem, adinvenisse videtur, qui, tres cuspides habens, tres incisiones uno eodemque tempore [a] faciat. PAULUS. A. D. 640.

Caput de Telorum & [b] Sagittarum, &c. extractione notatu dignissimum est, & multa magnæ utilitatis præcepta continet; descriptio autem Telorum, quæ apud Veteres in ea ætate, ac præcipue apud Ægyptios, in usu erant, admodum curiosa est, dilucida, ac brevis.

Varia Herniarum genera, præsertim [c] Intestinalem, ample & accurate describit; ejusque causas & Symptomata differentia explicat, prout ea vel a Ruptione, vel a Distentione Peritonæi ortum ducit: unde Intestinum, quod Ilei pars est, hujusque Membranæ Productionibus incumbit, facile vel in Inguen vel in Scrotum prolabitur. Ideoque in quibusdam causibus necessario facienda est incisio, ut reponi possit Intestinum; quæ quidem Operatio accurate admodum hic ac minute traditur, magis etiam quam in Celso: hæc autem ab Antiquis probe cognita, a Rousseto, Paræo, & Hildano commendata, a præstantibus denuo quibusdam apud nos Viris renovata est. Celsus quidem ait, id remedium esse quod puerilis tantum ætas & modicum malum, recipiat: ac duo postremo memorati Auctores id solum in ultima necessitate, pro extremo refugio, præcipiunt; constat etiam illorum tempore rem fere in desuetidinem abiisse: quanquam ex-

G 2 em-

[a] 41. [b] 86. [c] 6, 65.

PAULUS. A. D. 640. emplum ab [a] Hildano prolatum de homine supra annos septuaginta nato, qui ab eo hac ratione curatus est, luculenter ostendit Operationem non modo tutam esse, sed etiam melius cessuram si primis quibusque temporibus adhibeatur, antequam Sphaceli discrimen subsit. Barbettus viam incidendi Abdominis proponit in Iliaco affectu, ubi Intestini Introsusceptio est; quod si casus iste talem curandi rationem patitur, eandem, ubi morbus ex alterutra Herniarum supra positarum nascitur, post inutilem aliorum Remediorum applicationem, adhiberi potius oportere censeo; præsertim cum in Epigastrio nihil magis periculi, quam in Processibus Peritonæi incidendis appareat. Ideoque tria nobis Operationis hujus revera præstitæ exempla tradit Roussetus: unum a Circulatore, reliqua duo a Chirurgis eo tempore illustribus. Inguinalis Hernia, juxta omnes Auctores, principium duntaxat Intestinalis Herniæ est; Intestinum vero per Inguen necessario descendere debere aiunt, antequam in Scrotum devolvi possit; unde Paulus affirmat Enterocelen semper a Bubonocele præiri. Illud etiam inter Anatomicos pariter omnes & Chirurgos convenit, Intestinum per Musculorum Abdominalium Circulos, sive Foramina, prolabi. Quanquam vero dubium non est quin hoc frequenter incidat, tamen si rem paulo attentius perpendamus, alia fortasse reperietur Intestino via, hactenus parum observata, per quam id descendens Bubonocelen produxe-

a Cent. 6, 73.

duxerit. Cavum in Femore, inter Musculum Pectineum & Sartorium, ubi Vasa Cruralia transeunt, est admodum notabile: & Musculorum Abdominalium Tendines hic ita laxe positi sunt, ut id ab Abdomine nihil nisi adipis paulum ac fibræ aliquæ membranosæ discriminent: ex quo disci potest, quam facile Peritonæum pressione quavis per interstitium hoc in Cavum illud depelli possit: præsertim cum id, ob erectum hominis incessum, in linea ad Abdomen magis directa jaceat, quam ipsi Tendinum istorum Circuli. Ac si narrationes eorum ipsorum hominum conferamus, qui Bubonocelen in Processibus Peritonæi semper nasci existimant, eos de nulla alia re, nisi de hoc loco, convenire reperiemus. Notat Fabricius ab Aquapendente, Bubonocelen, & Venæ Cruralis Varicem, sæpenumero Bubonem fuisse creditas: in quo casu, aut Vena aut Intestinum, magno cum hominis periculo, sectum est. Nemo non scit Bubones in iis semper Glandulis sitos esse, quæ super Vasa Cruralia jacent; unde constat hunc in ea fuisse opinione, ut frequenter eundem locum Bubo ac Bubonocele occupent: qui locus id Cavum est de quo diximus, & ob eandem rationem Bubunocele a Celso videtur appellari, Varix Inguinis. Bernardus, nuper Chirurgus Regius, casui affuit, in quo Intestinum se sub cute usque ad medium Femur protendit; fieri illic nullo modo potuit, quin id per interstitium subter Musculorum Abdominalium Tendines delapsum sit: nam si per Circulos devolutum

PAULUS. A D. 640.

 esset,

PAULUS. A.D. 640. esset, in Scrotum recta tetendisset, neutiquam vero divertisset in Femur. Viam quoque hanc videtur significare Barbettus, licet eadem ac cæteri obscuritate se involvat; ait enim ille, „Experimur etiam Processum „Peritonæi ita posse disrumpi, ut Intestina „non in Scrotum, sed inter Cutim & Mus„culos, versus Femur, sese urgeant.„ U„bi, si per has voces, „Processum Perito„næi,„ ejus Productiones eas intelligit quæ ex Tunica Vaginali oriuntur, jam probavimus in sedem ab eo descriptam Intestinum prolabi non posse. Huic rei aliquam fortasse lucem afferet Herniæ Inguinalis in Mulieribus consideratio: quam a Ligamentis Teretibus Uteri oriri putat Fallopius, cum hæc per Musculorum Abdominalium Foramina in isto Sexu transeant, perinde ac Vasa Spermatica in Viris faciunt. Id quidem verissimum est: verum haud in eodem loco; nam in Mulieribus hi Circuli super Os Pubis positi sunt, & Ligamenta, quamprimum per hos exierint, cum Tendinibus firmiter Ossi inseruntur. Ita ut propter angustiam viæ, vix hic Herniæ locus esse videatur: ac si esset, Intestinum necessario recta antrorsum super Os Pubis incumberet; uti quoque nonnunquam facit, etiam usque ad Labia Pudendi se protendens. Verum illud in hujusmodi Herniis plerumque magis obliquum iter fecisse versus Os Ilii deprehendetur. Unde Celsus diserte ait, Herniam in Mulieribus „fieri præcipue circa Ilia,„ Quod Peritonæum in hoc loco distendi possit, ex iis liquet quæ de Hydrope in Membrana

brana iſta orto tradit Nuckius: ubi aqua ſe diffundens, eo referente, ſaccum effinxit in Femore, „per vacua Muſculorum ſpa-„tia.„ Hildanus autem, in explicanda Herniæ Uterinæ cauſa, extenſionem Peritonæi accidiſſe putat, „circa foramina illa, circa „quæ Bubonocele fit in Mulieribus:„ ac ſi verba hæc, quæ profecto ſatis ambigua ſunt, & de induſtria fortaſſe eo modo expreſſa, cum deſcriptione poſituræ Tumori ab eodem aſſignatæ conferamus, ea nonniſi Interſtitio a nobis memorato convenire poſſe deprehendemus. Quantæ capax ſit diſtentionis Peritonæum, ex Aſcite ſolo luculenter diſcimus: & a Chirurgiæ Scriptoribus liquido probatur ejus magnitudinis diſtentionem, quæ in eo caſu plerumque fit de quo agimus, ſine Ruptione accidere poſſe in aliis etiam locis, præterquam in Membranæ iſtius ad Inguen aut ad Umbilicum productionibus. Exempla talium Herniarum Barbettus profert, in Dorſo ſcilicet, ſupra Umbilicum, longe ſupra Ilia; quæ, ut ille ait, pro Abſceſſibus inſcienter ſectæ ſunt. Paulus quidem inter Hernias Inteſtinales diſcrimen facit, prout eæ vel ex Ruptione, vel ex Diſtentione Peritonæi oriuntur: ac diſerte Operationem Scalpelli ope ſuſcipi vetat, niſi in poſteriori genere, Sed quicunque harum partium Anatomiam attentius conſideraverit, hunc ab eo plane diſſenſurum confido: nam in Ruptione Peritonæi, ſi Operatio præſtetur, ac reponatur Inteſtinum, facile concipi poteſt, qua ratione omnes Peritonæi, perinde ac cæteræ, par-

PAULUS. A.D. 640.

PAULUS. A.D. 640.

tes ita rurſus ſanari & coire valeant, ut nullam in poſterum Inteſtino deſcendenti viam præbeant. At in Diſtentione, ſi poſt Operationem etiamnum tenditur Peritonæum, quod aliter fieri nequit, quomodo Herniæ prohibetur recurſus? Ut ejuſmodi Diſtentio recte concipi poſſit, Præparationes curioſiſſimæ accurati illius ac diligentis Anatomici, Doctoris Douglas, inſpici debent; is enim primus veram nobis Peritonæi ſpeciem repræſentavit; quæ quidem pars ingentis momenti eſt, ejuſque Structura attente conſideranda eſt, non modo in hac Operatione, ſed etiam in ea extractione Calculi quæ fit per inciſionem Abdominis. Idem quoque primus perſpicue demonſtravit, ab externæ Peritonæi Lamellæ elongatione Vaginalem Teſticulorum Tunicam, uti Auctores aiunt: neutiquam efformari, ab ea vero produci Tunicam, quæ & eſt & ab eo commode appellatur, „Tunica „Vaſorum Spermaticorum propria.„ Poſtea quoque animadvertit in lectione Pauli, hanc ei notam & ab eo deſcriptam fuiſſe, & nominatam ἑλικοειδῆ ex multiplici in iis Vaſis, quæ ab hac teguntur, convolutione. Cornarius cæterique Expoſitores, de ejuſmodi Tunica minime ſomniantes, vocem hanc emendant, & hujus vice legi volunt ἐρυθροειδῆ, iſtam cum Vaginali confundentes.

Alia deſcripta eſt a Paulo Operatio, modus ſcilicet aperiendi Arterias pone Aures, in [a] Defluxionibus cæteriſque Capitis morbis:

[a] 6, 4, 5.

bis: quod quidem Remedii genus ab Hippocrate usurpatum & a Galeno strictim memoratum video: ejus autem præstandi modus magis explicate ab hoc Auctore traditur, fitque vel per transversam Sectionem applicato postea Cauterio, vel per Excisionem. Priorem viam plenissime [a] Paulus explicat; idemque in proximo Capite posteriorem exponit, quam altera magis vulgarem fuisse credimus: nam Aretæus, qui voces omnes curiose semper deligit, nullam, præter hanc posteriorem, [b] Arteriotomiam commemorat. Hæc duo fuerunt sola Arterias incidendi genera, non modo in Græcorum, sed in [c] Arabum quoque Schola servata. Quare miremur unde Recentioribus quibusdam in mentem venerit, Antiquos eodem modo Arterias in Sanguinis detractione secuisse, quo in Venis usi sint, id est, incisionem per Lanceolam faciendo. Unum quidem, sed unicum, in quo Arteriotomiam hac ratione præstitam suspicari possimus, in Medicorum Monumentis exemplum reperio: hoc a [d] Galeno prolatum est, qui, quantum ejus sensum assequor, in eo Volumine quod de curandis Morbis per missionem Sanguinis composuit, primus experimentum hoc, idque in se ipso, videtur tentasse. A dolore prope Diaphragma urgente in discrimen adductus, bis per somnum, ut remedium hoc experiretur, monitus est: idque adeo fecit, Arteriam inter Pollicem digitumque Indicem secans, ex

PAULUS. A.D. 640.

a Διατέμνειν, διαιρέειν. b Ἐκτάμνειν, 1, 2, 3.
c Rhaz. ad Almanz. 9, 1. d Curat. per Ven. Sect. 13.

PAULUS. A. D. 640. Libram Sanguinis detraxit: unde cessavit statim dolor, & ipse ad sanitatem rediit. Similem in Sacerdote quodam casum memorat, qui per Arteriæ in Manu incisionem a desperata Pleuritide convaluit. Hoc ille successu adductus est, ut in omnibus doloribus violentis atque inhærentibus, idque præcipue in Membranis, cum a calore ortum ducerent, Manus atque Capitis Arterias incideret. Idem in eodem loco ait, Arteriam in Talo post Vulnus, non relicto Aneurysmate, iterum glutinatam se vidisse; alibi [a] quoque similem casum refert, ubi per errorem puncta est Cubiti Arteria; erat hæc incisio admodum exigua, ex quo fortasse factum est, ut ea rursus, quatuor dierum spatio coierit: quod ita nunquam alias obtigisse, sed in re pari Aneurysma semper consecutum deprehendit Galenus. De Vulneribus Arteriarum Observationem subjicit, hæc minus periculose fieri in Puerili ætate ac Muliebri sexu: in quibus Vasorum Tunicas minus rigidas, atque ideo facilius uniri, existimat. Utrumque supra positum curandi genus molestiam & dolorem vehementem creat: id autem quod per Lanceolam præstatur ita omni difficultate vacat, ut hoc ab insequentibus Græcis vix usurpatum esse demiremur: non fuisse autem, ex hoc Scriptore & [b] Actuario evidenter apparet. Quodque admirationem auget, ubi Arteria in cutis superficie jacet, Ossique incumbit, parum hac in Operatione Artis, & periculi etiam minus, videtur. Hujusmodi est Arteria

a Meth. Med. 5, 7. b Meth. Med. 3, 4.

ria Temporalis; unde Recentiorum nonnulli hanc aperire ausi sunt in omnibus fere Capitis morbis, ac præsertim in Hemicrania. Paræus[a], qui sine dubio Artem suam cum scientia exercuit, docet, quantam inde utilitatem in hoc casu non modo ægrotus quidam alter, sed & ipse etiam ceperit, postquam frustra fuissent alia omnia remedia. Addit etiam, longa se experientia comperisse, Arteriæ per Lanceolam incisionem, non eo, quo vulgo creditur, discrimine comitari; sed & hanc haud incommodius Vena coituram, modo plus ei aliquanto temporis tribuatur; neque sanguinem ex ea rursus unquam erupisse, si per quatuor dies, uti fieri debet, splenium superimpositum servabatur. Illa, quam de Chirurgo quodam Tigurino, in Epistolis suis prodit Vir magnæ fidei Gesnerus[b], admodum singularis est Historia; nam Chirurgus iste, cum vehementi Hemicrania singulis annis conflictaretur, Temporalem Arteriam a Gesnero quidem jussus est incidere; verum is doloris impatiens, hanc suo modo transversam ipse secuit, tresque emisit Sanguinis Libras: revertente autem dolore temerarium idem experimentum iteravit, & ad sanitatem integram pervenit. Quamque non difficulter incidatur hæc Arteria, facile colligi potest ex iis quæ rettulit [c]Meckerenus: qui cum Operationem hanc duodecies præstitisset, nihil unquam ex ea sinistri, nisi una vice, idque ob incuriam ægrotantis, minime vero ex quovis in Operante defectu, accidisse vidit.

PAULUS. A.D. 640.

a 16, 4. b 3, 96. c Obsetv. Chirurg. 38.

PAULUS. A. D. 640. vidit. Idem, quo securior post Operationem præstetur Arteria, idoneam admodum atque commodam describit, quæ semper ei in usu esset, Fasciam. Id denique, ut argumentum absolvam, animadverti debet, [a] Prosperum Alpinum se non modo Arterias in Temporibus, sed etiam pone Aures, in Fronte, in Talo, & alibi apud Ægyptios, in Morbis compluribus Diuturnis, haud minus frequenter, quam Venas, vidisse sectas; iique contra omnes Inflammationes internas eandem ipsam Arteriam quam in simili casu aperuit Galenus, eam scilicet quæ inter Pollicem Digitumque Indicem est, incidere solebant. Operationis item viam refert, quatenus vel ad Incisionis modum, vel ad Fasciæ genus pertinet; illud etiam notans, inter omnes casus, quorum ipse testis oculatus exstiterat, nunquam cuiquam male rem cessisse, neque id unquam obtigisse incommodi, ut Aneurysma succederet. Multa ejusmodi in [b] Severino quoque exempla occurrunt.

Hactenus de veritate facti. Arteriæ aperiendæ Scopus necessario est, aut Derivatio, aut Revulsio: quanquam ubique Revulsio mihi sola proponi debere videatur. Veluti, cum in Fronte, aut in Sutura Coronali, dolor est, annon Arteriarum apertio vel in Occipite, vel prope Aures, (ut Oribasius ex Antyllo jubet) evidenter Revulsionem efficit? quanquam Severinus per id Derivationem fieri affirmet, secumque eodem tempore ipse discordans, ubi in poste-

a Med. Ægypt. 2, 12. b Chirurg. Effic. 42, 45.

ſteriori parte dolor eſt, Arteriæ anterioris ſectionem Revulſioni cauſam præbere tradat. Id ſolum in præſentia de Revulſione dicam, ejus effectum in eo maxime conſiſtere, ut ſubito peragatur; certe dum ex Arteria Sanguis fluit, ſenſibus ipſis evidenter patet, quanto vehementior ac celerior neceſſario ex ea, quam ex inciſa Vena, ſit Revulſio: quanta porro inde Vaſis, ex quibus illa fit, libertas tribuatur, quo validius eam quæ illis naturaliter ineſt vim contractilem exerant, & inutili qua obſtruuntur materia ſeſe exonerent, ubi nulla jam iis cum affluentis Reſiſtentia Sanguinis lucta aut contentio eſt. Fortior etiamnum eſt Revulſio, ubi Sanguinis curſus intercipitur, uti fit cum Arteria ad partem affectam tendens ſecatur: hæc vero ejuſmodi Revulſio eſt, quæ a Sectione Venæ nunquam poteſt contingere. Quantumvis autem Operatio hæc rationi congruat, vereor ut unquam veniat in uſum, quia ſuaſor ejus periclitatur ne per aliorum incuriam famæ ſuæ officiat; hæc utique magna eſt Chirurgi infelicitas, ut peritia ſua conſiliis ab Arte prorſus alienis prævertatur.

PAULUS. A. D. 640.

Ab argumento hoc conſequenter venio ad mali ejus conſiderationem, quod Sciſſuræ cuivis in Arteria, aut Vulneri, aut aliquando exiguæ admodum, uti dictum eſt, puncturæ ſupervenit. Id Aneuryſma dicitur; de quo [a] Auctor noſter quædam habet ab aliis eo prioribus intacta. Nam repetitis iis, quæ de eadem re tradiderat Galenus, ſuas

a 6, 40.

PAULUS. A. D. 640. ſuas aliquas Obſervationes adjicit: accurateque ea diſtinguit, quæ ab Anaſtomoſi ortum trahunt, ab his quibus originem Ruptio Arteriæ præbuerit. Priora magis oblonga ſunt & altius conduntur, impreſſoque digito ſonitum quendam reddunt: poſteriora ſuperficiei magis vicina & rotundiora ſunt, neque ſonum faciunt; in utriſque vero Sanguinem extravaſari putat. Aneuryſmata in Capite atque Gutture deſperata pronuntiat [a] Aëtius, omnemque horum curationem ſuſcipi vetat, nihil præter Emplaſtrum e Cupreſſo iis applicari jubens. Iſque Operationem Manualem his tantum vult Aneuryſmatis, quæ in Brachio ſunt, adhiberi. Paulus autem, licet inciſionem haud tuto fieri judicet in iis quæ Axillas, aut Inguen, Collumve occupaverint, aut alibi etiam, modo grandia ſint, ne ex Vaſorum amplitudine profuſio magna Sanguinis oriatur: tamen hactenus ab Aëtio diſcrepat, ut ea quæ in extremis partibus, aut Articulis, aut in Capite præſertim reperiuntur, Chirurgiæ ope curari commode exiſtimet. Operationem certe, pro utroque Aneuryſmatum a ſe expoſitorum genere, accuratiſſime deſcribit; poſt factas Ligaturas, vas dividi jubet, & Arteriam non modo ſupra ſed etiam infra vulnus vinciri diſerte præcipit, ſicuti noſtrates hodie Chirurgi facere conſueverunt: cum in utraque re manifeſte deficiant Batavi, quod ex Barbetto [b] colligere licet, & videri fuſius poteſt in duobus caſibus, quorum alter in ſecunda Ruyſchii Ob-

a 4, 3. 10. b Chirurg. 144.

Obſervatione memoratur, alter autem in Experimento Nuccii nono & vigeſimo. PAULUS. A. D. 640.

Cum toties Aneuryſmatis mentionem habuerim, de eo amplius diſſerendi veniam oro; neque ineptam fortaſſe in hoc loco diſquiſitionem arbitraberis, ſi ad varias de illo contentiones, & ad incertas parumque claras ejus explicationes nobis traditas reſpexeris. Aneuryſma a Galeno, atque hic itidem a Paulo definitur, „Tumor ab Arterioſo „Sanguine extravaſato productus;„ idque a Ruptione in Arteriæ Tunicis ortum trahere, conſtans ſemper fuit Græcorum omnium pariter atque Arabum Medicorum ſententia. Primus Arteriam non Rumpi, ſed Dilatari tantum aſſeruit Fernelius. Videturque idem ſenſiſſe Veſalius; nam cum Adolphus Occo, qui caſum refert ægri Tumorem in Dorſo habentis, cujus ipſe curationem una cum Achille Gaſſero ſuſcepiſſet: & in conſilium advocatus eſſet præſtantiſſimus ille Anatomicus Veſalius, rem ſtatim conjectura aſſecutus eſt, idque Aneuryſma eſſe pronuntiavit ex Aortæ Dilatatione productum. Simulque declaravit, Sanguinem intra ejus Tunicas contineri; eo modo quo fit in Venis quas Varices occupaverint: ſeque in hujuſmodi Tumoribus deprehendiſſe modo humorem glaciei aut cryſtalli inſtar concretum, modo Sevum referentem, & aliquando Sanguinem grumoſum Molæ ſimilem. Aperto cadavere, Aortæ cavum vehementer diſtentum apparuit, multuſque in eo Sanguis concretus juxta Veſalii prædictionem, unde ingens ei nomen acceſſit.

Et

PAULUS. A. D. 640. Et Arterias quidem distendi posse, ex frequenti hominum, veneno & aliis quibusdam affectibus mortuorum, inspectione certum est. Notabilis illa est Historia a Vido Vidio relata, quam & ipse raram fatetur, de enormi omnium circumquaque Capitis Arteriarum intumescentia, quæ ingentes repræsentaret Varices. Cumque, eodem teste, Fallopius, qui incisionem ejus susceperat, jam in procinctu esset ad id exequendum, Tumoris magnitudine perculsus destitit a sententia, neque ultra quicquam moliri ausus est. Verum hujusmodi distentio, quæ se per tot ramos æqualiter diffundit, vix a quoquam nomen Aneurysmatis obtinuerit: nam id quidem diversæ naturæ, magisque circumscriptus Tumor est.

Sennertus, Fernelii opinionem emendans, neque Dilatatione sola contentus, omnium Aneurysmatum naturam in Muscularis, sive Internæ, Tunicæ Arteriosæ, Ruptione statuit, Externa interim illæsa remanente. Mihi quidem manifestum videtur Sennertum, quanquam de eo prorsus tacet, ab Hildano doctrinam hanc esse mutuatum, qui eandem rem verbis planissimis expressit. Aneurysma ab Hildano descriptum Puncturæ supervenerat: & in eo quidem casu fieri potest, quemadmodum ille conjicit, ut Exterior Tunica per compressionem unitatur, cum ex membranosis atque admodum glutinosis partibus consistat, uti liquet ex eo quod ab hujusmodi duntaxat pelliculis extrahatur Gluten; sed cum fibræ Interioris Tunicæ Musculares sint, eæ statim ut a Rupti-

ptione contrahantur ac breviores fiant necesse est, ita ut a se invicem discedentes difficilius postea coeant. Neque concipio, qua ratione hujusmodi Aneurysma formari possit, nisi cum a Punctura oriatur, quæ tamen interdum etiam ambas Tunicas perforat. Nam ubi causa interna est, improbabile prorsus videtur, ut ea vis quæ perrumpendæ interiori Tunicæ suffecerit, resistentiam ullam ab Exteriori inveniat, quam altera quinque vicibus ad minimum esse debiliorem omnes fatentur. Nihilominus sententiam hanc, licet vix ullam veritatis speciem præ se ferat, amplexi sunt Willisius, Barbettus, aliique Medici: unde per multos annos ista Aneurysmatis definitio obtinuit. Certe ex quo primum hæc opinio de nulla Sanguinis Extravasatione prolata est, Auctores omnes qui vel Medicinæ vel Anatomiæ Corpus aliquod contexuerunt, Hypothesin hanc secuti sunt: neque argumentum de quo scribere aggressii sint, neque id ipsum quod super argumento suo scripserint, satis comprehendentes. Id exemplo lubet confirmare: Vehementer contendit Forestus, omnia Aneurysmata ex Arteriæ Dilatatione procedere; tamen in eo, quod in omnibus suis Operibus unicum profert, Aneurysmatis casu, Tumor ex Ruptione ortus est, Sanguisque extravasatus. Diemerbroekius autem, doctrinæ tunc vigenti obsecutus, Aneurysma contra Regii placitum definit, qui Ruptionem in Arteria esse statuerat: ac deinde Aneurysmatis Historiam adducit, in quo erat Ruptio: sed postremo

PAULUS. A.D. 640. absurde concludit id non fuisse Aneurysma, ea sola de causa quod esset illic Ruptio, & consequenter haud intra suam definitionem caderet.

Præcipua argumenta quibus Dilatationis fautores insistunt, quibusque ii premuntur qui in Arteria Ruptionem agnoscunt, his duabus quæstionibus continentur: quomodo fieri possit, si sanguis intra Vasorum Tunicas non concluditur, ut in Aneurysmate contingat Pulsatio? & si Sanguis Extravasatus est, quare non in Pus vertatur? Quod ad Pulsationem pertinet, certe non difficulter comprehendi potest, Sanguinis jugem in Arteriis impulsum huic quoque necessario motum communicare, qui contiguus ei, quanquam Extravasatus, jacet. Vis Percussionis ingens est: & in Vesica Aëre plena novus, utut exiguus impulsus, ope Syringis factus, quicquid in ea est movebit, ejusque latera distendet, id quod experimentis probatur. Quod si Arteria ampla est, & prope superficiem cutis jacet, neque longe a Tumoris Centro abest, & si Aneurysma haud nimiam in longitudinem protenditur, Pulsatio vehemens erit, quanquam haud rupta sit Arteriæ Tunica. Idque non modo ratione, sed etiam re evinci potest. Apud Severinum casus est, in quo post Vulnus in magna Femoris Arteria, in interstitia Musculorum Sanguis ad sex Libras effusus est, fuit autem in Tumore adeo violenta Pulsatio, ut ambas ei manus impositas attolleret. Cum Aneurysma alte inter Musculos conditur, sæpissime Pulsatio non sen-

ſentitur. Ad hæc accedit, quod obſcurior iſta fieri poſſit, penituſque demum extingui, increſcente Sanguinis coagulatione: multa vero tam in Severino, quam in Littro, exempla occurrunt, ubi ea, primo vehemens, poſtea omnino evanuerit. Quare hæc non ſemper ejus comes inſeparabilis putanda eſt. Profecto in Tumoribus pleriſque contrario modo ratiocinandum eſt: & ubi Pus non evidenter apparet, Aneuryſmatis ſemper ſuſpicio eſſe debet: multique ex defectu hujus cautionis Abſceſſum eſſe falſo credentes, Tumorem in ægri perniciem apparuerunt. Ea quæ de Pulſatione dicta ſunt ad ſecundæ objectionis ſolutionem accommodari poſſunt; nam ſi Tumori motum communicari concipiamus, facile comprehendemus etiam, qua ratione idem motus Sanguinis putrefactionem arceat, perinde ac ſi in Arteriæ Tunicis contineretur, diſtentione tantum ampliatis. Levis profecto impulſus perfectam in magna Fluidi cujuſvis copia ſtagnationem impediet. Ita in Ecchymoſi, Sanguis extravaſatus ſæpiſſime non ſuppurat, & ſi id evenit, aliqua pars ejus in rubrum abit Coagulum, a cæteris ſeparata ac diſtincta, Puris admiſtione omni vacans. Huc omnino pertinet caſus e Severino ſupra memoratus: ubi poſteaquam Tumor per quadraginta dies increviſſet, ex eo ſex Libræ puri Sanguinis eductæ ſunt, in Muſculorum interſtitiis extravaſati, quique ad Pus nullo modo tenderet. Quid quod res ipſa a Scriptoribus iſtis poſita, omnem nempe Sanguinem in Pus verti, jure in du-

PAULUS. A.D. 640.

PAULUS. A.D. 640.

bium revocari possit; nam quænam ea sit in Sanguine qualitas, aut cujus generis hæ particulæ, quæ hunc ad suppurationem idoneum reddant, Problema, fateor, solutu est difficile: id autem pro certo habeo, inesse quiddam Sanguini Arterioso, quod quo minus is in Pus vertatur haud raro prohibet.

Ita argumentorum, quæ ad evertendam Veterum opinionem adducuntur, infirmitatem perspicimus: & Experientia ipsa, e dissectionibus hic adhibitis, litem plerumque in eorum gratiam dijudicat. Nam ut ad casum revertamur, ubi Vesalium interfuisse antea diximus (quæ quidem Aneurysmatis dissecti prima est Historia) præter Arteriæ Dilatationem, ingens Ruptio erat, uti tradit unus ex præsentibus illic Medicis, Achilles Gasserus. Saporta, Fernelio coætaneus, qui videtur hunc designare, licet ejus nomen minime proferat, tres casus minutissime narrat, in quibus rupta est Arteria. Horum primus, a Sennerto excerptus, fuse quoque ab eo repetitur, qui pronuntiat id Aneurysma non fuisse. Verum excputare nequeo, quare huic potissimum casui sese opposuerit, & omnium explicatissimo, & cavillationi minime opportuno: nam post dissectionem magna vis puri Sanguinis educta est, & Arteria dilatata ac rupta apparuit; porro cum æger in vivis esset, in Tumore Pulsatio sentiebatur, isque pressioni cedebat. Quod si hoc non Aneurysma est, nescio quænam verba ad id designandum excogitari possint. Complurium Aneurysma-

matum diſſectorum Hiſtoriam tradit Bartho- PAULUS.
linus, unius præſertim, quod Neapoli con- A.D. 640.
tigit, quodque argumentum eſt Libri ab eo ſcripti, in quo Libro tumida quidem & ampullata oratio eſt, at res ipſa ſatis perſpicue declarata eſt. Fuit illud in Brachio, ex Punctura ortum, brachium amputatum eſt, æger autem obiit. Axillaris Arteria uſque ad alas ipſas vehementer dilatata erat, & in ea ſolum parte, quæ Puncturam acceperat, integra reperta eſt: ab altera ruptæ omnes Tunicæ, neque rami ab ea procedentes inveſtigari poterant. Utque id in ſuperficie erat, Sanguis grumoſus per omne Muſculorum iter jacebat. Hornius in Epiſtola, quæ huic Bartholini Libro attexitur, alium ſingularem caſum memorat, qui quoniam utilia nobis multa ad Praxin conſilia ſubjicit, Hiſtoriam ejus omnem breviter enarrabo. Tumor in Sura erat, hunc Aneuryſma pronuntiavit Antonius Vacca: alii contra ſtabant, ac numero prævalentes, quaſi Abſceſſum curaverunt. Ea ratione factum eſt, ut Tumor uſque ad ipſos pedis digitos protenderetur, & ſuperveniret Gangræna, quare coacti ſunt pedem ſupra Talum abſcidere, ne Sphacelus ad femur ſe diffunderet. Tertio poſt die, Tumorem aperire tentaverunt; verum æger in ipſa Operatione extinctus eſt. Quamvis Arteria eſſet ita dilatata, ut ſexies naturalem ejus modum excederet, pars verſus cutim eroſa erat ac perrupta; atque inter Muſculos Gemellos Sanguinis Grumoſi Parenchyma repertum, ita ſolidi ut carnis fere conſiſtentiam æquaret. Caſum

PAULUS. A.D. 640. huic non abſimilem ipſe vidi una cum Chirurgis Noſocomii Sancti Bartholomæi. Æger ſenex erat, malique habitus; & Aneuryſma, ipſo referente, cum per continuos duodecim annos auctum cepiſſet, ultimis temporibus vehementer increverat. Totam Suram fere uſque ad genu cingebat; & in eo violenta erat Pulſatio, non modo propter cutim, ſed etiam in Muſculis, qua parte ſura eſt craſſiſſima. Multæ e Venarum Valvulis ita prorſus diſruptæ erant, ut Varices portentoſæ magnitudinis locos ſupra atque infra genu occuparent, quæ tamen elevato Crure ſubſidebant. In Amputatione quanquam fortes adhiberentur Ligaturæ, & Operatio confeſtim expedita, e Vaſis ultra Libram Sanguis profluxit, ob ingentem, quæ in Venarum atque Arteriarum Diametris contigerat, ampliationem. Diſſecto Aneuryſmate, inventæ ſunt, præter Sanguinem fluidum, Libræ duæ treſve Thromborum, qui Lamellarum more ſupra ſe invicem diſpoſiti jacebant: univerſus Arteriæ Cruralis tractus magnopere dilatatus, & ramuſculi paſſim ab ejus trunco dirupti, eo intervallo quod ab horum ortu circa digiti quadrantem diſtaret; ex his in interſtitia Gaſtrocnemiorum Sanguis derivatus eſt, ſiquidem nulla cum inferioribus partibus communicatio intercederet. Ita perederat Oſſa Caries, ut foramen ingens in Tibia, Fibulæque pars, quæ longitudine quatuor digitos æquaret, abſumta reperiretur. Hæc in Oſſibus Caries Aneuryſma ſæpe comitatur; caſus duo apud Ruyſchium leguntur, ubi

ubi omnes veræ Coſtæ cum Sterno ferè con- ſumptæ ſunt, & exigua pars, quæ ſuper- erat, putris relicta. Neque vero intellectu difficile eſt, quomodo Tumor talis jugi preſſione Perioſteum afficere in eoque ob- ſtructionem creare valeat, unde paulatim Os ipſum exedatur. Aliud etiam ex hac re diſci poteſt: nam cum Os ea ſoliditate con- ſtans Aneuryſmatis preſſioni reſiſtere neque- at, credibile eſt Arteriarum Tunicas eidem vi facilius ceſſuras, ita ut inde earum quo- que Fibrillæ diſperdantur. Hiſtoriam Aneu- ryſmatis in Aortæ Trunco Aſcendente pro- dit Lanciſius, ex quo æger, qui per aliquod ſpatium antea de Palpitatione, animæ defe- ctione, dolore, anguſtia Thoracis, & in eo Pulſatione conqueſtus eſſet, ſubito interiit. Sterni pars ſuperior ab altero latere paulum erat extrinſecus protruſum. Diſſecto cada- vere, in tota Aortæ curvatura quiddam lar- do ſimile, Cyſti incluſum, apparuit: Fora men in ipſo Pericardio, ubi conſequenter Libræ Sanguinis duæ ſunt inventæ. In ea is ſententia eſt, ut omnia Aneuryſmata ex Arteriæ Dilatatione oriri exiſtimet: neque improbabile eſt primis quibuſque tempori- bus id ita eſſe; nihilominus in præſenti ex- emplo Fibras corroſas fuiſſe ait, atque hinc Diloricationem, uti ab eo vocatur, expli- care aggreditur, in qua, juxta illum, vera Aneuryſmatis natura conſiſtit; id eſt, ſi ejus ſenſum recte capio, in Arteriæ Tuni- carum Diſciſſione, ſive Dilaceratione. Guic- ciardini caſum plane ſimilem, apud Andre- am Laurentium legimus: in quo non modo

PAULUS. A.D. 640.

PAULUS. A.D. 640. rupta erat Vena Cava una cum ejus Valvulis, ſed Aortæ orificium ad brachii magnitudinem ampliatum. Idem in caſu contigit quem rettulit Paræus: ubi Arteriæ Tunica Interior, quamvis in Os mutata, tamen rupta quoque erat. Certum eſt Aortam, ſupra ejus flexionem, facilius dilatari poſſe, ob reſiſtentiam eam quæ Sanguini illic ex ejuſdem curvatura opponitur; ex quo etiam in hac Arteriæ parte utplurimum Aneuryſmata producuntur: ac ſi iſta in Dilatatione tantum conſiſtant, nullibi hanc facilius quam in eo loco fieri poſſe credibile eſt. In Actis Gallicis longam & particularem duorum in iſto loco Aneuryſmatum Hiſtoriam commemorat Littrus: in quibus ita protruſa erat Arteria, ut ſaccum effingeret ad Thoracem collumque pertingentem, immo in altero caſu, per cervices uſque ad maxillam. Uterque æger Pulſationem primo, quæ Arteriarum motui exacte reſponderet, & moleſtam quandam in Thorace luctam ſenſerat, cum magna demum oppreſſione, ſpirandi difficultate, & totius corporis languore: idque multo antequam extrinſecus quicquam ſupra Claviculas appareret; poſtea alia quoque Symptomata acceſſerunt, qualia fere ipſe in ſimili caſu vidi, dolor ſcilicet, non modo in Pectore, ſed etiam in humeris, in brachiis, & in capite; atque in capite frequens etiam Pulſatio; ſomni parum, iſque haud raro interruptus; in lecto decumbendi ſæpe impotentia, atque inclinato antrorſum corpore ſemper levamentum majus: Spiritus ita nonnunquam

quam impeditus, ut ſubitæ ſtrangulationis metum incuteret. In priori homine, pars aliqua coſtarum, Sternum, & Claviculæ Carie exeſa ſunt. Circulator quidam per Suppurantia Medicamenta Aneuryſmatis partem ruperat, ex quo ſupervenit Gangræna, & poſt tres dies mors. Utrumque hoc Aneuryſma dicit Arteriæ tantum Dilatationem fuiſſe: quanquam vero eorum minuta admodum & accurata ſit deſcriptio, inhæret mihi ſcrupulus, neque perſuaderi poſſum nihil hic fuiſſe niſi Arteriæ Tunicarum Dilatationem. Nam cum ulterius ipſe tradat, Saccum iſtum non modo Coſtis undequaque, & Sterno, & Claviculis, Muſculiſque firmiter adhæſiſſe, ſed Membranas ejus corroſas in iis omnibus quibus adhæreret locis, hæ Membranæ, quas is Sacco tribuit, erant fortaſſe Mediaſtini aut Pleuræ portiones, aut earum, quæ ad Muſculos attinerent, expanſiones. Neque vero contra illud hoc abſurde dixerim, humores extravaſatos Membranam ſibi propriam effingere poſſe, quæ minime pars eorum ſit vaſorum, unde humores iſti profluxerint. Ea quæ omni die in Hernia Carnoſa, atque in Fungis ex magno Cyſtium numero compoſitis aſpicimus, quarum ſingulæ ſuam habent Membranam, & materia ſæpe aliqua impletur ab illa quæ cæteris ineſt diſcrepante, eam huic ſententiæ probabilitatem aſtruunt, ut ante hujus controverſiæ diremptionem id perpendi ſaltem mereatur. Relatio Aneuryſmatis in Thorace a Ruyſchio expoſita, quod ſine Externo quovis Tumore

PAULUS. A.D. 640.

PAULUS. A. D. 640. re totum ejus cavum inferserat, videtur ad hanc rem quadrare: nam ex innumeris, ut inquit ille, crassisque Tunicis constabat, quæ Laminarum instar alia super aliam incumberet, eratque inter has multum Sanguinis coagulati conclusum. Ita in eo casu quem exponit [a] Littrus, Sanguis instratarum more frondium jacebat, Polypum quendam efformans. Et hujusmodi certe exempla in Severino, Marchetto, aliisque occurrunt. Popularis noster Wisemannus semper se utramque Arteriæ Tunicam apertam invenisse narrat. Denique, quoniam id argumentum omnium validissimum est quod ex factis ipsis profertur, illud amplius subjicere debeo, quod inter omnes dissecti Aneurysmatis traditas ab Anatomicis narrationes, vix unum, quod quidem amplum fuerit, inveniatur, in quo non esset, juxta Pauli doctrinam, in Arteria ruptio. Ea, quæ a me dicta sunt, satis, credo, ostendunt, quantum a veritate abhorret ista a * Recentioribus quibusdam Aneurysmatum, in vera ac Spuria, divisio facta: nam differentia omnis ista in Tumoris figura consistit, Ac siquis istorum in hoc argumento disputationes examinet, distinctionem hanc, uti plerumque in Theoria falsam, ita quoque in Praxi nullius esse momenti comperiet.

Patet igitur quanta cum peritia Paulus Operationes Chirurgiæ difficillimas exercuerit; atque uti naturam casuum a se tractatorum recte intelligere videtur, ita quoque hunc

a Memoires de l'Academie 1712.
* Croissant Garengoet.

hunc non minus in optimo curationis modo solertem fuisse confitendum est. Idque amplius animadvertam, esse quasdam Operationes ab eo expositas, quæ neque descriptæ neque commendatæ sint ab Auctore quoquam ejus temporibus superiore, cujus quidem scripta his diebus extent; quarum una est Bronchotomia, sive Laryngis incisio, quæ fit in vehementi Angina. Modum is Operationis ab Antyllo desumit, quem ob novitatem ejus & accuratam enarrationem exscribere non gravabor. „Chirurgorum, inquit, præstantissimi hanc quoque „ administrationem literis prodiderunt. Antyllus itaque hunc in modum scribit. In „ Synanchicis quidem hanc Chirurgiam, ut „ inutilem, improbamus, cum omnes Arteriæ (Asperæ, credo, Arteriæ ramos intelligit) & Pulmo affectus est; in ore autem & mento inflammatione consistente, „ aut etiam in Tonsillis os Asperæ Arteriæ „ operientibus, incolumi ipsa Arteria, rationi convenit Sectione uti, quo periculum strangulationis evitetur. Quam cum „ aggredimur, partem Arteriæ, infra caput „ ejus spatio trium vel quatuor ipsius circulorum, scalpello dividere oportet: totam „ enim dividere periculosum est. Commodissimus hic est incisioni locus, tum quod „ carne nudus est, tum quod Sanguinis vasa longe ab eo distant. Itaque inclinato „ ægroti Capite retrorsum, quo magis Arteria in conspectum veniat, transversam „ lineam incidemus, ipsam inter duos circulos ducentes, ita ut ne cartilago, sed „ mem-

PAULUS. A.D. 640.

PAULUS. A.D. 640. " membrana cartilagines colligans, ſecetur. " Quod ſi meticuloſior aliquis in agendo " fuerit, hamulo prius elevatam cutim di- " vidat: ac dein Arteriæ ipſi occurrens, va- " ſis, ſiqua ſe forte offerunt, evitatis, inci- " ſionem faciat." Hactenus Antyllus; Pau- lus autem ſubjicit, " Antyllo in mentem " veniſſe hujus inciſionis modi ex eo quod " (in fortuito Arteriæ Vulnere, intelligit " credo Paulus) aërem per eam magno cum " murmure exeuntem, vociſque intercepti- " onem notaſſet. Quamprimum ſtrangula- " tionis metus abſit, oræ Vulneris ſutura " committendæ ſunt, ita ut caro ſola ſine " Cartilagine ſuatur; ac dein Medicamenta " adhibenda, quæ cruentis Vulneribus con- " veniunt. Quibus ſi glutinatio non effici- " tur, ad ea quæ Carnem inducunt venien- " dum. Simili quoque Curatione utendum " in iis qui mortis deſiderio guttur ſibi ipſis " præciderint." Operatio iſta magna cum perſpicuitate deſcripta eſt, & in eam ob- verſationes quædam haud inutiles adjectæ. Hanc, " pro fabuloſa deridet [a] Cælius Au- " relianus, & quæ a nullo ſit Antiquorum " tradita, ſed temeraria tantum Aſclepiadis " inventione propoſita." Ejus mentionem quoque habet Aretæus, verum haud expe- rientia [b] confirmatam putat: " nam inflam- " mationis, inquit fervor ex vulnere major " efficietur, cumque ſtrangulatione & tuſſi " in exitium hominis conſpirabit. Ac ſi hoc " modo id periculi evaſerit, vulneris oræ, " utpote cartilaginoſæ, non coaleſcent."

His

a Acut. 3, 4. b Cur. Acut. 1, 7.

His autem objectionibus optime respondet Paulus; & ex Recentioribus quosdam id cum successu tentasse constat, quantumvis vulgo etiamnum cum ingenti periculo experimentum fieri credatur*. PAULUS. A.D. 640.

Purmannus * sese Operationem hanc in ægro præstitisse narrat, cui Tumor atque inflammatio vehemens guttur obsedissent, & strangulationem subitam intentassent. Homo autem, qui & sermonem & mentem amiserat, utrumque paulo post recepit. Et Chirurgus quidam magnæ & experientiæ & fidei, sese eandem rem fecisse, mihi ipsi affirmavit; idque is nullo antecedente apparatu, ne divisa quidem cute, executus est; scalpello tantum inter duos ex Annulis locum incidit, ac postea Spathulam exilem intromisit, cava demum Turunda adhibita; unde æger, qui animam eo tempore efflare videbatur, brevi convaluit, multosque postea annos incolumis superfuit.

Arabs Albucasis, magnæ Experientiæ Chirurgus, uti infra confirmabitur, Operationis hujus modum a Paulo, nulla ejus mentione habita, exscribit; eamque, licet ipse nunquam præstitam vidisset, sine periculo fieri posse existimat. Isque eo magis in sententiam hanc adductus est, quod Mulierem ipse viderat, quæ guttur sibi præcidisset, & stertorem atque gemitum morientibus similem ederet; Aerem is per vulnus exisse deprehendit, & Venas Jugulares non fuisse sectas; unde cito curata est, nullo quoquam, præter raucitatem, incommodo re-

* Garengoet. a Chirurg. Curios.

PAULUS. A. D. 640. remanente. Quatuor ejuſdem naturæ caſibus relatis, Experimentum uſu proprio confirmat, Auctor pro eo quo vixit tempore minime contemnendus, Gulielmus de Saliceto. Proſtat etiam ejuſmodi exemplum ſingulare in Actis Philoſophicis.

Alia Operatio eſt haud antea deſcripta, per quam in Viro [a] Mammæ exciduntur: ubi, ut aliquando fit, in amplitudinem immodicam excreverunt. Multum hic Adipis, ut ait ille, ſubtercreſcit, ac Muliebris Mammæ ſpeciem refert; idque ope Chirurgiæ tolli debet. Adminiſtratio autem hujuſmodi eſt: " Lunata per imam Mammillæ partem " linea inciditur; cutiſque, exempto adipe, " ſutura rurſus committitur. Ac ſi forte " Mammilla in inferiora, uti in Mulieribus, " propenderit, Lunatas duas plagas in ex- " tremis earum cornibus utrinque coeuntes " inferemus, ita ut minor a majore compre- " hendatur; ac tum cutis interjecta, una " cum adipe, eximetur: & iiſdem ſuturis " utemur. Ac ſiquid errore ſit relictum, id " rurſus excidere oportet." Fabricius ab Aquapendente curationem hanc crudelem atque barbaram vocat, quæque admirationem omnem ſuperet: multamque in quærendo talium excreſcentiarum uſu operam ponit; quas in iis ſolum inveniri contendit, quibus pili in Pectore deſunt: ideoque has in iis ad fovendum calefaciendumque Cor magis neceſſarias eſſe conjicit. Operationem cruciatu plenam eſſe non negabo; auxilium tamen videtur eſſe unicum, modo hæc res cu-

a 6. 46.

curationem ullam recipiat. Idque non temere quis affirmet, lenem a Fabricio propositam medelam, quæ fit per Lixivialem Calcis Expressionem, vel parum vel nihil profecturam. PAULUS. A.D. 640.

Spero me non commissurum ut ineptus Tibi, Vir Amicissime, videar, eo quod tantum temporis tui consumam in singularibus quibusdam rebus, quæ apud Veteres occurrunt, designandis, quarumque mentionem omnem Historiæ Medicæ Scriptores omiserunt; quod sane indicio est hos vel eorum monumenta ne omnino quidem attigisse, vel ita negligenter tractasse ut nullam ex iis utilitatem decerpserint. Quodque ad argumentum modo absolutum pertinet, Chirurgia Pauli omnium de hac re Librorum ab ejus temporibus usque ad hunc diem quasi fundamentum semper extitit: multique accurate exscriptum, aliqui novo tantum quasi vestitu indutum, emiserunt. Neque aliud addam præterquam quod Fabricius ab Aquapendente, celebris admodum, quique in Experientia consenuit, Chirurgus, & Operationum earum, quæ manum postulant, administrationem unus ex Recentioribus accuratissime descripsit, doctrinam Celsi atque Pauli ubique, pro Textu, ponat: quodque Observationes ejus ac præcepta in horum explicatione unice propemodum consistant. Sunt tamen multi, qui ex præjudicata opinione nihil nisi vulgaria, & vix notatu digna in Paulo reperiri, Celsumque nullam unquam Operationem executum esse contendunt. Salmasius quidem hunc

PAULUS. A.D. 640.

hunc parum candide Ἀνιατρολογητὸν appellat, quasi Vir Medicinæ imperitus esset: liceat autem mihi a docto hoc Critico dissentire in re quæ ad Medicam Artem pertinet. De Paulo vero satis mihi dixisse videor, ut quid de eo existimandum sit, omnes judicent. Certe Celsus, si Medicinam haud exercuisset, nunquam in referendo eo modo, quo Heraclides Ἀγκυλοβλέφαρον curari voluit, hæc verba protulisset, " Ego sic restitutum esse neminem [a] memini:" neque apud illum alii desunt loci eodem spectantes. An Romæ ita scribere ausus esset, ubi nemini Artem hanc, necne, factitaverit, ignotum esse poterat? num credibile est quenquam ita accurate de quovis argumento, ac præcipue de Chirurgia, re, siqua alia est, subtili ac perplexa, scribere potuisse, etiamsi Traductorem solum fuisse concedamus, nisi in ista quoque esset ipse Professione versatus? versatus autem in illa est, plus minusve, sine dubio Celsus, nisi ex alio aliquo Auctore omnia sit ad verbum furatus. Unius tantum Capitis Lectio, quæ de Calvariæ Fractura est, facile evincet, subtiles illas de Contra-Fissura observationes e propria ipsius esse Experientia profectas. Ac licet quidam dubitent, utrum existat unquam Contra-Fissura, rem haud improbabilem istam censeo, quando Suturæ vel admodum compressæ vel prorsus obliteratæ sint: uti haud raro fit, ac præcipue in hominibus ætate provectioribus. Objectio quæ petitur ex eo quod de aliis quoque Argumentis haud imperite scripserit, uti

[a] 7. 42.

uti de Rhetorica, &c. ac Medicinam quaſi partem tantum grandioris cujuſdam operis in eo comprehenderit, valde infirma eſt; tanquam haud multo magis veriſimile eſſet, ut de Rhetorica aut alia quavis Arte Medicus ſcienter ſcriberet, quam ut Rhetor merus cum judicio apteque & apposite Medicinam exponeret. PAULUS. A.D. 640.

Facile oſtendere poſſem, quem ad gradum Ars Chirurgica primis his temporibus evecta ſit, prout illa in horum atque his magis Veterum Auctorum Commentariis explicata eſt: verum hanc rem abſolvere malo Viri ejus verbis, qui controverſiæ hujus judex erat longe peritiſſimus, quique ob erud tionem ejus ſummam cum pari Experientia [a] conjunctam, ingens extitit & Profeſſionis & Patriæ ſuæ decus. "Si incre-" menta, inquit ille, a Recentioribus in "Chirurgia facta conſideremus, confiteri "neceſſe erit ita parum nos debere noſmet "iis anteponere, aut eos deſpicatui habe-"re, uti mos eſt inter illos qui & parum "norint & nihil legerint, ut nulla iſta opi-"nione fortiora vel inſcitiæ, vel arrogantiæ "noſtræ argumenta proferre valeamus. Ne-"que vero is ſum qui affirmem, nihil pror-"ſus a Recentibus ad excolendam Chirur-"giam præſtitum: id enim & abſurdum & "injurioſum eſſet, neque ſtultitiam mino-"rem ea, quam nunc reprehendo, indica-"ret; id ſolum, nos in expoliendis ornan-"diſque Veterum inventis, atque in melio-"ri luce collocandis, magis elaboraſſe, quam

 "mul-

[a] Carolus Bernard.

PAULUS. A. D. 640. "multa alicujus momenti de nostro adjecisse, contendo. Quod fortasse ob alteram ex his duabus causis contigit, Vel quod injuriarum extrinsecus illatarum sanandi ars, cum sensibus præcipue subjiceretur, maturius agitata sit, ideoque ad aliquem perfectionis gradum altera Medicinæ parte citius perduci potuerit; Vel quod, cum plerique ejus Professores per aliquot sæcula illiterati atque Empirici essent, ea haud tantum aucta & exculta sit, quantum fuisset, si ad eam exercitandam melius instructi, quam vulgo & olim fuerint & hodie sint, Chirurgi accessissent. Cujus quidem rei satis validum, me judice, argumentum est, ea insignium Scriptorum paucitas, qui Chirurgiam illustrarunt, si cum iis conferantur qui in aliis plerisque Artibus ac Scientiis excelluerint; quanquam si pauciores essent, nihil inde huic Arti, modo Sciolis istis fidem adhibere velimus, detrimenti accederet. Equidem vanæ hujus opinionis excusationem nullam probabiliorem hac invenio: Quoniam aliquando & in Medicinæ & in Chirurgiæ usu ea via incedendum est, quæ aliis commonstrari nequeat, & ad quam Artifex quisque suo ipsius judicio ac naturali sagacitate duci debeat: ideoque nihil de hujusmodi rebus in Auctoribus istis reperiatur, quos Opinatores hi consulendos forte fortuna sumserint, lectionem omnem illico, quasi inutilem & frugis expertem, despiciunt; præcipueque Veteres contemnunt, qui plerumque, ut vera fatear,

"ne-

"neque Tironibus neque Insulsis scribunt, PAULUS.
"ac multo minus iis qui nulla unquam di- A.D. 640.
"sciplina erudiri valeant.

"Quicunque autem eorum scripta consi-
"derate examinaverit, & ea conferendi oc-
"casionem, deque iis a propria Experien-
"tia judicandi facultatem habuerit, necesse
"est ut fateatur, id unum præ Recentiori-
"bus plerisque horum lectionem magnopere
"commendare, quod & signa Pathognomo-
"nica accuratius describant, & Tumorum
"atque Ulcerum species exactius distinguant
"omnibus quotquot nuper ingenio maxime
"valuisse jactitamus.

"Quod si præsens hæc ætas asperas quas-
"dam & supervacaneas in curando rationes
"sustulerit, uti nos fecisse agnoscendum est,
"eas ab Antiquis ortum traxisse minime de-
"monstrari potest: cum eas ab ignotis bar-
"barisque Professoribus, qui multo post vi-
"xerint, in usum adductas esse constet.

"Minime dubium est, quin præcipua Chi-
"rurgiæ incrementa, posterioribus hisce sæ-
"culis facta, Anatomiæ præsertim inventis
"tribui debeant: cujus ope plurima ex iis
"solvimus Phænomenis, quæ antea vel in-
"explicabilia erant, vel perperam explana-
"ta sunt: cum præcipua interim ejus pars
"(Artem intelligo Curandi, cui cæteræ omnes
"quasi famulari debeant) haud multo in me-
"liori statu floreat, quam ab Antiquis sit
"relicta.

"Ut affirmata a me irrefragabili probem
"argumento, ad singula ea Chirurgiæ Vo-
"lumina, quæ a doctissimis præclarissimis-

PAULUS. A.D. 640. "que inter Recentiores vulgata ſunt, provoco: ſiquidem omnia vel a ſe invicem, vel, ſi qua aliis præſtent, e Veteribus exſcripta ſint. Verum in hac re id pro Recentioribus dici poteſt, hunc ab iis adhiberi quidem ſuetum, tamen haud inchoatum eſſe exſcribendi modum: cum Aëtius Paulusque Ægineta haud pauca a Galeno mutuati ſint; Marcellusque Empiricus idem inverecundius fecerit pleraque a Scribonio Largo ſumens, haud memorato interim ejus inter cæteros Auctores nomine, quibus haud ita multum debuerit.

"Inter omnes eos qui Syſtemata compoſuerint, paucos eſſe exiſtimo, qui non primas Hieronymo Fabricio ab Aquapendente deferant, Viro certe & doctrinæ & judicii indubitati; tamen haudquaquam eum puduit lectores docere, Celſum inter Latinos (qui, ut ipſe ait," Mirabilis eſt in omnibus, " quemque, Horatii verbis, nos jubet, Nocturna verſare manu, verſare diurna) inter Græcos Paulum Æginetam, inter Arabas Albucaſim (quem Recentioribus annumerare nolim, quia in eorum numero eſt quem Judices noſtri recentes rejiciunt, vel quod ejus ſcripta nunquam legerint, vel quod mala hæc ei fortuna obtigerit, ut ſexcentis abhinc annis vixerit) quaſi Triumviros eſſe, quorum præcipue auxilio uſus ſit in illuſtri illo Libro a ſe compoſito.

"At innumeræ, dicat aliquis, Operationes nunc in uſu ſunt, Antiquis incognitæ; vereor equidem, inquiſitione facta,

"ne

„ne plures, eæque admodum utiles, a nobis vel omiſſæ vel neglectæ, quam inventæ ſint. Paulus. A.D. 640.

Hactenus pauca quædam dixi (ſiquidem multo plura dici poſſent) de quatuor iſtis Scriptoribus Græcis; ex quo brevi Specimine comperies, ſylvam aliquam in iis a Clerico inveniri potuiſſe, quæ paris momenti eſſet & ab aliis æque intacta, ac multæ res, quas ille fuſius enarravit, ex iis præcipue decerptæ, qui in Hippocratis & Galeni intervallo floruerunt.

Atque hoc quidem tempore ſpatium intra quod viguere Græci in Medicina Scriptores Claſſici (etenim hoc nomine appellandi ſunt) abſolvitur. Nam ſi ſingulos, ab eorum Principe Hippocrate uſque ad Paulum, coætaneis ſuis quacunque in Arte aut Profeſſione excellentibus contuleris, his ii vel in rerum diſpoſitione, vel in argumentandi perſpicuitate, vel in puritate ac vi ſermonis, nullo modo inferiores cenſendi ſunt. Immo quidam ex illis ſupra quam quod cujuſque ætas ferebat, ſani & eloquentes fuerunt; cujus rei exemplum luculentum eſt Aretæus. Ac Sophiſtæ ipſi, qui ante & poſt Adriani imperium non modo Romam ſed univerſum Aſiæ littus impleverant, quique in Veterum Græcorum elegantia, vel ſermone ſaltem imitando operam omnem curamque poſuerunt, ſi ſtylum duntaxat ſpectemus, Galeno & quibuſdam ejus Succeſſoribus neutiquam facundiores extiterunt. Galenus ipſe non modo Medicus ſui tempo-

A.D. 640. ris peritiſſimus fuit, ſed omnes etiam alios varia eruditione doctrinaque Critica ſuperavit. Tantum honoris Viri iſti Profeſſioni ſuæ attulerunt ex eo quod in aliis Artibus non minus quam in ſua verſati ſint. Celebris etiam ille Sanctus Baſilius, qui propriæ valetudini, quæ nunquam ei non infirma erat, inſerviendo, Medicus evaſit, quique multas alluſiones ac ſimilitudines ex hac Arte deſumtas habet, fuit, ut Photii verbis utar, ob orationis nitorem, proprietatem, perſpicuitatem, ac dulcedinem, ex primis inter Patres Scriptoribus: ſicut etiam Sancti Lucæ ſermo ad Veterum normam eo quo utuntur cæteri Evangeliſtæ propius accedit. Quanquam enim Lucas aliquam habeat Helleniſmorum & loquelæ Syræ miſtionem, quod in homine ortu Syro, & ab [a] Helleniſtis veriſimiliter ad Judæam Religionem converſo ferendum eſt: tamen e Græcorum Auctorum, dum Medicinæ ſtuduit, lectione ſine dubio ſtylum expolivit. Et oratio ejus interdum fluens ac florida eſt, uti cum Iter Sancti Pauli deſcribit. Iſque, ubi de Morbis aut curationibus eorum ſermo incidit, voces, ideo certe quod Medicinam eſſet profeſſus, magis quam alii faciunt, argumento idoneas adhibet. Cujus multa proferri poſſent exempla; unum vero aut alterum ſufficiet. Paralyſi correptus admodum congrue ab eo [b] παραλελυμένος, qui a Sancto [c] Matthæo atque [d] Marco παραλυτικὸς dicitur: quæ quidem vox apud Veteres nuſquam occur-

a Vid. Grotium in Titul. b 5, 18. c p. 9. 2. d p 2. 3.

currit. Mulier Sanguinis profluvio laborans a [a] Sancto Marco describitur, quasi παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα: omnia ista a [b] Sancto Matthæo omissa sunt, Sanctus autem Lucas eadem, alio tamen more, multumque in Professionis Medicæ gratiam, tradit; nam pro eo quod multa a multis Medicis passa esset, & ex curatione deterius se habuerit, hoc solum inquit, vim morbi medicamentorum potentia majorem extitisse, οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι [c]. Porro, de nummis a Muliere impensis loquens, verbo perquam idoneo utitur, προσαναλώσασα; cum vox a Sancto Marco adhibita, nempe δαπανήσασα, luxuriosam tantum pecuniæ profusionem proprie significet: quo sensu quoque eandem habet in [d] Filii Prodigi Historia Sanctus Lucas. Ita in ejusdem Mulieris tradenda curatione, nihil aliud dicit Sanctus Matthæus, nisi ἐσώθη: Marcus autem, ad similitudinem locutionis Hebraicæ ait, ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς: Lucæ vero Phrasis, ut magis Medica, ita simplicior quoque & correctior esti, ἔστη ἡ ῥύσις. Ubi Christus multorum morbos sanaverat, de iis dicit Matthæus, διεσώθησαν [e], & Marcus, ἐσώζοντο [f]: Lucas autem verbum adhibet quod sanationem peculiariter exprimit, ἰᾶτο πάντας [g]: idemque Verbum in duodecim aliis scriptoris hujus locis occurrit, semelque vox ἴασις. Ita cum Centurionis famulum [h] curatum esse ait Sanctus Marcus, Lucas A. D. 649.

 non

a 5. 26. b 9, 20. c 8, 43. d 15, 14. e 41, 36. f 6, 65. g 6, 19. h 8, 13.

A. D. 640. non modo ſanatum eum, ſed ὑγιαίνοντα[a], perfecte valentem, commemorat: per quod curatio efficacior ſignificatur. Ita in deſcribenda virginis reſurrectione e mortuis, prolata Chriſti voce inquit, [b] ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα: quod ille, ſine dubio, uti primum reſuſcitationis ſignum, ponit. Eandem in loquendo accurationem ſervat, ubi de [c] Claudis mentio incidit. Ita in iſto loco ubi dicitur, „Non egent, qui ſani ſunt, Medico, ſed „qui male habent,„ Sancti Matthæus atque Marcus id exprimunt per vocem ἰσχύοντες, at vox a Sancto Luca adhibita, ſcilicet ὑγιαίνοντες[d], magis congrua eſt. Poſſunt enim homines temperamenti validiſſimi morbis conflictari, (uti Capitis dolore, &c.) qui Medici opem requirant: at qui bene valent, hanc non deſiderant. Ita de Petri noverca loquens ait, ἦν συνεχομένη μεγάλῳ πυρετῷ: Galenus inquit μέγεθος ac σφοδρότητα in morbis eodem ſenſu a Medicis uſurpari, hoſque interdum febrem μείζονα, interdum σφοδροτέραν, quam antea fuerit, dicere. Ita in Hippocratis Epidem. L. 2. S. 2, legimus, πυρετῶν ὀλίγων. Quare Sanctus Lucas Medicorum hic ſermone utitur; atque ita dicit, quo morbum curatu difficiliorem fuiſſe oſtendat. Ac ſequentes loci, „Medice cura te ipſum[e]:„ &, „Palpate me, & videte, „quia Spiritus carnem & oſſa non habet[f],„ apud Sanctum Lucam ſolum exſtant. Atque illud in Servatoris noſtri Agonia, videlicet, „Sudorem ejus factum eſſe, ut guttas Sangui-

a 7. 10. b 8, 55. c Act. Ap. 3. 7. d 5, 31. e 4, 23. f 24, 39.

,,guinis decurrentis ad terram[a] ,, a cæteris A.D. 640.
Evangeliſtis omiſſum eſt, aptiſſime vero a Sancto Luca, utpote Medico, memoratum. Porro notatu dignum eſt iſtis quoque omnibus, in Miraculorum Chriſti, quæ ad ſanationem pertinent, magis diligentem eſſe Lucam; multaſque ab eo Hiſtorias eſſe prolatas quæ cæteri tacuerint: qualis eſt ea de reſuſcitatione Viduæ Filii in Urbe Nain*; & iſta de Viatore, quem Samaritanus infuſo Vulneribus ejus Oleo Vinoque curavit[b]; & illa de Muliere, quæ Spiritu Infirmitatis per octodecim annos laboraſſet, & a Jeſu ſanata ſit[c]; & hæc de homine qui Hydrope tentatus eſſet[d]; & de decem illis qui Lepra infecti ad ſanitatem redierint[e]; de aure denique in ſervo Pontificis Maximi a Chriſto curata[f]. Illud etiam animadverſione dignum eſt, quod Lucas in enarrandis iis, quæ ad ſanationem pertinent, Chriſti miraculis fuſior ſit quam Evangeliſtæ cæteri; quodque Hiſtoriam unam, de reſuſcitato Viduæ Filio in Urbe Nain, ab aliis omiſſam narret.

Nullam hic Græcis Medicis laudem tribui, quæ non iis jure debeatur; horum vero exemplum Latini Scriptores male ſunt ſecuti: & ſi Celſum atque Plinium excipimus, (hic enim aliquas Medicinæ partes in Hiſtoria ſua Naturali attigit,) quis eſt cujus lectionem ſuſtinere poſſimus? Scribonius Largus, cui vix aliud quam Empirici nomen imponi poteſt, licet priori Claudio imperante ſcripſerit, quo tempore lingua Ro-

a 22, 44. * 7, 11. b 10, 30. c 13, 11. d 14, 2. e 17, 12. f 22, 51.

A.D. 640. mana tolerabili ſaltem puritate florebat, in ſermonem Latinum, ut ita dicam, converti debet, quo facilius ab iis intelligi poſſit, qui in Claſſicis tantum ejuſdem ætatis Scriptoribus verſati ſunt.

Leonardus de Capua, in ridiculis iſtis Sermonibus quæ ab eo Ratiocinia nominantur, haud ſemel ſignificat, a Græcis exiguos admodum in Arte Medica factos eſſe progreſſus, ac nihil fere ei ab illis collatum, niſi quod eam verborum eloquentia exornaverint. Nihil interim ex omni Hiſtoria luculentius evincitur, quam quod ii Medicinam in Artis ac Scientiæ formam primi redegerint: quodque ab eorum tempore uſque ad hunc diem in omnibus Terræ partibus, quibus inaudita eſt Græca in medendo diſciplina, nihil niſi Empirica curandi ratio obtineat. Eodem jure ipſos Poeticam, Oratoriam, & Sculpendi Pingendique Artem omnibus numeris abſolviſſe denegaſſet. Nunquam hoc Libro legi quicquam abſurdius; atque id ſolum oſtendit Auctor, magnam ab eo tumultuariæ cujuſdam eruditionis conquiſitam eſſe copiam, neque ingenium ut eo abuteretur illi defuiſſe, quo omnia ſemper in malam partem detorſit. Quam diligenter aucta, expolita, & perfecta ſit a Græcis Medicina, accuratiſſime expoſuit Clericus; neque otium ego meum tuumve in homine refutando conteram, qui ita parum Profeſſionis ſuæ utilitatem ac vim agnoſcit, ut in ea vix ullam eſſe Artem concedat. Immo ſatis ridicule Sextum Empiricum, Scepticum illum celebrem, inter Auctores

ctores [a] eos adducit, qui Medicinæ incertitudinem cognoſcerent: cum is ſibi pro Principio ſtatuerat, ut nihil certi in ulla re, ne in Mathematicis quidem Demonſtrationibus, reperiri contenderet. A.D. 640.

Pauca de altero quodam e Veteribus Auctore dicenda ſunt, quanquam is nihil proprie de Medicina ſcripſerit. NEMESIUM intelligo, Emiſſæ Epiſcopum, qui Librum de Natura Hominis, circa finem quarti Seculi, compoſuit. Eo me impulit Oxonienſis Editor, qui duo illi inventa aſcribit, quorum alterum omnium eſt, quotquot unquam in Medicina reperta ſunt, longe utiliſſimum. De Bile primum eſt [b], „quæ, ut inquit Nemeſius, & per ſe, & propter aliud conſtituta eſt; nam ad concoctionem confert, „& depulſionem excrementorum movet; „ideoque fit quodammodo una de partibus „nutrientibus, quinimo & calorem quendam præbet corpori ut vitalis facultas. Ac „his quidem de cauſis propter ſe videtur „extitiſſe: ſed quia Sanguinem purgat, Sanguinis cauſa quodammodo videtur eſſe facta.„ His verbis, inquit Editor, Bilis Syſtema plane & accurate traditum eſt: Syſtema illud, quod ingenti cum arrogantia a ſe inventum prædicavit Sylvius de le Boe. Neque ſane inficiandum eſt, in iis integra rationum a Sylvio adductarum fundamenta contineri: & ſi Theoria hæc ullam in Medicina utilitatem præſtat, inventionis laus jure a Nemeſio vendicanda eſt. Altera res NEMESIUS.

lon-

a 464. b. 28.

NEMESIUS. A. D. 640.

longe majoris momenti eſt; ſiquidem Auctor affirmat, Circulationem Sanguinis, quam ſuperiori Sæculo repertam tantopere jactamus, Nemeſio fuiſſe notam, atque ab eo verbis admodum claris ac luculentis deſcriptam. Ea hæc ſunt, „[a] Pulſuum motus „initium habet a corde, & maxime a ſiniſtro ejus Ventriculo. Diducitur autem „vehementer & contrahitur Arteria, harmonia quadam ac ratione. Sed dum diducitur, a proximis venis vi trahit tenuem „ſanguinem, cujus reſpiratio fit alimentum „Spiritui Vitali. Dum autem contrahitur, „quod in ſe fuliginoſi eſt per totum corpus „& occulta foramina exhaurit: quo modo „Cor per os & nares quicquid fuliginoſi eſt „exſpirando ſurſum expellit.„ Unico hoc, „parum certe firmo nixus fundamento, magnum illud Circulationis inventum Nemeſio tribuit; iique, qui eandem & Hippocrati & Galeno innotuiſſe contendunt, argumentis æque validis inſtruuntur. Illud ſolummodo dicam, ex hac ipſa deſcriptione, & ex iis quæ de Jecore in eodem Capite idem Auctor tradit, (quod viſcus ille alimentum corpori per Venas ſuppeditare autumat) manifeſte concludi poſſe, nullam de modo, quo peragitur Sanguinis Circulatio, notitiam habuiſſe Nemeſium.

De hac re diſputationem inſtituere nolo, atque id tantum animadvertam, Circulationem veram ab Auctore longe recentiori, accurato quidem & eleganti eo, neutiquam fuiſſe comprehenſam. De Columbo loquor, qui

a Cap. 24.

qui cum Anatomiam exquisite calleret, minutissime distinctissimeque, annis abhinc supra centum & quinquaginta, non modo structuram sed & usum quoque singularum partium ad Cor pertinentium explicuit, nisi quod exiguum de Valvulis quibusdam errorem admiserit: isque verbis ita dilucidis, ut nihil supra fieri possit, monstrat qua ratione per Cordis contractionem ac dilatationem, ac mechanicam ejusdem vasorum Texturam, Sanguis a Vena Cava per Pulmonem in Aortam circuletur, atque inde in omnes Corporis partes deferatur; quam rem nulli unquam observatam, neque de ea quicquam litteris proditum affirmat. Juxta illum, (ejus autem verba quoad sensum fere cum iis conveniunt, quæ a Serveto coætaneo ei Scriptore, adhibentur, licet in Columbo multo explicatiora sint) Pulmo Spirituum Vitalium generationi inservit: id quod ab eo vocibus sequentibus explanatur: NEMESIUS. A.D. 640.

„ [a] Aër Asperæ Arteriæ vehiculo per universum Pulmonem fertur: Pulmo vero „ Aërem illum una cum eo sanguine miscet, „ qui a Dextro Cordis Ventriculo profectus „ per Arterialem Venam diducitur. Sanguis hujusmodi ob assiduum Pulmonum „ motum agitatur, tenuis redditur, & una „ cum Aere miscetur, qui & ipse in hac „ collisione rarefactioneque præparatur: ut „ simul mixti Sanguis & Aër per Arteriæ Venalis ramos suscipiantur: tandemque per „ ipsius truncum ad Sinistrum Cordis Ventriculum deferantur: deferuntur vero tam „ belle

a Lib. 11.

Nemesius. A.D. 640.

„ belle mixti atque attenuati, ut Cordi exiguus præterea labor supersit: post quam „ exiguam elaborationem quasi extrema imposita manu vitalibus hisce spiritibus, reliquum est ut illos ope Arteriæ Aortæ per „ omnes corporis partes distribuat. „ Hic ad verbum curiosi illius Anatomici sensus est, qui quidem veritati optime convenit; verum hic subito quasi gradum sistit, neque fluxum Sanguinis ex Arteriis in Venas explicare aggreditur. Immo ex iis, quæ de Vasis istis passim profert, evidenter constat, nihil eum de ullo inter hæc Vasa commercio suspicionis habuisse. Nam præterquam quod Arteriis solis Spirituum Vitalium transmissionem assignet, in alio sermone ait Venas Sanguinem a Jecore in omnes Corporis partes diducere. Et in hac re præcipue hæret ejus de Circulatione doctrina, quod Venarum & Arteriarum communicationem minime explicet: utcunque ii illud parum comprehenderint, qui vel pro Harvæo, vel contra illum, Libros evulgaverint. Cæsalpinus [a] quidem Anastomoseos vocem vel casu adhibens, vel hanc a [b] Serveto mutuatus, calorem innatum ex Arteriis in Venas, sed nonnisi somni tempore, transire posse existimat: atque ex iis quæ proxime sequuntur patet, Circularem Sanguinis progressum minime ab eo fuisse cognitum; hunc enim undulante quodam motu ab altero ad alterum vasis extremum more Euripi (ea ipsa est ejus vox) ferri ponit; neque alia est Hippocratis de motu Sanguinis

a Quæst. Peripat. b De Trinitate, 5.

nis ſententia: Fabricius autem ab Aquapendente hunc in Arteriis per Fluxum ac Refluxum circulari diſerte tradit. Quod ſi ex iis quæ Auctores iſti de Circulatione Sanguinis, tam per Cor, quam per Pulmonem in Aortam, dixerint, ratiocinari volumus, evidenter concludendum eſt, Sanguinem, qui Aortæ immittitur, debere neceſſario in Venam Cavam reverti: nam niſi id ita eſſet, nulla ratione jugis ille curſus, qui, ipſis docentibus, per Cor ac Pulmonem peragitur, continuari poſſet. Tamen hanc iis conſequentiam non fuiſſe perceptam æque evidenter apparet, quamvis id ex illorum Principiis facili ac neceſſaria deductione concludatur. Verum haud magis mirum eſt, Columbum & Cæſalpinum huc uſque, nec ulterius, eſſe progreſſos, quam quod Fabricius ab Aquapendente Venarum Valvulas a ſe repertas deſcripſerit, ſimulque verum earum uſum penitus [a] ignoraverit, id quod ex ipſa ab eo facta deſcriptione evincitur.

NEMESIUS. A. D. 640.

Ut integra inventi hujus laus populari noſtro tribuenda eſt, ita id ille omni rationum ac verborum claritate expoſuit; ac licet multa poſtea de hac re vulgata ſint, Harvæi Librum eſſe omnium & breviſſimum & maxime perſpicuum, & argumentorum pondere munitiſſimum fidenter aio: cujus rei veritatem percipiet, quiſquis varias pro Circulatione Apologias evolverit, vel ea ſit patientia inſtructus ut [b] Tractatum perlegere ſuſtineat quem, tædii pleniſſimum ac frugis omnino expertem, conſcripſit Raymundus Vieuſſenius. No-

a De Venarum Oſtiolis. b De Sanguine & Corde.

NEMESIUS. A.D. 640.

Nova hæc de Circulatione doctrina, licet firmissimis rationibus extra dubium posita, vehementer a multis impugnata est: ejusque inventor adversantium plurimorum impetum sustinuit: quorum responsiones pleræque magis contradicendi studio, quam argumentandi vi, refertæ sunt. Minime quidem horum exempla imitatus est Vir eruditionis maximæ Gassendus; is enim ea, quæ Litteratum deceret, ingenuitate præditus, licet antea Circulationem, & Chyli cum Sanguine commercium, strenue negasset, tamen erroris sui postea a Pecqueto convictus est, qui Receptaculum Chyli detexit, & in Humano Corpore Ductum Thoracicum primus investigavit: quarum rerum compos Gassendus magno se affectum gaudio declaravit, quod in ipso mortis limine duorum ita nobilium inventorum scientiam assecutus esset: illud etiam adjiciens, quod has res verissimas, quæ se invicem probant ac stabiliunt, quos quasi cardines reputaret, quibus omnis postea Medicina verti deberet.

Ex hoc Harvæi reperto multum incrementi posset Medicina, etiam in curationibus morborum, acquirere. Ejusmodi quidem opus ipse aggredi instituerat, quo emolumenta, e doctrina sua in Praxin redundantia, ostendere voluit; sed, morbo ac morte præpeditus; consilium illud haud executus est. Cæptum profecto Architecto hoc nobili dignissimum, quod utinam aliqui Successores ejus absolvant. Pauca tantum hic ipse subnotabo, ex quibus disci poterit, quan-

quantos usus Practicæ Professionis hujus parti afferre valeat penitus perspecta ac rite adhibita Circulationis cognitio. Nemesius. A.D.640.

Primo enim, ex Doctrina hac constat quanto cum judicio, uti nunc fit a Chirurgis nostris, in Amputationibus adhibeatur Arteriarum deligatio: quantumque hic modus veteri illi anteponi debeat, qua cum ingenti terrore & cruciatu Sanguis, nonnisi Cauteriorum, Causticorum, & Escharoticorum ope, sisti solebat. Præterquam quod invento hoc tormenti vehementia tollitur, ex Motus legibus quo fertur Sanguis, scimus neutiquam fieri posse, quin is contra Escharam secti vasis ea vi arietet, cui nihil præter ligaturam satis valide possit resistere. Inventionem hujus rei Paræo [a] debemus, qui, ut ipse ait, de ea nihil unquam aut visu aut auditu perceperat, sed experimenti instituendi ansam ex quibusdam verbis in Galeno de Vulneribus arripuerat: quod illi ita feliciter respondit, ut id sibi in mentem venisse Inspiratione Divina existimaverit. Quod si animo frequenter recolere vellemus ea, quæ a Veteribus de Argumento quovis prodita sunt, nova certe nobis, sine Inspiratione, non modo de re quæsita consilia se offerrent, sed quæ ad alia quoque negotia aptari possent, uti Paræo contigit. Circulationis quidem notitiam præivit hoc Paræi institutum; sed vehementer ambigo an id ita frequentem in usum venisset, nisi commoditatem ejus percepissent homines, a doctrina hac evidenter convicti: uti colligere licet

a Lib. 10, 24.

NEMESIUS. A. D. 640.

cet ex eo quod tarde admodum in quibusdam regionibus, etiam in Gallia, invaluerit, si ex iis judicandum est quæ de hac re tradidit [a] Vigierius. Certe apud Nostrates, nonnisi paucis abhinc annis, renovatum, vel potius introductum est. Exiguam ejus notitiam habere videntur Germani: idque nonnisi strictim ab Hildano [b] memoratur: a Batavis, Nuckio [c] teste, omnino rejectum est.

Explicat etiam Circulatio, quemadmodum post Amputationem Membri, abscisso Arteriæ Trunco, in vicinis partibus continuetur Sanguinis cursus: ideo scilicet quod minores Arteriæ rami vicem istius suppleant, atque sensim in majorem capacitatem ampliatæ Sanguinem, partium motui ac nutrimento necessarium, suppeditent. Quod quidem Problema nullis aliis Principiis solvi potest, atque ita longe abest ut hæc res contra Circulationem, sicut inscii quidam Scriptores faciunt, objici queat, ut ejus veritatem argumento validissimo confirmet.

Eadem doctrina primo intuitu veram rationem commonstrat (& hæc quidem a Chirurgis nostratibus adhibetur, qui nullis vel Anatomiæ peritia, vel Chirurgiæ veteris studio inferiores sunt) tractandi Aneurysmata, quæ Puncturæ superveniunt. Siquidem, loco Compressionis, quæ vix unquam cursum Sanguinis intercipit, post idoneas ligationes dividenda est Arteria: & hæc non modo supra, sed etiam infra, Puncturam de-

a Chirurg. p. 39. b De Gangræn. 8, 5.
c Experim. Chirurg. 49.

deliganda eſt (uti ſit in Varice) quo Sanguinis in eam fluxus prohibeatur ex aliis ramis, qui fere in omni Corporis parte communicationem inter ſe habent. Notavi antea, Praxin alterius cujuſdam Gentis eſſe in hac re valde mancam.

NEMESIUS. A.D. 640.

Poſtremo, Galenus, quique hunc ſecuti ſunt, Revulſionem ſemper, quo ea major ſit, ex eo latere, in quo malum eſt, fieri præcipiunt: idque ob hanc cauſam, ſi cauſa dici meretur, quod major partium conſenſus eſt in dextro latere cum venis dextris, & in ſiniſtro cum ſiniſtris. Itaque nulla unquam acrior in Medicina controverſia extitit quam quæ per ducentos prope annos agitata eſt: „Utrum ſcilicet in Pleuritide Vena in eodem, an in oppoſito Latere, aperiri debeat.„ Cujus rei ideo præcipue mentionem facio, ut oſtendam neminem ſatis intellexiſſe ante inventam Circulationem, quid eſſet Revulſio: quicquid inepti quidam Veterum fautores affirment; neque enim ullo modo fieri poteſt, ut doctrina hæc, ſine Circulationis ſcientia, comprehendatur. Ope hujus ſtatim videmus, quo in loco Revulſio fieri poſſit fortiſſima; quodque pertinet ad miſſionem Sanguinis in Pleuritide, intelligimus Venæ Sectionem in eodem Latere paulo quidem ſubitius revellere, tantulam vero eſſe differentiam, ut miremur unde ulla unquam mota ſit de hac re controverſia. Illud de miſſione Sanguinis univerſe adjiciam, quod Circulatio omnia illa præcepta prorſus inutilia reddiderit, quæ multo cum labore antea magnoque fa-

Nemesius. A.D. 640.

ſtu poſita ſunt, de aperienda in particularibus morbis ſive hac ſive illa Vena: ac licet indocta Medicorum plebes Artem cauponandi, & Myſterio rem clariſſimam involvendi, occaſionem amiſerint, iis certe, qui Profeſſionis ſuæ gnari ſunt, hanc ſaltem a Circulatione utilitatem ſe conſecutos eſſe fatendum eſt, ut perfecte intelligant quam parvi ſæpe referat hujus ſive illius Venæ delectus; vel ſiquid interſit, nunquam in judicando hæreant, quænam cæteris anteponi debeat.

Sed ut ad Hiſtoriæ noſtræ ſeriem revertar, ad alios jam Medicinæ Scriptores Græcos minoris notæ ac recentioris ævi veniendum eſt. Quoniam in pleriſque vix quicquam novi deprehendo, brevem tantummodo Operum enarrationem faciam, & Auctorum ætates qua potero accuratione conſtituam; quam rem apud Hiſtoricos noſtros valde perturbatam invenio. Quanquam id ſane haud ita mirandum eſt, quoniam ab Agathiæ tempore, id eſt ab A.D. DLX, uſque ad imperium Iſaaci Comneni, quod A. D. MLX obtigit, magnus in Hiſtoria Græca per quingentos annos hiatus eſt, ita ut nihil fere rerum in omni iſto intervallo geſtarum ſciamus, niſi quod e tenui paucorum quorundam Imperatorum, ac præſertim Mauritii & Heraclii, mentione colligendum eſt.

Palladius.

Palladius, Sophiſta & Jatroſophiſta dictus, Alexandriæ, ut ipſe ſignificare videtur, educatus eſt. Hunc primum inter Recentiores Græcos pono, cum erudito Auctore parum

rum conveniens, qui hunc circa A. D. cxxvi floruisse* tradit. Santalbinus ad veritatem propius accedit, Palladium post Galenum collocans, inferius A. cc. quanquam in hac re magnopere etiam lapsus est Santalbinus; nam in Præfatione Traductionis quam edidit Palladii Commentariorum in Hippocratis Librum de Fracturis, dicit verisimile esse hunc Auctorem post Galeni tempora vixisse, ideo quod Galenus nullam ejus mentionem habeat: cum e sua ipsius Traductione probare potuisset rem istam esse certam, siquidem ibi Palladius Galenum nominat. Id quod etiam in aliis suis operibus frequenter facit; etiam hunc non tantum Galeno sed & Aëtio quoque & Alexandro juniorem arguimus, quod eorum verbis utitur, uti mox videbimus. PALLADIUS.

Commentarii in Fracturas imperfecti sunt: sed ex eorum relliquiis jacturam istam non magnopere dolendam esse discimus: cum doctrinæ claritate & copia Textus Annotationibus minime cedat. Commentarii in Sextum Epidemiorum Librum Septimam Sectionem non excedunt; cæteri, in quibus exposita erat Sectio Octava, perierunt. In his, magna cum perspicuitate & accuratione, non modo Hippocratem sed Galenum quoque passim illustrat; ac speciatim animadvertit Calculum suo tempore magis frequentem ac minus sanabilem esse factum: quod ævi luxuriæ tribuit, quæ gulæ multum dedita erat, & exercitationi parum.

Liber de Febribus clarus ac brevis est, quem ex Aëtio totum fere desumsit. Caput

* Biblioth. Literar. N. 2.

PALLADIUS.

de Epiala ad verbum fere ex isto Auctore descriptum est; & in eo Hecticæ Comparatio illa insignis cum Aquæ super Calcem infusione evidenter a Galeno Aëtio & Alexandro translata est. In proximo Capite de Marasmo agitur; atque hic errorem obiter corrigere lubet quem in eleganti sua hujus Opusculi Editione admisit Charterius. Morbo hoc affectis dicuntur esse βλέφαρα παραπλησίως μυσταζόντων, quod ille convertit, „palpebræ „Sacrificantium similes.„ Præterquam quod μυστάζω non sit Græca vox, sensus postulat ut legatur νυσταζόντων, „dormitantium.„ Hæc in eodem casu Palpebrarum conniventia per verbum illud a Galeno exprimitur; in Aëtio ὑπνώττοντες legitur, in Alexandro εἰς ὕπνον ἕλκονται.

Varii extant hujus Opusculi Codices Manuscripti in Bibliotheca Cæsarea, quanquam nullus horum Palladii nomen gerat, sed omnes vel Theophilo, vel Stephano, vel interdum utrique ascribantur. In unius Titulo, ab ore Theophili exceptum dicitur, uti fuse [a] narrat Lambecius. Tamen si Palladium ipsum consulamus, verum ejus Auctorem illum ipsum esse reperiemus: quippe cum id nominet in Commentariis suis ad [b] Epidemia Hippocratis. Hoc exemplo discimus, quam exigua fides Titulis adhiberi debeat, quos Libris Manuscriptis sæpe præfixos legimus; siquidem hi non raro hujus aut illius Auctoris nomen præ se ferunt, juxta vel errorem, vel conjecturam, vel secretum aliquod Librarii consilium.

Extant

[a] Lib. 6. 88. [b] Sect. 6, 6.

Extant quidem Tractatus complures ſub Theophili nomine, qui multis ac diverſis Titulis diſtinguitur, Jatroſophiſtæ, Protoſpatharii, & Monachi; quorum duo poſteriora ſibi ipſis contradicere videntur. Lambecius Theophilum hunc ſub Heraclii regno ponit: idque ea ſolum de cauſa, quod in [a] uno Manuſcripto Codice Libri de Febribus, uti modo dictum eſt, is ab ore Theophili exceptus traditur; & quoniam idem Liber Stephano aſcribitur, qui iſtius Imperatoris tempore floruit, hinc concludi putat Stephanum fuiſſe unum e Theophili Auditoribus. Sed auctoritas hæc & ratiocinium videntur æque parum valere; & quæ ſupra de hoc Tractatu dicta ſunt, ad refellendam iſtam opiniorem ſufficere arbitror. Ego potius ex barbaris quibuſdam vocibus quæ ſcriptis ſuis paſſim intermiſcet, poſt illud tempus vixiſſe hunc crediderim. Omnium quotquot nunc ſuperſunt Auctorum is eſt primus, qui ex profeſſo de Urinis egerit: quarum conſiſtentiæ & coloris cauſas luculenter explicuit; item, quoſnam morbos ſingula earum genera indicent, & quænam præſagia ex illis duci poſſint. Sunt hic multa eadem iiſdemque verbis expoſita, quæ in Libro ejuſdem argumenti legimus Galeno perperam tributo; id ei facile apparebit qui utrumque contulerit. Aëtium ſæpe exſcribit; & eodem prope modo argumentum tractat de Fæcibus.

THEOPHILUS.

Extant præterea alii duo ejuſdem Theophili Libri; alter, De Structura Humani

[a] 16.

THEOPHILUS.

Corporis: alter, Commentarii in Aphorismos Hippocratis; sunt quidem ii breves & perspicui: atque in illis sane haud minus se in Aristotelis doctrina versatum, quam in Hippocrate explanando intelligentem ostendit. Sed in utroque Opere, ac speciatim in priori, pleraque a Galeno sumit: cujus Libros de Usu Partium sæpe ita religiose exscribit, ut in Asperæ Arteriæ descriptione versum eundem Homericum ponat quem adduxerat Galenus,

Κλαγγηδὸν δὲ πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων.

Verum in quibus locis hic a Galeno discrepet, aut ei quippiam adjiciat, melius ab erudito Juvene explicabitur, qui desideratam nobis hujus & aliorum quorundam Græcorum Tractatuum ad Anatomiam pertinentium Editionem publico dare constituit.

Aphorismi, modo memorati, impressi sunt sub nomine Philothei; eosdem Manuscriptus Codex Cæsareus Stephano tribuit.

Liber de Pulsu, quem conversum habemus sub Philareti nomine, in Manuscripto Codice Cæsareo a Theophilo scriptus dicitur; idque fortasse haud perperam: etenim Humani Corporis Structura fere eodem modo tractatur. Alios de argumento isto, vel haud satis perfecte, vel nimis prolixe egisse ait; posteriori voce Galenum credo significare vult, cujus quidem scripta in Epitomen tantum videtur hic redegisse e Libris ejus de Præsagitione ex Pulsibus.

STE-

STEPHANUS Atheniensis, sive Alexandrinus, (nam ex loco ubi ortus, & ex eo ubi commoratus est, modo hoc nomine, modo illo dicitur) scripsit Commentarium in primum Galeni Librum ad Glauconem. Is quidem Galeni Liber ea perspicuitate est, ut explanationem vix recipere posse videatur; verum haud improbabile est Medicam ejus temporis eruditionem præcipue in explicando Galeno constitisse: & Abi Osbeia, Biographus Arabs, septem Medicos Alexandrinos commemorat, quorum unus est Stephanus, qui Galeni Opera in sedecim Libros digesserint: atque hos rursus, pro argumenti varietate, in septem Classes partiti sint; & eorundem illos Librorum lectioni unice incubuisse tradit, neque in alia re occupatos quam ut hos vicibus suis commentarentur & Auditoribus suis explicarent. Ideoque minime verisimile est id quod Cl. Clericus sine ullo fundamento existimat, hunc tertio vixisse Sæculo; immo ex hoc ipso Stephani Commentario patet, multo recentiorem fuisse: siquidem ipse Commentatores in Librum a Galeno ad Glauconem scriptum perquam [a] Antiquos memorat. Mecumque recolenti ea quæ in Sectione 140 de Quartana dicit, pravam videtur, ut ipse vult, Galeni interpretationem ab Alexandro [b] factam respicere. Si hic idem est ac Stephanus, qui Chymicus dicitur, ætas ejus haud difficulter investigari potest: Chymicus enim Opus suum de Chrysopœia Heraclio dicat: atque ita id cum iis convenit quæ su-

STEPHANUS.

a S. 98. b Lib. 12, 8.

STEPHANUS. ſuperius tradita ſunt. De Stephano quoque altero legimus, Alexandro itidem illo, qui ſub eodem Imperatore in Aſtrologia clarus exſtitit, atque ingentem illam Sarracenorum potentiam prædixit, ad quam paucis poſtea annis evecti ſunt. Lindanus Stephanum e Veteribus Græcis ultimum vocat; tamen ſi hæc de ætate ejus vera ſint, multos alios poſt id tempus Græce ſcripſiſſe conſtabit.

NONUS. Horum NONUS ordine proximus videtur; is Enchiridion quoddam Medicum compoſuit, quod brevem plurimorum affectuum enarrationem, & eorundem curationes complectitur. Illud Conſtantino Porphyrogenito inſcribit, qui juxta Lambecium Leonis filius, & ſeptimus fuit ejus nominis Imperator, atque A. D. DCCCC obiit; idem litteris ipſe paulum imbutus, earum Patronus inſignis audiit. Sed Conſtantinum hunc, Porphyrogenitum pariter nominatim, Jeremias Martius, qui opus hoc Græce & Latine edidit, filium fuiſſe arbitratur Conſtantini Ducæ, qui A. D. MLXVII obiit: idque ob hanc cauſam, quod Ducas Pater Litterarum admirator cultorque extitit, & frequenter has voces in ore habere ſolitus eſt, „Malle ſe Doctrina quam Imperio nobili„tari.„ Igitur aliqua eruditionis fama circa id tempus Pſelli floruerunt.

Utri Conſtantinorum inſcripſerit Librum ſuum Nonus, parvi refert; tamen ex Annæ Comnenæ Hiſtoria notari poteſt, per ſpatium illud temporis, quod duobus iſtis Im-

Imperatoribus intercessit, vel admodum elanguisse vel plane intermortua fuisse Litterarum studia [a]. Nonus.

Epitome hæc nihil fere continet, quod non ex Aëtio, Alexandro, ac Paulo sit exscriptum. Exempli gratia, in [b] Capite de Caro, ea quæ de anteriori Cerebri parte dicit, ab Alexandro [c] Pauloque [d] desumta sunt. Quod de missione Sanguinis in Paroxysmo [e] Calculi præcipit, a posteriori [f] horum manifeste hausit; & ex [g] priori observationem ac distinctionem de Venæ Sectione & Purgatione factam in Pleuritide [h]: quanquam Morellus, qui ipsa verba ejus adducit, nullam de ea re mentionem habeat. Multa de Medicamentis ab eo commendatis apud Aëtium iisdem vocibus narrata inveniuntur: ut, Collyrium Erasistrati, quæque ex Thure & Glaucio [i] componuntur; item Medicamenta Faciei admota in Elephantiasi [k], &c. Antidotum Esdræ [l], & alia. Ea verecundia est Nonus, ut nullum Auctorem nominet: quod certe hominem minime decuit qui nihil de proprio haberet. Quin & aliorum quoque Experientiam sibi assumere non veretur; nam Melancholiam [m] exacte describens, salutares quos in ea vidisset ipse effectus fuse tradit Lapidis Armeniaci, ideoque hunc Veratro albo præfert; item de Rabiosi [n] Canis Morsu haud inepte loquitur, illud insuper animadvertens, cum Vulneri supervenisset Hydrophobia, nunquam se in omni

a Lib. 5. b 28. c 1, 4. d 3, 9. e 174. f 3, 45. g 6, 1. h 129. i 49, 4, 5. k 205. 206. l 13. m 33. n 270.

Nonus. omni Artis usu novisse quenquam ad sanitatem perductum. Verum de priori re omnia ad verbum ab [a] Alexandro, de posteriori a [b] Paulo desumta sunt. Hunc pro Inventore habet Barchuysen, multusque est in explanandis ejus opinionibus de causis morborum, cum ne unam quidem ille, quam non aliunde mutuatus sit, opinionem habuerit.

Quidam Manuscripti Codices Bibliothecæ Cæsareæ Opus hoc in Capita dividunt, alii in Libros; omnibus vero nomen Theophanis inscribitur, sine ulla Noni mentione, atque in Titulo id præcipue ex Oribasio collectum dicitur, licet ex iis quæ supra dicta sunt Collectorem hunc, quicunque is sit, plus aliis Auctoribus debere appareat.

Michael Psellus. Haud diu post Nonum vixit Michael Psellus, & Librum eum quem de Qualitatibus ac Virtutibus Alimentorum contexuit, Constantino Imperatori inscripsit. Constantinum hunc [c] Lambecius illum fuisse credit, qui dictus est Monomachus, quique ab A. D. MXLIII usque ad MLV regnavit; at si, juxta eundem, Psellus A. D. MLXXVIII obiit, haud minus verisimile est Constantinum fuisse Ducam, & eo magis quod ex Zonara [d] constat Psellum apud Michaëlem Ducam, Imperatoris istius Filium, Præceptoris locum habuisse. Idem Zonaras Scriptorem hunc instituendo Principi valde inidoneum fuisse ait, utpote nullo Litterarum genere imbutum: quem tamen Anna Com-

a 1, 17. b 5, 3. c Biblioth. Cæsar. 6. 208.
d Lib. 18.

Comnena, quæ paulo poſt hunc extitit, ut hominem magnæ indolis & in omni Philoſophia cum primis doctum, ac Litteris tam Græcis quam Chaldaicis penitus inſtructum deprædicat. Ejuſmodi laudes illi tribuit Leo Allatius, qui ex Diſſertatione de Pſellis etiam amore hujus nominis captus videtur, & hunc non modo πολυγραφώτατον vocat, ſed etiam inter Auctores primos ponit. Tamen in hoc Tractatu nihil invenio quod cuivis Scriptori magnæ laudi eſſe poſſit: neque enim aliud eſt quam Collectio facta ex Antiquioribus Medicis Græcis. qui & ipſi hanc Scientiæ partem de Galeno præcipue hauſerunt, uti fecerat etiam e Dioſcoride Galenus. Pſellus a Nicephoro Botoniate vexatus atque omnibus bonis ſpoliatus eſt, & vitam Monaſticam amplexus paulo poſt in ætate provectiſſima obiit. Alii compiures ab hoc Auctore ſcripti ſunt Libri, de quibus fuſe egit Leo Allatius. MICHAEL PSELLUS.

Quanquam hujuſmodi Collector fuerit Pſellus, SIMEON Antiochenſis de eodem argumento ſcripſit, ſtylo quidem corruptiſſimo, & materiam ex eo potiſſimum hauſit; idque eo magis mirum videri poteſt, quod Liber quem exſcribendum ſumſit, in omnium memoria jam tum recens verſaretur. Simeon enim, licet Pſello junior, tamen coætaneus ei certe fuit, quippe qui Librum ſuum dicaverit Michaëli Ducæ, Parapinaceo dicto, qui imperio ſe abdicavit A. D. MLXXVIII, eo ipſo anno quo Pſellus, uti docemur, mortuus eſt. Sunt & alia multa hu- SIMEON.

SIMEON. hujus Simeonis Opera; ac præſertim ei debetur Libri cujuſdam admodum ridiculi Traductio ex Arabico in Græcum ſermonem, De Sapientia Indorum, quem Perzoes, profeſſione Medicus, rogatu Choſrois Perſarum Regis contexuit.

DEMETRIUS PEPAGOMENUS. Extat etiam Libellus de Podagra, a DEMETRIO PEPAGOMENO ſcriptus, & Michaëli Palæologo dicatus, circa A. D. MCCLX, ſi Imperator ejus nominis primus, at circa MCCCX, ſi ſecundus intelligatur. Opus hoc, licet nihil fere notatu dignum contineat, & ex aliis Auctoribus ac præcipue ab Alexandro hauſtus ſit, tamen haud ita infra mediocritatem eſt, ut a Traductore M. Muſuro ejus Auctor, cujus ille nomen ignoravit, quaſi ſenſus ſuos exprimere nequiret, infans & elinguis dici mereatur. Fabricius ſuſpicari videtur Librum De Curatione Calculi; Galeno perperam tributum, a Demetrio fuiſſe ſcriptum; id quomodo ei in mentem venerit, divinare nequeo, niſi duorum horum affectuum cognatio occaſionem ei conjectandi præbuerit, ambos fuiſſe ab eodem Auctore pertractatos.

ACTUARIUS. ACTUARIUS, Zachariæ filius, ita ſine dubio vocatus quod Archiatri munus ſub hoc Imperatore geſſit, melioris notæ, quam omnes modo memorati, Auctor eſt. Scripſit is Tractatus complures, in quibus multæ res occurrunt lectu digniſſimæ. Conſtantinopoli Medicinam, idque, uti videtur, non ſine fama aliqua, exercuit; ſiquidem Libri

Libri ejus ſex De Methodo Medendi compoſiti ſunt in uſum unius e præcipuis Aulæ Miniſtris, Magni ſcilicet Camerarii, qui Legationem ad Regiones Septentrionales ſuſceperat. Fabricius, per errorem, Actuarium ipſum facit Legatum. In his Libris, licet Galenum præcipue ſequatur, & haud raro Aëtium Paulumque, (at neutro eorum nominato,) tamen omnia quoque profert, quæ ad argumentum ſuum pertinere arbitratur, ex Auctoribus tam Antiquis quam Recentibus; Græcis perinde ac Barbaris; utque ei debitam laudem tribuam, multa ibidem haud alibi reperienda occurrunt. ACTUARIUS.

Opus hoc Libellum vocat, ſive Compendium extempore ſcriptum in privatos ſolum Legati, ut ipſe paſſim narrat, uſus: qui cum ipſe aliquantum in Scientia Medica verſatus eſſet, id in occaſione quavis facile conſuleret. Igitur in eo nihil eſt ad Chirurgiam ſpectans, vel ad Morbos Mulierum; licet Auctor interdum, quaſi propoſiti immemor, puerorum morbis, ac præſertim Aphthis, mederi doceat. In prioribus duobus Libris, agit de Morborum ſignis & Cauſis; in ſequentibus duobus, de Curatione & generatim & per ſe; in duobus ultimis, Remedia deſcribit omnia tam externa quam interna: quorum aliqua a Græcis hauſta, alia a ſe inventa, alia auditu cognita prodit, vix unquam vero nomen Auctoris adjicit, ne nimiam illud Medicamento exiſtimationem pariat.

In tertio quartoque Libro, ſicut etiam alibi, ſuam ipſius Experientiam haud paucis

ACTUARIUS.

commemorat. De Canis Rabiosi morsu agens, ex eo Hydrophobiam post anni intervallum ortam se novisse tradit; quidam, inquit, hunc post septem annos interdum apparere aiunt, in quo Paulum respicere videtur, cujus ista sunt verba, licet eum haud nominet. Novas quasdam nec inutiles Observationes habet de Colico [a] Dolore, & Inflammatione [b] Jecoris. Distinctio ab eo facta de Causis Palpitationis videtur haud aliunde sumta, neque hanc alibi uspiam invenio; Oribasius, Aëtius, atque Paulus ea quæ de hac re habent (sunt autem pauca admodum) e Galeno tantum hauriunt. Actuarius Palpitationem plerumque a nimio calore vel abundantia Sanguinis oriri docet: non autem iis semper modis fieri, sed aliquando a Vaporibus sursum elatis produci. Differentia autem hac ratione percipi potest; si ex priori causa ortum ducit, Pulsus inæqualis est: si ex posteriori, non item. Neque ullus profecto e Recentioribus eo Auctor est, qui causas vehementis hujus in Corde motus verbis rationi magis congruis exposuerit. Si Scriptores consulamus Arabas, qui vel ante ejus tempora vel in eadem ætate floruerint, morbum hunc ab iis Frigidæ plerumque Causæ tributum reperiemus; eundem Tartari sui dissolutioni ascribit Paracelsus: Nativi Gas Aciditati Helmontius: corrosivis præcipue e Pancreate Vaporibus Sylvius de le Boe. Omnes hominum ineptorum Hypotheses, quæ ad mali hujus originem pertinent, nimis longum esset recensere; igitur

a 4, 6. b 4, 7.

tur unam tantum ceterarum instar e Germano quodam Auctore, Dolæo, proferam, qui Medicinæ omnis, uti hanc dicit, Encyclopædiam composuit, ut veram cujusque morbi naturam nobis explicaret. „Palpitatio, inquit, „affectus est, in quo Cardimelech, Rex „noster, valde inquietatur, & bello intestino infestatur, & tamen omnem lapidem „movet ad hostem illum abigendum, motusque domesticos sedandos: ei vero quasi „suppetiæ a Microcosmetore Socio Cardimelechi mittuntur, Spiritus nempe Animales ad Cor impetuosius ruentes.„ Sed ut, omissis his vanitatibus, de rationali Palpitationis Pathologia disseram, id quod de inæquali Pulsu in Plenitudine tradit Actuarius, frequenti Experientia verissimum esse comperimus. Hæc etiam Pulsus inæqualitas aliquam in Corde obstructionem indicat: atque haud raro non Palpitationem tantum, sed Syncopen quoque ac mortem subitam, prænuntiat; uti prædixit in Antipatro Medico Galenus, qui paulo post hoc modo obiit. Pulsus quidem in violentis hisce motibus, non modo temporum intervallo atque ictuum vi inæqualis est, sed frequenter etiam intermittit. Nam in hoc casu resistentia fit a Sanguine vel in Aorta vel in Arteria Pulmonari: ad quam exsuperandam Cor haud illico valens, contractionem suam quasi suspendit, donec sufficiens ei ad Sanguinis per vasa more solito protrusionem Spirituum suppeditetur copia. Igitur observari potest, in Palpitationis vehementi Paroxysmo majora esse Pulsationum intervalla: &

ACTUARIUS.

ACTUARIUS.

quo longiora hæc ſunt, eo violentiores eſſe iſtas. Ita res ſe habet in magna Sanguinis abundantia: atque ob hanc ipſam cauſam eos, quibus ſuppreſſa fuerint vel Hæmorrhoidum vel Menſium profluvia, Palpitationibus maxime opportunos notat Galenus. Malum hoc non modo ex Plenitudine oriri poteſt, ſed etiam ab ingenti vel Rarefactione vel Cohæſione ac Tenacitate in Sanguinis particulis: vel a magna Flatuum copia, quæ vel Thoracem vel Abdomen premant diſtendantque. Ob aliquam ex his cauſis Cordis Palpitationem Viris Hypochondriacis atque Fæminis Hyſtericis Symptoma uſitatum eſſe novimus, quod etiam notavit Actuarius; Hollerius autem caſum huc ſpectantem tradit, in quo Pericardium Flatu ſolo ad immenſam molem intumuiſſet, neque alia affectus hujus appareret cauſa.

De Palpitationis medela plura cæteris Græcis tradit Actuarius; præter Alterantia, quæ affectus cauſis & ægri temperamento aptanda ſunt, Venæ Sectione maxime & Purgatione nititur; quorum poſterius remedium ab hoc primum Auctore memoratum credo. Ac profecto, quando is morbus peculiari alicui Spirituum ac Sanguinis conditioni ortum debet, uti non alius poteſt eſſe curandi ſcopus, quam vel ut in Nervos minuatur Spirituum fluxus, vel ut tollatur ea quæ in Vaſis Cordis a Sanguine reſiſtentia eſt, lenes utrique huic conſilio Evacuationes optime reſpondebunt, ac præſertim Venæ Sectio & Purgatio, quoniam exinaniunt ſimul & revellunt. Neque ullam eſſe Palpitatio-

nem

nem credo, quæ quidem originaria atque Idiopathica dici debeat, quæque ex pravo Sanguinis ſtatu oriatur, ubi ambo hæc remedia non conveniant, quicquid contra doceat Sennertus: & frequenter ſubiit me mirari neutrum horum a Williſio noſtrate in curatione hujus morbi eſſe præceptum. Piſo, Practicus haud infelix, utrumque [a] commendat, ſicut ab aliis quoque multis factum eſt: verum ii ita exceptionibus atque cautelis abundant, ut difficulter intelligi poſſit, quando alterutrum ex iſtis auxiliis vel adhiberi vel vitari debeat. Galenus certe detractionem Sanguinis univerſe fieri jubet: atque inſignem is de homine Hiſtoriam [b] narrat, qui verno tempore quotannis vehementi Palpitatione tentatus, per tres etiam deinceps annos Sanguinis miſſione in Paroxyſmo ab affectu liber evaſerit; quod cum obſervaſſet æger, quarto anno Venæſectione maturius facta acceſſionem prævertit, quod idem Experimentum ei per multos poſtea annos pari cum ſucceſſu reſpondit. In Plenitudine, omnes de Miſſione Sanguinis conveniunt; [c] Salius autem recte videtur ſentire, qui hanc fieri jubet, ſive hæc adſit, ſive non. Nam ſive Palpitationem hanc a nimio Spirituum impetu oriri judicamus, ſive a nimia Rarefactione aut Cohæſione Sanguinis, quæ majorem efficiat in exitu Cordis reſiſtentiam: levamentum certe in ſingulis caſibus a Sanguinis quantitate imminuta expectari poteſt. Unde in Palpitationibus Sympto-

ACTUARIUS.

L 2

a Sect. 3. 2. b Loc. Affect. 5, 2. c Curat. Particularium Affect.

ACTUARIUS.

ptomaticis, uti sunt eæ quæ Mensium aut Hæmorrhoidum fluxus suppressioni superveniunt, quamprimum Natura ad consuetudinem redierit, Cordis hic affectus evanescit. Immo ex Hæmorrhoidibus subita sanguinis eruptio, in quibus ista fieri non consueverit, malum hoc fere semper tollit. Prudenter sine dubio a Sennerto posita cautio est, ne, cum Aquæ in Pericardio redundantia Palpitationem fecerit, adhibeatur aut Purgatio aut Venæ Sectio: quorum usus pro certo parum efficax comperietur, ideo quod morbi causa ab horum auxiliorum operatione attingi nequeat. Quomodo vero Aqua hæc a calido Electuario, aut Pane fervido, aut Sacco Aromatico, quæ Remedia ab eo sunt proposita, discuti aut absumi possit, haud minus intellectu difficile est, quam ejusdem Aquæ derivatio ope Vesicantium Sterno applicatorum, quæ a nonnullis præcipiuntur, quorumque effectus ab illo incomprehensibilis judicatur. Mali genus ab eo descriptum mihi videtur insanabile; ideoque inutiliter quæritur, utrum in hoc Venæsectio adhiberi debeat necne. Illud unicum addam, Originariæ Palpitationis curationem esse a plerisque Medicis Scriptoribus omissam: siquidem hi regulas omnes Practicas adversus illud genus, quod per Sympathiam oritur [a], præcipue ordinaverunt: quanquam sine dubio Palpitationes existant, quæ a nullo alio morbo antea subsistente pendeant, neque vitium ullum habeant sive Cordis sive Pericar-

[a] Vid. River.

cardii adjunctum, tamen Artis auxilio depelli possint, sicut hic ab Actuario docemur. ACTUARIUS.

Primus inter Græcos Actuarius memoravit descripsitque mitiora Purgantium genera, uti Cassiam, Mannam, Sennam, Myrobalanos; horum posteriora duo Medicamenta e peregrinis regionibus, Syria scilicet & Ægypto, in patriam suam advecta esse tradit. De Sennæ, quasi Fructu, loquitur, idem certe volens quod Serapion Vaginam, Mesues autem Folliculum semen includentem nominat; neque enim horum alteruter neque Actuarius de Foliis ejusdem quicquam habet. Ac licet hæc nunc præcipuo sint in usu, tamen interdum siliquæ etiam adhibentur: quæ quidem sola Sennæ pars iis temporibus, quantum ex istis hominibus disci potest, pro Medicamento verisimiliter usurpata est. Hanc tam in Pituita, quam in Bile expurganda, valde efficacem esse prodit: de priori ista ejus virtute Arabes tacent. Ea quæ dicit ille de apportatione ejus tam e Syria quam ex Ægypto satis cum his congruunt, quæ de eadem Planta nunc dierum a fidissimis Auctoribus narrantur: nam ea quæ ex Oriente mittitur, etiamnum optima habetur. Quæ de singulis horum Purgantium generibus dicit, ex Arabibus, qui ab eo vocantur Barbari, haurire se fatetur; atque hi sine dubio ista primum in usus Medicos traxerunt. Similiter atque hi, is tres Myrobalanorum species describit; Emblicasque & Bellliricas Arabico nomine appellat; quas quidem ambas,

ACTUARIUS.

licet qualitate magnam cum Myrobalanis cognationem habeant, tamen ab his ille, uti Arabes quoque omnes faciunt, distinguit. Primus has cum Myrobalanis confudisse videtur Myrepsus, quarum ideo quinque genera enumerat, cumque in hac re plerique e Recentioribus secuti sunt. Ea quæ apud [a] Actuarium habentur de Compositione quæ fit ex omnibus istis speciebus, & Tryphala, sive Tryphera parva, dicta est, (vox enim Triphylos, uti hanc legi vult [b] Gesnerus, nimis longe petita est) cum iis ad amussim quadrant quæ in [c] Serapione ac [d] Mesue, Barbaris Sapientibus ab eo vocatis, inveniuntur, idque Medicamentum ad eosdem affectus ab istis præscribitur. Caput integrum Syrupis ac Julapiis impendit Actuarius; quas ambas Compositiones Saccharum plerumque ingreditur, hasque ille sine dubio ab Arabibus desumsit. Inde factum est, ut quidam hunc eorum linguæ peritum fuisse existimaverint. Utut autem Medicamentorum ab iis repertorum notitiam habuerit, tamen, id quod animadversione dignissimum est, de nullo quovis affectu quicquam tradit, qui non a cæteris itidem Græcis Scriptoribus memoretur; neque verbum apud hunc de iis Morbis, quos Arabes primum descripserunt, ne Variolarum quidem mentionem, reperias. Cum Sarracenis primum morbus hic apparuit, & quascunque illi regiones armis occupaverunt, ibidem pari furore statim grassiatus est: seseque per Africam,

a Meth. Med. 5, 8. b Epist. 1, 22. c Simpl. 95. d 5, 9.

cam, Europam, maximamque Asiæ partem, præcipue illic ubi hæc ad Orientem spectat, latissime diffudit. Unde jure miremur, nusquam hunc in Imperio Græco per multa retro sæcula fuisse visum; quod quidem ita esse fatebimur, si illorum temporum atque ejus Gentis vel Medicos, vel etiam Historicos, consulamus: qui de vitio hoc nihil prorsus significant, licet iidem alioqui neque terræ motus, neque Pestis cujusquam mentionem in Historiis suis omiserint. ACTUARIUS.

Est etiam altera res a Græco nullo ante Actuarium scriptore memorata, Distillati scilicet Liquores, uti Rhodostagma, & Intybostagma [a]; quæ a Traductore appellantur Stillatitius Liquor Rosarum, & Aqua quam Intybus stillavit: quæque ab Auctore ipso adhibentur in conficiendis Julapiis. Liquores hos Chymico quovis processu minime præparatos contendit [b] Gesnerus, nihilque aliud esse quam Syrupos ex istis Plantis, ac Rhodostacti a Paulo descripti plane similes. Clericus vero, opinionem Langii secutus, contra sentit: clarissimeque demonstravit, Stillatitium Rosarum Liquorem ab Actuario memoratum, admodum esse diversum a Pauli Rhodostacto, quod e Succo Rosarum & Melle simul coctis unice conficitur. Is in hac re neutiquam falli videtur; quod ut ulterius probem, quædam libet afferere e Nicolao Myrepso, qui Græcorum ultimus est, & ipsa Actuarii verba sæpe mutuatur. Is [c] Rhodostacton Pauli descri-

a Method. Medend. 5, 4. b Præf. Euonym. c Lib. 7.
d Epist. Lib. 1, 53. e Sect. 39.

ACTUARIUS.

ſcribit, hoc ſolo cum diſcrimine, ut in eo Saccharum vel Mel indifferenter uſurpari poſſe dicat. Poſtea Hydroroſatum deſcribit eadem ratione qua ab Aëtio Pauloque traditur: quod quidem Medicamentum priori ſimile eſt, niſi quod hic Roſis Aqua adjiciatur. Deinceps hujus ipſius Julapii ab Actuario traditi compoſitionem narrat; unde hoc ſaltem liquet, quod præparationem ejus ab alteris duobus diſtinctam eſſe crediderit. Porro quicunque Compoſitionem ipſam conſideraverit, perſpicue videbit eandem abſurdiſſime præceptam eſſe; niſi Aqua Roſarum diſtillata ſignificetur; alioqui enim duplex erit omnino labor, & Medicamentum nulli bono ex iiſdem rebus bis conficietur.

Clericus Actuarium in Arabum Schola fuiſſe inſtitutum, & aliquid ex iis hauſiſſe Artis Chymicæ exiſtimat; hæc autem mera videtur conjectura, nulla auctoritate innixa. Quanquam enim, uti ſupra notavi, Medicamenta nonnulla, ab iis in uſum adducta, ſine dubio cognoverit Actuarius (quod fortuito alicui tunc temporis inter Græcos atque Arabas commercio deberi potuit) tamen haudquaquam conſtat fuiſſe eundem in eorum Scriptis Medicis verſatum. Facile enim fieri poteſt, ut Medicamentum quis ex India ſive Orientali ſive Occidentali vectum, ejuſque uſum probe noſcat, neque ideo tamen quicquam amplius de Medicinæ Theoria ac Praxi in iſtis regionibus vigente intelligat.

Quod ad Diſtillationem ipſam, ſive introductionem Chymiæ in Artem Medicam pertinet,

tinet, hujus rei Epocham Avicennæ tempore ponit Clericus; ipſumque Avicennam primum hanc Scientiam in uſus Medicos derivaſſe exiſtimat. Mihi non propoſitum eſt diſputationem hic ordiri de Origine Chymiæ Medicinalis: id duntaxat animadvertam, ſi ea res Arabibus debetur, quod utique haud improbabile eſt, honorem inventionis Rhazi potius aſcribi oportere; nam ut de Mercurio extincto & Sublimato nihil dicam, quem [a] is itidem memorat, Oleum Ovorum, quod unicum e Chymia depromptum apud Avicennam Medicamentum invenio, ab eodem Auctore deſcribitur. Primus etiam Rhazes Oleum Benedictum, ſive Philoſophorum, tradidit: fuſeque explicat, quemadmodum in Retorta Vitrea fieri debeat, quæ ad vim ignis ſuſtinendam valens ſit ac probe lutata (luto Sapientiæ inquit Interpres) ignemque ſenſim augendum eſſe præcipit, donec Rubrum ope Diſtillationis eliciatur Oleum. Primus hic credo Scriptor eſt qui ullam Chymicorum Medicamentorum mentionem fecerit; quicquid enim in Veteribus Græcis, uti vocantur, Chymicis invenitur, id ad Metallorum Fuſionem vel Tranſmutationem unice pertinet. Clericus Avicennam in uſus Medicos Chymiam ideo primum adhibuiſſe ſtatuit, quod in illo, uti narrat, prima occurrit Chymici remedii mentio: licet id unicum ſit, Aqua ſcilicet Roſarum Diſtillata: duoſque huc ſpectantes ex eo [b] locos adducit. At ſi diligentius velit Avicennam retractare, nihil omnino illic de Diſtil-

ACTUARIUS.

[a] Ad Almanz. 8, 4. [b] De Viribus Cordis & Pleurit.

ACTUARIUS.

stillatione dictum reperiet, cum Rosæ in Aqua coqui disertissime jubeantur, quemadmodum a Græcis fieri solebat in compositione Rhodostacti & Hydrorosati. Ac verissimum esse credo, quod de antiquis Arabibus ait Gesnerus: ubicunque Aqua Herbæ cujusvis in eorum scriptis nominetur, ibi nihil aliud nisi Decoctum ejus significari. Resque certissima est, Johannem Damascenum, Mesuen dictum, (qui juxta finem Sæculi duodecimi, sub Frederico Barbarossa floruit) primum esse, qui processum Aquæ Rosarum Chymico more conficiendæ descripserit.

Ac nihilominus credibile est, Aquam Rosarum Distillatam in usu fuisse apud Græcos ante hæc tempora. Locus est in ea Historia, quam scripsit Anna Comnena, ad hanc rem appositus. Cum Imperator animo deliquisset, paulum hujusce liquoris ori ejus infusum est, unde ad se rediit; ipsa verba [a] sunt, ,, ἐκ τοῦ ῥόδων σταλάγματος. ,, Vox hæc opinor, salva sermonis proprietate, nullo modo ad notandum vel Syrupum, vel Decoctum, vel Succum Rosarum expressum, adhiberi potest; & cum per hanc Liquor Herbæ cujusvis significetur, fit in eo tantum casu, ubi post incisionem is Liquor ex illa guttatim defluit, quemadmodum e Vegetabilibus, unde distillat Gummi vel Balsamum. Huc accedit, quod haud facile sibi quispiam persuaserit, Succum Rosarum simplicem fuisse in re adeo desperata pro Cardiaco datum. Imperator hic, nomine Alexius,

A. D.

a Lib. 15, sub fine.

A. D. MCXVIII obiit; quare si Aquam Rosarum Distillatam hic significari ponamus, liquet hanc Græcis innotuisse paulo post tempora Avicennæ. ACTUARIUS.

Obiter notari potest, Principem illam, quæ Historiam hanc conscripsit, uti multis Scientiis Artibusque eruditam fuisse accepimus, ita quoque videri Medicinæ cognitionem aliquam habuisse. Nam in exploranda Patris pulsu eam valde occupatam, ex eoque de viribus ejus judicantem videmus; Morbum ipsum minutissime describit, ac veritatem Prognostici a Nicolao Callicle, insigni tunc temporis Medico, facti agnoscit. Is enim, cum materia Podagrica sese Imperatoris humero infixisset, cæterique Purgationi adversarentur, prædixit; siquidem illa extremitates corporis reliquisset, nisi hac via expelleretur, cito nobiliores partes occupaturam. Quod ita accidit; nam brevi supervenit Asthma, neque ita multo post ipsa mors.

Præter hæc, in eadem Historia longam atque elaboratam habemus Nosocomii splendidissimi descriptionem, in usum Ægrorum ab Alexio structi. Utque hoc Ædificium videtur inter prima fuisse quæ apud Græcos Reditibus dotata sit, ideo locum sibi in Medicinæ Historia potest jure quodam vendicare. Neque brevem ejus enarrationem tradens longe me a proposito aberraturum puto. Novam Alexius Civitatem, prope Euxini Maris ostium, forma quadrata condidit; ubi humanæ infirmitatis misericordia commotus Nosocomia quoque fundavit in

ali-

ACTUARIUS. alimentum ac subsidium eorum, qui vel mutili essent vel morbis laborarent. Cæcos Claudosque illic videres, sicut olim in Solomonis Porticu, quæ cujusque generis ægrotantibus abundabat. Ædificium ipsum duplex erat, duo Tabulata altum. Ita late patebat, ut vix toto unius diei spatio bene perlustrari posset. Licet hujus Civitatis incolæ atque Nosocomii habitatores neque Terras neque Possessiones haberent, ac Jobi paupertatem æquarent, ex munificentia tamen hujus Principis nihil unquam illis defuit, quod ad eos sustinendos sublevandosque requisitum videretur. Et id quod magis mirandum est, nihil ipsi possidentes, Dispensatores atque Oeconomos suos habebant: ita ut principes Viri in administrandis eorum negotiis secum invicem certarent. Hinc magnæ emptiones factæ, magna munera in operis adeo benefici extructionem collata; idque Historiæ Auctor suo tempore absolutum vidit. Verum illud Alexius primum fundavit & constituit, Reditus ei tam ex Terra quam ex Mari assignavit, ejusque curam uni e primis Regni Administris in perpetuum delegavit. Quanquam hic Milites saucii atque invalidi, ac Senes laboribus inidonei sustentarentur, tamen appellabatur Orphanorum Nosocomium: quia major in eo plerumque talium numerus quam cæterorum aleretur. Erant Litteræ Patentes Aurea Bulla signatæ, quibus statui ac stabiliri posset Agrorum possessio atque annuus ejusdem proventus. Dispensatores autem rationes exactissime referre tenebantur, ut liqui-

do

do perſpici poſſet pecuniam Pauperibus aſſignatam ab his haud in proprios uſus eſſe converſam. Procopius quidem ait, Juſtinianum plurima hujuſmodi Noſocomia inſtituiſſe; de iis vero nihil ſpeciatim narrat, quanquam alia ab illo Imperatore Ædificia conſtructa deſcripſerit. Ac dum Veterem vel Græciæ vel aliarum Regionum Hiſtoriam excutimus, mirari licet ita pauca dici de hujus generis Fundationibus. ACTUARIUS.

Sed ut ad Actuarium redeam, & ea abſolvam quæ ſuperſunt dicenda de Libris ejus, ubi Methodus Medendi traditur: Auctor hic & in delectu & in deſcriptione Medicamentorum videtur admodum curioſus; atque hoc Opus, pro Medicinæ Syſtemate Practico haud contemnendo, jure haberi poteſt.

Duo Libri de Spiritibus more Phyſiologico conſcripti ſunt; omniſque ejus ratiocinatio in eo Tractatu Principiis inniti videtur a Galeno, Ariſtotele, aliiſque ſuper eodem argumento traditis. Quare, cum vix ullius adjumenti ſit vel in dignoſcendis vel in curandis Morbis, plura de eo dicere ſuperſedebo; ejus Epitome apud Barchuyſen invenitur. Illud interim notabo, Stylum in iis Libris minime impurum eſſe, ſed Atticam venuſtatem plurimum redolere, quæ in poſterioribus Græcis rariſſime occurrit.

Idem Auctor Septem etiam Libros de Urinis compoſuit, ubi hanc rem plene diſtincteque explicuit, ac licet formam a Theophilo delineatam ſervet, tamen multa etiam de ſuo adjicit; ita ut vix quicquam novi Re-

ACTUARIUS.

Recentioribus dicendum reliquerit, quanquam ex his multi hunc Actuarii Commentarium, nulla ejus habita mentione, fere ad verbum exſcripſerint. In horum Librorum fine extat Capitulum uniuſcujuſque lectione digniſſimum; ubi Obſervationem de Prognoſtico in Morbis inſtituendo utiliſſimam ſubjicit, Nihil ad veritatem Prædictionis magis conferre, quam Pulſus atque Urinæ juncta conſideratio; ideoque in Libris de Methodo Medendi duas has Indicationes magno cum judicio ſimul tractat. Ex eo quod Medicamenta quædam Arabica cognoverit, nonnulli exiſtimarunt, hos Libros illum ex Avicenna tranſtuliſſe; at ſcriptionis ratio ita diverſa eſt, ut nullus huic conjecturæ locus eſſe videatur. Multoque magis veriſimile eſt, Exemplar Arabicum, quod Manuſcriptum extat, fuiſſe e Græco traductum.

Argumenta haud ſatis perſpicua ſuppetunt, quibus accurate hujus Scriptoris ætas determinari queat. Vulgo exiſtimatur, nulla tamen quod ſciam auctoritate, Sæculo eum undecimo vixiſſe, ab aliis duodecimo. Eundem Lambecius ad initium decimi quarti revocat: idque ob hanc cauſam, quod in Manuſcriptis Bibliothecæ Cæſareæ Codicibus Libri de Methodo Medendi Apocaucho inſcribuntur, qui, juxta illum, idem eſt ac ille qui ſub Andronico & Cantacuzeno A. D. MCCCXXX. aut MCCCXL valde celebris extitit. Omnis argumenti vis hac circumſtantia nititur; & quia rationes ab eo ad hanc rem confirmandam adhibitæ inuſitati

tati cujuſdam generis eſſe videntur, lubet earum pondus paucis examinare. Probare is vult Apocauchum eundem eſſe, quem Actuarius, eo non nominato, ait Legationis cauſa in Septentrionem profectum, ac ſuum fuiſſe Condiſcipulum[a] ſub Joſepho Rachendyte, cui inſcripti ſunt Libri de Spiritibus. Apocauchum Lambecius inquit fuiſſe Philoſophiæ & Medicinæ peritum; quod ut oſtendat, teſtimonium ex Johannis Cantacuzeni Hiſtoria adducit, in qua Apocauchus ironice, ut ille ait, appellatur, „ὁ διδά-„σκαλος τῆς οἰκουμένης καὶ μαθητὴς τοῦ πράου καὶ φι-„λανθρώπου[b], id eſt, Magiſter orbis, & di-„ſcipulus mitis illius ac benigni præcepto-„ris, nempe Joſephi Rachendytæ, cujus „nomen ibi ſubaudiendum eſt.„ Ac dein ita pergit. „Huc etiam pertinet, quod Joh. „Cantacuzenus refert Apocauchum meta-„phoricis loquendi modis a Medicina de-„ſumptis uti conſueviſſe, & J. Cantacuze-„num ſuum appellaſſe Medicum[c], utpote „cujus opera, multis implicatus periculis „& miſeris affectus modis, ereptus atque „curatus fuiſſet.„ Hæc ipſa ejus verba ſunt, quæ utut a Fabricio recitata atque ejus fide credita, tamen valde mira ei appareant neceſſe eſt, qui Hiſtoricum ipſum conſuluerit. Nam in priori ſententia, ita longe abeſt ut Apocauchum deſignet Cantacuzenus, ut de Patriarcha Johanne loquatur: quem hic ut arrogantem nec manſuetum hominem perſtringit, qui Terrarum Orbem quaſi Præce-

ACTUARIUS.

a Præf. in 1. & 2 Meth. Med. b Lib. 3. 36. c 3, 10.

ACTUARIUS.

ceptor instituere præ se ferret, ac Discipulus esse ejus qui lenis erga Homines & Humani generis amans fuisset; quibus verbis hunc non Rachendyten, sed Servatorem nostrum, describere manifestum est: eademque loquendi forma, eodem sensu, alio in loco utitur. Similis propemodum error est in iis quæ sequuntur, de Metaphoris a Medicina ductis, quorum usu ita delectatum fuisse Apocauchum scribit; nam Historicus nihil prorsus de hac re loquitur: id tantummodo notat, se ab Apocaucho Medicum ejus dici solitum, haud vero istius vocis sensu, sed quoniam illum Cantacuzenus multis laboribus periculisque liberarat: verum inde minime concludi potest, ullam Apocauchum Medicinæ peritiam habuisse. Immo ita parum Apocauchi eruditio in hac Historia prædicatur, ut ibidem dicatur ab obscuris initiis tenuique fortuna, ex inferiore in Ærario Scriba, naturali quadam versutia, ac singulari in acquirenda pecunia calliditate (cujus valde esset appetens(primo in redimendis Vectigalibus munus quoddam exercuisse, ac dein Publicanis præfectum fuisse, Andronici Imperatoris temporibus: a quo cum ad Andronici ejus Nepotis partes transfugisset (neque enim pudore vel infamia unquam commovebatur) paulatim ita se provexit, ut Quæstor, Aulæ & Imperio Præpositus, Archidux demum & Omnia evaserit, uti id exprimit Cantacuzenus. Illud autem erat maxime mirabile, quod in eo potestatis fastigio perstiterit, quanquam ipse [a] Princeps animo erga illum esset aversissi-

[a] 3, 14.

ſiſſimo, ac licet in arduis hiſce muniis opera ejus uteretur, pro mero ſemper * Nebulone habuiſſet. Tandem ubi intolerabili cum arrogantia diu ſe geſſiſſet, quæ nunquam non mentis eſt exiguæ & puſillanimæ natura, & publicarum omnium calamitatum Auctor jure putaretur, Apocauchus iſte meritam mortem ſubiit, a Captivis oppreſſus A. D. MCCCXLV. ACTUARIUS.

Sed ut ad propoſitum revertar, tametſi hujus Apocauchi deſcriptio ei conveniret qui ab Actuario delineatur, fieri non poteſt ut is hic loci Actuario ſignificetur. Facile enim probatu eſt, non modo Actuarium, ſed & alterum quoque Auctorem qui hunc frequenter memorat atque exſcribit, ante hæc tempora vixiſſe. Nicolaum intelligo Myrepſum, e Scriptoribus Græcis poſtremum, modo impurus ejus ſermo pro Græco haberi debeat; hic ſane, ſub Antidotarii nomine, varia Medicamenta compoſita collegit, quæ in Græcis & Arabibus diſperſa reperiuntur. Res certiſſima eſt Myrepſum opus hoc contexuiſſe ante A. D. MCCC: etenim haud ſolum Petrus de Abano, Conciliator ille celebris, qui A. D. MCCCXVI obiit, ſed etiam Matthæus Sylvaticus, & Franciſcus Pedemontanus, Medicus uterque Roberti Siciliæ Regis, quique initio ejus Regni, quod A. MCCCX auſpicatus eſt, ſcripſerunt, nominatim multas ex eo formulas producunt. Igitur illum poſt hæc tempora non floruiſſe concludi poteſt; ac licet parum conſtet quanto antiquior fuerit,

* 2, 38.

Actuarius. tamen verisimile est eum haud multo ante finem Sæculi decimi tertii extitisse. Nam ut taceam Antidotum Michaëlis Angeli, qui fortasse Imperator fuit primus e Palæologis circa A. D. MCCL, quique uxorem duxit Alexandri Angeli Filiam, aliud etiam describit quo usus est Papa Nicolaus, quem Papam ejus nominis tertium fuisse arbitror, qui A. D. MCCLXXX obiit, & Myrepso coætaneum; erat enim, ut ista tempora ferebant, homo haud ineruditus, & eximius Litterarum omnium fautor. Hæc saltem luculenter demonstrant Actuarium Scriptorem esse antiquiorem quam a Lambecio putatur. Quædam antea dixi de Actuarii stylo, ex quo etiam argumentari licet illum haud adeo Recentem esse; nam si cum Psello vel Simeone conferatur, multo purior ejus oratio apparebit; ac certe post A. D. MCC haud facile Scriptorem ullum inveniemus, qui non sermonem suum vel Recentiori Græco Idiomate, vel Barbarismis ex alia aliqua lingua ductis inquinaverit.

Quod si Codicis Manuscripti auctoritas, in quo Liber Apocaucho inscribitur, nobis objiciatur, facilis hujus rei est solutio; aut enim alter quidam Apocauchus esse debet, aut ipse Titulus suppostititius est; quæ res inter Librarios perquam familiaris est, ac jam tum fieri solebat cum instruebatur Bibliotheca illa celebris a Ptolemæo Philadelpho.

Alii quidam Græci Auctores, & alia memoratorum Opuscula, exigui tamen momenti omnia, reperiri possunt apud Athenæum,

næum, Photium, Lambecium, Fabricium, &c. Verum hæc, cum parum ad illustrandam Medicinæ vel Historiam vel Artem conducant, prætereo. Neque vero quicquam disserere necesse est de Latinis Scriptoribus, qui post tempora Galeni vixerint; quia Clericus in prima Historiæ suæ Editione plenam & distinctam eorum omnium enarrationem tradidit: præterquam Marcelli Empirici, qui Scribonium Largum impudentissime compilavit atque exscripsit, parumque in Opere suo ipse præstitit, nisi quod nugatorias aliquas Formulas, vel potius Fabulas, adjecerit. ACTUARIUS.

Hoc modo brevem Tibi, Vir Amicissime, quatenus certiori aliqua auctoritate niti potuerim, Græcorum Medicorum post Galeni ætatem, contexui Historiam; & quædam in eorum Libris ad incrementum Medicinæ pertinentia indicavi. Opinio quidem invaluit ut vix quicquam ad hujusce Artis provectionem a Veteribus fuerit præstitum, nisi quod in voluminosis magni illius Viri operibus comprehenderetur. Illud verisimiliter huic sententiæ originem præbuit, quod cum primo intuitu a Successoribus ejus plurima ex eo describi viderent, multi neque collatis neque excussis cæterorum Libris, hos nihil aliud nisi Exscriptores fuisse arbitrarentur. Neque horum Auctorum Editor quisquam in tollendo hoc errore operam impendit; nam quicquid Commentarii loco reliquerunt, præcipue in Criticis Grammaticisque observationibus insumtum est; ne-

que hunc ſibi finem propoſuerunt, ut explicarent ea quæ ad Hiſtoriam vel Praxin Medicinæ, Scriptoris cujuſque tempore, pertinerent. Hujus rei aliud quodvis teſtimonium adducere ſupervacaneum eſt, præter Dolabellas Cornarii in Paulum. Ad ejuſdem erroris confirmationem facere potuit etiam omnium Sectarum extinctio, ſive potius a comprehenſio, quæ poſt Galenum, ut animadverti ſupra, facta eſt. Proculdubio enim novæ cujuſvis Doctrinæ promulgatio, quantumvis vanæ & abſurdæ, magis tunc temporis, uti ſemper eveniet, hominum ſermone celebrata eſt, quam Praxeos ipſius locupletatio, vel per Medicamenti vel per Operationis novæ inventionem; cumque Scriptores Medici per tria vel quatuor Sæcula poſt Galenum poſteriori huic ſtudio potiſſimum incubuerint, ob id ipſum fortaſſe ita parvo in honore habiti ſunt. Verum ut Hypotheſibus, quantum eæ merentur, tribuam, (nam his præcipue Sectæ iſtæ inclaruerunt, in iiſque excolendis omnem operam curamque inſumſerunt) mihi quidem videtur, recentis Medicamenti inventionem, aut novam medendi rationem, locum ſibi poſſe pariter inſignem in Medicinæ Annalibus vendicare.

Quædam Exempla attuli, & his plura afferri poſſunt, quibus oſtenſum eſt, a Medicis ſupra memoratis morbos nonnullos qui a ſuperioribus prætermiſſi fuiſſent, eſſe deſcriptos. Eſt, ubi novam veteres tractandi viam explicant; eſt, ubi nova Medicamenta,

a Hinc fortaſſe Secta Epiſynthetica nomen habuit.

ta, tam Simplicia quam Composita, proponunt; est ubi magna in Chirurgiæ Praxi augmenta adjiciunt. Et si vera hæc Artis nostræ incrementa reputari debeant, consitendum est Medicinam progressus adhuc continuos fecisse usque ad A. D. DC.

Idem ei evidentius patebit, qui Morborum descriptioni attenderit per hæc temporis spatia traditæ. Clericus Catalogum nobis omnium Morborum & Affectuum ab Hippocrate nominatorum exhibuit; qui quidem multo numerosiores sunt iis qui a Celso memorantur. Utinam idem quoque fecisset in his qui apud Galenum occurrunt; nam ex eo animadvertere licuisset, Morborum Tabulam haud tantum auctam esse, quantum existimare quispiam posset qui molem duntaxat ejus Operum respiceret. Verum si hoc consilio Aëtii scripta pervolvamus, & ea cum Galeni scriptis comparemus, reperietur Morborum numerus, prout ab Aëtio traduntur, tertia prope parte auctus. Longum ac fortasse infructuosum esset ad singula descendere; ideoque nullum aliud, nisi ab Oculorum Affectibus, exemplum petam. Vitia hujus Organi, sicut ab Hippocrate & Celso memorantur, numero sunt circiter Triginta; Galenus aliorum complurium nomina prodit, quorum tamen parva differentia est, ideoque eorum descriptionem omittit; in Aëtio, qui integrum in his tractandis Librum impendit, numerus duplo major ad minimum reperietur, & ab illo eorum Symptomata & curatio fuse explicantur. Horum Celsus Tredecim tantum-

modo describit: vix ullum Galenus, qui manum postulet; at in Aëtio Triginta diversi occurrunt Oculorum Morbi, ad quos Operationes Chirurgicas præcipit; atque in uno eorum vehementi nempe humorum Defluxione, fuse exponit tres diversas e Chirurgia petitas medendi rationes Porro notandum est, in hoc Libro qui ex longissimis est, pauciores nominatos esse ab Aëtio Auctores, quam is alibi facere consueverit; unde haud immerito conjici potest, de hoc illum argumento scripsisse, propria aliquatenus fretum experientia. Idque ita ab illo sæpe fieri manifestum est; præcipui vero sunt ab eo memorati Auctores, Severus & Demosthenes, intelligens uterque Scriptor, uti ex his ipsis fragmentis liquet. Ac Demosthenes quidem discipulus fuit Alexandri Herophilei, Philalethes, perinde ac ejus Magister, dictus: tres autem Libros de Oculis composuit, quos Galenus suo tempore valde celebratos fuisse testatur.

Quod ad Chirurgiam speciatim attinet, illud utique haudquaquam imminuta Antiquiorum laude dixerim, quicunque diligenter Aëtium Paulumque evolverit, facile perspecturum multa hanc Medicinæ partem incrementa cepisse, quæ nec a Galeno nec ab alio quoquam tradantur. Idque summatim animadverti potest, Scriptores a me memoratos per hoc spatium temporis usque ad initium Septimi Sæculi, & eos etiam quorum relliquiæ in horum Libris conservantur, haud ejusmodi Collectores fuisse qui (uti plerumque evenit) levem argumenti

ti

ti a ſe tractati cognitionem haberent, ſed unumquemque eorum fuiſſe ſingulari experientia uſuque inſtructum. Quod ſi poſteriores his Græci Scriptores haud ita excelſi fuerint ingenii, parvoſque in Arte quam profeſſi ſunt profectus oſtenderint, haud ſane res adeo mira eſt: cum per multas exinde ætates ignorantia univerſalis totum prorſus orbem occupaverit; minimeque ideo ſperari poſſet aliquis in Medicina progreſſus, cum aliæ omnes Scientiæ & omnia diſciplinarum prope extincta eſſent genera: ac fore ut hæc Ars ſola communium iſtius temporis calamitatum expers remaneret.

Vides, Vir Amiciſſime, haud nimis care a me æſtimari inferiorem hanc Scriptorum claſſem; neque tamen operæ me piget in eorum lectione inſumtæ. Quanquam enim vindemiolæ iſthinc collectæ haud magni ſint momenti, ſunt tamen ejuſmodi quæ haud prorſus contemni debeant. Hos certe, & eo magis Viros illos ætate & ſcientia ſuperiores, animo obverſans, magna ex Anteceſſorum noſtrorum Operibus adjumenta ſumi poſſe percipio: mihique perſuaſiſſimum eſt, Medicinæ ſtudioſos ad Artem hanc exercendam nulla alia via melius erudiri poſſe ac fingi, quam per accuratam Scriptorum, ac præcipue Veterum, Medicorum notitiam. Quod ſi hoc vehementius quam par eſt iis videar affirmare, qui nullam niſi in ſuo judicio ſuaque experientia fiduciam habent, illud ſaltem attendatur, rariores aliquando caſus incidere; quod ſi

ſiat, audacter pronuntio, haud ita mirabiles ei futuros, cui familiare cum illuſtribus in Medicina Auctoribus commercium interceſſerit; immo fore, ut is affectus ejuſmodi promtius dignoſcat clariuſque percipiat alio quovis, qui quantolibet ingenio præditus hæc auxilia contempſerit.

Licuerit ſane cuique, ut æquum eſt, a propria Experientia Obſervationes ducere; hæ tamen & accuratiores futuræ ſunt & ſaniori cum judicio inſtituentur, ubi lecta quiſque a ſe cum viſis contulerit. Neque Artificis intellectui quicquam derogo, neque ingenium intra limites anguſtos coerceo, mentem ejus in diſquirendis penſitandiſque Antiquiorum ſententiis & cum emolumento & cum profectu occupari poſſe affirmans; præſertim cum nemo quiſquam prohibeatur quo minus libere de ſingulis rebus judicet, nec in ullius opiniones jurare cogatur; niſi quatenus has rationi congruere & in uſum duci poſſe compererit. Igitur nihil cauſæ eſt, cur ingenium ſuum quiſquam ne lectione turbetur, vel in errorem trahatur, metuat. Neque enim in omni Praxeos varietate & frequentia major & uberior ingenii judiciique excolendi aperitur campus, quam ſiquis in diverſorum Auctorum examinatione, vel etiam in variis ejuſdem Auctoris partibus lociſque perpendendis ſeſe exercuerit. Mihi quidem ii valde arrogantes videntur, qui, Experientia utcunque longa freti, nihil novum aut animadverſione dignum in præteritorum temporum Scriptoribus inveniri exiſtimant. Ac vehementer miror, quanam

nam ratione Vir aliquis probus futili ea Scientia contentus esse possit, quæ nonnisi ex Recentibus quibusdam Systematis colligitur: aut idoneum se vitæ mortisque judicem arbitrari (nam ita plane res se habet) ex eo quod duas tresve Pharmacopœas consuluerit, aut aliquot in Pharmacopolarum officinis Formulas excusserit, aut etiam (quod tamen paulo magis ad rem pertinet) menses aliquos in Nosocomio traduxerit. Nostræ ætati gentique peculiare vitium est, ut clarissimi doctissimique Scriptores a quibusdam ejus Artis Professoribus despiciantur; multumque tam in Medicina quam in Theologia obfuit extra limites suos evagata popularis illa libere, uti aiunt, cogitandi cupido. Verum esse fateor, a nemine cæcum debere ullius verbis assensum præstari, ea solum de causa quod magnæ sit vel antiquitatis vel magni nominis; sed illud etiam æque verum est, longam ac probe stabilitam Antiquorum famam ad hoc sufficere, ut ante condemnationem ii audiri atque examinari debeant. Et si in hanc rem non præjudicata fiat inquisitio, haud sine fundamento Hippocratem & Galenum & eorum Successores, Medicinæ semper Parentes atque Principes habitos, tantamque ab universis per non interruptam plurimarum ætatum seriem eorundem auctoritati fidem tributam esse, evidenter credo constabit. Per quod temporis spatium homines extitisse verisimile est neque depressiori ingenio præditos, neque minori usu instructos iis, quos ævum præsens, utcunque celebre, produxit. Nun-

quam hoc prudentiæ ſpecimen inſigne habitum eſt, cum quis ita ſe ſapientem putarit, ut doctrinæ nullius indigeat; tamen in hoc errore ii verſantur, qui Experientia ſua unice nixi, a nullo niſi a ſe ipſis doceri volunt.

Haud intelligo cur operam ſuam Medicus quivis male ſe collocare arbitretur in conferendis Morbis ac Symptomatis, Ratiociniis ac Remediis, prout hæc in Antiquorum ac Recentium ſcriptis explicantur; cum, hac comparatione facta, ubi eorum conſenſum vel diſſidium animadverterit, quibuſque in rebus hi vel illi aut ſcopum attigerint aut ab eo aberraverint, multo æquius Recentes poſſit Veteribus anteponere (ſiquidem anteponi debeant) quam idem judicium ferre, ſi illorum duntaxat cauſam cognoverit.

Vulgo dicitur crediturque, Materiam Medicam non modo non ampliorem nunc ſed etiam intra anguſtiores terminos redactam eſſe, quam priſtinis fuerit temporibus. Quod utrum ad amuſſim ex omni parte verum ſit, ambigi poſſet; ſed non eſt huic nunc diſputationi locus. Atqui verum id ſit necne, nihil ad hanc de quo agimus Scientiam pertinet, niſi probetur numerum quoque ac vim morborum eſſe imminutam, quod quidem aliter ſe habere arbitror. Tamen ſi juxta brevem ſtudiorum rationem a quibuſdam Medicis uſurpatam inſtitui vellemus, repudiata Hippocratis, Viri plane divini, auctoritate, rejiceremus aut potius in contrariam partem traheremus primum ejus Apho-

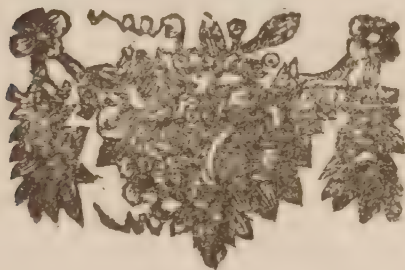
phorismum; qui si fuerit Medicinæ status, non video cur non omnes Empirici cujusvis, Arcanum quodlibet venditantis, ductum sequi debeamus. Nam quid ita magnopere interest, si scientiam spectes, utrum opiniones nostras omnes ad unum aliquem Auctorem accommodemus: an ea quæ præscribimus omnia intra unum aliquod Medicamentum consistant? Experientia certe plurimum ad Scientiæ acquisitionem confert; neque homo quisquam intelligens ejus adjumenta non permagni æstimat; tamen haud negari potest, vocem ipsam sæpe prætendi, ubi effectus non ita clare patent. Fieri quidem facile potest, ut ævum omne aliquis in Praxi consumat, neque ullam tamen ex usu hoc scientiam consequatur, nisi idoneis observationibus mentem suam instruxerit. quibus materiam usus iste suppeditat; atqui haud multum verisimile est, ut is qui in eadem semper orbita insistit; neque aliud unquam, nisi suas ipsius cogitationes, angustis quidem eas limitibus circumscriptas, in animo habet, magna quicquam cum accuratione observet. Contra, qui Auctores perscrutatur, tam sua ipsius quam aliorum Experientia abundat, ex quarum conjunctione omnis alicujus momenti progressus in Scientia expectari debet. Quod nisi ita esset, vetustissimus quisque Practicus optime semper mederetur: &, quoad scientiam, vix quicquam inter vetulam quamvis ægrorum Curatricem, & gravissimum Medicinæ Professorem interesset.

Sed

Sed ut argumentum hoc abſolvam, minime ſum in ea opinione, ut Scientiam Medico neceſſariam a lectione omnium Librorum quæ ad hanc Artem pertinent poſſe obtineri putem, niſi Obſervationes idoneæ ſanumque acceſſerit Judicium. Multa lectio, ut ab Auctore celeberrimo dicitur, multæ comeſtioni ſimilis eſt; utraque officit, ubi digeſtio abeſt. Neque contendo, ſtudium in Veteribus evolvendis poſitum per ſe ad inchoandam Praxin ſufficere, ſed pro eo duntaxat pugno, ut Profeſſionis dignitas ſuſtentetur: quod quidem non niſi a Viris idonea eruditione inſtructis fieri poteſt; neque ejuſmodi eruditio ullo modo acquirenda eſt, niſi conferantur Auctores Antiqui cum Recentibus, atque adhibeantur ſinguli, prout optime vel ſtabiliendæ alicui veritati vel præſenti alicui uſui inſerviunt. Perque diverſas hujus applicandæ vias neceſſario fit, ut alius alii præſtet Medicus. Ex defectu certe requiſitæ hujuſce cognitionis, quæ ab optimis Auctoribus haurienda eſt, adeo multi infeliciter ſcriptitarunt: qui quantumvis ob diuturnam Praxin ſeſe jactitent, ubi de Morbis quippiam litteris mandare inſtituerint, plerumque ita miſere omnia explicant, ut in iis legendis operam perdamus; & Anteceſſorum in ſcribendo virtutes ita parum vel imitantur vel percipiunt, ut interdum ne ſciant quidem quo ſint eorum opera ſermone conſcripta.

Uberius demonſtrari poſſent fructus ex hac optimorum in Arte Medica Scriptorum cognitione capiendi; verum hujus Libri mo-

moles ita jam ultra propoſitum excrevit, ut longa in ipſa concluſione inexcuſabilis futura ſit digreſſio. Finem itaque hic labori imponam & meo & Tuo. Id mihi ſolum veniæ dabis ut teſtificer (quod & tum animo meo obverſabatur, cum hunc Tibi ſermonem primo inſcribere volui, nec minori cum affectu menti meæ etiamnum inſidet) quam vivo ſingularis Tuæ amicitiæ ſenſu permovear, quantamque erga me omnium Artis noſtræ Profeſſorum benevolentiam ſim expertus, quo tempore vitæ meæ periculum intentari creditum eſt. Hoc utique ſumma cum voluptate nunquam non meminero; idque ut, quam maxime ſolenniter atque publice fieri poteſt, profitear, obligari me exiſtimo.

HIS-

HISTORIA MEDICINÆ

A

GALENI TEMPORE

USQUE AD

INITIUM SÆCULI DECIMI SEXTI.

PARS SECUNDA.

HISTORIA MEDICINÆ
A
GALENI TEMPORE
INITIUM SÆCULI DECIMI SEXTI.

N Prima hujus Operis Parte demonſtravi quinam eſſet Medicinæ apud Græcos ſtatus, ac præcipuos ejus Gentis Scriptores recenſui. Jam vero retroſpicere paulum, ejuſque ortum inter Arabas contemplari debeo; quæ Natio, licet barbara, tamen celebris admodum extitit: magniſque viribus inſtructa, & acta Spiritu quodam Enthuſiaſtico, arma ac diſciplinas ſuas per maximam Orbis partem diffudit, cæteriſque gentibus haud minus eruditionis gloria quam bellica laude præcelluit; quanquam nihil fere ad eorum Hiſtoriam ſpectans apud Scriptores Græcos vel Romanos inveniatur. Atque hic quidem confuſam valde & inamænam quandam Solitudinem intrare cogor; ubi, cum exitus nuſquam appareat, circum vagando fatigari neceſſe eſt: ubi eodem tramite iterum iterumque gradiendum eſt, nullo interim proſpectu, nulla regionum varietate ad delectandos oculos ſeſe offerente. Nihilominus hanc, ut potero, accuratiſſime de-

 ſcri-

ſcribam ; etſi verear ne pictura hæc, utut optimo in lumine collocata, Loci tantum Deſerti adumbratio videatur.

Priuſquam vero ad particularem hujus Gentis Medicorum commemorationem deſcendam, haud abs re erit, credo, ſummatim explicare, quibus modis Græcæ primum apud illos diſciplinæ ingreſſum repererint.

Narravi ſupra, quemadmodum Urbs Alexandriæ fuerit a Sarracenis capta, & celebratiſſima illic Bibliotheca ab iis combuſta. Neque dubitari poteſt quin ii Veterum Græcorum ſcripta in hac primum Civitate invenerint, quippe quæ inter primas in eorum poteſtatem redacta ſit, & præclara jam per multas ætates omnis doctrinæ, ac præſertim Medicæ, Schola ſedeſque extitiſſet. Id quidem non modo ex iis liquet quæ Scriptores Græci a me memorati tradiderunt, ſed etiam ex inſigni illo Encomio, quod Ammianus Marcellinus, Valentis Imperatoris temporibus, huic Civitati præbuit: „pro „omni experimento ſuffeciſſe dicens Medi„co ad commendandam Artis auctoritatem, „ſi Alexandriæ ſe dixiſſet inſtitutum. „ Celebrem vero ejus Urbis Bibliothecam ab Arabibus incendio conſumtam tradunt Hiſtorici ; quod ab eo populo ſemper factitatum legimus: nam cum Perſiam armis ſubjugaſſent, haud modo Libri, Naturalem Philoſophiam ac ſuperſtitioſum hujus Gentis cultum continentes, flammis vaſtati ſunt, ſed Litteræ quoque ipſæ Perſis peculiares, Mahometani Chaliphæ juſſu, ex hominum uſu

ſu-

ſublatæ. Similiter; quamprimum Africam ditionis ſuæ fecerunt, omnes ibi extinxerunt Veteris Doctrinæ relliquias: eodem plane modo quo Gothi, cum Italiam occupaſſent, Eruditionis pleraque illic Monumenta excidere. Quanquam vero hic plerumque mos eſſet Barbaris uſitatus, tamen haud improbabile eſt, Veterum Græcorum ſcripta Medica ea ſolum de cauſa fuiſſe excidio erepta, quod de Medicina tractarent; nam ſanitatis cupido apud Arabas quam inter alias gentes haud minorem habet vim cumque hi Libri maxima ejus rei præſidia edocerent, & alioqui nihil quicquam traderent Prophetæ eorum legibus adverſum, illud certe nonnihil ad eorundem conſervationem potuit conferre. Cui opinioni favere etiam videtur Abulpharagius, uti mox videbimus in iis quæ de Almamonis Hiſtoria reliquit. Idque firmiori adhuc erit auctoritate ſuffultum, ſi Manuſcripto in Bibliotheca Bodleiana, De Prophetica Medicina, Codici (de quo aliqua brevi edere ſtatuit Vir Eruditiſſimus, Gagnierus) fidem tribuere debeamus. In hoc Libro Mahometes ipſe multum in Scientia Medica verſatus fuiſſe dicitur, atque in ea præcipue hujus parte quæ, quoniam Experientia niteretur, ideo Empirica nominata eſt, ſemperque ab Indis & Arabibus exculta; quin & Propheta ibidem perhibetur Aphoriſmorum Librum compoſuiſſe præcipua ejus Artis præcepta continentium. Ac ſi hujusmodi traditio invaluerit, quæ a Propheta ipſo Medicinam ita magno in honore habitam teſtaretur,

N 2 Diſci-

Discipuli ac Successores ejus sine dubio illum in hac perinde ac in cæteris ejus Opinionibus secuti sunt.

Huc accedit, quod a fatali illo Bibliothecæ Alexandrinæ incendio multi tamen Manuscripti Codices (id quod ex Historia liquet) a Johanne Grammatico fuerint, aliisque Viris Eruditis ibi tunc temporis agentibus, servati; ac proinde exscripti & dispersi in complurium manus pervenerint, sicut etiam in direptione Constantinopolitana accidit; quo tempore Græci, licet id sero nimis factum sit, scientias ac sermonem suum Occidentalibus Europæ plagis impertiti sunt. Libri eorum statim in linguam Latinam conversi sunt, intra quod omnis fere Sæculi Decimi quinti eruditio consistebat. Quantamcunque vero in ea Civitate expugnanda vastationem Turcæ fecerint, Busbequius centum annis postea ingentem pretiosorum Codicum numerum collegit, præsertim ad Rem Medicam pertinentium. Hos maxima ex parte Constantinopoli coëmit, suaque, uti Lambecius narrat, ipsius manu notavit. Ii nunc præcipuo Cæsareæ Bibliothecæ, quæ Vindobonæ est, ornamento sunt.

Cuicunque vero causæ id ascribi debeat, Græca certe Eruditio, ac præsertim Medica, aliquatenus illic conservata est; per Ægyptum omnem juxta Alexandri Æram Temporum ratio habebatur, donec, A. D. DCCXVIII, sub Regno Alwalidi, Scribæ Christiani jussi sunt Arabicis uti supputationibus & in Annorum dinumeratione & in

Ari-

Arithmetica; Scholæque Medicæ etiamnum per aliquod tempus ſteterunt, quanquam id inficietur Renaudautius; nam Abulpharagius de Theoduno & Theodoco loquitur, illuſtribus Medicis ac Profeſſoribus, qui circa finem Sæculi ſeptimi floruerunt, quoſque ex omnibus circumſtantiis Alexandrinos fuiſſe conjicimus. Theodoci quidem Diſcipuli uſque ad A. D. DCCLIV duraverunt, quo tempore Abbatis familia Imperio potita eſt. Abi Osbaia, qui plurimorum Medicorum Vitas, in Opere adhuc non impreſſo, conſcripſit, explicatior eſt; is de Elcenani loquens, hunc Chriſtianum fuiſſe tradit, publicumque in ea Civitate Profeſſorem conſtitutum, poſtea vero impulſu Chaliphæ Abd'il Aziz ad Mahometanam Religionem ſe contuliſſe; idemque narrat Scholas has publicas ad Antiochiam atque Harran eſſe tranſlatas, & ab iis locis propagata in alias Imperii Sarracenici partes Medicinæ ſtudia. Tamen ex iſtorum temporum Hiſtoria diſcimus, Scientiam illam poſtea quoque Alexandriæ viguiſſe; etenim, circa A. D. DCCC, ejus Civitatis Patriarcha [a] Medica laude ita inclaruit, ut eum Chalipha Raſhid, Imperator ex Abbatis domo quintus, ad Amicam, quæ ſibi in deliciis eſſet, curandam accerſiverit.

Res minime dubia eſt primas Auctorum Græcorum Verſiones in ſermonem Syriacum eſſe factas; Syri enim doctiores & magna ex parte Chriſtiani ſuerunt. Unde [b] Aaro-

 nem

a Elmacen. Sarracen. Hiſt. p. 123.
b Abulpharag 99.

nem Alexandrinum, Presbyterum, qui Mahometis tempore, circa A. D. DCXXII, vixit, triginta Libros ſcripſiſſe deprehendimus, e Græcis præcipue collectos, & ab eo Medicinæ Pandectas Syriace vocatos. Verſionum harum Syriacarum ope, Arabes paulatim Græcorum Scriptorum cognitionem obtinuerunt. Primus, quem aliquid Arabice convertiſſe Hiſtoria teſtatur, nomine fuit Maſerjawaihus, Profeſſione Medicus, Natione Syrus, Religione Judæus; is circa A. D. DCLXXXIII, Arabicam horum Pandectarum interpretationem edidit. Cujus exemplum plerique poſteriorum Interpretum ſecuti ſunt, e Syriaco, non e Græco ſermone, omnia reddentes. Aliquanto poſt Almanzor, Chalipha e ſtirpe Abbatis ſecundus, inſignis Litterarum fautor extitit, ac præcipue Artis Aſtronomicæ. A. D. DCCLXVII, Civitatem [b] Bagdad condidit, loci poſitum [c] Aſtrologorum ſuaſu deligens; qui quidem ea erat amœnitate, ut ſtatim facta ſit Chalipharum Sedes. Almanzor, gravi morbo forte implicitus, Georgium [d] Bachtiſhuam, Medicum Indicum, Chriſtianum, ad ſe vocavit, ſermonis Perſici & Arabici peritia celebrem; iſque, Imperatoris rogatu, multos de Medicina Libros traduxit. Is educatus fuerat ac degebat Jondiſaburi, ſive Niſâburi, quæ Urbs Choraſanæ erat Metropolis, circa A. D. CCLXXII, a Sapore Rege Perſarum ſtructa in Reginæ ſuæ gratiam, Romani Imperatoris Aureliani Filiæ; qua

a Id. 127. b Id. 141. c Elmacen. 134.
d Abulph. 143. Id, 82.

qua in Urbe Medicina verisimiliter ab iis usque ad Bachtishuæ tempora floruerat; nam Aurelianus Filiæ suæ honorem tribuens, Græcos aliquot Medicos illuc misit, qui in Oriente Hippocraticam Artem disseminarunt. Atque hinc fortasse accidit, ut celeberrimi inter Arabas Medicinæ Professores, uti Rhazes, Haly Abbas, & Avicenna, in iis locis qui magis ad Orientem spectant Litterarum scientiam hauserint. Georgius magna cum comitate ac benevolentia ab Almanzore acceptus est: cumque valetudinis causa in patriam redire cuperet, domum reversus est multis honoribus præmioque decem millium Aureorum cumulatus. Ars hæc istis temporibus videtur, uti Hippocratis etiam ætate consueverat, in privatis fuisse Familiis traditam; nam hic Georgius Filium in eadem Professione educatum habuit: ac paulo post tres vel quatuor Bachtishuarum generationes extiterunt, qui omnes magnum ex Medicinæ peritia nomen adepti sunt: & eorum nonnulli Libros complures de ea re in linguam Syriacam & Arabicam converterunt.

Sub Regno Almodhi, qui Almanzori successit, Theophilus ex Edessa, Maronita & celebris [a] Astronomus, Homeri Iliadem Syriace perquam eleganter reddidisse dicitur.

Rashid, qui Imperium auspicatus est A. D. DCCXCII, Urbem Bagdad Templis compluribus, Scholisque publicis extructis adornavit; posteaque inter Mahometanos

[a] Id. 147.

ſemper mos invaluit, ut quocunque in loco Templum conderent, ibi ſimul Noſocomium & Collegium fundarent: uti hos feciſſe comperimus poſtquam in Hiſpania Granadæ atque Cordubæ conſediſſent. In nova hac Civitate Bagdad, ubi popularis lingua erat Syriaca, fuit inſignis quidam Profeſſor, Meſue dictus, natione Syrus, qui magnum illico Diſcipulorum numerum habuit; ideoque a Chalidha iſto & Succeſſoribus ejus per annos plus quadraginta in explanandis interpretandiſque Veteribus Medicis eſt adhibitus. Verum de Medicinæ ſtatu his temporibus conjecturam facere licet ex Hiſtoria ab Elmaceno narrata; nam cum Chalipha Raſhid Apoplexia perculſus jaceret A. Hegiræ CLXXX, & ad conſultandum Medici unum in locum conveniſſent, Filius Bachtiſhuæ (Georgius fortaſſe ſupra memoratus) Medicus juven s quidem, ſed ingenioſus, Venæ ſectionem propoſuit. Mahomed Alomin, Filius Raſhidi natu maximus huic rei adverſatus eſt; verum Almamon eo minor in hanc ſententiam locutus eſt, quandoquidem a Medicis deſperatus eſſet, iique illum unanimi conſenſu moriturum eſſe pronuntiarent, quid tandem obfuturam eſſe Sanguinis detractionem? ea adhibita, poterit fortaſſe ad ſanitatem perduci; omiſſa, pereat neceſſe eſt. Super his Vena ei inciſa eſt, ex quo repente convaluit: atque Almamonem ex eo tempore majorem in modum dilexit, & Bachtiſhuam Medicum ſuum conſtituit, annuo illi centum millium Drachmarum ſtipendio conceſſo,

cesso. In promtu est videre quam rudes in Græcis disciplinis Medici isti fuerint, quamque præjudicata esset contra Venæ sectionem vulgi opinio; sed ut hic Juvenis magno cum judicio in re tam subita ægro consuluit, occasionem hinc sumere licet nobiscum reputandi, quam vigilantes in extremis quibusdam casibus esse debeamus, ne omittatur unicum, quod usui esse possit, auxilium, quoque neglecto cætera omnia Remedia futura sunt inania.

Hinc etiam obiter disci potest, Prædestinationis doctrinam, quæ ita inter Recentes Turcas obtinet, haud altas istis temporibus ejus populi mentibus notas impressisse; & in sequentibus hujus Historiæ partibus demonstrabimus, illos adeo non putasse vitæ terminum esse præstitutum, ut humana omnia præsidia tam ad cavendos quam ad curandos morbos nunquam adhibere neglexerint: & consequenter haud minus Professoribus Artis Medicæ faverint, quam ab ulla alia sit unquam gente præstitum.

Proximus Rashido, si unum exceperis, Chalipha fuit ejus Filius Almamon, qui usque ad A. D. DCCCXL vixit; plusque ipse solus quam omnes ejus Antecessores in restaurandis propagandisque singulis Doctrinæ generibus effecit. Abulpharagius [a] rem totam plene in hunc modum narrat; Arabes in initio Religionis Mahometanæ vix alii studio, quam linguæ suæ expoliendæ, ac Legis scientiæ incubuerunt, si Medicinam excipiamus, quæ quanquam a paucis esset

a 160.

intellecta, erat tamen vulgo grata ob utilitatem quæ ex ea in universum genus humanum redundaret; verum hæc plane Empirica mansit, usque dum Græci iis Auctores innotuissent. Hic fuit doctrinæ status sub familia Omniadum, qui per annos XCI regnaverunt; sed cum Deus Abbatis stirpem ad Imperium evexisset A. D. DCCXLVI, desidiam paulum excusserunt, & ab eo stupore excitati sunt, cui nimis jamdudum indulserant. Primus, uti antea dictum est, Scientias respexit Almanzor; isque non modo accuratam Legis cognitionem habuit, sed Philosophiæ quoque Naturalis, ac præsertim Astronomiæ studio sese dedidit. Verum septimus illius stirpis Chalipha Almamon id quod a Progenitore ejus Almanzore inchoatum est perfecit; cumque doctorum Scripta ex idoneis locis contrahere niteretur, rogavit exoravitque Græcos Imperatores ut ad se mitterentur quoscunque illi Philosophiæ Libros haberent: optimisque Interpretibus conquisitis, omnia ista iis Volumina convertenda tradidit, cæterosque ad diligentem eorum tractationem præmiis cohortatus est; ita ut frequenter ipse Prælectionibus ac Disputationibus audiendis delectaretur: vehementi quoque studio ad provehendam Naturæ scientiam, & excolendum facultatis Rationalis usum ferebatur, Artium Mechanicarum cognitione minime contentus, uti Sinensium & Turcarum erat mos. Idem instrumenta facienda curavit ad observationes Siderum instituendas; quod utique ab Astronomis factum est in Civitate Bagdad, & in Monte Casio juxta

ta Damaſcum. Quorum Aſtronomorum haud pauci de hoc argumento ſcripſerunt, ac præcipue Alfraganius, Auctor Introductionis cujuſdam ad Aſtronomiam, in qua omnia Ptolemæi præcepta comprehenſa ſunt, puriſſimoque ſermone clare expoſita. Ita parum iis temporibus Mahometana, uti nunc in ea fit, ignorantiæ favebat, aut Litterarum uſum vetabat, Religio.

Quanquam hic in Eruditione factus fuerit progreſſus, quam a Græcis omnino ſumtam diximus, haud liquet tamen linguam iſtam probe intellectam fuiſſe uſque ad Honaini tempora, ſub regno Almamonis, circa A. D. DCCCXL. Chriſtianus fuit Honain, Hiræ natus; iſque a Meſue male tractatus, Urbem Bagdad reliquit atque in Græcas regiones ſeſe contulit: ubi per duos annos commoratus ſermone Græco optime ſe erudivit, & ingentem contraxit Librorum numerum, qui de omni genere Philoſophiæ tractarent; poſtea in urbem Bagdad reverſus eſt, ibique paululum moratus in Perſiam abiit, & Baſoræ perfectiſſime linguam didicit Arabicam: poſt quod iterum in Urbem Bagdad rediit, atque illic magna nominis celebritate vitam egit, cum utriuſque linguæ periſſimus eſſet, ſeſeque maxime in convertendis Græcorum operibus occuparet, inter quæ fuerunt ſeptem Libri a Paulo conſcripti. Linguam quoque Syriacam apprime callebat, multoſque Libros, ac ſpeciatim eos qui ad Medicinam pertinerent, in ſermonem iſtum tranſtulit. Ob hanc rem, ut nomen ejus ſupra alios emineret, Interpres vo-

vocatus eſt: quo in ſtudio haud minus excellere putabatur quam celebris ille Sergius; tantopere ab Agathia, Juſtiniani tempore, laudatus. Narrat Abi Osbaia Almamonem in ſomniis vidiſſe quendam Senem qui Ariſtotelem ſe vocaret: is a quiete excitatus rogavit quiſnam eſſet iſte Ariſtoteles, cui reſponſum eſt, eſſe unum e clariſſimis inter Græcos Philoſophis; itaque ſtatim Honaino mandavit ut opera ejus Arabice converteret: eique tantum auri ſemper dabat quantum ab eo volumen traductum pondere æquaret. Honainum Hiſtoricus iſte uſque ad centum annos vixiſſe tradit; nam A. H. CLXIV natus eſt, atque CCLXIV mortuus. In eodem Scriptore Caput extat, in quo de Traductoribus ſolum agitur; horum nomina quadraginta & ſex commemorat, qui Medicos Græcos Arabice converterint, ſed Honainum cæteris anteponit, cujus Traductiones ſane maximo ſemper poſtea in honore manſerunt. Filius ejus Iſaac, Nepoſque Hobaish animum ad eadem ſtudia appulerunt; atque huic potiſſimum familiæ Arabicas Hippocratis, Ariſtotelis, Euclidis, Ptolemæi, & Galeni Verſiones debemus.

Sed quam male & iſtæ & cæteræ omnes Arabicæ Traductiones factæ ſint, & quam parum vel reſtaurando vel explanando Græco Textui inſerviant, a doctiſſimo Renaudautio abunde diſcimus, in Epiſtolis duabus a Fabricio editis. Idque ſine temeritate affirmaverim, Arabicam Eruditionem, utcunque & a ſuis Auctoribus & a Recentibus quibuſdam Europæis prædicatam, omnino

nino tamen a Græcis derivatam atque exſcriptam fuiſſe; immo hoc hominum genus ita parum ſcientiam ullam locupletavit, ut quicquid ii vel traduxerint vel imitati ſint, plerumque in deterius mutaverint.

Quoniam vero hoc argumentum magna inter Eruditos diſſidia moverit, haud abs re erit breviter enarrare, quam longe iſta Gens ſtudia ſua in Aſtronomia, Mathematica, Naturali Philoſophia, ac Medicina provexerit. Quod ad Aſtrologiam attinet, iis certe haud minor peritia, quam Recentium eſt, jure tribui poteſt: cum omnes pariter rerum futurarum ignari ſint; hæc Ars, ſive potius fraus, multum ſemper per univerſam Aſiam culta eſt, & illic etiamnum colitur, præcipue quidem ab Arabibus exercita: qui ſecretas Siderum operationes, Planetarum conjunctionem & oppoſitionem optime callere ſe jactitabant, quanquam de harum rerum cauſis aut effectibus vix quicquam intelligerent. Et eo uſque hæc fatuitas proceſſit, ut Aſtrologos interdum Medicis junctos legamus, qui de morborum curationibus conſultarent. Sed ut ad Aſtrologiam eorum veniam, Ptolemæi quidem Almageſtum ab iis traductum eſt, ſed paucas nullaſve ei obſervationes addiderunt; atque horum ſcientia Veterum ſane Chaldæorum ſcientiæ ſimilis videtur, quæ in Hiſtoriis quidem Orientalibus propter accuratam Eclipſium & curſus Planetarum Obſervationes valde celebratur, verum haud liquet tantos ab illis in Aſtronomia progreſſus eſſe factos, quantos Græci poſtea fecerint. Hipparchus 130 an-

annis ante Christum Eclipses Solis ac Lunæ per 600 annos supputavit: in cujus Observationibus magnam suam Constructionem fundavit Ptolemæus. Hipparchus Stellas observavit 1022, sua cuique Longitudine & Latitudine assignata. Ptolemæi Catalogus 1026 continet; ejus Libros, uti diximus, Arabes transtulerunt: ac si in hujusmodi Observationibus magnum quippiam præstitissent, quod præmiis in eos collatis sumptibusque in hac re Chalipharum munificentia erogatis responderet, incrementa certe aliqua huic Scientiæ adjecissent, vel quoad numerum vel quoad positum Stellarum. Sed in eorum lingua nihil huic rei simile extat. Tabulæ tantum celebris Chaliphæ Vlugh Begh conservatæ sunt, quæ Catalogum 1017 Stellarum exhibent; quanto autem pauciores hæ sunt illis quæ Recentiorum, ac præsertim Flamstedii Observationibus notantur, qui 3000 aut paulo minus numerat? Multa de Chaldæorum & Assyriorum Annalibus dicuntur, sed nihil fere ex eorum Antiquitatibus ad nos pervenit. Celebris apud illos Æra Nabonassaris recentior est quam Olympiades, etiam quam Roma condita, multo autem Carthaginis fundatione inferior, quæ quidem Epocha omnes illas vetustate superat.

Quod si Arabum studia in Re Mathematica perscrutemur, ita parum iis, quæ a Græcis acceperant quicquam adjecisse comperientur, ut in omnibus prope Versionibus pleraque commutaverint vel potius perverterint. Euclidis Libri Romæ, jussu Pa-

pæ

pæ Sixti Quinti, Arabice impreſſi ſunt; qua in Editione, ordo ac methodus, qua præcipue Auctor iſte excellit, prorſus immutatur, & Propoſitionum ſeries invertitur. In eadem quoque lingua impreſſa eſt Sphæra Theodoſii: verum in Præfatione notat J. Pena, quicunque Arabicam Verſionem cum Græco contulerit, magnam inter Textum atque Traductionem diſcrepantiam reperturum; ubi Auctor ſex tantum Definitiones ponit, Arabs quatuordecim exhibet: cumque integrum opus e Propoſitionibus ſexaginta conſtet, in Verſione octoginta inveniuntur. Idem prope in Ptolemæi Planiſphærio accidit. Quibus exemplis facile perſpici poteſt, haud magnam ab Arabibus in cæteris eorum Verſionibus accurationem eſſe ſperandam, quæ ut plurimum non modo ſolutæ & luxuriantes, ſed valde quoque infidæ ſunt. Ut plurimum, dico: quoniam excipienda eſt Apollonii Verſio a Thabe Ben Corah circa A. DCCCC facta & a Naſireddino circa MCCLXXX retractata; quam popularis noſter inſigniſſimus Halleyus valde ſibi utilem fuiſſe teſtatur in præclara ſua iſtius Auctoris Editione. Quantum vero Græcos Scriptores vel perverterint vel interpolarint, & quam male verum eorundem ſenſum expreſſerint, ſatis conſtat ex multis illis Galeni Voluminibus (ſaltem hæc ei aſcribuntur) quæ ex Arabico ſermone traducta affirmantur, Græce non extantia. Et hac quidem in cujuſque generis Auctoribus, qui in eorum manus pervenerunt, uſi ſunt licentia, pro libitu quibuſvis immutatis, adjectis,

jectis, vel detractis. Idem etiam ſemper in Latinis Scriptoribus factitarunt; cujus rei teſtem luculentum habemus J. Leonem, qui Arabas incuſat, eo quod a Romanis Hiſtoricis diſcedant cum eos traducere præ ſe ferant, neque ordinem ſeriemque factorum, quam in illis poſitam invenerint, conſervent, ſed Capita duntaxat rerum, Epitomes modo, tradant, & quæcunque ad Chronologiam pertinent ea vel ad Annales Perſicos vel ad Hegiræ computationem accommodent.

Haud minus detrimenti ab eorum Verſionibus accepit Philoſophia Naturalis, plus vero cæteris ejus partibus Res Botanica: & quanquam in Dioſcoride reddendo magis fidi, quam in alio quovis Scriptore, habeantur, tamen ita frequenter in ejus ſenſu interpretando hallucinati ſunt, ut vix Dioſcoridem agnoſcamus. Non modo alia Plantarum nomina cum aliis confunduntur, quæ in Arabica lingua multum a ſe diſcrepant; ſed & eorum partem ipſi Arabes hodie non intelligunt. Surianus, Rhazis Traductor, multum de hac perturbatione queritur: quæ, uti ille exiſtimat, ex errore in Perſicis aut Arabicis Litteris facto accidit. Inter cujuſmodi errores ponit vocem Talback, quam Perſice Dactylos ſignificare ait; verum diligens ille & curioſus Vir Kempferus in Libro cui Titulus eſt, Amænitates Exoticæ, fructu hoc fuſe deſcripto, omnibuſque diverſis ejus appellationibus expoſitis, vocem a Suriano memoratam omiſit. Ac ſi peregrinator aliquis in Linguis O-

Orientalibus exercitatus ea conferre vellet quæ de Herbis Rhazes, Haly Abbas, & Avicenna prodiderint, nominum, credo, differentiam ſtatim animadverteret, haud modo inter priſcos, ſed etiam inter Recentes Arabas, familiarem; ſiquidem plurimarum Plantarum appellationes, prout Arabice traduntur, præſentibus Arabiæ atque Perſiæ Incolis deſuetæ prorſus & incognitæ ſunt: licet haud intellectu facile ſit qua ratione in Lingua adhuc vigente, quæque cum aliis multis jam mortuis dignitate contendat, id ita fieri potuerit. Idque eo magis mirum videatur, quod inter nos centena aliquot Plantarum nomina in Anglico ſermone conſervata maneant, quibus nominibus uſi ſunt mille abhinc annis majores noſtri Saxones.

In cæteris Philoſophiæ Naturalis partibus omnia plane e Græcis fontibus hauſerunt; etiam Averrhoes, celebris ille Commentator, a popularibus ſuis ob profundam ejus ſcientiam adeo prædicatus, qui tot tantoſque in Ariſtotelem Libros compoſuit, nihil quicquam illius Philoſophi doctrinæ adjecit, ſed, ut Interpres, alium duntaxat in eo locum ope alius explicavit; immo omnia ejus placita ita pertinaciter ſecutus eſt, ut cum eo Mundum æternum eſſe credat. Medici quoque, in omni Morborum Theoria, Eſfata atque Opiniones Hippocratis & Galeni amplexi ſunt, atque hæc poſteritati conſignarunt, haud quidem nativa eorum ſimplicitate, ſed frequenter vanis Arabum fictionibus depravata, vel ſaltem ſubtilibus

O qui-

quibuſdam neque neceſſariis ſpeculationibus intermixta. Veruntamen Phyſiologiæ in hac re fundamenta plane in utriſque conveniunt: ideoque inutilis eſt opera a Barchuyſen inſumta, ut diverſas Arabum nobis Hypotheſes exponeret, cum neque inter ſe neque a Græcis eorum Magiſtris quicquam diſcrepent.

Jam ut de Practica Medicinæ parte agam, quanquam Ars iſta apud Arabas, in Imperii Græci ſenectute atque in Eccleſiæ tenebris, habitaſſe videatur, cum omnes quodammodo diſciplinæ eſſent extinctæ, neutiquam certe per hos Viros Profeſſio hæc ea incrementa cepit, quæ faſtuoſæ eorum oſtentationi reſponderet. Ac licet, poſteaquam Græcos Scientiæ Theſauros in poteſtatem ſuam redegiſſent, magnam, ut ex iſtorum temporum Hiſtoria conſtat, in docenda explicandaque Medicina operam curamque inſumſerint, & eo conſilio Publicas multas ædificarint Scholas per univerſam eorum ditionem: doctrinæque adeo avidi fuerint, ut, ſi vera dicere volumus, nihil non ab aliis audacter ſuffurati ſint: tamen in hoc præcipue elaborarunt, ut Græcos vel converterent vel imitarentur Medicos; quod quidem ita diligenter fecerunt, ut, ſi molem voluminum quæ congeſſerint ſpectemus, nihil illos magnopere iis comparatu dignum adjeciſſe videamus, quæ ab iſtis Auctoribus tradantur. Illud hic obſervari poteſt, multumque deploranda res eſt, nihil fere a Veteribus iſtis ſcriptum in Arabicis Verſionibus (de antiquis loquor) ſupereſſe,

quod

quod non in Græcis etiam ſuperſit Exemplaribus: ſi poſtremos quinque Galeni Libros de Adminiſtratione Anatomica excipiamus. Ex quo concludendum eſt, aut Arabas ea quæ non traduxerint aboleviſſe: aut, quod magis veriſimile eſt, ea, quæ nunc deſunt, ante eorum tempora, vel in primis eorum incurſionibus, fuiſſe deperdita; nam, uti ſupra dictum eſt, ne ad hujuſmodi quidem ſtudia, niſi poſt annos fere centum & quinquaginta, ſeſe contulerunt.

Brevem hanc, de Scientiarum ortu inter Arabas, enarrationem neceſſariam putavi, quo melius Medicinæ ſtatus per hæc iſta tempora ſummatim in conſpectu poneretur. Et quanquam, eo quod hujuſce gentis Auctores Medici in omnibus fere Græcos exſcripſerint, parum utilis amplior de iis diſquiſitio videri poſſit, tamen id quod initio propoſui, ut perpetuam Medicinæ Hiſtoriam a Galeni tempore contexerem, opus mancum plane & imperfectum eſſet, niſi de his etiam, quæ dicenda ſunt, exponerem. Idque fortaſſe eo meliori jure Lector deſideret, quod argumentum hoc nemo adhuc ulla cum accuratione tractaverit. Ad hæc, etſi fatear nullam fere iis laudem tribui debere, niſi quod Græcos exſcripſerint, tamen aliqua in illis forſan ad Medicinam pertinentia occurrent quæ apud Græcos fruſtra quæſiveris. Cujus rei veritas, diligenter inquirentibus, credo conſtabit: & quædam ex hoc etiam Scriptorum numero ſcitu digna excerpi poſſe comperies, ſicuti antea factum eſt ex Oribaſio Aëtio Pauloque; qui

licet Collectores potissimum extiterint, tamen novas quasdam res haud alibi inveniendas nobis suppeditant, & sine dubitatione ob hanc causam cum fructu legi possunt atque consuli. Certe a nemine negari potest, Librum quemcunque, in quo Observationes contineantur ad Praxin utiles, aut ignoti alicujus morbi descriptio, aut in noto singularis aliquis casus vel nova medendi ratio, ab iis inspici mereri, qui alienam cupiunt Experientiam in sua commoda convertere. Immo haud absurde affirmaverim, scriptum in Medicina alioqui permediocre posse interdum ab Artifice non sine emolumento strictim evolvi: tum quod is ita faciens mentem suam sua in Arte exerceat, tum etiam quod inter legendum novæ jugiter ei occasiones subjiciantur secum reputandi quatenus & quibus modis hæc vel illa res ad Medicinæ Theoriam vel Medicamentorum potentiam spectans illustrari possit, & aliquando recentis alicujus inventi ab ipso excogitandi ansa præbeatur. Sed ut vera fateamur, magna de Arabibus in diversis sæculis opinionum extitit diversitas; per multa sæcula in Medicinæ Scholis soli regnarunt, & ultra modum & supra merita eorum prædicati sunt, idque non solum in Asia, sed in Europa etiam, quamdiu Græca Eruditio jaceret sepulta; sed statim atque, capta Constantinopoli, Græca in hac Arte Principum prolata sunt Exemplaria, Arabes, conversa fortuna, haud minus inique explosi sunt. Atque ex eo tempore inter multos consuetudo hæc obtinuit, ut illos sum-

ſummatim condemnarent, neque examinatis eorum ſcriptis, neque cum iis quæ Græci prodiderint Auctores collatis. Exemplo ſit Guido Patinus, qui per Epiſtolas ſuas uſquequaque, libero ac fidenti ſuo more uſus, in eos ita vehementer invehitur, ut nihil quicquam iis meriti concedi patiatur. Verum & hic & alii, qui de ea re ſatis cum imperio pronuntiarunt, æquius multo fecerant, ſi priuſquam ſententiam quaſi pro tribunali ſedentes protuliſſent, ſaltem eorum ſcripta majori cum accuratione pertractaſſent. Itaque rationem antea a me inſtitutam perſequar; ac de his ita candide agam, ut neque ea quæ mutuati ſint ſilentio prætermittere velim, neque in his, quæ ex proprio penu in lucem protulerint, debito eos honore defraudare.

Igitur ut ad ſingula veniam, ponam Tibi in conſpectum ea qua potero brevitate præcipuos hujus Gentis in Arte noſtra Scriptores; de iis loquor qui Europæis cogniti ſunt: nam de cæteris agere infinitum eſſet. Putarunt quidem haud pauci eruditione præſtantes Viri, multam in hoc argumento lucem expectari poſſe a ſcriptis Abi Osbaiæ, qui vago & enthuſiaſtico more, genti iſti proprio, Vitas plus quam trecentorum Medicorum, Arabum, Syrorum, Perſarum, Ægyptiorum, & in aliis nationibus, quæ Mahometanæ ditioni ſubjectæ ſunt, ortorum enarravit. Cui expectationi cum Tu, Vir Clariſſime, Opus illud reſponſurum fore, atque in publica commoda ceſſurum ſperares, munifice, ut Tui moris eſt, Arabicum

ejus Exemplar comparasti, curastique ut multæ ex istis Vitis Latine converterentur: sed percurso hoc Volumine mecum plane sentis, id non modo incredibili refertum esse fabularum maxime nugacium farragine, sed ad veram Medicinæ Historiam vix quicquam adjumenti præstare, neque aliud ostendere quam immoderatos honores ac stipendia quæ istorum temporum Medici a Chaliphis obtinuerint; nam hæc certe ita supra modum fuerunt, ut omnem fidem exsuperent. Resque haud parum admiranda est, inter tot Auctorum Vitas ab eo descriptas vix quenquam ex his occurrere quorum scripta ad nos pervenerint, si Mesuen, Rhazem, atque Avicennam excipiamus.

Antiquissimam nobis & plenissimam, tam Veteris Medicinæ Arabicæ, quam Auctorum ex ista gente, enarrationem tradidit Haly Abbas, Vir istis temporibus doctrina clarus, unde & Magi cognomen obtinuit. Is circa A. D. CMLXXX, Almaleci, sive Opus Regium, conscripsit: quod perfectum Medicinæ Systema esse voluit, idque Chaliphæ Adad'odaulæ sermone magnifico, more scilicet populis Orientalibus usitato, dicavit. Stephanus Antiochensis, A. D. MCXXVII, Haly Abbatem Latine convertit, quo nunc sermone a nobis legitur Opus hoc ab aliis Isaaco Israelitæ ascribitur, atque ei titulus est, Pantechni, sive Complementum Medicinæ: neque negari potest quin multi in Haly Abbate occurrant loci iis plane similes qui a Rhaze adducuntur sub Isaaci nomine; quidni autem Haly ab Isaaco quædam mutuari pos-

set,

ſet, perinde ac a Rhaze, quod utique cum feciſſe mox videbimus.

Tamen Haly Abbas cauſas dinumerans, cur Opus hoc, quod Medicinæ Corpus quoddam eſſe deſtinavit, ab eo ſuſceptum ſit, hanc præcipuam ponit: quod nullus adhuc extitiſſet Auctor, qui rem hanc abſolute pertractaſſet. Simulque indicat, quibus in rebus Hippocrates, Galenus, Oribaſius, Pauluſque defecerint. Aëtium vero haud nominat. Dehinc ad Recentiores deſcendens, primum Aaronem memorat; qui ideo inter Recentes credo ab eo ponitur, quod Syriace ſcripſerit; nam ſi ætatem ejus reſpiciamus, cum Paulo circa A. D. DCXXI floruit. Nimium brevis eſt, juxta Haly Abbatem, de rebus Naturalibus ac Non Naturalibus agens: pauca vel potius nihil dicit de Chirurgia, vel de tuenda Sanitate; mancus inſuper atque obſcurus eſt, ſi cum Johanne conferatur, Serapionem credo intelligit.

Aaronem ſecutus eſt Meſue, intervallo tamen annorum ad minimum ducentorum, ſiquidem A. D. DCCCXLVI obiit, ſive, juxta Abi Osbajam, A. D. DCCCLXV. Is ſimiliter atque Aaron erravit, uti Haly judicat; ordine omni caret: de Medicamentorum Compoſitione in Libro Nono agit, poſtea de Rebus Naturalibus loquitur, atque ita omnia loco alieno exponit. Ex quibus Haly Abbatis vocibus patet haud jam ſupereſſe Opera Meſuæ ad Praxin pertinentia; nam quæ ſub ejus nomine feruntur huic deſcriptioni neutiquam conveniunt; præterquam quod in iis Libris qui Meſuæ aſcribuntur Rhazen

nominatum inveniamus, qui multo post Mesuen apparuit. Abi Osbaia septem ac triginta numerat Volumina ab hoc Auctore conscripta; quorum in uno de Medicamentis Purgantibus agitur, in altero de Decoctis: ita ut hi fortasse Libri germani esse possint, cæterique ab alio quodam adjecti.

Mesue hic, Nisaburi oriundus, Pharmacopœi filius fuit, sub Gabriele filio Bachtishuæ eductus, ab eoque Nosocomii curæ præpositus; Religione Christianus, Nestorii Sectam amplexatus est: cumque omnes sui temporis homines Eruditionis & Medicinæ laude antecelleret, ab omnibus Chaliphis, qui ejus ætate rerum potiti sunt, magno habitus in honore est. Ac speciatim a Rashido id ei operis demandatum est, ut Volumina Græca, quæ vel Ancyræ vel in aliis Civitatibus per istam Asiæ partem inveniri possent, in unum redigeret atque Arabice converteret.

His adjicit Haly, quod Johannes Serapionis Filius eatenus tantum de curatione Morborum agat, quatenus id effici possit per Victum atque Medicamenta: nihil de Chirurgia aut tuenda Sanitate scripserit; multasque ommittat Affectuum species, uti Oculi Cancrum & Chalazium, Palpebrarum coalitionem, Pilorum in supercilio fluxum Verrucas, Fungos, Elephantiasin, Aneurysma, Varices, Pectoris atque Virgæ mala. Multa quoque alia dinumerat, in quibus Serapionem vel erroris vel defectus accusat: uti cum is Gonorrhœam, fætidamque Oris & Nasi fluxionem inter Cutaneos aut Superfi-

ficiales Affectus recenset. Idque præsertim in eo damnat, quod Variolarum curationem parum dilucide explicaverit, ejusque mentionem inter Abscessus habuerit. Tamen si Haly Abbatem consulamus, videbitur eandem ipse culpam admisisse, ea vero quæ de Serapione dixit verissima comperientur; atque hinc judicari potest Practica Serapioni Opera tributa haud ei perperam ascribi, neque alium fuisse ante hunc Serapionis Librum Arabice conscriptum. Nam Mesue patria verisimiliter, id est Syriaca, lingua usus est. Patriam voco, quoniam & hunc & Bachtishuas, licet Nisaburi natos, Syros appellat tam Abulpharagius, quam Abi Osbaia; idque ob hanc rationem credo, quod Idioma Syriacum, multo ante & post hæc tempora in istis Orientis partibus usitatum, adhibuerint; nam si Provinciam, in qua Urbs Nisabur posita est, spectemus, scis hanc esse a Syria valde dissitam. Neque alia fortasse causa est cur Auctores, qui de his temporibus scripserint, Syriacum sermonem Persicum quoque appellent. Verum id opus Serapionis germanum esse ex eo ulterius evincitur, quod ab illo quædam nominatim Rhazes, in Continenti, haud infrequenter adducat, iis quæ in isto nunc impressa legimus, verbum verbo respondentia; cujus rei ut exemplum proferam, conferantur illa quæ Serapion tradit de eo Sodæ, sive Cephalææ [a] genere, quod Ovum seu Galea ab eo dicitur, (sunt autem ista a Galeno potissimum sumta) cum iis quæ de

[a] I, 14.

eodem argumento breviter exposuit Rhazes[a]. De Libris loquor Serapionis Practicis; nam quod ad eos attinet, ubi de Medicamentis tam Simplicibus quam Compositis agitur (quæ Antidota vocantur) hi sine dubio a Recentiore haud parum aliquo Auctore conscripti sunt; uti statim cuivis constabit ad Medicos ibi nominatos attendenti. Serapion autem ab Haly Abbate post Mesuen ponitur: quod utique ab eo factum judico secundum temporis seriem quo uterque vixerit; unde cognosci potest quam longe ii a vero aberrent, qui Serapionem sub Imperio Leonis Isauri, circa A. D. DCCXXX, extitisse aiunt, centum annos ad minimum ante veram ejus ætatem; quæ ex hac computatione cadit inter Mesues atque Rhazis tempora, juxta finem Sæculi Noni. Profecto si ipsum Serapionem consulamus, haud recentior his temporibus comperietur: etenim Medicamenta quædam proponit a Gabriele, Honaino, & Mesue adhibita, ac Dentifricium Almamonis[b] nomine vocatum memorat: quos Viros haud multum ante hoc tempus vixisse ex Historia docuimus. Id in Serapione memoratu dignum est, quod non raro sumat quædam ab Alexandro Tralliano, qui Scriptor cæteris videtur Arabibus parum fuisse cognitus; ac speciatim ea, quæ de Helleboro albo & Lapide Armeniaco habet ad curationem Melancholiæ, ab Alexandro ad verbum mutuatus est, licet mentionem Alexandri omiserit: immo sententiam hanc ipsam servans, „Nostrorum, inquit, tem-

„po-

a 1, 21. b Tract. 2, cap. 16.

„porum Medici poſteriorem exhibere malunt.„

Proximus his ultimuſque ab Haly Abbate memoratur Auctor, Rhazes; qui, ut ille ait, Continentem compoſuit, opus omnia ad Medicinam ab Hippocratis tempore uſque ad Iſaacum pertinentia complexum, verum ita præfracte ac breviter conſcriptum, ut nihil in eo quemadmodum oporteat explicetur. Ad hæc Res Naturales, & Temperamenta illic prætermiſſa ſunt. Et quanquam virtutes ejus collaudet, ordinem tamen incuſat. Duaſque rationes profert, cur Librum hunc iſto modo a Rhaze contextum fuiſſe exiſtimet; aut quod Locorum hunc Communium vice eſſe voluerit, quo recurſum habere poſſet vel ætate ingraveſcente vel in memoriæ defectu; aut eo conſilio ut ſi quid accideret cæteris ejus Libris, ſolus hic per ſe ſufficeret. Unde factum putat, ut neque ad compoſitionem neque ad elegantiam operis quicquam attenderit Rhazes: quod ſi id ille in aliam formam redigere conſtituerat, nunc ſaltem valde mancum & impeditum videri: & ob hanc cauſam pleroſque Medicos ab eo exſcribendo deterritos; ita ut etiam ſuo tempore eſſet inventu rarum ac difficile. Tamen, ejuſdem judicio; Continens iſte omnia alicujus momenti in Medicina complectitur: etſi hunc vellet, quo magis eruditorum commodo ſerviret, melius in membra diſtributum melioríque in lumine collocatum; quam rem præcipue videtur habuiſſe ante oculos Haly Abbas ingens Opus ſuum contexens,

texens, quod Continentem mole prope exæquat.

Hæc utique a vero non abhorrentia de Rhazis Continente inquit Haly Abbas. Nihilominus ab Historicis Arabibus ultra modum prædicatur Rhazes ob singularem ejus in omni Scientiarum genere præstantiam, tam in Philosophia, Astronomia, & Musica, quam in Re Medica. Natus est Rei, quæ Urbs in Iraco Persico, aut potius fortasse in Provincia Chorasana sita est; ibique Nosocomio præfectus. Cum annos triginta haberet, in Urbem Bagdad migravit: verum ad Medicinæ studia non nisi sero animum appulit. Etsi, quoniam longa ei vita contigerit, diu sit in Artis usu versatus, unde etiam Experimentatoris cognomen obtinuit: & octoginta demum annos natus, oculisque captus, A. D. CMXXXII, decessit. Virum fuisse studio indefessum, neque a scribendo aut legendo cessasse unquam, & Galenum Arabum existimatum, produnt Historici. Is inter centum præclaros, tunc temporis Bagdadi commorantes, Medicos electus est, qui celebre quoddam in ea Urbe Nosocomium curaret. Ad rerum cognitionem assequendam multum peregrinatus est, ac varia in Persiam, ubi natus est, itinera fecit; Principum quoque plurimorum valetudini præfuit, inter quos Almanzor extitit Provinciæ Chorasanæ Dominus, quicum frequens Litterarum commercium habuit, & multa ei scripta nuncupavit. Multum versabatur inter Botanicos, Medicos Ocularios, & Chirurgos; ac peritissimus Alchy-

Alchymiſta habitus eſt. Libros ducentos viginti & ſex numerat Abi Osbaia a Rhaze compoſitos, inter quos decem illi ſunt ad Almanzorem inſcripti; qui cum ſine dubitatione germani ſint, valde mirum eſt nihil quicquam de iis dixiſſe Haly Abbatem; præſertim cum fieri non potuerit, quin eo tempore admodum celebres extiterint. Opus hoc Rhazes, perfectum Medicinæ Corpus, aut Compendium potius, eſſe voluit; ubi, quæ in Continente confuſa reperiuntur, in meliorem ordinem, in Capita diſtincta, atque in Syſtema juſtum ſunt redacta. Cumque hic Liber iſti Serapionis tempore proximus, atque inſuper theſaurus quidam ſit omnis Medicinæ Arabicæ, de eo quædam ſuſius lubet dicere. Opus quidem ſuo in genere apprime bonum haberi debet; ac Nonus præſertim Liber, De Curatione Morborum, per aliquot Sæcula ita fama pervulgatus eſt, ut hunc in Scholis doctiſſimi quique Profeſſores publice prælectum exponerent. Quem tamen paulo conſideratius inſpicientes, videbimus quam levibus momentis impulſi homines Arabem hunc adeo immoderate concelebraverint, quamque nulla plane ratione eum Galeno prætulerint. Uti res hæc dilucide in conſpectu poni queat, ex ſequenti Tabula perſpicuum erit, quam conſtanter is Antiquorum veſtigiis inſiſtat, ac præcipuas ſuas opes ex eorum theſauris depromſerit.

RHA-

Rhazes. A.D. 900.

RHAZIS,

Lib. 1. De Anatome - - - -	Ex Hippocrate & Galeno paſſim. Oribaſii Collect. 24, 25.
2. De Significationibus Temperaturarum.	Hippocr. de Humoribus. Galen. de Temperamentis. Oribaſ. Coll. 5. Aëtii 4. Pauli 1.
3. De Alimentis, & Simplicibus.	Hippocrat. De Diæta. Galen. de Alimentis, & Facult. Simpl. Aëtii, 1. 2, 3. Syn. Oribaſii 2. 4. Collect. 1, 2, 3, 4, 5. 11, 12, 13. 15. Pauli 1.
4. De Sanitatis tuendæ ratione.	Galen. & Pauli 1. de tuenda Sanitate. Aëtii 3.
5. De Morbis Cutis, & de Coſmeticis. - - - 6. De Victu Peregrinantium.	Galen. de Compoſitione Medicamentorum ſecundum loca, & cæteris Græcis.
7. De Chirurgia. - -	Hippocrat. paſſim. Paul. 6. Syn. Oribaſii 7. Aëtii 14, 15. & paſſim.

8. De

RHAZES. A.D. 900.

8. De Venenis. - - Pauli 5.

9. De curatione omnium partium - - { Hippocrat. de Morbis. Galen. de Locis affect. Method. medend. & secundum Locos. Aëtii 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. Syn. Oribasii 8, 9. Pauli 3, 4.

10. De Febribus - - { Hippocr. & Galen. de Crisibus. Galen. de Febrium differentiis 7. Posterior, de Method. medend. lib. 1. ad Glauconem. Oribasii, Syn. 6. Aëtii 5. Pauli 2.

Ex brevi hoc Specimine satis liquet, quemadmodum in singulis Medicinæ partibus, in Anatomia, in Morborum Ætiologia & Pathologia, atque in curandi ratione, celebris hic Arabs Græcorum scripta imitetur. Neque hæc, ut ei obtrectem, produco; quosnam enim ille alios Scriptores sequi potuit, si Medicinæ Systema aliquod rationi congruum, vel in suos ipsius vel in publicos usus, contexere instituerat? Quisquis Continentem examinaverit, idem de eo judicium proferat necesse est; neque multum diverso ordine ab eo, qui in Continente observator, utitur Serapion. Atque in hoc

RHAZES. A.D. 900. hoc ſane Aëtium præcipue Paulumque ſecuti ſunt: qui a Capitis Morbis orſi, ac dehinc ſeriatim progreſſi ad affectus cæterarum corporis partium, ſub diſtinctos ea titulos redegerunt, quæ apud Hippocratem & Galenum diſperſa habentur. Etiam Haly Abbas, ſi ordinem excipiamus in quo certe a Serapione ac Rhaze diſcrepat, vix quicquam tradit, quod non in his duobus ſuis popularibus, vel ſaltem in ſupra indicatis Græcorum ſcriptis reperire valeamus.

Quædam amplius de Rhaze dicenda ſunt, tam quod unus is e Vetuſtiſſimis qui ſuperſunt Arabibus exiſtat, quam quod ex eo præcipue cæteri, atque inter hos Avicenna, Libros ſuos contexuerint. Licet is maximam partem Exſcriptor cenſeri debeat, haud raro tamen propria ab Experientia loquitur, neque paucas, quaſdam vero etiam ſatis ſingulares, morborum Hiſtorias narrat, ubi ſuam ipſe operam præſtiterit: idque haud ſolum in diſtincto illo opuſculo, quod tertium ejus Aphoriſmorum Librum conſtituit, verum in aliis innumeris ab eo ſcriptarum rerum locis; ſpeciatim vero in Libro, ubi agitur de Minerabilibus quæ ei in Medicinæ exercitatione ſe obtulerint, cum judicio eum loqui videmus, atque ut ei convenit, qui in abſtruſis caſibus optime norit præſagium inſtituere: quales ii ſunt de inordinatis Febrium acceſſionibus, quæ in Renis Abſceſſum, vel in Uteri Hydropem, vel in Jecoris Suppurationem tranſeunt. Liber de Articulorum Affectibus perquam dignus eſt qui legatur; ſiquidem in eo

eo eximiæ nonnullæ atque haud vulgares curationes, ope Venæsectionis præcipue effectæ, recitantur. Satis singulare est id quod executus est in Muliere quadam validi habitus, vehementem dolorem perpessa, quem durus atque inflammatus in dextro Carpo Tumor excitaverat. Venam Basilicam & Saphænam eadem hora incidit, atque ex alterutraque detraxit semilibram sanguinis. Post tres horas, soluta fascia, iterum eadem quantitate sanguinem misit: datoque convenienti alimento, rursus, interposito trium horarum spatio, Saphænam tertia vice aperuit, detractaque ad eundem modum altera semilibra, dolor cum punctione illico evanuit. Fuse quoque rationes exponit, quæ se ad Revulsionem in Inferioribus partibus faciendam moverint. RHAZES. A.D. 900.

Eandem curationis & ratiocinandi viam secutus est in [a] Ischiade, idque haud minori cum successu. In hujus morbi medela, [b] Archigenis præcepta observans, Enemata [c] sicut ille, admodum acria imperat ex Colocynthide & Nitro facta: quæ ita vehementia erant ut Sanguinem elicerent, atque ideo a Græco illo Medico magis proficua judicabantur. Rationem hanc in hominibus supra mille tentatam se vidisse narrat Rhazes; neque unum cognovisse in quo non successerit, nisi res ita inveterasset, ut Ustionem posceret. Cum eodem Auctore in [d] Vomitione convenit, quam in obstinatis hisce doloribus maximam Revulsionem præstare affirmat; appositeque admodum ipse subjicit,

P Ante

a Cap. 19. b Aëtius 2,1. c Cap. 10. d Cap. 18.

RHAZES. A.D. 900. Ante Vomitum ſemper vitandam eſſe Purgationem.

Hydrophobiæ [a] Symptomata luculenter quoque deſcribit. Ea vero, quam de homine in Noſocomio cubante, quem Canis Rabidus momordiſſet, ſingularis eſt Hiſtoria. Latrabat ille, ac de ſiti valde querebatur; aquam, ſicuti plerumque fit, haudquaquam expaveſcebat, ſed vehementer appetebat. Verum, cum hæc ei oblata eſſet, eam rejecit, eo quod cæno infectam eſſe diceret; cumque ex illo quæretur, cujuſmodi id cænum eſſet, reſpondit, colluviem eſſe ex inteſtinis catulorum atque felium; aliam dehinc aquam popoſcit; quæ cum ei daretur, idem ab eo reſponſum eſt, & ita potionem omnem reſpuens in iracundia atque altercatione perſiſtebat.

Fidele admodum ejus de Cancro [b] monitum eſt, quodque a Recentibus quibuſdam conſiderari mereatur. Ii, inquit, qui Cancrum incidunt, id ſolum aſſequuntur, ut Tumorem exulcerent: niſi forte in ejuſmodi loco ſit, unde excidi penitus atque exſtirpari queat, ſive Scalpelli ſive Cauterii ope.

Librum integrum poſuit Rhazes in tractandis Puerorum Morbis; quæ res ab eo primum inter Veteres facta eſt. Varios item Affectus expoſuit, Orientalibus plagis vel proprios, vel ibidem magis populariter graſſantes; uti ſunt, Ignis Perſicus, Vermis qui Vena Medinenſis dicitur, atque alii quidam; primuſque novum illum Morbum ab

a Almanz. 8, 10. b 16, 9, 7.

ab Arabibus animadversum descripsit; qui Spina Ventosa[a] appellatur. Novum dico, quanquam omnes Morbos, qui Recentes a nobis vocantur, ne Variolis quidem Lue & Venerea exceptis, Veteribus cognitos, utut ab iis haud ita accurate descriptos fuisse contendat [b] Merklinus. Sed cum iis, quibus ita sinistra mens est, disputare nolo; cum iidem quoque, in honorem Antiquitatis, Circulationem Sanguinis recens esse inventum negent. RHAZES. A.D. 900.

Primus, inquam, Rhazes descripsit Spinam Ventosam: cujus natura, ut ab eo explicatur, in erosione atque corruptione Ossis, una cum dolore pungenti ac Tumore, consistit. Quæ quidem descriptio haud incongrua est: morbus enim ab initio intra Os, atque in Medulla ejus, ortum habet; atque ita sensim affectas disjungit exteriores Lamellas, ut ex eo Tumor nascatur, qui cum Periosteum premat distendatque, dolorem movet. Vitium hoc ab eo plane differt, quod Τερηδὼν a Græcis dicitur: qua voce nihil aliud significatur, nisi Caries & corruptio Ossis, Spinam quidem Ventosam Cariei genus esse concedo, verum unaquæque Caries minime Spina Ventosa est; potest enim Carie exesum esse Os, neque ideo tamen dolorem aut Tumorem creare, quæ in altero casu necessaria sunt Symptomata. Neque majorem hic affectus similitudinem habet cum alio, qui a nonnullis Pædarthrocace vocatur; siquidem hæc Tumoris species

a Continent. Lib. 28. b Vid. Pandolfin. de Spin. Ventos.

RHAZES. A.D. 900. cies plerumque intra Articulorum Epiphyses consistit, frequentissime doloris expers; ideoque Rhazes, de hoc ipso argumento agens, res istas disertissime distinguit, quippe qui in hoc affectu materiam morbificam in carne musculisque contineri dicat, at in Spina Ventosa ipsi inesse ossi. Quid quod ea ut plurimum haud in Articulis, sed in medio Osse, atque in ipsis Internodiis appareat. Huc accedit, quod utcunque Pueros frequentissime invadat, Adulti tamen haud raro eidem opportuni sint: cujus rei exempla apud Severinum & Marchettum extant, ejusdemque veritas a peritissimis nostratium Chirurgis confirmatur. Quare Rhazes etiam de isto Affectu generatim tractat, neque eum particulari cuivis ætati assignat. Idem a Nodo quoque discrepat: in quo Lamellæ primario tentantur, & excrescentia in superficie prius oritur, quam interior vitietur Ossis pars. Docet autem quemadmodum iste morbus tractari debeat; ubi semel apertus fuerit Tumor, nullo modo curationem absolvi posse affirmans, quoad omnes Ossis particulæ, quas Caries vitiaverit, vel per Ustionem absumtæ sint, vel per Incisionem exemtæ. Operationis modus dilucide a [a] Marchetto exponitur: consilii vero ab illo instituti ea pars, in qua, si vehemens dolor subsit, nudari locum jubet, quanquam in eo nullus Tumor apparuerit, a nonnullis reprehenditur; quod tamen in multis casibus recte administrari judico. Fieri enim potest, ut Fluidi quiddam inter Os ac Periosteum hæ-

a Observ. Med. Chir. 95.

hærens ingentem dolorem moveat; neque id amoliri valeamus, nisi Terebræ ope, uti prudentissimi Artifices faciunt, emittatur. Id maxime notatu dignum est, quod quanquam Rhazes, ac post eum Avicenna, ita ample, uti demonstravimus, morbum hunc descripserint: tamen vix quisquam e Voluminosis illis Commentatoribus in Avicennam memorabile aliquid de eo dixerint; Petrusque de Argillata, circa mediam decimi quinti Sæculi partem, primus e Recentibus videtur, hanc Operationem executus, vitii curationem ope Chirurgiæ præstitisse. RHAZES. A.D. 980.

Rhazem Alchymiæ peritia celebrem fuisse, ante dictum est: qua de re multa quoque eum scripsisse tradit Abi Osbaia. Id fortasse Scientiæ genus a Græcis mutuatus est, iis potissimum, qui haud multis ante ejus tempora Sæculis idem argumentum tractassent. Verum ea quæ proprie dicitur Ars Chymica, quatenus ad Medicinam spectat, sine dubio Arabibus accepta referri debet: ac licet Præparationum Chymicarum primum in Medicina usum Clericus Avicennæ tribuat, tamen in priori hujus Historiæ parte, Rhazem earum mentionem ante omnes alios fecisse, luculenter demonstravi.

Pauca ea quæ de Auctore hoc notavi satis ostendunt, nonnulla saltem in eo reperiri quæ materiam suppeditent Historico. Cui tamen valedicere nequeo, non producto ante aliquo ejus de Medicina opinionum specimine, quemadmodum Ars ista disci, quibusque præsidiis ejusdem Professores instrui debeant; cumque ea quæ de argumen-

RHAZES. A.D. 900. to iſto enunciaverit nova ſint ac plane ſua, id curioſis Lectoribus delectationi ſaltem futurum reor, ſi quo is hæc modo protulerit, eodem ipſe expoſuero. Quam rem, uti exiſtimo, haud inartificioſe ſub duobus, qui ſequuntur, Titulis præſtitit.

Qualis Medicus eligi ac probari debeat.

Imprimis magnopere videndum eſt, quemadmodum is, quem Tibi Medicum eligere velis, tempus impenderit, & quanam ratione in ſtudiis ſuis operam poſuerit. Si in evolvendis penſitandiſque & conferendis Veterum Medicorum ſcriptis magnam adhibuerit diligentiam, bonam de eo opinionem animo informare æquum eſt. Contra, ſi in aliis rebus ætatem conſumſerit ab hoc ſtudio abhorrentibus, ſi vel Muſicæ, vel compotationibus, vel alii cuivis pravæ conſuetudini multum deditus videatur, nihil de eo bene ſperare fas eſt. Quod ſi conſtet hunc ad Litteras gnaviter uſque animum appuliſſe, ingenium dehinc atque indoles ejus conſideranda eſt: utrum in commercio ſit verſatus hominum qui cum eo diſputare & ei reſiſtere valuerint: & utrum certis freti indiciis eam hunc ſagacitatem conſecuturum ſperemus, quæ in perſcrutandis curandiſque Affectibus neceſſaria eſt; poſtea inquirendum eſt, quantum temporis ſpatium inter eruditos iſtos homines tranſegerit, atque an eorum ope tam cognoſcendi quam levandi cujuſpiam Morbi artem acquiſierit. Pertinetque ad rem noſcere, utrum earum ſcien-

ſcientia rerum probe ſit inſtructus, quarum ſtudio incubuiſſe præ ſe ferat: id ſi ita eſt, amplius inveſtigandum reſtat, utrum in ægrorum viſitatione aſſiduus, & in eorum curatione felix extiterit. Neque vero ſcitu inopportunum erit, numnam in Civitatibus populo abundantibus artem exercuerit, cum magnus in hujuſmodi locis non modo ægrorum ſed etiam Medicorum reperiatur numerus. Quod ſi is de quo loquimur & eruditione & uſu valeat, haud temere pro perito haberi poteſt, quique aliis pleriſque Medicis jure præferri debeat. At ſi in harum rerum alterutra deficiat, præoptandum eſt ut uſu potius indigeat (haud ita intelligi volo quaſi de homine loquerer prorſus inexercitato ac rudi) quam ut nihil quicquam de Veterum doctrina cognoſcat. Nam qui in Antiquorum ſcriptis probe verſatus, ea diligenter animo perpenderit, haud diuturni uſus ſubſidio id facile conſequetur, quod a Viris in hoc eruditionis genere hoſpitibus nunquam obtinebitur; eos dico qui & nihil fere ſcientiæ de proprio habent, & id quodcunque arripuerint, longo cum iis commercio debent, qui Medicinam in Urbibus ægrorum & Medicorum numero refertis exercuerint.

RHAZES. A.D. 90..

At ſi Sciolus quiſpiam ſe pro Magiſtro venditet, cum Litterarum vel omnino expers ſit, vel iis leviter imbutus a ſe lecta vix percipiat, Profeſſionis ſuæ notitiam ſaltem atque uſum minime fuerit aſſecutus: hujuſmodi homo nequaquam is eſt cujus in ingenio magna haberi poſſit fiducia; neque ve-

RHAZES. A.D. 900. ro ſubeſt ulla ſpes, ut in ſua unquam Arte emineat. Fieri enim nequit, ut Vir unus, quantamcunque is ætatem attigerit, rem ita diffuſam atque amplam animo comprehendat, niſi Antiquorum veſtigiis inſtiterit; cum ſcientiæ hujus ambitus longe extra anguſtos humanæ vitæ limites excurrat; quod utique non in hac ſolum ſed in aliis pleriſque Artibus verum eſt. Haud pauci ſunt ii Auctores quorum laboribus increvit Medicina; atqui horum monumenta intra paucorum annorum breve curriculum fruſtra percipere ſperes. Eſt ut per mille annos mille Scriptores Profeſſionem hanc auxerint: is autem qui in eorum Libris intelligendis diligenter operam poſuerit, intra exiguos vitæ terminos æque animum ſuum cognitione rerum inſtruet, ac ſi millenos ipſe annos Medicinæ ſtudio impendiſſet. At ſi Veterum lectio vilipendatur, quid demum ab uno homine præſtari poteſt? quantumcumque is ante alios excelluerit, quanam ratione privatum ipſius penum ditiſſimis Antiquorum theſauris comparare poſſumus? Uno verbo, quicunque Veterum Medicorum ſcripta non pervolverit, neque habuerit animo ante informatam Morborum naturam, quam ad ægros inviſendos acceſſerit, næ is in eorum curatione, Affectum vel inſcitia vel errore non dignoſcet, idque ob hanc cauſam, quod imparatus neque inſtructus provinciam hanc ſuſceperit.

De

De Impostoribus.

Rhazes. A.D. 900.

Ita multa a Circulatoribus aliisque se pro Medicis venditant, artificia adhiberi solent, ut si integrum de istis fraudibus Librum vellem conscribere, in eo contineri non possent. Hominum istorum par est audacia ac scelus, cujus ipsi sibi conscii ægros in ipsa morte, nulli bono, miseris vexant cruciatibus. Quidam Epilepsiæ curationem professi, Fontanellum Crucis Figura in posteriori Capitis parte incidunt, & ex eo loco aliquid eximere præ se ferunt, quod interim in manibus clam habuerint. Alii proponunt sese ex ægrorum naribus lacertos vel serpentes esse educturos: quam rem præstitisse creduntur, cum specillo ferreo acuminato naribus usque ad Sanguinis fluxum vulneratis, aliquid in eorum animalium similitudinem ex Jecore aut aliis rebus confictum protraxerint. Quidam albas ex Oculo maculas deleturos se spondent; & priusquam instrumentum admoveant, aliquid tenuis linteoli Oculo inserunt, quod ab instrumento eductum ex ipso Oculo tractum asseverant. Alii aquam ex Aure sucturos sese prædicant; ii vero ab altera parte fistulam aqua ore emissa complent, alteram autem auri aptant; cumque aquam rursus adductam ore ejectaverint, hanc ex Aure suctam pronuntiant. Alii Vermes educere præ se ferunt, aut in auribus, aut in Dentium Radicibus ortos. Alii ranas ab inferiori linguæ parte extrahunt; & hi quidem incisione facta ranam ibidem immittunt,

RHAZES. A.D. 900. quam postea rursus evellunt. Quid de Ossiculis dicam in Vulnera atque Ulcera intromissis, quæ cum illic aliquandiu relicta sint, iterum a præstigiatoribus istis auferuntur? Sunt qui, ubi Calculum e Vesica traxerint, ægro persuadent alterum adhuc intro relictum; quod eo faciunt, ut alterum exemisse credantur. Est ubi Vesicam explorantes, utrum subsit Calculus necne plane nesciant. Quem si inter operationem non invenerint, est tamen iis in promtu alter quem ægro, velut a se eductum, ostendant. Nonnunquam, ut Hæmorrhoidas curent, anum incidunt: atque operationem iterando Fistulam aut Ulcus ibi creant, ubi neutrum antea suberat, Quidam se pituitam, vitro similem, e pede vel alia corporis parte, per Tubi cavum, trahere dicunt: cum eo aquam ex ore immiserint. Alii jactant sese in unum colligere posse fluctuantes per universum corpus humores, partem fructu alkekengi fricando; quæ res cum fervorem & inflammationem moverit, præmium postulant, quasi morbo ab ipsis curato: locus enim oleo perunctus dolore statim liberatur. Quidam ægris persuadent, vitrum esse ab illis devoratum; ac deinde pluma in eorum gulam detrusa vomitionem excitant, per quam ea ipsa rejicitur materies quam una cum pluma in ventriculum demiserant. Multa ejusmodi educuntur a Planis istis quæ ab iisdem antea fuerint intromissa; quibus artificiis frequenter hominum salus in discrimen adducitur, frequenter etiam ipsa mors supervenit. His quidem fraudibus mi-

minime circumveniri poſſent homines acumine aliquo prædití, niſi doli omnis ſecuri in peritia Medicorum iſtorum fiduciam haberent: tandem vero vel aliquid ſuſpicantes, vel eorum opera attentius conſiderantes, fallaciam detegunt. Non eſt igitur viri ſapientis vitam ſuam hujuſcemodi præſtigiatoribus committere, neque ſumere ultra ab illis medicamenta, quæ tot homines antea in exitium præcipitaverint. RHEZES. A.D. 900.

Poſterior hæc a Rhaze facta deſcriptio evidenter oſtendit quantopere in omnibus ætatibus invaluerint Agyrtæ, atque iiſdem prope technis ſemper ſint uſi; quos quidem is ad vivum depinxit: ac ſi noſtris vixiſſet temporibus, multos utique imagini a ſe adumbratæ perſimiles reperire potuiſſet.

Proximus ordine eorum eſt, quorum opera ad nos pervenerunt, celebris ille Avicenna, Filius Hali, Bocharæ natus, in Choraſana, circa A. D. CMLXXX. Is juvenis admodum Philoſophiæ operam dedit; &, ſi diſcipulo ejus Sorſano credimus, Euclidem aliosque de Re Mathematica Libros, nondum annos ſexdecim natus accuratiſſime pervolverat: neque ita multo poſt eos fecit in Medicina progreſſus, ut in illa multum arte inclaruerit. Sagacitatem ejus Hiſtoria ſequente prædicant Scriptores Arabici, Pulſu nempe deprehendiſſe morbum, quo laboraret Caboi Nepos, haud alium fuiſſe quam amorem; ad hæc, machinatione quadam fœminam comperiſſe cujus amore deperiret; ex rei ſimilitudine haud abſurde quis AVICENNA. A.D. 980.

AVICENNA. A.D. 980.

quis conjecerit id confictum esse ex eo quod de Erasistrato [a] prodit Appianus in affectu Antiochi Seleuco nati. Avicenna Ispahani præcipue commorabatur; Arabes hunc voluptatibus impense fuisse deditum narrant, ita ut in varia inde morborum genera deciderit; deque illo iis temporibus vulgare dictum erat, Neque Philosophiæ studia ad virtutem, neque Medicinæ ad tuendam valetudinem quicquam ei contulisse. Anno ætatis suæ quinquagesimo octavo Medinæ decessit, aut si calculum ad amussim exigamus, quinquagesimo * sexto, A.D. MXXXVI, atque in Civitate Hamadan sepultus est.

Magna in celebritate nomen ejus fuisse ex Historia discimus; ita ut a quibusdam popularium suorum ad Viziris dignitatem ascendisse memoretur; unde factum existimo, ut Recentiores quidam Principem fuisse rati sint, aliique Regem appellaverint: quanquam haud inter se conveniant, utrum in Bithynia regnaverit, an Cordubæ.

Hæc sunt de origine & ætate Avicennæ ab optimis Auctoribus tradita, licet a quibusdam, sine ullo fundamento, Hispanus credatur, ab aliis autem Ægyptius. Miror, unde materiam ad compositionem Fabulæ, quam

a Bell. Syriac.

* Anni Arabici Lunares sunt; ideoque quanquam Hegira cæperit A. D. DCXXII, aliquid de iis subtrahi debet, ubi ad Annos Christi rediguntur, uti a docto Abulpharagii Editore factum est, quatenus ad istam Historiam spectat. Quoniam vero non nisi exigua hinc diversitas est in paucis a me hoc loco memoratis Auctoribus, adeo religiosam accurationem necessariam non putavi. Id qui desiderant, Tabulas adire possint ab eruditissimo Doctore Greaves compositas.

quam de hujus Auctoris vita edidit, corrasérit Neander; siquidem hic fidenter narrat, Avicennam Edessæ natum fuisse, (quæ urbs Commagenes caput est) A. D. MCXLV; inde Alexandriam profectum, sub Rhaze Magistro Litteris studuisse; postea Cordubæ in Hispania fuisse Averrhois Discipulum. Verum huic Scriptori haud inusitatum est, paginarum numero numerum fabularum & contradictionum æquare.

AVICENNA. A.D. 980.

Ingens Opus confecit Avicenna, cui Canonis nomen indidit; & Libri hujus fama ita per universam Asiam pervulgata est, ut cum alii haud pauci Arabes Sæculo duodecimo ac decimo tertio in Epitomen redegerint, & in eundem Commentarios ediderint; etiam multo ante hæc tempora adeo celebris in Europa factus est, ut nulla alia in Medicinæ Scholis locum obtinuerit doctrina; in quibus quidem usque ad Scientiarum instaurationem solus Avicenna feliciter regnavit.

Aliquid ab hoc Auctore non sine causa videatur expectandum, quod nomini tanto respondeat; quanquam vero multis in occasionibus Scripta ejus consuluerim (neque enim existimare te credo ea esse a me non interrupto lectionis cursu pervoluta) pauca aut nihil potius in iis repperi, quod non sit a Galeno sumtum, vel quod, exigua mutatione, non in Rhaze saltem aut in Haly Abbate occurrat. Morborum signa ut plurimum sine ratione Avicenna multiplicare amat; quod quidem vitium (uti errores imitari res facillima est) Recentes Systematum Scrip-

AVICENNA. A.D. 980. Scriptores nimis presse secuti sunt. Is quidem sæpius pro Symptomatis primariis ea habet, quibus necessaria nulla cum principali morbo communio est. Utque vera fateamur, si Arabicum Medicinæ Systema eligere vellemus, id cujus Auctor est Haly Abbas & minus confusum est; & magis intellectu facile, magisque sibi ipsi conveniens videtur eo quod ab Avicenna factum est.

AVENZOAR. AVENZOAR, licet ætas ejus exacte determinari nequeat, tempore posterior fuisse videtur; vixisse ante Averrhoem certum est, cum hic illum magnis justisque præconiis haud raro extollat, vocetque Admirabilem [a], Gloriosum [b], Scientiæ omnis Thesaurum [c], atque in Medicina post Galeni tempora Supremum [d]. Natus, saltem diu commoratus est, Hispali, quæ Urbs Andaluziæ caput est, & erat tunc temporis Chaliphæ Mahometani sedes. Annos centum triginta quinque attigit: Medicinam exercere cœpit, cum annos quadraginta, aut secundum alios, viginti haberet; longiori quam alius quisquam usu atque experientia instructus [e], cum usque ad horam mortis integra valetudine frueretur. Narrat ipse nobis, quemadmodum eum Haly, Regis in ista Urbe Comes Stabuli, in carcerem conjectum male multaverit; quanquam, ipso referente, Comitis istius Filium, vel ante vel post id tempus, Ictero liberasset. Librum conscripsit, Thaisser vocatum, id est Librum

a 52. b 30. c 64. d 39.
e Averrh. 30.

brum qui omnia victus & Medicinæ præcepta in plerisque morbis contineret; in quo opere certe multa se experientia fuisse exercitum comprobavit. Et ex eodem constat, Nosocomio præfectum fuisse, nec infrequenter Miramamolini jussu in negotiis versatum. AVENZOAR. A.D. 980.

Apud plerosque Scriptores Empiricus audit; tamen exputare nequeo, quare huic præcipue nomen id indiderint, quod, mea sententia, minus ei convenit, quam alii cuivis inter Arabas. Qua ex re suspicari licet, eos in lectione haud ultra Præfationem progressos: nam in ea quidem invenitur Formularum & ab ipso & ab aliis adhibitarum collectio. Nam præterquam quod domo erat Medica oriundus (cum & Pater ejus & Avus artem hanc exercuissent, quorum mentionem semper facit gratam atque honorificam) ipse se justa institutionis forma educatum fuisse testatur; neque ea solum quæ proprie ad Medicum pertinerent, sed omnia quoque, præ vehementi Scientiæ studio, ad Pharmaceuticen & Chirurgiam spectantia didicisse. Pro Axiomate ponit, ,, Experientiam veræ Praxeos ducem esse & probatricem optimam, ab eaque & se & alium quemque Medicum vel condemnatum vel absolutum iri tam in hac vita quam in futura. ,, In alio loco sententiam suam disertius explicat, ubi declarat quam nullius momenti sit in quibusdam Tumoribus, utrum hoc vel illud Oleum applicetur; & animadvertit obiter, ,, Curandi artem distinctionibus Logicis ac Sophistarum subtilitatibus adeo non acquiri posse, ut nihil

,, præ-

AVENZOAR. A.D. 980.

,, præter diuturnum usum exquisito judicio ,, conjunctum facultatem hanc eximiam impertiri valeat. ,, Exempli gratia, inquit, ,, Si aliquis sophisticando se voluerit in tantum subtilisare in Medicinis Laxativis, ut ,, inveniat in ipsis quantitatem & qualitatem ,, Purgationis proportionaliter, ut ægritudo ,, & quantitas humoris vel humorum exigere videtur, & non excedat in plus vel minus uno pilo, &c. ,, hujusmodi Speculationes ad judicium informandum, vel rectam curationis viam inceptandam parum proficient. Atque hic sine dubio ante oculos habuit Alkindum, qui vanissimum, uti infra dicetur, Librum de Medicamentorum dosibus & quantitatibus conscripsit.

Ita parum certe hic addictus Empiricæ est, & meras ita pro nihilo habet formulas, ut in hac re anicularum impudentiam haud minus vehementer incuset, quam vanam Astrologorum superstitionem irrideat. Quod de seipso in quodam casu narrat perquam memorabile est; nam cum in dubio ipse hæreret, & aliorum complurium Medicorum inutiliter sententiam rogasset, tandem ad Civitatem profectus est, ubi Pater ejus degebat, uti hujus consilio uteretur. Senex autem, nullo ei responso dato, locum in Galeno indicavit, quem legere eum jussit; si ex eo posset morbi curationem indagare, bene esse: sin aliter, frustra in Medicinæ studio operam insumturum. Consilio successus non defuit, ægerque cum magna & Patris & Filii lætitia convaluit. Ac profecto per universum hoc opus ita constanter

Dog-

Dogmaticam five Rationalem Sectam, quæ ex toto Empiricæ contraria eft, amplectitur, ut multa paffim tam de Morborum Symptomatis quam de eorum Curatione difputet. In Theoria vero uti Galenum præcipue, ne dicam per omnia, fequitur, ita frequentius quam cæteri Arabes verba ejus profert. AVENZOAR. A.D. 980.

Quanquam autem ita preffe Galeni veftigiis infiftit, multa in eo occurrunt, quæ in aliis Scriptoribus raro aut nunquam reperias; & quafdam ab Experientia propria narrat Hiftorias, lectu non indignas. Aliquos item affectus nominat, qui fibi ipfi inciderint, ac præfertim Ifchiadem, & Dyfenteriam: hanc fe curaffe tradit gefto fuper ventrem fmaragdo, quem in fimili cafu dari jubet in pulverem redactum ad pondus fex granorum, hujus quidem gemmæ utilitatem Aëtius antea contra omnes Sanguinis fluxus prædicaverat.

Singularis quoque ifte affectus eft, quo fe implicatum tradit, Inflammatio & Abfceffus in Mediaftino, in ea, inquit, Membrana, quæ Thoracem in duas partes æquas dividit. Ubi primum tentatus eft, quod ei in itinere contigit, doloris aliquantulum in eo loco perfenfit, qui cum Tuffi increvit; pulfus una aderat durities, cum Febre acutiffima. Quarta nocte Libram Sanguinis detraxit, ex quo Symptomata haud ita multum levata funt: proximo die cum iter continuare coactus effet, noctu in foporem decidit, quo tempore fafcia de brachio lapfa, e fomno experrectus lectum fanguine un-

Q dan-

AVENZOAR. A.D. 980.

dantem viresque multum imminutas deprehendit. Insequente die saniei aliquid expectorare cæpit; quare Aquam hordei larga quantitate hausit, sed curationem ingenti Sanguinis fluxioni tribuit. Hæc eo fusius narravi, quod primam hanc ejus Morbi in Historia Medica descriptionem invenio. Symptomata, inquit, generalia in Abscessu sunt, continua sine intermissione Tussis, cum dolore distendente, qui secundum longitudinem Pectoris porrigitur; respiratio impedita, frequens, & exigua, acuta febris, sitis vehemens, pulsus durus & inæqualis. Quamobrem in initio Sanguinem detrahere, omni dubitatione præcisa, oportet. Et quanquam hæc Symptomata eadem fere in Pleuritide contingant, de iis loquitur quasi de duobus Morbis inter se distinctis, idque in duobus [a] Capitibus; illud etiam animadverti potest, utcunque in Pleuritide diserte jubeat ex opposita parte Venam incidere, quod in eadem parte factum ægro mortem inferre pronuntiat, tamen in Mediastini vitio id optioni eum nostræ permittere, cum nihil quicquam interesse censeat, modo Sanguis e Basilica mittatur.

Uti Abscessus in Mediastino, ita in Pericardio [b] quoque, mentionem habet Avenzoar; quem neque descriptum neque observatum ab ullo inter Græcos Arabasve invenio; tamen haud dubitari potest, quin Membrana hæc, & Mediastinum cui ea contigua est, Inflammationi pariter, ac Pleura & Pulmo, sint obnoxia. Salius Diver-

a 63, & 65. b 52.

versus, qui satis cum judicio morbos complures a plerisque Scriptoribus neglectos, memoravit, affectum hunc in distincto [a] Capite describit, neque ab ullo ait ante se Auctore animadversum. Symptomatum, quæ flammatæ huic parti superveniunt, facta ab eo enarratio accurata admodum atque particularis est; & quia casus extra communem notitiam est, utcunque sine dubio inter medendum frequenter occurrat, &, modo attendatur, facile dignosci possit, breviter ea quæ de hoc animadvertit Salius exponam, quæque istis ab Avenzoare dictis plurimum conveniunt. Adest acuta Febris, anxietas, sitis, respiratio densa ac celer, ingens in Thorace fervor, doloris nihil fere nisi in Sterno, quo in loco molesta potius angustia & interclusio quam in spirando dolor sentitur; Tussis nunquam abest, Pulsusque ut in Pleuritide durus est. Tamen a Pleuritide distinguitur ex eo quod dolor non ita acutus percipitur: a Peripneumonia, quod multo minor est spirandi difficultas. Ubi accesserit Pericardii inflammatio, vehementior calor, & frequens Syncope; & uno verbo dicam, omnia deteriora subsunt. Recteque is concludit, minori has Membranas affici dolore, ideo quod solutæ sint, neque Costis, uti Pleura est, annexæ: in Sterno solum, cui adhæret Mediastinum, aliquid molestiæ percipitur. Utque a se affirmata probet, casum profert hominis, qui nono die, post aliquot Syncopes accessiones occubuit; eo aperto, Intersepientium, uti has vocat, Membranarum, &

AVENZOAR. A.D. 980.

Q 2

a Curat. Morb. partic. 225.

AVENZOAR. A.D. 980.

& Pericardii in aliqua ejus parte, Inflammatio patuit. Neque dubito quin affectus hic frequentius incidat, quam a Medicis vulgo concipiatur Ubi in hoc loco Inflammatio in Suppurationem abit, poteſt erumpere materia in cavum Mediaſtini; quanquam enim inter Anatomicos magnæ fuerint diſputationes, utrum illic cavum illud inveniatur necne, Culter, me judice, hanc controverſiam dirimit, oſtenditque vacuum ei locum ineſſe, licet haud ita amplum, ut a quibuſdam deſcribitur; ſaltem qua parte originem a Sterno ducit, duæ ejus eo intervallo diſtant Membranæ, ut inter eas humor vel pus delabi poſſit, prout a Columbo primum animadverſum eſt, quam & ille & Barbettus materiam Sternum terebrando emitti jubent. Illud etiam adjicit Spigelius, vidiſſe ſe Chirurgos aliquando a Vulneribus huic parti illatis deceptos, cum ea in Pulmonem penetraſſe crederent, quæ ad hoc duntaxat Cavum revera pertigiſſent. Quodque ad hic a me poſita ulterius probanda pertinet, Vir quidam ob diutinam experientiam exquiſitumque in ſingulis rebus ad Chirurgiam pertinentibus judicium merito celebris narravit mihi, Abſceſſus in Mediaſtino Venereis præſertim in Morbis frequentiſſime oriri, atque in hujuſmodi caſibus Terebram a ſe ſæpiſſime magno cum ſucceſſu adhibitam. Ex quo diſci poteſt, quam nullo fundamento Operationem hanc pro vana & ridicula habeat Paræus[a].

Avenzoar, uti dictum eſt, Inflammationis

a 3, 7.

nis & Abſceſſus in Pericardio commeminit: Rondeletius item in Libro de [a] Morbis per Symptomata diſtinguendis aliqua de eodem Affectu habet. Is in hoc caſu notat, præterquam quod minor ſit ſpirandi moleſtia, minus quoque ægrum, ubi ſpuit, eo levari quam in Peripneumonia. In Cadavere a ſe diſſecto Pericardium vehementer inflammatum repperit, & nonnihil ſanioſæ circa Cor materiæ. Exemplum haud abſimile in Hildano [b] videri poteſt, ubi fluidi cujuſdam mixti & extravaſati quantitas quatuor Librarum modum excedebat, etſi nulla fuiſſet ipſius Cordis pars exulcerata: æger aliquandiu ante mortem de dolore præcipue queſtus eſt, qui ſurſum ad humeros pervadebat, ac vehementi Palpitatione. Caſum hunc, uti valde acutum & anceps, ita quoque perrarum agnoſcit, quique a nemine quoquam antea eſſet obſervatus. Quod ad hunc Scriptorem Saliumque attinet, neuter forſitan eorum cognovit ea quæ alter de hoc argumento dixiſſet; quanquam enim multos ante annos deceſſerit Rondeletius, tamen ejus Liber editus fuit non niſi anno priuſquam ſuum publicaſſet Salius [c]. Veruntamen, licet a duobus his Auctoribus hæc tanquam recenter inventa prædicentur, Morbum ipſum ab Avenzoare plene dilucideque deſcriptum commonſtravimus. Atque id ſane ſimiliter recentiorum multis contigit, ut neglecta Veterum lectione, obſervationes quaſdam pro novis ac ſuis venditaverint, quæ in iſtorum monumentis reperiantur.

AVENZOAR. A.D. 980.

Q 3 Quæ-

a Cap. 10. b Centur. 1. 43. c 1683.

Aven-zoar. A.D. 980.

Quædam etiam amplius ad Pericardium ſpectantia tradit Avenzoar. Loquitur enim de incremento ejus per novæ cujuſdam ſubſtantiæ generationem, quæ Cartilagines aut Pelliculas ſpecie referat; quam rem a nullo ante ſe animadverſam aſſerit. Id, credo, intelligi vult de Tunicis hujus Sacculi incraſſatis; nam cum in ejus Glandulis ſit obſtructio, aut nimius Lymphæ lentor, quæ liquorem in hoc cavo naturaliter comprehenſum ſufficere debet, Pericardii Membranæ in immenſam frequenter molem augeſcunt, & ſæpiſſime Cordi adhærere comperiuntur; idque præcipue in Tabidis & Aſthmaticis, ex quo frequens oritur Palpitatio, & Syncope. Quæ quidem adhæſio, minus perſpecta, Columbo [a] fortaſſe & aliis quibuſdam occaſionem dicendi præbuit, Corda ſe vidiſſe Pericardii prorſus expertia; certe membranæ hujus coalitio res multo probabilior eſt quam ejuſdem abſentia. Hanc vidiſſe me memini ejus craſſitudinis per univerſum ambitum ut quartam Pollicis partem exæquaret, Cordique adeo firmiter hærentem, ut ſine laceratione nullo modo divelli potuerit; Inflammationem præceſſiſſe manifeſtum erat, nam ea partim Scirrho induruerat, partim ſcatebat minutis Abſceſſibus. In homine, per aliquod tempus magna fuerat virium imminutio; tum febris ſupervenit, cum vehementi in ſpirando difficultate, ac dolore Pectoris. Poſtea, dolores erant magis per univerſum corpus diſperſi, in Artubus præſertim Febris etiamnum

[a] Lib. 15.

num inhærentibus relliquiis: juxta finem morbi, Pulſus perpetuo incitatus, ſæpius etiam inæqualis & intermittens deprehenſus eſt, cum violenta Palpitatione. Tandem æger inopinanter, idque uno temporis momento, exſpiravit; tamen aperto Thorace, rem attentius conſiderantibus magis mirum apparuit, Circulationem eo uſque continuari potuiſſe, cum vix locum, in quo moveri poſſet, Cor haberet: præterquam quod & in Arteria Pulmonari & in ſiniſtro Cordis Ventriculo ingens eſſet Polypus, qui originem fortaſſe primario Pericardii morbo debuerat. AVENZOAR. A.D. 980.

Hydropem[a] quoque in eadem parte memorat Avenzoar; quem nec ipſe antea viderat, neque a Galeno uſpiam nominatum ait. Tamen ejuſmodi affectum alii obſervarunt; quanquam enim in naturali ſtatu, & valido corporis habitu, Aqua hic incluſa haud ultra duo vel tria Cochlearia impleat, tamen in morbo defunctis ad ſemilibram haud infrequenter, aut etiam majori copia, deprehenditur, quod idem in Senibus contingit. Exemplum profert Piſo[b], ubi multas a ſe Libras tradit inventas; neque mirabilis videri debet ita magna hujus Membranæ diſtentio, cum idem in aliis plurimis eveniat. Ipſe Piſo de Abſceſſu in Renum altero loquens, quatuordecim in hoc Puris Libras fuiſſe dicit, capſula interim ipſius Renis integra nec dirupta. Eademque ſpecies in Ovario, tantula naturaliter humani corporis particula, oritur, ubi id Hydrope ten-

a 52. b 8. 3. 2.

AVENZOAR. A.D. 980. tentatum est; quo in casu Membrana haud modo in immensam se dilatat Cystin, verum etiam Tunicæ ejus, tanquam in Utero Prægnantium, ea ratione incrassescunt, qua ipsius dimensiones augentur.

De Tabe agens, Lac Asininum a Galeno vehementer prædicatum ait; illud autem adjicit, quoniam Sarracenis nefas esset Animalis ejus carnem aut Lac pro cibo sumere, Caprinum hujus vice a se in hoc morbo præceptum; uti & alias semper per universum opus ab eo factum est. Hanc observationem, nisi memoria me fallit, in alio nullo Scriptore inter Medicos Arabas inveni. Video quidem & Rhazem & Avicennam, cum de variis loquuntur Asini partibus quæ Medicinæ usibus inserviant, Lactis Asinæ mentionem omisisse: quin & eas ipsas partes externe potissimum applicari volunt. Tamen eodem in loco præcipiunt, quemadmodum Jecur, Ungulæ, & Stercus etiam intro sunt sumenda. Atque ipse Avicenna Lac etiam in Febre Hectica & Ictero commendat. Quomodo conciliari possit hæc diversitas, curiosioribus investigandum relinquo; quantum ex [a] Herbelotio colligere possum, patet id animal inter quosdam Mahometanos Orientales magno in honore, inter alios autem pro abominando habitum: Legisque exactissimos cultores ad hanc sententiam inclinasse; ita ut Marissi, Vir Philosophiæ Legisque cognitione illustris, quemque ex Historia novasse multa constat, inter primos fuerit qui comedendam Asini carnem concef-

a Vid. Hemar, Marissi, Bokhari.

ceſſerit: cujus diſcipulus Bokhari, qui A.H. CCLVI obiit, inter alias recentes doctrinas, eandem opinionem defendit contra Pontificem Maximum, qui etiam Vaccarum & Ovium Lac in Religione Mahometana vetitum cenſuerit. AVENZOAR. A.D. 980.

Eadem Opinionum varietas eſt inter Mahometanos in aliis rebus ad Medicinam pertinentibus. Avenzoar quaſdam in Chirurgia Operationes, uti ab eo vocantur, fædas & abominandas memorat, quas homini nobiliori præſtare minime conveniat, qualis eſt Calculi extractio; neque pio cuivis, vel intueri Genitalia, Lege licere exiſtimat. Idem tamen de Operationibus, quæ in his membris fiunt, agit, quod item ab aliis Medicis Arabibus factum video.

Solus inter omnes Arabas Avenzoar de Bronchotomia [a], in deſperata Angina, bene exiſtimare videtur: etſi, cum Operationem hanc arduam eſſe cenſeret, neque vidiſſet unquam præſtitam, obiter tantum ejus meminerit, neque ſe primum velle hanc in uſum trahere dicat. Rem ipſam tamen fieri poſſe, experimento ob hanc cauſam in Capra facto, judicat; is quippe, Aſperæ Arteriæ Annulis inciſis, vulnus quotidie Aqua Mellis fovit, cumque huic caro induci cœpiſſet, pulvere ex Cupreſſi nucibus adhibito id ad integritatem perduxit.

Quæ ab illo dicuntur de Gulæ Relaxatione aut interclusione, ex qua ſequitur alimenti devorandi impotentia, nova ſunt, neque a Græcis aut Arabibus ullo modo ex-

a 41.

AVENZOAR. A.D. 980.

plicata. In hoc caſu tria auxiliorum genera proponit. Primum hoc modo efficitur: Fiſtula e Stanno aut Argento facta, ei ſimilis quam Provenguam dicimus (quod inſtrumentum in hunc uſum Auctor iſte primus adhiberi jubet) in fauces demittitur, per quam Lac aut aliud alimentum tenue recipitur. Secunda ratio eſt, ut æger in Balneo Lactis, aut hujuſmodi Liquoris jaceat; quo alimenti particulæ per Poros ſe inſinuent: verum hanc viam jure pro frivola irridet. Tertius modus ope fit Clyſteris, quæ, eo judice, veriſſima via eſt, neque unquam improſpere cedit. Ac licet objici poſſe animadvertit, nihil, velut a Galeno poſitum eſt, hac injectionis via ad Ventriculum pertingere, tamen in hoc caſu magnam eſſe rei diſcrepantiam notat. Liquor per Clyſterem, ſueta quavis in occaſione, impulſu ac vi inditus, uti fatetur ille, nunquam poteſt uſque ad Ventriculum adigi; quoniam reſiſtens vis inteſtinorum contractilis id quod injectum eſt retro pellit. Aliter vero rem ſe habere exiſtimat, ubi corpus alimento valde indiget, Inteſtina vero Fæcium onere vacua ſunt; rebus ſic ſtantibus, vim quandam attrahendi Stomacho & Inteſtinis ineſſe cenſet, cujus operatione quicquid in his comprehenſum eſt ab alio in aliud ſenſim adducitur. Atque id hujuſmodi exemplo illuſtrat; cur, inquit, haud probabile putemus Lac vel Juſculum attractionis potentia per Inteſtina uſque ad Ventriculum poſſe pervadere, cum Semina in Olla, aut vaſe fictili poſita manifeſte nutrimentum ad ſe tra-

trahere atque imbibere videamus etiam ultra ipſius Vaſis terminos? Quicquid de Auctoris hujus Philoſophia cogitemus, id quod fieri jubet attentionem certe meretur; quoniam illud haud ab eo confictum eſt, ſed Oribaſii [a] auctoritate confirmatur, qui Capitulum eodem ſpectans conſcripſit. Idque & ſatis firmis niti fundamentis, & multis in occaſionibus reſponſurum credo. Quidam e Recentioribus id inutiliter tentari opinantur; ob has ſcilicet rationes, quod per Coli Valvulam tranſire nihil ſurſum queat, quodque in Colo & Recto Inteſtino nulla reperiantur Vaſa Lactea, quæ inditum recipiant imbibantque alimentum. Poſterius argumentum, mea ſententia, in dubium vocari poteſt; immo optimi quidam Anatomici demonſtrarunt, aliqua, etſi pauca, in his etiam Inteſtinis Vaſa diſſeminari Lactea. Nam Peyerianæ hic Glandulæ, quanquam ſimplices ſint, & majori a ſe invicem intervallo, quam in Tenuibus Inteſtinis, diſtent, (unde forſitan Conglobati generis habitæ ſunt) tamen peramplæ ſunt, ideoque, ut conjicio, ad recipiendas craſſiores alimenti particulas idoneæ. Quanquam autem nulla hic eſſent Vaſa Lactea, rem nullo modo Naturæ, legibuſque ab ea in Animali Oeconomia ſervatis contrariam poneret, quiſquis nutrimenti particulas, præſertim in eo inanitionis ſtatu, etiam intra Vaſorum Sanguiferorum Poros abſorberi poſſe contenderet. Idque ita eſſe multis rationibus probari poſſet. Verum minutulis iſtiuſmodi non eſt animus

AVENZOAR. A.D. 980.

a Collect. 8. 54.

AVEN-ZOAR. A.D. 980. nimus inſiſtere argumentis; neque aliud animadvertam, quam Clyſterum, qui nutriant, uſum indubitati niti experientia: & plurima in Hiſtoria Medica exempla reperiri, ubi hæc ratio ſucceſſerit, cum cætera omnia nihil proficere potuiſſent auxilia. Fæminæ prægnantis commeminit Hildanus [a], quæ cum Febri per ſex ſeptimanas decumberet, ne fruſtulum quidem cibi aut humoris guttam per id omne tempus devoraverit, verum ope Clyſterum ſuſtentata convaluerit, partumque ſanitate fruens integra robuſtum ediderit. Inſigne ejuſdem rei exemplum, quod noſtro tempore obvenerit, ut Tibi in memoriam revocem non neceſſe eſt; quo in caſu vi deglutitionis per vehementem Gulæ Tunicarum relaxationem adeo imminuta, ut ex iis in utroque faucium latere efformaretur quidam quaſi Sacculus, nullam aliam, idque per ſeptimanas frequenter integras, alimenti recipiendi viam habuerit Vir illuſtris, quam hoc modo ab Avenzoare tantopere commendato.

In Capite de cauſis violentæ Tuſſis, Lumbricos [b] inter cæteras ponit; ſed cum id a ſe nunquam eſſet animadverſum, fatetur a ſe poſitum eo quod ita alii antea Medici feciſſent. Narrat quidem Galenus [c], fuiſſe Auctores quoſdam in ea opinione, ut Lumbricos ab Inteſtinis in orificium Stomachi procedentes Tuſſim efficere poſſe cenſerent: quam ſententiam ille vanam exiſtimat, quia Lumbricos in hoc ipſo loco millies a ſe viſos

a Centur. 4, 30. b 50. c Comment. 2. in Epidem. 9.

ſos prodit, qui nullam prorſus Tuſſim excitaſſent. Tuſſim a Veteribus inter Lumbricorum Symptomata poſitam non invenio; certe in Alexandri Tralliani Libro, qui accuratiſſimus eorum haberi debet qui ab Antiquis de hoc argumento ſcripti ſint, nulla ejus rei mentio eſt: at ſi Recentiores conſulamus, multa huc pertinentia reperiemus; quin & Experientia ipſi edocemur, nullum in Lumbricis, præſertim ubi Pueri iis tentantur, Tuſſi frequentius eſſe Symptoma.

AVENZOAR. A.D. 980.

Antea dictum eſt, Avenzoarem Rei Pharmaceuticæ ſtuduiſſe; iſque, ut ipſius verbis utar, „Magnam in Syrupis & Electuariis[a] „rite conficiendis voluptatem cepit; & „Medicamentorum operationes, nec non „& eorum facultates extrahendi, & ea in„ter ſe componendi modum, Experien„tia cognoſcere ſtudioſe concupivit.„ Unde factum eſt ut in hoc ejus Libro multa Medicamenta, tam Simplicia quam Compoſita, quibus adjunguntur obſervationes quædam in has res alibi non extantes, paſſim inveniamus. Multa itidem de Plantis Venenatis, earumque Antidotis[b] habet; de Virtutibus loquitur Olei Ovorum, Balſami Naturalis, Olei Alquiſcemi[c] appellati, Lithothryptici admirabilis, quod, eo affirmante, Pater ejus ab Oriente apportarat. Agit etiam de Floribus Nenufar ſive Nymphææ[d], & peculiarem earum narrat, ab Avo ſuo inventam, in acrimonia & malignitate Hellebori Nigri corrigenda facultatem: eodem plane modo, inquit, quo Scammoneam

[a] 87. [b] 70. [c] 76. [d] 89.

AVENZOAR, A.D. 980.

neam Masțiche, & Colocynthidem Amygdalæ Dulces corrigunt. Flores hujus herbæ a Græcis non memoratos recte observat Matthiolus, cum hi de Radice solum ac Semine loquantur; is autem adjicit illos a Serapione primum & Avicenna descriptos. Verum in hoc errasse videtur: nam de Floribus neque Serapion neque Rhazes quicquam dicit, & hunc quidem in ista re exscribit Avicenna; ac licet in Antiqua Versione Flores nominentur, Plempius tamen, cui major habenda fides est, omissos esse in Arabicis quibusque Manuscriptis Codicibus tradit. Ita ut noster fortasse Auctor hunc sibi honorem vindicare possit, modo is sit aliquis honor, quod primus hanc Nymphææ partem memoraverit.

Ipsum vero Helleborum Nigrum contra morbum satis inusitatum administrari præcipit, cujus quidem ex Remedii contemplatione vix in mentem cujusquam veniret. Ossis dico excrescentiam, quam in Hominis dorso factam, cornu similitudine, atque ejusdem fere substantiæ, Avenzoaris Pater [a] viderat. Id ope Evacuantium & Exsiccantium Medicamentorum, quemadmodum Verno tempore Cervi Cornua, decidit. Adjicit etiam, similem in se excrescentiam ortam, magnis doloribus comitatam, tamen Purgantium ac Solventium usu maxima ex parte absumptam, & relliquias ejus nihil ei molestiæ creasse. Inter Purgantia Nigrum præcipue Helleborum commendat, quem cæteris magis efficacem, sed haud ita tutum exi-

a 88.

existimat. Hunc, sicut etiam Album, inter Antiquos ad redundantes corporis humores, ac præcipue Atram Bilem expurgandam, valde celebratum novimus: quod tamen ab iis, perinde atque ab hoc Auctore, Medicamentum & asperrimum & valde anceps judicatur. Quæ opinio fortasse ex eo originem duxit, quod larga quantitate, (cum ejus dosis, Aretæo teste, ad duas drachmas assurgeret) ab iis præberi consuesceret. E primis Actuarius[a] est, qui hunc sine periculo, nulloque excitato tumultu, dari posse crediderit: & eundem ad multos usus, pro mirabili Remedio, summis laudibus prædicet; simul autem illud animadverti debet, dosim ab illo præceptam raro drachmam excedere. Cujus rei veritatem Recentiores nonnulli Experientia sua confirmarunt. At ex diversis adeo de Operatione ejus narrationibus, inter alias rationes, quidam concludere volunt, Nigrum Helleborum, quo Veteres usi sint deperditum[b], & hunc quo nos utimur alium esse Plantam. Quam ego controversiam Viris in Re Botanica peritis dijudicandam relinquo, neque aliud dicam nisi hunc, qui a nobis adhibetur, quique a Caspare Bauhino describitur, Medicamentum esse perquam innoxium atque efficax; & moderata quantitate datum, ita parum vehementer purgare, ut sæpissime nullam omnino purgationem excitet: & quanquam aliquando Vomitum moveat, haud raro tamen ne minimas quidem in Stomacho turbas creare. Duæ aliæ in eo virtutes

AVENZOAR. A.D. 980.

tes

a Meth. Med. 5. 8. b Salmas. Hyl. Jatric.

AVENZOAR. A.D. 980.

tes ab Avicenna memorantur, Urinæ scilicet atque Mensium provocatio. Posterior quidem harum facultas satis cognita est; & idem ego Medicamentum frequentissime expertus mirabiliores ex eo effectus vidi quam ab alio quovis Diuretico. Verum hoc remedii haud semper æque feliciter succedit: quam quidem in operatione ejus diversitatem a natura ipsius morbi oriri judico, qui & per se admodum periculosus est, & in recipiendo hoc vel illo curationis genere varius. Scis enim in eo casus obtingere, qui iidem plane videantur: tamen cum dolore experimur eandem viam quæ in alio supra spem successerit, in alio nihil quicquam auxilii præstare, idque nulla apparente probabili ratione.

De Ictero loquens, quem a Veneno ortum censeret, Bezoar, quod tria hordei grana pondere æquaret (haud utique ad tria grana, uti quidam volunt) dari præcipit: hoc a nemine antea pro medicamento usurpatum; neque ullam antea ejus historiam invenio. Id ita ab eo describitur: „Optimum est quod in Oriente reperitur, prope „Oculos Cervorum natum. Cervi grandiores, in iis regionibus, ad robur augendum Serpentes comedunt. Et priusquam „noxam ab iis ceperint, decurrentes ad aquæ rivos eo usque sese immergunt, quoad hæc ad eorum capita pertingant; quam „consuetudinem ii a natura habent: in aqua „vero restant, ejus potione abstinentes „(nam si biberent, mors confestim sequeretur) quoad oculi stillare cæperint, li-

„quor

„quor autem iſte ſub palpebris exſudans in- „craſſeſcit & coagulatur, neque deſiſtit uſ- „quedum caſtaneæ nuciſve magnitudinem „æquet. Cumque exhauſtam Veneni vim „Cervi ſenſerint, Aqua exeuntes ad ſolitos „tendunt receſſus, & ea humoris concre- „tio, tanquam lapis, indureſcens, frequen- „ti tandem fricatione decidit. Atque hoc „omnium pretioſiſſimum eſt Bezoar.„ Eadem res ab aliis quoque Arabicis Scriptoribus confirmata eſt, qui in Perſiam Chinamque, regiones eo maxime abundantes, peregrinati ſunt. Libri de Simplicibus, qui Serapioni tribuitur, Auctor, id in Fodinis quibuſdam naſci perperam cenſet: utque immenſum ejus pretium oſtendat, Abdalanarackum teſtem adducit, qui Palatium quoddam Cordubæ pro uno hujuſmodi Lapide datum commemorat. Quidam e Recentioribus negant Bezoar ab Avenzoare deſcriptum idem eſſe cum eo, quod ſub hoc nomine in poſterioribus hiſce Sæculis circumfertur; quoniam hoc, juxta eos qui in Rebus Naturalibus maxime verſati ſunt, in Ventriculo ſemper, aut Omaſo potius, Animalis, ab iis Cervicapræ vocati, reperitur. Utcunque id eſt, haud aliter exiſtimare poſſum quin eandem rem is Auctor velit, quanquam de loco, ubi id formetur, non conveniat.

AVENZOAR. A.D. 980.

Dixi hunc non modo Medicinæ, verum etiam Rei Pharmaceuticæ & Chirurgiæ peritum fuiſſe. Narrat ipſe, „Seſe, cum ju- „venis eſſet, operam dediſſe, ut Oſſium

R poſi-

a Herbelot.

AVENZOAR. A.D. 980.

„ posituram, eorumque inter se connexionem intelligeret: neque ut Operationes solum cognosceret, sed ut eas ipse manu sua exequeretur: idque magno cum studio & amore occupationis ipsius, quemadmodum Agricolæ & Venatores Artis suæ exercitio delectantur; & eo magis hujuscemodi Scientiæ avidum se fuisse, quod aliquando vel sibi, vel amicis, vel pauperibus eam usui fore speraret. „ Unde speciatim is de Luxationibus & Fracturis agit. Atque ex iis quæ de hoc argumento habet, perinde atque ex his quæ de Pericardio ac Mediastino animadvertit, aliquam ei Anatomiæ peritiam fuisse, & in aperiendis cadaveribus mediocriter saltem versatum jure aliquis suspicetur; quanquam haud me fugit, vulgariter receptum esse, Mortuorum sectionem a Lege Mahometana vetitam. Certe, quod ad Chirurgiam attinet, multa in eo huc spectantia reperiuntur: uti Ramicis [a] curatio, Fractura in Osse Ischii, Vulnus in Ventre per quod excrementa prodierint, Vulnera in Venis & Arteriis, &c. Refert etiam casum, cui & ipse affuerit, ubi, cum Gangræna subesset, aliique Medicamenta tantum aliqua adhibere vellent, ipse contra plurimorum sententiam pronuntiaverit, nullo modo rem ad curationem perduci posse, cute non incisa, amputataque carne emortua; quo consilio rejecto, æger deterius se habuit, ac sine dubio interiit. Insigne quoque exemplum profert Empyematis a Patre suo summa cum arte

a 56.

arte curati: in quo is humores ad externas partes eduxerit (Natura, credo, viam indicante) ubi Tumor ortus atque in pus conversus morbum solverit. Atque hic verecundiam ejus nequeo non laudare, quæ quidem & in aliis multis locis elucescit; fatetur enim adeo consummatæ admirandæque operationis nunquam se fuisse compotem, neque ad eum Scientiæ gradum pervenisse. AVENZOAR. A.D. 980.

Duæ sunt generales observationes quas ex Auctoris hujus lectione proferri cupio: quarum altera est, quod evidenter constet, illius ætate, Medicinæ, Pharmaciæ, & Chirurgiæ diversas fuisse Professiones [a]; ac profecto excusationes affert cur sibi ignosci postulet, quoniam contra Patriæ consuetudinem & Patris sui exemplum, duarum posteriorum studio animum adjunxerit: quæ ita nihili haberentur a ,, Medicis Honoratis & Nobilibus," ut earum scientia sibi derogari judicarent, ideoque Operationes, quæ manu fierent, uti Venæsectionem, Suffusionum tractationem, Causticorum applicationem, &c. quemadmodum etiam Medicamentorum Compositionem, ,, Servitoribus ,, suis ac Ministris ,, linquerent. Celebres Medicinæ Scholas hoc tempore in Hispania, ac præcipue Toleti, extitisse comperimus; quas, cum Professores ibidem Sapientium Virorum nomine insigniat, & eorum judicio se submittat, magno fuisse in honore credibile est. Altera res, quam notari velim, hæc est, Antiquiores Medicos Arabas, de Asiaticis loquor, ei neutiquam innotuisse

a 87.

AVENZOAR. A.D. 980.

ſe videri; neque enim ullum ex iis nominat, neque, quantum percipio, ullis eorum ſcriptis utitur. Quare iis temporibus parum vel nihil commercii inter Hiſpaniam atque iſtas regiones interceſſiſſe veriſimile eſt. Cujus rei ratio facilius fortaſſe afferri poteſt, ſi ea, quæ inter Sarracenos per pauca ante Avenzoarem ſæcula evenerint, nobiſcum recolamus. Nam ex Hiſtoria diſcimus, Abdalrhamanem, Moaviæ Filium, ex Omniæ domo, poſtquam Abbaſidæ Familiam iſtam deſtruxiſſent A. H. CXXXIX, in Hiſpaniam, Almanzoris tempore qui Bagdadi regnavit, profugiſſe, ac pro legitimo Chalipha a pleriſque Arabibus Occidentem incolentibus habitum. Is Cordubæ ſedem poſuit, magnumque in ea Civitate Templum extruxit; is Imperium hoc in Occidente fundavit, poſteriſque tranſmiſit: quorum aliqui, etiam poſteaquam ex Andaluzia pulſi ſunt, in nonnullis regnavere Hiſpaniæ partibus uſque ad A. H. CCCCXVI, quo tempore hæc Abdalrhamanis ſoboles imperio dejecta eſt a Maroci Rege circa A. D. MXXX. Hinc inveterati ejus odii ratio explicari poteſt, quod per aliquod tempus inter Sarracenos Orientali & Occidentali Imperio ſubjectos interceſſit, unde etiam commercium omne inter eos ſublatum fuiſſe neceſſe eſt, Quodque eandem rem ulterius comprobat, Averrhois Scripta, qui vix haud ita multo poſt Avenzoarem, licet in Europa hominum ſermone ita celebrata ſint, conſtat neque illis neque his temporibus nota eſſe Arabibus Orientem incolentibus. Quo non obſtante, ſcimus

mus haud ita multo poſt, ætate ſcilicet Averrhoïs, Scriptores Aſiaticos in Hiſpania innotuiſſe; quanquam Hiſpanus hic haud ita magnam de iis opinionem concepiſſe videatur. AVENZOAR. A.D. 980.

Vereor ne me nimis longum in Auctoris hujus mentione exiſtimes; ſed quod ita fecerim hæc mihi excuſatio eſt, quod uti eum Recentioribus minus notum quam cæteros Arabas, ita quoque plura de proprio penu promſiſſe quam alium quemvis ex iſta gente deprehenderim. Traductio quidem eorum quæ ab eo, ſicut etiam horum quæ a cæteris Arabibus, ſcripta ſunt, plane barbara eſt: eadem vero, ſi terſe ac polite, quemcunque in ſermonem, converſa legerentur, etiam noſtræ ætatis ingeniis placitura non diffiderem.

Haud ita multo poſt Avenzoarem extitit Averrhoes; ſiquidem hic illius Filios cognoviſſe ſe teſtatur [a]. Averrhoes Maroci obiit, A. H. DCXCV, uti quidam dicunt, aut DCIII juxta alios [b]. Is & vivus inter homines magnam celebritatem adeptus eſt, & poſt mortem per univerſam Europam ſcriptis ſuis inclaruit. Cordubæ natus eſt, Legiſque ſtudio primum ſeſe dedidit, ſed poſtea Medicinæ ac Mathematicis diſciplinis animum adjunxit. Multa de Avo ejus memorat Johannes Leo, quem a popularibus defectionem meditantibus miſſum tradit, ut Regnum Imperatori Marocenſi offerret: atque ab hoc Pontificem Maximum creatum, AVERRHOES.

a 63, 6. b Bib. Vet. Hiſpan, 242.

AVERRHOES. ſummumque Regni Cordubenſis Judicem: quo ſacerdotio & ipſe & Filius & Nepos ejus potiti ſint. Averrhoes autem ob liberalitatem, patientiam, & indefeſſa Literarum ſtudia præclarus extitit: neque ei certe hæc laus neganda eſt, quod & ingenii acumine, & ratiocinandi ſubtilitate excelluerit. Commentatoris etiam nomen obtinuit ex eo quod multa in Ariſtotelem Volumina conſcripſerit: unde etiam Ariſtotelis Anima dictus eſt. In Medicina Librum, Miramamolini Marocenſis juſſu, compoſuit, cui nomen eſt Colligét: is in ſeptem partes diviſus totam Medicinæ ſcientiam continet; eſt autem magna ex parte Compendium, uti fatetur ipſe, eorum quæ ab aliis dicta ſunt quibuſdam a ſe adjectis. In eo orſus a generalibus Artis præceptis, ad ſingula deſcendit ideoque neminem a ſe litteris mandata intellecturum ait, qui non probe fuerit & Logica & Naturali Philoſophia inſtructus, quare plus etiam Philoſophiæ Ariſtotelicæ cum Theoria Medica miſcet, quam ab aliis factum eſt Arabibus; in qua re deficere Sapientes Andaluziæ teſtatur. Nam illud credo intelligi vult, cum verbis ſe uſurum reſque explanaturum tradit, uti ſuperiores eo nunquam fecerint, & omnia a Radicibus Naturalis Scientiæ producturum. Siquidem in Anatomia nihil novi a ſe prolatum fatetur: qua quidem in re Galenum omnino exſcribit; quodque ad Practicam hujus operis partem attinet, vix in eo quicquam, niſi ab aliis deſumtum, reperio; ac licet ſæpius ab Ex-

Experientia propria loquatur, tamen haud multum videtur usu fuisse exercitatus, uti etiam ex Historia Vitæ ejus conjicere licet. Tamen hanc in eo Observationem, neque alibi, invenio: Quod idem homo, non nisi semel, Variolis tentari possit. Id quidem in hoc Libro præcipue ab eo propositum videtur, ut recta in Theoretica Medicinæ parte fundamenta constituat, qua in re magnæ ejus ætate controversiæ extiterunt. Utque eandem fere rationem sequitur qua usus est Magister ejus Aristoteles in scribenda Animalium Historia, ita in Libri hujus compositione id maxime in animo habuit, ut Aristotelis opiniones cum Galeni opinionibus conciliaret, quorum ille primus, hic secundus omnium Auctor ab eo habitus videtur. AVERRHOES.

Multas res ex variis Auctoribus ad Averrhoem pertinentes collegit Baylius; sed cum hic illius scripta, uti videtur, nunquam aspexerit, Auctores istos fidenter sequens ab iis sæpe in errorem ducitur. Uti cum ex Champerio prodat Averrhoem acerbas cum Avicenna inimicitias exercuisse, & ob hanc causam hujus ab illo ne mentionem quidem habitam: cum id Averrhoes & in hoc Libro sæpius faciat, & in Disputationibus Metaphysicis, ut nihil de Commentario dicam, quem separatim in Avicennæ Cantica conscripsit. Quem Commentarium siquis adeat, inimicitias istas nullas fuisse facile concipiet: siquidem hunc Avicennæ Librum optimam omnium, quotquot fuerint, ad Medicinam Introductionem censet Averrhoes: & quoniam ea brevis esset, & ali-

AVERRHOES. quando explicationis indigeret, idcirco illud operis a se susceptum memorat. Et quo melius æquitas ejus perspici possit, etiam ubi Avicenna quædam haud recte ponere videtur, eo sensu illa explicat ut cum veritate congruant: uti, de mittendo Sanguine in Senibus (in qua re optima ille distinctione utitur) & de usu Cavernarum quæ sub terra sunt. Et has quidem suo Climati, quod quintum erat, in Hispania scilicet, haud ita convenire inquit, cum eæ ad quartum, ubi vehementior esset calor, & in quo Avicenna viveret, satis accommodatæ esse possent. Quod ex Pasquiero adducit Baylius, Averrhoem nempe e Filio suo trienni Sanguinem misisse, similis error est; nam ex ipso Averrhoe constat Avenzoarem id in suo ipsius Filio expertum. Ita quæ, de Petito ea hauriens, ait, Averrhoem ægris nunquam Medicamenta dedisse, idque illum ipsum fateri, iis, quæ in hoc Libro reperiuntur, ex toto sunt contraria: quanquam id agnosco, Averrhoem verisimiliter haud ita multum fuisse in Praxi versatum.

Miratur Baylius, cur ita brevis in præclari hujus Auctoris mentione sit Herbelotius: mihi contra mirum esset cur ita longus fuerit in eodem argumento Baylius, nisi viderem fabellas quasdam futiles de Averrhoe, quasi Religionem contemtui habuisset, ab eo collectas, ac speciatim celebre illud dictum Averrhoi tributum, „Sit Anima mea „cum Philosophis:„ quod fortasse dictum haud meliori fundamento ei ascribitur quam cæteræ res quorum antea mentionem habui.

Haud

Haud ſine labore, quæcunque de hac re inter Recentes occurrerent, corraſit Baylius; & ea præſertim magis ſtudioſe fuſeque expoſuit, quæ ex Arabis hujuſce Diſputationibus contra Algazelem ſcriptis ſumta inveniſſet: qui Algazel proximo ſæculo, ex eo quod Sectam, Motazelas dictam, condiderat, celebris evaſit, quique A. H. DV mortuus eſt; id opuſculum, uti ex Rapino ait, perquam eleganter ſcriptum eſt, verum idem ipſe valde pernicioſum judicat. In eo multæ de Anima Speculationes continentur, Ariſtotelis doctrinæ convenientes; atque inter cætera explicatur Intellectus Unitas: ex quo Baylius Averrhoem impietatis arguere vult, & eum fuiſſe qui Animæ mortalitatem aſſereret: & conſequenter Præmia Pœnaſque poſt mortem negaret. Cur ille ita ſtudioſe Averrhoem in hujuſmodi opiniones trahat, conjicere nolo; illud duntaxat animadvertam, ſi pro Collectoribus iſtis Auctorem ipſum conſuluiſſet, longe diverſa Averrhois placita inventurum fuiſſe Baylium. Nam in diſſertatione [a] quadam, Averrhoes Animam Immaterialem eſſe affirmat, & in altera [b], Immortalem. Adeo uſu venit hiſce Hiſtoriæ reconditæ Contextoribus ut infinitos admittant errores ex eo quod omnia, aliorum fide, ſumant: cum, ſi ipſos fontes adiiſſent primoſque Auctores perluſtraſſent, multo accuratoria eorum monumenta extitiſſent.

AVERRHOES.

Verum, uti haud longius excurram, cum in hoc Auctore vix quicquam alicujus ad

a Phyſic. Diſput. 3. b 4.

AVERRHOES. Medicinæ Praxin momenti reperiatur, nihil amplius de eo aut ſcriptis ejus dicere lubet. Illud duntaxat ſubjiciam, Alkindum[a] ab eo memoratum, Libri etiamnum ſuperſtitis Auctorem, De Proportione & Doſibus Medicamentorum Compoſitorum; hic fortaſſe idem fuit ac celebris ille ejuſdem nominis Peripateticus ſub imperio Almamonis: atque in hoc Libro Medicamentorum facultates ad Arithmetices Muſiceſque præcepta redigere conatur: ſed in hac re Averrhoes nimia eum ſubtilitate uſum merito putat, idque merum eſſe Speculationis opus, nullo nixum fundamento, „Quod „ſcilicet Medicamenti vis in Compoſito du„plicata ſemper ratione increſcat," & errorem hunc male perceptis de eodem argumento Galeni verbis originem debere exiſtimat.

Sunt & alii Auctores Arabici, quorum Libri extant, uti Abenguefit, Bulcaſem, Jeſu Haly, Camanuſali, Rabbi Moſes, &c. quos, cum nihil memorabile in ſe habeant, & id mihi in animo ſit ut Medicinæ potius quam Medicorum Hiſtoriam contexam, ſilentio prætermitto.

ALSAHARAVIUS, ſive ALBUCASIS. Reſtat autem alius quidam Scriptor, de quo multis de cauſis fuſius loquendum eſt. Is eſt ALSAHARAVIUS, a nullo quoquam Arabe memoratus, neque in Europa cuiquam, niſi Matthæo de Gradibus (qui A. D. MCDLX obiit) cognitus: donec Traductio a P. Ricio (& ea ſane permediocriter) facta

a 48.

facta A. D. MDXIX, apparuit, quæ tamen ipsa nunquam a Gesnero visa est. Magnis illum laudibus effert Ricius; Scriptorem vocat & dilucidum & brevem, in quo tamen plurima comprehendantur; seque judice, nemini, præterquam Hippocrati hujusque Interpreti Galeno, concedere ait. Opus composuit ille, Al-Tasrif dictum, sive Methodum Medendi, in triginta ac duo Volumina divisum; ubi a nonnullis in Diagnostica Medicinæ parte, distinguendisque Morborum Symptomatis excellere judicatur. Liber sane ordinem habet, ac laudem sine dubio meretur. Tamen illud etiam animadvertere debeo, maximam hujus Operis partem fere in omnibus eandem esse cum iis quæ apud Rhazem extant; uti cognosci potest, si legatur Tractatus sextus & vicesimus, De Puerorum Morbis: octavus & vicesimus, De Affectibus Arthriticis: trigesimus, De Medicamentis Mortiferis; quæ omnia quodammodo ab isto Auctore exscripta sunt. Præcipueque in iis quæ de Variolis habet, cuncta fere ad verbum quæ de Pestilentia dixerat Rhazes, mutuatus est; a quo ita parum discrepat, ut easdem quoque Operis divisiones, eosdemque Capitum Titulos servet: immo eandem Medicamenti cujusdam mirabilem commemorat virtutem, quod, cum novem Pustulæ exierint, decimam egredi prohibeat; tamen ipsum Medicamentum paullo aliter describit. ALBUCASIS.

Atque hic culpam notare convenit, omnibus tam Arabicorum Scriptorum Editoribus, quam iis qui in illos Expositiones scripse-

ALBUCASIS. pserint, communem. Siquidem hunc vel illum Auctorem indiscriminatim magni faciunt, pro eo venditantes qui omnia de se promserit, ac singularibus virtutibus excellat. Pauci, quantum a Græcis ii sumserint, ostendunt: & vix cuiquam subolet, quantum a se invicem surripuerint. Quod si has res indicassent, & suæ & Lectorum operæ pepercissent; atque hujusmodi breves observationes Voluminosis eorum Commentariis fuissent multo utiliores.

In evolvendo hoc Auctore, Librum ab eo aliquoties memoratum animadverto, qui præcepta & usum Chirurgiæ contineret: uti speciatim, pagina 80, 81, 88, 97, 99, 107, 117, 118, 119, 123, 124, 125, 127, &c. Locos hos cum scriptis ab Albucasi, uti vulgo nominatur, contuli: qui solus inter Arabas distinctum quendam de Operationibus Chirurgicis Librum reliquit; & unumquemque in Chirurgia casum, prout ab Alsaharavio memorantur, tractatum ab Albucasi, magna cum voluptate deprehendi. A Viro celeberrimo, Dom. Gagnier, Linguarum Orientalium scientissimo, hanc gratiam postulavi, ut quæreret an Arabicus Albucasis Codex in Bibliotheca Bodleiana existeret. Inquisitione facta, Manuscriptum unum Codicem inter Libros ab Archiepiscopo Marsho collectos, N°. 54, invenit, sub hoc Titulo, ita Latine converso, „Tractatus x „Libri ZAHARAVI, dictus Operatio Manus „(i. e.) Chirurgia & Ars Medica, circa Cau„terizationem, & Dissectionem, & Com„missionem Fracturarum, in tres partes di-

„stri-

„ ſtributus;“ ſed cum nomen Albucaſim haud reperiret, quod ei tribuitur in MS. Codice Latino in eadem Bibliotheca extante & a Gerardo Carmonenſe converſo) alterum MS. inter eos qui a Doctore Huntington donati ſunt, invenit, cum Titulo ſequente. „ Pars XI Libri Al-Taſrif, Auctore Abul-caſem Chalaf „ Ebn Abbas Al-Zaharavi;“ porro in fine MS. ſubjecta hæc ſunt verba ex Arabico ſermone translata. „ Explicit hic Tractatus de Chirurgia, „ eſtque concluſio totius Libri Practices Me- „ dicinæ, cujus Auctor eſt Abul-caſem, &c. „ Die primo Menſis Safar, A. H. DCCCVII;“ idemque in ſupra memorato Gerardi MS. Latino vocatur, „ Particula 30 Libri Albu- „ caſim. „ Conjuncta horum duorum MSS. auctoritas iſtis cum conveniat quæ a me allata ſunt de mentione ab Alſaharavio Libri Chirurgici facta, dubitari vetat, quin ea quæ ſub Albucaſis & Alſaharavii nomine ferantur ab eodem homine fuerint conſcripta. Huc accedit, quod Albucaſis Lectorem ſæpius ad Librum remittat, de Medicinæ Praxi a ſe compoſitum. Quoniam vero ad Chirurgica hujus Scriptoris Opera progredior, Albucaſis, ne oriatur in hac re confuſio, eum nomine, quod magis cognitum eſt, vocabo.

ALBUCASIS.

Nihil certi de ejus ætate invenio; vulgo autem (quanam tamen de cauſa ſuſpicari nequeo) circiter A. D. MLXXXV, vixiſſe creditur; ſed rationes quædam ſubſunt cur is haud ita antiquus videatur. Nam de Vulneribus agens; Turcarum[a] Sagittas deſcribit: quæ

[a] 2, 94.

ALBUCASIS. quæ natio ante medium Sæculi duodecimi vix innotuit. Et ex eo quod Chirurgiam ſuo tempore pene extinctam memoret, ita ut vix Artis hujus veſtigium ſupereſſet ullum [a], jure quiſpiam, mea ſententia, concluſerit, hunc multo poſt Avicennam floruiſſe; nam Avicennæ quidem ætate Chirurgia ſatis viguit. Hanc in honorem denuo revocavit Albucaſis; & impudenter in ea quicquam aggredi cenſet illum, qui non optime Medicamentorum virtutes calluerit, & Anatomiæ præſertim fuerit cognitione inſtructus; omneſque Artis Profeſſores obteſtatur, ne unquam lucri cauſa vitii a ſe non perſpecti curationem ſuſcipiant. Quanquam a Græcis multa ſumat & præcipue ab Aëtio Pauloque, tamen e Practicis Scriptoribus neminis, præterquam Hippocratis & Galeni, meminit: atque id obiter inter cauſas numerari poteſt cur eundem hunc atque Alſaharavium putemus, qui ſimiliter in Practico ſuo Opere, ſi duos hos excipias, haud plures quatuor aut quinque Auctoribus nominat, viz. Rhazem, Honainum, &c. Omnia in Chirurgia ſupervacanea a ſe rejici dicit, & ea ſolum retineri quæ neceſſaria atque utilia ſint: ſeſeque longam Experientiam cum multa Lectione conjunxiſſe teſtatur, ac nihil niſi quæ a ſe viſa ſint relaturum profitetur Id in illo præcipue laudari debet, quod ſolus ex Antiquis Inſtrumenta in ſingulis Operationibus adhibenda deſcribat, uſumque eorum explicet; quorum Inſtrumentorum Figuræ in utroque a me ſupra memorato

a Præf.

rato MS. Arabico extant, quanquam haud ita expreſſe atque eleganter delineatæ ac in Latino Exemplari. Alia quoque in eo inſignis eique propria res eſt, quod ubicunque in Operatione diſcrimen aliquod ſubſit, de eo Lectorem moneat: quæ cautio ſæpe haud minus utilis eſt, quam longæ ac minutæ aliorum expoſitiones quomodo eæ præſtari debeant. ALBUCASIS.

In primo Libro, de Cauteriis tantum agit; ac lætitia efferri videtur, ſecretam ac divinam Ignis virtutem commemorans. Quinquaginta affectus numerat in quibus auxilium a Cauteriis præſtetur, atque hæc ipſe ſit expertus. Neque dubitari poteſt quin ab hac Operatione, quantumvis ea dolorem moveat terroremque incutiat, inſignes ſæpe ac mirabiles plane curationes effectæ ſint. Omnia item, quæ in eorum applicatione obſervari debeant, proponit: neque ab ullo ea adhiberi vult, qui non penitus Anatomia ſit inſtructus, neque nervorum, tendinum, venarum, arteriarumque poſitum accurate cognoverit: ideoque in hac re multa cum cautione incedendum ait: Hiſtoriamque hominis adjicit, qui Iſchiade[a] laborans per errorem ex iſto defectu interemtus eſt, cum Chirurgus Tarſum ei Cauterio uſſiſſet Tendineſque in iſto loco læſiſſet. Ipſe autem pro affectu hoc Cauterium deſcribit, viſu quidem, ut fatetur, terribile, maximæ tamen efficaciæ: quod ideo, in extremis caſibus, Diſcipulis ſuis commendat. Videmus inter Arabas multo frequentiorem etiam,

a I. 42.

ALBUCASIS. etiam, quam apud Græcos, fuiſſe Cauterii uſum; quod ideo minus mirandum eſt, quod Potentiale Cauterium in iſta gente uſitatiſſimum fuiſſet, multiſque ante Sæculis vocata eſſet Uſtio Arabica: uti Dioſcorides [a] in Hiſtoria Stercoris Caprini tradit, quod in hunc uſum ab iis adhiberi ſolebat. Notatque Proſper Alpinus Uſtionem ſuo tempore frequentiſſimum extitiſſe Remedium, & in quo maximam in affectibus inveteratis, præſertim in doloribus, homines fiduciam reponerent, haud ſolum inter Ægyptios, verum etiam inter Equites Arabas, qui ſub tentoriis plerumque ac in deſerto [b] degerent. Idemque a Bellonio [c] animadverſum invenimus, qui morem hunc inter Turcas uſurpatum ipſe vidit; & in hunc uſum eos adhibuiſſe, vel panniculum, vel candelæ linamentum teſtatur.

In Secundo Libro, de Operationibus per Inciſionem factis fuſe diſſerit, quæ nonaginta & ſex numero ſunt; iſque in Introductione hanc Chirurgiæ partem multo periculoſiorem eſſe uſu Cauterii animadvertit, ideoque multo majori cum cautione aggrediendam; quoniam ab Inciſione magna Sanguinis frequenter ſequitur profuſio, in quo ſolo vita conſiſtit. Ea tantum notabo, quæ ab illo vel inventa, vel in melius mutata comperero: mentione obiter facta earum rerum, quibus in rebus vel aliqua prioribus Chirurgis adjecerit, vel ab iiſdem diſcrepaverit,

In initio ſtatim Operationem deſcribit, quæ

a 2, 73. b Med. Ægypt. Lib. 3, 12. c 3, 20.

quæ in aperiendo Hydrocephalo fieri debeat; non eo ſolum, in quo Aqua inter Cutim atque Os continetur: ſed eo etiam, ubi hæc inter Cranium Duramque Matrem comprehenditur. Operationis modus a Paulo præcipue ſumtus eſt; ab Experientia vero propria ſubjicit cæptum hoc ideo potius dehortari ſe, quod illud, niſi in uno homine, nunquam feliciter ceſſiſſe viderit. Quod idem generatim, in utraque Morbi Specie, ſentit. Quoad priorem tamen, ubi Tumor externus eſt, idque vel in anteriori, vel in poſteriori Capitis parte, ſive inter Cutim & Cranium comprehenſus, ſive inter Os & Pericranium, quanquam vel in hoc caſu is Operationi favere non videatur, tamen in Hiſtoria exempla curationis hoc modo præſtitæ inveniuntur: quod in alio loco fuſius declarabo. Eſt etiam tertium Hydrocephali genus, ubi Humor non ſolum inter Duram Piamque Matrem contineatur, verum in ipſa quoque Cerebri ſubſtantia: quod quidem genus & natura ſua, & omnium Auctorum teſtimonio, ut plurimum, vel potius ex toto, incurabile eſt; neque homo prudens quiſpiam id efficere tentaverit. Ratio quidem ipſa a plериſque allata, cur Operatio iſta ita exitialis ſit, minime mihi arridet; mortem enim ideo ſequi dicunt, quod inciditur Dura Mater. Vulnera in ea ſine dubio haud vacant diſcrimine: & ſingulis diebus exempla ante oculos habemus, ubi minima punctio, in parte adeo exquiſito ſenſu prædita, Inflammationem, Febrem, Delirium, Mortemque accerſiverit. Quamobrem ALBUCASIS.

ALBUCASIS. Albucasis magnopere caveri jubet [a], dum Membrana hæc ab Osse separatur, quod Terebræ ope facile fieri posse inquit; & quo omnis ejus offensa vitetur, marginem quandam Instrumento aptari imperat, quæ id nimis alte descendere prohibeat; quod inventum postea, Alis Instrumento adjectis, Fabricius ab Aquapendente in melius mutavit: neque dubitari potest quin omnis ista circumspectio in Operatione perquam necessaria sit. Utcunque id est, haud modo Vulnera in iis Membranæ hujus partibus, quæ Vasis Sanguiferis paulo grandioribus vacant; facta novimus, sed Membranæ quoque particulas ab ea separatas, ac materiam, quæ vel sub ea vel in duplicatura ejus jacet, eo pacto effusam, integritate postea ægris reddita. Quodque validius argumentum est, etiam cum aliquid ex ipsa Cerebri substantia prodierit, homo aliquando ad sanitatem perductus est. His rationibus innixi quidam Membranæ hujus incisionem fieri præceperunt, quandocunque inter hanc Piamque Matrem humor quivis aut materia remanserit. Primi videntur fuisse, qui hanc rem commendarint, Vertunianus & Gabriel Ferrara: quam feliciter executos se tradunt Glandorpus & Marchettus. Ac licet experimentum ita audax judicatum sit, ut pauci id periclitari voluerint, tamen hanc rationem & necessariam & tutam esse multi ex nostratibus Chirurgis usu comprobarunt.

Haud abs re alienum erit id amplius notare, Albucasim, ubi de Cauterio Capiti ap-

a 3, 2.

applicando loquitur (quam tamen ille appli- ALBUCASIS.
cationem nullo modo probat) referre quanti id a nonnullis factum sit: qui, hujusmodi exitu dato, Fuligines ac Vapores per Duram Matrem a Capite emitti posse censerent. Eandem opinionem Recentiores aliqui amplexi sunt: eo vaniores illis in curatione ordinanda, quod dolorificam Terebræ operationem fieri præceperint. Verum hæc in naturali statu adeo crassa & compacta est Membrana, ut quicquid in ejus cavo comprehensum sit per eam transire nullo modo queat: quamobrem ex Anatomia discimus, id quam futile sit consilium. Quandocunque autem id profecerit, uti profecisse a nonnullis dicitur, in Cephalæa, Vertigine, Epilesia, &c. (licet ii satis inepte, contra optimorum in omni ætate Chirurgorum Experientiam, & ipsius Anatomiæ lucem, Terebram in medio Suturæ Coronalis figi jubeant) semper aut Ossis Caries, aut Pus, aut Sanguis, aut Vermes inter Cranium Duramque Matrem deprehensi sunt: quarum rerum amolitio, haud utique Fuliginum fictarum, morbum tollit: uti liquet ex iis quæ ab ipso Severino tradita sunt, qui Terebræ usum in quibuscunque hisce casibus vehementer commendat. Neque aliter se rem habere constat ex iis ipsis argumentis quibus utuntur Auctores isti ad confirmandam Operationis utilitatem. Nam inter Aucipes morem esse aiunt, ut in Accipitre Vertigine tentato Caput Cauterio aperiant: unde ichor aut sanies quædam exeat, cujus fluxio cum cesset, avis ad sanitatem perdu-

ALBUCASIS.

catur. Igitur exemplum quod ab iis ad comprobandum Terebræ usum adducitur, Materiam aliquam extravasatam, neutiquam vero aut Vaporem aut Fuliginem ullam, morbi originem fuisse ostendit.

E supra dictis evidenter apparet, periculum quod Capitis apertioni in Hydrocephalo Interno supervenit, minime ex Duræ Matris convulneratione oriri; neque ratio a Fabricio adducta magis probabilis est, qui frigidi aëris intromissionem pro hujus rei causa ponit. Albucasis autem id vereri potius videtur, ne Cerebri Nervorumque omnium relaxatio universa, atque ipsius naturæ dissolutio succedat. Hic enim non modo Cerebri Ventriculi cum Medulla Oblongata afficiuntur; sed interdum Morbus per totam Spinæ longitudinem protenditur; ita ut Aqua illic diffusa haud raro Chrystallinos in dorso Tumores attollat. Ideoque, aperto hujusmodi Tumore, per eum aliquando inflari possunt Cerebri Ventriculi. Et quia morbi sedes in ipso Capite est, Tumoris in inferioribus hisce partibus incisio raro quicquam commodi præstat.

Quanquam in Hydrocephalo Incisionem minime laudet Albucasis, tamen in aliis Capitis Tumoribus, qui in Cute & exigui & circumscripti sint, præcipue si intra Cystim comprehensi sint, Operationem omnino fieri suadet; neque ullum in ea discrimen subesse inquit, modo Arteriæ Nervique illæsi serventur; & multo etiam minus, ubi id quod Tumore comprehensum est duræ saxeæque substantiæ est: quoniam in hoc casu mi-

minus metui debet a fluxu Sanguinis. Atque huc pertinens, cognitum sibi Exemplum profert; siquidem in Vetula hujusmodi Tumorem aperuit, in quo materia inclusa frangi non facilius quam Silex [a] potuerit. ALBUCASIS.

Tumoribus in Tonsillis, ex Inflammatione Suppurantibus, loquitur, Paulum secutus, Albucasis: idemque exponit quemadmodum aliquando Tonsillæ ipsæ, ubi magnus in iis fuerit Tumor, exstirpari [b] debeant; quæ quidem Operatio, quanquam haud ita facile præstetur, tamen interdum periculo vacat, quam rem & asserit Celsus, & Recentiorum Experientia confirmat. Illud autem ut suscipiatur minime suadet Albucasis, nisi Tumor coloris albi sit, & rotundus, & insuper radix ejus exigua. Nam si basis ampla fuerit, Sanguinis fluxum magnopere metuendum esse inquit; quod profecto sæpius in hoc casu & molestiam & periculum creavit. Quare Fabricius ab Aquapendente, qui Operationes paulo crudeliores nunquam aggreditur, hanc quodammodo improbat, utut auctoritatibus supra memoratis commendatam: aliique Causticum in eam rem figuratum adhibere malunt, quod ipsi Tonsillarum foramini inditum, eas sensim absumat: & hæc sane ratio & tutior & plerumque efficacior videtur.

In eodem Capite, de aliis quibusdam Tumoribus loquitur Albucasis, qui nonnunquam in Ore ac Faucibus oriuntur: quosque eodem modo, ac Tonsillas, exstirpari jubet. Cujusmodi Tumoris Historiam nar-

a 2, 42. b 2, 36.

ALBUCASIS. rat in Muliere, qui lividus ac ſine dolore eſſet; ea vero neque ſolidas neque liquidas res devorare poterat, & ægre ſpiritum trahebat; neque ulla ei ſalutis via reliqua erat, quin intra diem unum aut alterum expiraret, niſi a Chirurgia fuiſſet adjuta. Tumor iſte duos in cavum Naſi ramos projecerat: quos qua ratione ſenſim exciderit minute narrat; tandem vero cum animadvertiſſet, ſublato alio, alium ſuccreviſſe, ſeque perinde agere ac ſi Hydræ Caput amputaret, ad Cauterii uſum decurrit: quo ſe ulterius Tumoris incrementum certo præciſurum fuiſſe ait; quanquam ingenue fateatur ſibi non conſtare quid de Muliere poſtea Deus egerit.

Viam quoque (juxta Pauli doctrinam, cujus in hac re verba exſcribit) Uvulam [a] excidendi tradit, ubi ea vel in Pus abierit, vel eam præ laxitate nulla in antiquum ſtatum Topica Medicamenta redigere poſſint: cum ea cautione, uti Paulus etiam facit, ut de ea haud amplius, quam quod præter naturam excreverit, dematur, ne Vox injuriam accipiat. Uvula enim haud incongrue Plectrum Vocis dicitur; & ad articulate loquendum omnino neceſſaria eſt. Caſum vero memorat Fabricius Hildanus, in quo ejus ablatio nullum in ſermone impedimentum fecerit. Atque in ea opinione eſt Fallopius, ut Uvulæ amiſſionem Vocem non afficere putet, niſi Palatum una cum ea ſit deperditum: quod utique exemplum perraro occurrit. At ubi in hoc Uvulæ affectu æger ne-

[a] 37.

neque Incisionem neque Cauterium Actuale admittit, Liquidum is imperat Causticum ex Calce confectum, quod Instrumenti ope applicatum, intra semihoram (horam inquit Paulus nigredinem parti inducet, & consequenter eam contrahet, unde paulatim decidet: qua ratione in aliis item casibus [a] utitur. Et pro eo usu etiam his diebus Chirurgi nostri Instrumentum habent, quod Cochleare ad Uvulam vocant. ALBUCASIS.

De Bronchocele [b], sive Ramice in anteriore Cervicis parte, agens, (cujusmodi vitium in Mulieribus frequentius quam in Viris esse ait) & Græcis & Celso fusior est; recteque inter id quod Naturale, & id quod Accidentale est, distinguit. Primum genus tractari non debet. Secundi duæ sunt Species: quarum una Tumorem refert, qui crassam aliquam materiam comprehendit; altera Aneurysmati similis. Quanquam autem is Scalpello satis audacter utatur, Operationem in priori tantum casu fieri suadet: sed ne tum quidem, nisi Tumor laxus & exiguus, & Cysti fuerit inclusus. Id certe genus arte tolli potest. Hæ nonnunquam Excrescentiæ Aqua plenæ sunt, modo nihil præter Aërem continent: cujusmodi omnia genera Incisione, Frictione, & Compressione curari etiam possunt. Modo in materiam carnosam abeunt, quæ inter Cutim Asperamque Arteriam jacens, propendentis cujusdam palearis similitudinem exhibet, quale in Gallo Indico videtur iracundia commoto. Frequens hic morbus est in iis regioni-

a 1, 57. b 44.

ALBUCASIS. nibus, ubi Aqua Frigida copiose bibitur: præsertim ubi Aquam, sicut in aliis calentibus plagis, Nive haud temperant, sed ei Glaciem commiscent: uti mos est inter vulgum, qui algentes Pedemontii ac Genuæ montes incolunt. Vitii ipsius veritas non minus constat, quam quod ii ipsi id Aquæ hujusce potioni tribuant: neque ex Natura Frigoris effectum hunc explicare difficile est. Nam Liquor inter deglutiendum Gutturis Musculos necessario congelat, id est, vasa contrahit, eodemque tempore humores per ea circulatos incrassat: ex quo oritur stagnatio & obstructio, neque ita multo post in iisdem Partibus Tumor attollitur. Idque notari debet, Tumores ab ea causa ortos semper Carnosos esse atque ita permanere: cum alia Bronchoceles genera, quæ a Distortionibus, aut Contusionibus, aut simili casu quopiam nascuntur, sæpissime in Pus abeant, aut in Meliceridem, Steatoma, &c. vertantur, id quod ab Albucasi animadversum est. Inter Hispanos, qui Frigidarum potionum usui immoderate indulgent, Tumores in Faucium Glandulis frequentissimi sunt. Atque ex iis quæ notata sunt a Scriptoribus constat, haud modo a Liquorum, sed etiam a Regionis ipsius frigore produci posse hunc effectum; siquidem hos in Capite ac Faucibus Tumores multo frequentius inter Septentrionales quam inter Meridionales populos occurrere animadversum est.

Tumores quoque in Glandulis Thyroideis sæpe contingunt: quales non revera Bronchocelæ sunt, licet ita perperam vocentur, sed

ſed Strumæ, aut Scrophulæ in Collo. In Corporibus morbo defunctis haſce Glandulas in immenſam magnitudinem auctas vidi, ita ut prope ad Claviculas uſque deſcenderent: & cum id ita ſit, Scirrhoſi plerumque fiunt. Ubi hoc modo Tumor iſte confirmatus ſit, etſi ab Actio non fuiſſemus admoniti, morbum natura ſua plane incurabilem eſſe, ex Anatomia liquido perſpicere poſſemus: neque enim ab ullo Medicamento intus ſumendo, vel extra applicando, Tumorem ſolvi poſſe credo; Repellentia autem malum potius augerent, atque Humorem aliam aliquam in partem rejicerent. Neque vero cautus quiſpiam Chirurgus, me auctore, Tumorem adeo ingentem exſtirpare tentaverit: ne aut Venam, aut Arteriam, aut Nervum Recurrentem incidat. A quo etiam ſatis commode nos dehortatur Albucaſis[a], factum inſcii cujuſdam Artificis narrans, qui in hoc caſu, vulneratis in Cervice Arteriis, ægrum extemplo occidit.

ALBUCASIS.

Idem Tumores duos in Ventre, Fungi ſimiles, a ſe abſciſos memorat: quorum in uno Unciæ octodecim, in altero ſex, humoris comprehenſæ eſſent: ipſi albi erant, Radicibus exiguis: margines eorum intro verſi, atque ex iis liquor perpetuo exſudabat. Sed Artificem ſedulo commonet, ut, id Aneuryſma ſit necne, diligenter advertat: cujus ſi vel minima ſuſpicio ſubſit, Cauterium in promtu haberi jubet. Cum hujuſmodi operationem æger ſubire metuit, aliam is rationem proponit, qua filo plum-

a Præf.

ALBUCASIS. beo Tumores illigentur, dum excidant. At si radices amplæ crassæque sint, & mali coloris Tumor ipse, id genus omnino tractari vetat, ne fortasse Cancerosum fuerit. Quodque ad ipsos Cancros[a] attinet, quantumvis recentes, si etiam ampli sint, intactos relinqui suadet; cum in eo statu neque ipse ullum unquam curaverit, neque ab aliis curatum viderit. Vides igitur Scriptorem hunc, utcunque in Chirurgia satis audacem, quique nunc dierum etiam crudelis existimaretur, haud tamen ea confidentia fuisse ut Scalpellum temere quovis infigeret: sed vitii naturam probe perspexisse, & successus probabilitatem considerasse, antequam in periculosis hisce affectibus Operationem sit aggressus.

In Capite quinquagesimo septimo, de Circumcisione[b] agit: neminem quenquam e Veteribus de ea verbum protulisse, sed a se primum inventam atque in usum ductam, affirmans. Ex quo, eum non modo oblitum eorum quæ de hac re diserte scripsisset Paulus, sed etiam in Celsum nunquam incidisse manifestum est; qui eundem fere curationis modum in Phimosi[c] describit.

De Partu autem educendo, & vivo, & mortuo, multa, atque haud inidonea, litteris mandavit. Illud vero, quod a se cognitum de Muliere quadam narrat, haud vulgare est: quæ, mortuo eo quod intus haberet, Gravida denuo evaserit: hoc quoque, quod secunda vice conceptum est, extincto, ac intra Uterum remanente.

Haud

a 53. b 57. c 7, 25.

Haud ita multo poſt per Umbilicum erupit Abſceſſus: a quo, eo ſtupeſcente, haud modo Pus ſed etiam Oſſa prodirent. Re ſecum perpenſa, ea ad Fætum pertinuiſſe deprehendit, atque eorum multa exemit. Mulier complures poſtea annos vixit; Ulcus autem, ex quo humor perpetuo ferebatur, in eo loco habuit. Quantumvis mira videri poſſit hæc narratio, Recentiorum Experientia paribus exemplis abundat. Eſt etiam, ubi Mulier [a] quædam haud modo convaluerit, ſed partum quoque poſtea ediderit. Eſt, ubi Fætus nunquam Utero [a] comprehenſus, verum aut in Ovario, aut in Tuba Fallopiana, aut in Abdomine ipſo, ſit inventus: ita ut Oſſa aliquando vel per Anum, vel per Muſculos ſupra Os Pubis, exitum ſibi aperuerint. ALBUCASIS.

Obſervabile etiam id eſt, quod de Abſceſſu in Femore tradit, ex quo palmæ longitudine Os eſſet carie exeſum: & tota paulatim Oſſis ſubſtantia abſcedente, in ejus locum Callus adeo firmus ſuccreverit, ut homo poſtea commode incederet. Quodque de alio Gangræna affecto narrat, haud minus ſingulare eſt; hic enim, manu ſibi ipſi reciſa, cum id Albucaſis, veritus ne vel in ipſa Operatione, vel poſt eam paulo, obiret, facere abnuiſſet, ad integritatem rediit. Id exemplum eo conſilio a ſe prolatum, inquit, uti appareat, quid fidenter aliquando in hujuſmodi Gangrænis ſuſcipi poſſit: commodeque ſubjicit, ſcienti Artifici nihil magis ex

uſu

a a Vid. Philoſoph. Tranſact.

ALBUCASIS. usu esse, quam si omnes morborum varietates diligenter advertat, quo melius judicium ejus possit insequentibus temporibus informari dirigique.

Paracentesin, quæ fit in Hydrope, Paulo Celsoque fusius ac magis particulariter describit: & Ascitem solum esse ait Hydropis genus quod Operationem hanc recipiat; quibus adjicere potuisset, Morbum ipsum nullam, nisi ab hac Operatione, curationem admittere. Nam cum eo ventum est, omnia Medicamenta interna, utcunque mirabiles ea virtutes habere dicantur, vereor ne inutilia sint; & æger a fideli Medico monendus est, ut ad Chirurgiæ opem mature sese conferat, a qua unicum, Paracentesi facta, petendum est Remedium. Operatio hæc ab ipsa Natura primum indicata videtur; siquidem interdum in Hydrope accidit, ut Aqua vel per Vulnus casu factum, vel per exitum ipsius pondere apertum, in Umbilico aliisque Abdominis partibus, quasi Critice eruperit. Cæterum hæc Operatio antiquissima Medicinæ monumenta vetustate æquat: ab Hippocrate sæpius quidem commemorata, & ab Albucasi ita accurate descripta, ut, quo vel tutius vel commodius præstetur, nihil fere Recentiores adjecerint. Itaque locum ipsum definit in quo incisio optime fiat, atque ejus exequendæ rationem explicat: Instrumentique formam delineat, quæ Spathomele est utrinque aciem habens: id post incisionem extrahi, atque in foramen ab eo factum Cannula immitti debet, annulo ejusmodi munita, qui hanc nimis alte descendere prohi-

hibeat. Fuſe quoque exponit quemadmodum ea in loco ſervari poſſit, quo facilius Aqua per eam educatur. Quæ res idem profecto præſtat ac Inſtrumentum a Barbetto, vel Blockio, potius, inventum: etſi Barbettus nihil ejuſmodi a Veteribus uſurpatum affirmet. ALBUCASIS.

Jam quod ad Aquæ emittendæ modum pertinet, in eo ita accuratus eſt, ut circa dimidiam ejus partem prima vice exire velit: ac poſtea ſingulis diebus, debitiſque intervallis, eam quantitatem quæ hominis viribus reſpondeat (de quibus ex Pulſu & Reſpiratione judicandum ſit) dum omnis educatur. Celſus circa Heminæ quantitatem educi vult: quanquam plurimi ex Recentioribus Chirurgis quantitatem per Paracenteſin evacuandam a nemine præfinitam aſſerant. Vetat ille, uti Veteres omnes ac plerique etiam Recentiorum faciunt, Aquam una vice emitti, ne Syncope vel mors ſubſequatur: qua de cauſa Operatio hæc, licet ab omni antiquitate uſurpata, ſemper fere periculoſiſſima habita eſt.

Et ſi Hiſtoriæ credendum eſt, hujuſmodi incommoda haud raro obtigerunt: quamobrem haud alienum erit ejus rei cauſas diſquirere, quo facilius diſcrimen ab Operatione intentatum evitare poſſimus. Fienus quidem duas affert cauſas, (quas uteunque is de eo prorſus ſileat, pauciſſimis immutatis e Cælio Aureliano tranſcribere videtur) cur adeo periculoſum ſit Aquam ſimul omnem effundere. Prima eſt, quoniam Aqua, quamvis præternaturalis, nativum in ſe

ALBUCASIS. ſe calorem contineat, ac Spiritibus abundet, ideoque quando ea ſubito emittitur, Partes frigore excipiantur: & Natura, calore hoc & quaſi fomento deſtituta, languida atque effæta relinquatur Huic argumento facile ita reſpondetur, Viſcera Abdominis, poſt Aquæ exitum, non minus calida remanere quam in ſtatu naturali eſſe debeant: & conceſſo, quodvis eorum frigore hoc ſuppoſititio tentari, id partes vitales ita ſubito minime affecturum ac mortem adeo repentinam illaturum, Experientia abunde novimus. Huc accedit, quod apertis Cadaveribus, duo præcipua Viſcera, Jecur & Lienem, hoc affectu neutiquam vitiata frequenter comperiamus. Secunda cauſa eadem prope validitate eſt, Aquam ſcilicet in Aſcite; naturalem ſecundum quid, uti id ille exprimit, eſſe factam, in eaque partes fluctuare ſuetas ab eadem foveri: Aqua vero emiſſa, harum poſitum immutari, quod cum ſubito fiat, mortem ſuccedere. Argumenta hæc ita exilia ſunt, concluſioneſque ita parum conſequentes, uti primo intuitu ratiuncularum harum infirmitas appareat. Idemque de Fuga Vacui dicendum eſt, quam ille alio in loco commemorat. Alia præter hæc ab Auctoribus argumenta allata non invenio: quare ſi in hac re ſatisfieri nobis velimus, effectus hujus, qui a ſubita Aquæ evacuatione oritur, aliunde deducenda ratio eſt: iſque fortaſſe haud abſurde explicari poterit, ſi quemadmodum Aſcites primo formetur, conſideremus.

In

In quo quam partem habeant Vaſa Sanguifera, primum inquiram. Horum Tunicæ ita ſunt effictæ, ut quacunque de cauſa Sanguinis motus imminuatur, aut in ductibus Capillaribus ſtagnans ſubſiſtat, tenuiores ejus particulæ per Tunicarum poros exitum ſibi faciant, neque in iter Circulationis unquam redeant: quo diutius autem hæc iſta cauſa permanet, eo magis diſtenduntur Vaſa, eo facilius humores extravaſantur. Ita Experimento deprehendimus, ſi ligetur in Cane Vena Jugularis, Materiam Seroſam, inter Capitis Tegumenta ac Muſculorum qui in Collo ſunt interſtitia, exſudare. Ita quoque in Abdominis Vaſis, quicquid ea nimis vehementer comprimit, aut in iis Obſtructionem parit, maxime fluidæ, id eſt Seroſæ, Sanguinis partes, per eorum Tunicas transadiguntur, atque huc illuc in Ventris cavo fluctuant. Ita morbus hic a Scirrho, vel Obſtructione Jecoris, Lienis, Meſenterii, &c. produci poteſt; & Aſcitem Tumoribus in Abdomine frequentiſſime ſuccedere novimus; quare Carolus Piſo, qui Anatomiæ Scientiam in uſus Medicos ſolerter admodum convertit, quicunque, dicit, cadave-,, ra Hydrope defuncta ſæpius aperuerit, ,, Tumorem vel frequentiſſimam, vel ſolam ,, Aſcitis cauſam inventurum. ,, Verum hic morbus haud ſemper iſto modo naſcitur; ſæpiſſime enim, ut ante dictum eſt, poſt diſſectionem Viſcera reperiuntur integra, tam in Aſcite, quam in Hydrope Peritonæi; ideoque non raro morbi cauſa in ipſo Sanguine quærenda eſt. Sanguinis autem qua-

ALBUCASIS.

ALBUCASIS.

qualitas, quæ huic rei a Scriptoribus idonea dicitur, hæc est; cum is ad Fusionem nimis tendit, nimisque Sero diluitur, atque ita facile perlabitur Vasorum Tunicas: neque hoc ita aliquando fieri improbabile est. Sed a contraria quoque qualitate idem effectus produci potest, quæ Sanguinem obstructionibus creandis magis aptum reddat: unde Ascitem Ictero interdum succedere videmus, & in Ascite Sanguinem esse debito crassiorem: porro in hac Sanguinis Crasi culpam frequentius subesse ex eo argui potest, quod in Hydropicorum, præcipue Juvenum, Cadaveribus dissectis animadvertitur; nam in iis Pulmones, quod magnum ac primarium in comminuendo, uti par est, Sanguine Instrumentum a Natura adhibetur, plerumque obstructi comperiuntur. Vasa ipsa, ex quibus humor iste Hydropicus ortum ducit, assignari nequeunt, tamen, cum Viscera reperiuntur integra, uti sæpissime fit, ferri eum ab Omenti aut Peritonæi Vasis perquam probabile est. Ab Omento putat Hippocrates, nec sine fundamento; raro enim accidit ut in Ascite id non vel erosum vel absumtum vel putrefactum sit: Peritonæi vero Glandulæ quemadmodum in hoc vitio ut plurimum afficiantur quotidie videmus. A Tunicarum laxitate in Vasis Sanguiferis; a ruptione Vasorum Lacteorum aut Lymphaticorum haud alii oriuntur effectus, atque a nimia Sanguinis vel crassitudine vel tenuitate. Ita, quacunque de causa hæc fiat humoris extra Vasa effusio, is per ea continuo exsudat,

quo-

quoad totum Ventris cavum impleatur, saltem quoad Aqua pondere suo & compressione Vasorum Poros constringat, neque humores ulterius effluere patiatur. Quare hic inter Vasa Aquamque extravasatam jugis communicatio est; sic ut, cum hæc per Paracentesin e Cavo Ventris emittatur, idem sit, ac si fuisset derivatio ex ipsis Vasis facta. ALBUCASIS.

Ut igitur ad rem propositam veniamus, id est periculum quod veriti sunt Antiqui in educenda simul omni Aqua, rationem perpendamus quare alia quævis immodica Evacuatio discrimen minetur; cujus rei notissimum & maxime familiare exemplum Venæ sectio est. Nimia adeo Sanguinis copia ubi detrahitur, vis protrusionis in eo, ob hanc ipsam causam, multo minor est; sic ut, decrescente ejus Velocitate, multo arctius cohæreant ejusdem particulæ. Sanguis inde haud ita liberalem Spirituum secretionem præstat; quique ab eo secernuntur, in Nervos debiliter modo compulsi eunt; ac si nobiscum reputemus, Vasorum Tunicas haud extemplo contrahere se posse, & canales suos debita ratione ad liquorum in iis decurrentium copiam accommodare, erit etiam Sanguinis Velocitas eo minor, quod in majoribus fluat alveis; qua ex tarditate & cohæsione Sanguinis languor sequitur ac Spirituum defectus: & si Evacuatio ingens fuerit, ipsa Mors. Ideo Venæsectionis exemplum ad rem hanc illustrandam adduxi, quod Celsus ipse, quo periculum nimii Sanguinis detracti ostendat, id Paracentesis si-

ALBUCASIS. militudine confirmat; quod si, „inquit, in „cura quoque Aquæ quæ inter cutem est „ita respondet, „quanto magis necesse est „in Sanguine respondeat? „ Eadem profecto utrobique ratio est; quodque ad rem magis pertinet, (evacuationem intelligo humorum qui non contineantur Vasis suis in magnis admodum Tumoribus qui suppuraverint,) si materia omnis unica vice educatur, eadem aliquando sequi incommoda experimur. Igitur ubi in Paracentesi nimia Aquæ copia emittitur, Vasorum Pori, per quos Humor Hydropicus ferri consueverit, cum etiamnum pateant, eidem quoque exitum præbent: qui ideo jam profusius fluit, quod Aquæ pressio sit maximam partem sublata, quæ Vasorum Tunicas antea quodammodo constringeret, neque Serum ita copiose fluere sineret ut sine hoc impedimento fecisset. Remota vero Aqua, Vasa latius hiant, atque humores ea quantitate in Abdomen exeunt, ut eandem in Sanguine ac Spiritibus mutationem faciant, quæ modo in Venæsectione a nobis explicata est. Quo melius ab Hydropicæ hujus inundationis recursu defendatur Abdomen, post Paracentesin Fasciarum usum suadet Cælius Aurelianus; immo de eo bis loquitur, ab eoque Tumoris incrementum averti tradit. Quod quidem optime institutum videtur; nam quo arctius Venter constringitur, eo major Vasorum compressio est, ideoque ita Seri minor quæque effusio. Fasciæ similiter a Littro commendatæ sunt, uti partes citius coeant post Paracentesin in Hydrope Peritonæi administratam.

Ra-

Ratio adducta de Spirituum consumptione, ab ipso Operationis successu confirmatur: Pueri enim raro sine discrimine illam subeunt; Galenus non plus uno, quod noverit, evasisse memorat. Laxitas in Vasorum fibris, quæ huic ætati propria est (uti ex magna eorum proclivitate ad sudores manifestum est) succos nimium abundanter percolari patitur; ac si mortem Spiritus exhauriendo Syncopenque arcessendo haud inferat, humorum saltem exundantiam, qui morbum renovent, subministrat; quamobrem teneræ hujus ætatis omnes ab Operatione submovet Albucasis. Idemque servari debet, ubi Vasa admodum debilia sint, aut Sanguis, quacunque de causa, languidus & effætus: ut in ætate vel morbo confectis. Atque hinc moniti ab Hippocrate dati satis evidenter constat ratio, qui Paracentesin mature fieri jubet, dum supersunt vires. Ideo etiam hanc in Senibus fieri vetat Albucasis. Neque satis mirari possum, quare homines, ubi verum subesse Ascitem deprehenderint, qui ejus naturæ est ut sine Paracentesi nullo modo curari queat, Operationem eo usque differant, ut quod unicum iis auxilio esse potuerit remedium, id ipsum cum nimis sero usurpetur, mortem iis maturet. ALBUCASIS.

Syncopes, quæ in hac Operatione frequenter contingit, rationem explanare tentavi: quia nullam hactenus probabilem invenerim; quæ a Garengeoto [a] affertur. „Diaphragmatis scilicet in Ventrem delapsus,

a 152.

ALBUCASIS. ,, psus, post Aquæ eductionem, " mihi incomprehensibilis videtur. Quomodo enim Diaphragmatis in naturalem statum reversio Animæ defectionem induxerit? Ego potius, quo inferius illud descenderit, eo liberius fore Cordi atque Pulmonibus spatium crediderim: qua re nihil magis convenit ad avertendam Syncopen. Hæc argumentandi ratio æque mira est ac ista, cum ,, Spirandi ,, difficultatem in hoc casu oriri dicat ex in- ,, ertia Musculorum Epigastricorum, qui ,, Elaterem, utpote vehementer distenti, a- ,, mittant, atque ideo Antagonistis neuti- ,, quam pares sint. ,, Quod si mihi ratiocinandum esset, hanc conclusionem ducerem, quo minorem hi Musculi Elaterem habeant, & quo magis inertes ac distenti sint, eo minore vi costas ad inferiores partes trahi, & Diaphragma sursum repelli debere; unde, cum Thorax minus contrahatur, ea de causa liberiorem fore spirandi potestatem. Atque obiter nequeo non animadvertere, Scriptorem hunc frequenter ac sine usu voces Artis ab Antiquis usurpatas affectatione quadam mutare: uti in hac ipsa re facit, Anasarcam vocans Hydropem per Infiltrationem. Quod quidem verbum, Anasarca, & a Græcis & ab omnibus aliis post eorum tempora Medicis perquam aptum ac significans visum est ad exprimendam hujus morbi speciem: neque amplius quicquam a nova hac Voce (nam Infiltratio nullius, quod sciam, linguæ vox est) significatum video, quod clarius nos, quomodo hoc Hydropis genus nascatur, edoceat.

Ea

Ea quæ de communicatione, inter Vasa Abdominis & Cavum ejus patente, dicta sunt, vera item sint necesse est, ubi languor aut morbus ipse post Paracentesin redit: nemo enim ea absurditate fuerit, ut Aquam ipsam extravasatam ad ægri sive vitam sive vires sustinendas necessariam existimet. Ideoque si Vasa sic confirmata essent, ut Tono suo restituta nullam amplius per eorum Tunicas humoris fluxionem reciperent, nihil quicquam periculi in educenda simul omni Aqua contingeret: atque hoc paucis iis evenisse videtur, in quibus Chirurgi memorant Aquam eruptione aliqua fortuita omnem subito effusam, sine ullo hominis periculo. Idemque pertinet ad ea quæ ab Hieronymo Fabricio relata sunt; qui hoc semper eo modo ab audaci illo Artifice Horatio a Nursia factum, & successu interdum non caruisse tradit. Sed uti hanc felicitatem non ita sæpe contingere ait, ita nec Artis regulis nosci quando prospere aut secus id eventurum sit; quare in eo Antiquorum opinionem secutus, altera via insistendum monet, qua sensim Aqua emittatur. Atque hic insignem Fabricii locum indicare debeo, ex quo fides ejus & judicium pariter elucescit. Is non nisi duos a se unquam incisos fuisse prodit; quorum uterque mortuus est: alter ex eo quod Operatio dilata sit usquedum res desperata esset: alter, quod, fistula consulto educta, Aquam omnem simul emiserit. Quanquam ille minime dubitet, quin Operatio, si omnia recte administrentur, felicem habere possit exitum:

ALBUCASIS.

ALBUCASIS. neque præcepta huc pertinentia a quoquam prudentius quam ab ipso posita sunt.

Licet ista fuerit universorum sententia de discrimine quod intentet Aquæ omnis uno & eodem tempore effusio: tamen in eo certe, qui ab Antiquis fieri solebat, emittendæ ejus modo aliqua subsunt incommoda, quando scilicet parva copia plurimisque intervallis educitur, nulla, sicuti mos fuit plerumque, fascia adhibita. Nam nisi istiusmodi fiat compressio, haudquaquam facile est novas humoris Hydropici suppetias intercipere, idque ob causas supra allatas: ita ut per Operationem, quæ in multos dies continuari debet, Tumor, ideo quod recentes suppeditentur copiæ, pro ratione humoris effusi non subsidat. Huc accedit, quod Cannula in vulnere retenta noxam parti frequenter inferat, & Gangrænam interdum accersat: quanquam fortasse, uti Fasciæ usus aliud illud incommodum præverteret, ita quoque Causticum ante incisionem adhibitum huic injuriæ magna ex parte mederetur; siquidem hoc modo, fistula incisæ cuti immissa, vulneris oræ minus forent Inflammationi opportunæ.

Utcunque id est, hanc alteram Aquæ omnis simul educendæ viam cum successu usurpari posse, nostrorum Experientia temporum edocti sumus: ad quam viam inter nos in usum adducendam, Tu, Vir Clarissime, plurimum contulisti: atque ea jam in Nosocomiis nostris familiaris est, itemque in iis quæ Lutetiæ sunt, Garengeoto teste, non infrequens. Porro, cum Aqua in Perito-

tonæi Duplicatura, ficuti non raro fit, includitur, eo minus etiam eft in hoc operandi modo difcriminis: nam ex Anatomia difcimus, vix fieri poffe ut tale quidvis incommodum eveniat, necnon & Membranæ hujufce Tunicas facilius ope Fafciæ coalituras. ALBUCASIS.

Morbus ab Albucafi, in Capite nonagefimo tertio, defcriptus, perquam mirabilis eft: cujus exemplum ipfe, in Muliere tenuis habitus & in qua Venæ admodum extantes effent, ipfe viderat; ea dolore laborabat ex alio in alium locum difcurrente. Cum hæc illi manum oftenderet, parvum is in Vena Tumorem atque inflationem percepit: quod, intra horæ fpatium, tanquam Vermis, furfum rependo; opinione citius ufque ad brachium afcendit, huc illuc, Hydrargyri ritu, fefe motitans. Dolor cum Tumore locum mutabat. Alterius horæ fpatio, corpore peragrato, ad alteram manum pervenit. Quæ difcurfationis celeritas perquam mirabilis ei vifa eft, cum nihil antea fimile afpexiffet. An quicquam in hoc cafu adminiftrari præcepit, ab eo non memoratum eft; fed cum aliquid hujufmodi inciderit, fi Tumor infignis emineat, & vehemens urgeat dolor, partem incidi & Cauterium deinceps adhiberi imperat.

Multa accurate de Vulneribus, per Sagittas factis, ex propria tradit Experientia: & multas magnafque curationes a feipfo præftitas recenfet. Inter cæteras, Mucronem Sagittæ ex Nafo per ejus cartilaginem extraxit, in qua per longum illa tempus de-

ALBUCASIS. lituerat: ægerque ad integritatem, sed nonnisi post quatuor Menses, perductus est. Albucasis autem, ex iis quæ in hac Operatione viderat, in errore eos versari contendit, qui cartilaginem vulnere divisam coire rursus non posse asserunt.

In ipso Libri Secundi [a] fine, variæ ab eo describuntur Sanguinis ex Venis detrahendi viæ: ac de Brachiorum Venis agens, duos refert hasce incidendi modos. In altero, Punctio fit ope Instrumenti quod vel Myrti vel Oleæ folii figuram referat: quorum id quod in Oleæ folii similitudinem figuratum sit angustiorem acutioremque habeat mucronem. In altero, Vena per Sectionem Cultro dividitur, quem Alnessir, & Phlebotomum Cultellarem vocat, quemque Guido de Cauliaco communem fuisse Lanceolam ait; verum hic, ut opinor, fallitur, quoniam figura hic ascripta omnino ab ea discrepat. Cultro isto Medicos optimæ notæ usos esse tradit Albucasis: ac trium istorum Instrumentorum forma ab eodem descripta est. Pro apertione Venæ quæ in Fronte est, aliud Instrumentum, quod Fossorium appellat, adhiberi vult; id Instrumento simile est quo Veterinarii nostri utuntur, & alia aliqua re eo referente, percuti debet, quo melius istius Tunicæ scindi possint: hanc in eo loco commodiorem Sanguinis mittendi viam existimat, quam si Phlebotomo præstetur, qui si adhibeatur, videndum esse ut hujus lata sit extremitas.

Primam hanc ipsorum Instrumentorum men-

a C. 95.

ALBUCASIS.

mentionem esse credo, quibus Antiqui in Sanguine detrahendo usi sint. Galenus quidem, Μαχαίριον ὀξυβελὲς, ab Hippocrate ad incisionem in Empyemate commendatum, φλεβότομον exponit, Scalpellum scilicet qualis in mittendo Sanguine adhibeatur. Idem quoque Myrtiformem Cultellum memorat, & Μαχαίρια ἀμφήκη, quæ aciem utrinque habeant: verum hæc Scalpellos potius significant, qui Incisioni generaliter inserviant, quique dissectioni, & aperiendis Tumoribus, aliisque ejusmodi usibus idonei sint, quam eos qui venæ incidendæ peculiariter accommodentur. Talis est Græcorum Σμίλη sive Σμίλιον, id est, Μαχαίριον στηθοειδὲς Hippocratis, quemadmodum hoc interpretatur Galenus; talis etiam Μήλη est, quo Hippocrates utitur ad Sanguinem Scarificatione detrahendum in Ulceribus; neque alius est Scalper sive Scalpellus Celsi; quanquam ob alius vocis defectum hic eum nominet, quasi vulgare Instrumentum in Phlebotomia adhibitum. Ex iis quæ de Vena Frontis dicta sunt, Fossorium illud Albucasis tempore in usu fuisse perspicimus; quod non modo in hac Vena, sed etiam in Venis Brachii aperiendis, usurpatum perquam verisimile est; nam ita ipse videtur significare, Percussionis vocabulum adeo frequenter repetens. Ac rem eandem eodem modo ante hunc enuntiarunt Rhazes & Haly Abbas; Constantinus autem Africanus, qui sua ab his potissimum exscribit, Albucasi vero antiquior est, hanc Venas in Brachio aperiendi viam diserte exponit: nam is has voces habet,

 „Feri-

ALBUCASIS.

„Ferire, Venis Feriendis; ne Nervus Percutiatur, ne Os Percutias.„ Ac Juvenalis ad hunc Sanguinis in eodem loco mittendi modum reſpicere videtur, eodem ſenſu dicens, „Mediam Pertundite Venam.„ Audivi quoque ipſe, Chirurgos noſtrates haud ita pridem Operationem ſimili modo præſtare ſolitos. Celſus id inſtrumentum, quod in Venæſectione adhiberi jubet, Scalpellum nominat: Conſtantinus omneſque inferiores Latini idem Phlebotomum vocant, in eo Cœlium Aurelianum & Theodorum Priſcianum ſecuti, qui voce „Phlebotomare„ utuntur. Quam vero ſimilitudinem id habuerit cum Lanceola noſtra, haudquaquam conſtat: hæc quidem vox a Gallis derivata eſt ad nos, atque ad eos, teſte Diodoro Siculo, a λαγκίᾳ Veterum Gallorum. Lanceolæ vera ac germana ſignificatio Julio Capitolino haud antiquior eſt; quamdiu autem eadem Inſtrumentum Chirurgicum denotaverit, neſcius ſum; tamen hanc eo ſenſu uſurpatam Gulielmi Britanni tempore invenio, qui A. D. MCCXX vixit, ac Philippi Auguſti, cui a Sacris erat, Hiſtoriam conſcripſit. Is aliqua habet de Lanceola, eamque a Phlebotomo evidenter diſtinguit; nam utrumque hoc Inſtrumentum ea ætate fuiſſe in uſu videmus. „Lanceola „dicitur ſubtile ferrum acutum, cum quo „minutores aliqui pungendo venam ape„riunt in minutione. Aliqui cum Phlebo„tomo venam percutiunt, unde & Phlebo„tomia dicitur minutio.„

Albucaſis, quod me pene fugerat, proceſ-

cessum Calculi e Vesica extrahendi (qui ALBUCA-
Apparatus minor dicitur) Celso Pauloque SIS.
& uberius & accuratius describit: ac speciatim modum proponit, quo is e Fœminis per Incisionem educi debeat. Græci de hujusmodi Operatione in isto sexu nihil habent; solusque inter Antiquos pauca quædam de hac re tradit Celsus. Atqui valde dubito an Operationem ipse præstiterit Albucasis: siquidem ex ipsius verbis manifestum esse censeo, Chirurgum iis temporibus, atque in ea regione *, quæcunque ista fuerit, ubi is Artem exercuerit, raro aut nunquam esse hac in occasione adhibitum. Virginem enim illic neutiquam erat Viro contrectare licitum; neque mulier casta quævis aut nupta eo adduci poterat ut ejusmodi infirmitatem diversi cuipiam sexus declararet. Igitur ægris solenne erat, Obstetrici aut peritæ alicui Fœminæ inspiciendas se præbere, quæ Chirurgi quidem consiliis in hoc negotio uteretur, sed ea quæ manu fierent ipsa administraret: quanquam is admodum paucas fuisse narrat, quæ rem solerter exequi possent. Tales erant apud Græcos Ἰατρῖναι atque Μαῖαι. Ipse autem hoc modo procedendum ait; Digitum Operatrix Pudendo immittat, atque Vesicam læva manu comprimens Calculum ab ejus Orificio, quantum fieri potest, ad radicem sive fundum ossis Coxæ deducat: & ibi, quocunque in loco Calculus percipiatur, fiat Incisio, quæ primum exi-

* In MS Codice, qui a Velschio adducitur, Cyropolitanus is vocatur. Cyropolis autem una erat ex præcipuis Mediæ Civitatibus, juxta mare Caspium posita.

ALBUCASIS. exigua esse debet; postea Radio intromisso, si tum sentiatur Calculus, vulnus ampliandum est pro ratione magnitudinis qua is esse videatur. Locus Sectionis ab illo indicatus inferior videtur eo quem incidi jubet Celsus, (hic enim incisionem fieri vult „inter Urinæ Iter & Os Pubis") initio, uti reor, ab interiori Vaginæ parte facto. Idque haud aliter esse inde profecto manifestum est, quod inter alias hanc rationem adducat cur perdifficilis Operatio sit, atque adeo magis in Fæminis quam in Viris: Locum nempe Sectionis in illis remotiorem esse a Calculo, ac proinde altiorem postulare incisionem, quæ plus ideo discriminis intentet. Solus ex omnibus Chirurgis Italis processum integrum ab Albucasi exscribit Brunus. At si Albucasis locum a Celso descriptum ipse etiam significasset, iter inde ad Vesicam multo brevius esse ex Anatomia nosceremus: nam si a latere & ab altera parte Ductus Urinanii fit incisio, Culter statim e Vagina in anteriorem Vesicæ partem labitur. Quod si Sectio in Perinæo institueretur, nulla in Calculi distantia foret diversitas in diversis Sexibus. Locus autem Sectionis hic ab Albucasi indicatus idem ad amussim est, ac is ubi Frater Jacobus & post eum Rauus incisionem fecerunt: quanquam neuter horum, opinor, incidendi modum istum ab illo didicerit. Illud etiam notari potest, Albucasim, quo tutius ad Calculum perveniri possit, diversas duas incisiones, quod etiam a Rauo factum video, fieri jubere. Locus hic dividi potest ita ut non con-

convulneretur Vagina, præcipue in Virginibus: quem errorem ſæpe admiſit Frater Jacobus; quare optimo jure, Operationem magis arduam eſſe in Mulieribus quæ Virum expertæ ſint aut liberos pepererint, affirmat Rauus; nam cum in his magis ampliata ſit Vagina, hæc facilius ſub cultrum incidit: quo in caſu Vagina bis ſecetur neceſſe eſt; idemque contingere debet, ſi inciſio fiat in Perinæo, quæ res a Gulielmo de Saliceto animadverſa eſt. Nullus itaque, præter hunc ab Albucaſi notatum, locus eſt, ubi Vaginæ inciſio ullo modo vitari poteſt. Quodque obſervatu digniſſimum eſt, ſi in Operatione incidatur Arteria, ac fluxio Sanguinis moleſtiam creet, deſiſti, Calculumque relinqui jubet, & curando vulneri unice incumbere: ac deinceps poſt aliquot dies, cum id jam ad digeſtionem perductum ſit, Operationem rurſus aggredi Calculumque extrahere. Neque aliter P. Franco inciſionem uno die facere, ac proximo vel alio quovis inſequente Calculum educere ſolebat; idemque hic in Viris a Cypriano factitatum eſt.

AVERRHOES.

Notavi antea quam fidentes fuerint quantoque audaciores Romanis, in Chirurgicis Operationibus exequendis, Græci; & quam multa hi præſtiterint, propter cæpti vel ſævitiam vel difficultatem, a Recentioribus non tentata. Quicunque vero Albucaſim evolverit, ejuſque ſcripta cum Pauli Celſive Commentariis contulerit, illum inter omnes audaciſſimum comperiet; Catalogus ipſe Operationum ab eo numeratarum terrori

erit

ALBUCASIS. erit homini, qui non multum fuerit in Chirurgia simili versatus. Id autem in eo miror, quod viam ille silentio prætermiserit, quam aliqui ex popularibus ejus aggressi sint, ad extrahendum e Rene Calculum, per incisionem in Musculis Dorsi factam. E Serapione & Avicenna constat, hoc aliquando iis temporibus præstitum; quanquam Operationem uterque valde ancipitem esse judicet, & ex qua verisimillime secutura sit ægri pernicies. Quam rem obiter tantum commemoro ut ostendam, vix ullam fuisse iis temporibus Operationem, quantumcunque vel doloris vel difficultatis vel discriminis præ se ferret, quam non aliqui ausi sint & Chirurgi suscipere, & ægroti subire. Quodque ad casum modo nominatum attinet, utut lethalia ea vulnera existimata sint quæ Renis Pelvim penetraverint, rem manifeste aliter se habere deprehendimus ex Historia Hobsoni Consulis a doctissimo Bernardo relata; siquidem e Rene Hobsoni, Patavii tum agentis, Calculum ope incisionis eduxit celebris ille Dominicus Marchetti, isque multos postea annos sanitate integra fruens vixit. Res tota accuratissime descripta est, atque in eam animadversiones lectu sunt dignissimæ; qua in narratione traditur, Arabas quidem hujusmodi Operationis mentionem fecisse, cæptum vero aut Insani hominis aut Circulatoris existimasse, ac primum fuisse, qui id serio præceperit, Roussetum. Veruntamen, præter hoc Exemplum, est etiam aliud ex quo Nephrotomiam hanc revera administratam discimus,

quod

quod in Hiſtoria Gallica a Mezeraio ſcripta occurrit, his verbis expoſitum: „ Pariſienſes Facultatis Medicæ Doctores, cognito „Lictorem quendam Bagnolettenſem, qui „Calculo graviter laboraſſet, ſupplicio damnatum eſſe, a Rege petierunt ut is in „eorum poteſtatem dederetur, quo experimentum in eo fieret, utrum inciſo ejus „Rene educi poſſet Calculus. Adeo feliciter ceſſit Operatio, ut is multos poſtea „annos ſine ſalutis diſpendio vixerit." Hoc quidem regnante Carolo Octavo factum eſt, qui Anno 1498 obiit; centum fere annis antequam Rouſſetus Scriptis innotuerit, & quo tempore Gallica in initiis ſuis eſſet Chirurgia. Tulpius in ea opinione eſt, Rouſſeti conſilium hoc præcipue nixum fuiſſe, quod aliquando notatum ſit Abſceſſu in Rene facto Calculum viam ſibi patefeciſſe, quemadmodum in eo quem is adducit caſu per Lumbos exiit: quæ res etiam ab Hippocrate animadverſa eſt. Verum haud minus veriſimile eſt id Rouſſeto in mentem veniſſe, cum rem ſupra memoratam auditione accepiſſet, quæ proculdubio in patria ſua hominum eſſet ſermone pervulgata: nam & eandem ipſe narrat Hiſtoriam Rouſſetus, licet (ex Monſtreleti Supplemento) in una aut altera re diverſam. Quamvis duo hæc Exempla (& plura fortaſſe in Libris non occurrunt) Operationi commendandæ vix ſufficiant: tamen hoc ſaltem ex iis concludi poteſt, eam, utcunque ancipitem, poſſe aliquando feliciter adminiſtrari, atque in caſibus alioqui deſperatis admitti, ubi exitus

[ALBUCASIS.]

per

ALBUCASIS. per Abſceſſum indicetur. Argumenta, quæ ab Analogia ducit Rouſſetus, lectione non indigna ſunt. Inciſionem quæ ad extrahendum e Veſica Calculum eſſet facta, Operationem admodum periculi plenam homines primo credidiſſe, haud temere opinamur; adeo ut Aſclepiades atque hujus Secta eam pro exitioſa condemnaverint; & Hippocrates eandem ſolam inter omnes Operationes Chirurgicas certo Artificum generi relinqui voluerit, qui id profeſſo agitarent. Difficile profecto eſt in univerſum judicare, quid in Chirurgia fieri nequeat. Quædam hujuſmodi ab Antiquis præſtita eam præ ſe ferunt temeritatem, ut hæc vereor ne incredibilia hac ſolum de cauſa repetemus, quod neminem eadem noſtris temporibus aggredi videamus.

Ita, Vir Clariſſime, diverſas Tibi celeberrimorum inter Arabas Medicorum formas exprimere tentavi: & exempla quædam protuli, quæ hos aliqua ſaltem Profeſſioni noſtræ incrementa, & obſervationes aliquas ad rem pertinentes iis quæ a Græcis acceperant adjeciſſe demonſtrent. Id ſi aliter ſe haberet, una ſaltem, & ea maxime momenti res, de qua hactenus non ſum locutus, haud alibi quam inter Auctores hoſce quærenda eſt: Variolarum intelligo Hiſtoriam. Nam ab Hippocratis tempore uſque ad ipſum tempus, quo recens ac prodigioſus ille morbus apparuit, nihil credo æque inſigne in Medicina extitit. Hujus origo multo longius retro, quam vulgo creditur, ex ipſorum Auctoribus inveſtigari poteſt: nam repetenda

VARIOLÆ.

da eſt etiam ad illuſtrem uſque ipſius Mahometis Epocham quæ cæpit initio Septimi Sæculi. Morbillos Arabes, qui affectus ſine dubio ejuſdem ætatis eſt, neque incongrue ab Avicenna dicitur Variola Cholerica, vitium adeo cognatum Variolis cenſent, ut plerumque de his duobus ſimul agant, quaſi minor majore comprehenſus eſſet. Neque in controverſiam venire debet, quin Variolæ Græcis fuerint incognitæ (quicquid nonnulli e Recentioribus contra garriant) atque in hac gente primum notatæ, & a Mahometanis deſcriptæ. Cumque is Morbus ita miris comitetur Symptomatis, & ſit ita conſtans & ordinatus in vario ejus progreſſu, atque ita univerſe in genus omne humanum cadat, a Clerico jure quodam deſiderari poterat breve ſaltem aliquod compendium eorum quæ primi iſti de hac re Scriptores tradidiſſent: præcipue cum imaginem ejus in ipſo ortu ab iis luculenter expreſſam, & curandi rationem ſatis dilucide expoſitam videamus. Ille ipſe per ſe Rhazis Liber qui, de Peſtilentia, inſcribitur, quid ii de hoc morbo ſenſerint, explicat uberrime, & ab his, differentiam eam quæ ſit inter Diſtinctum atque Confluens genus, probe perſpectam fuiſſe demonſtrat. Ex antiquiſſimis, quæ ſuperſunt, Variolarum traditionibus, has in Ægypto primum, Omaris tempore, qui Mahometi ſucceſſit, apparuiſſe comperimus: etſi, cum has Græci prorſus ignoraverint, Arabes ſine dubio morbum illuc e ſua gente advexerint, quem ipſi fortaſſe antea a remotioribus Orientis VARIOLÆ.

VARIOLÆ.

gentibus ſuſcepiſſent. Horum enim Antiquiſſimi Scriptores de eo non ita loquuntur, quaſi recenter orto. Uti vero hic populus, intra minus quam triginta annorum ſpatium Religionem ſuam atque Imperium, ita quoque novam hanc Luem, per Ægyptum, Syriam, Palæſtinam, Perſiam, ac paulo poſt per litus Aſiaticum in Lyciam ac Ciliciam propagavit: ſub proximi vero Sæculi initium, ulterius in maritimas Africæ partes quoque, ac trans Mare Mediterraneum in ipſam Hiſpaniam eundem diffudit.

Novus quidem hic in Medicina campus aperitur; ſed brevem Tibi duntaxat morbi hujus delineationem ponam in conſpectu, uti ab Arabibus ipſis, ac potiſſimum ab uno de iis antiquiſſimo optimoque Auctore, Rhaze adumbratur: quique, ipſo dicente, primus omnium diſtinctius quiddam & enucleatius ſuper hoc argumento conſcripſerit. Igitur ut ejus inſtitutum ſequar, uti malum erat antea inauditum, ita quoque cauſam ejus affert, in Medicina æque novam, Innati ſcilicet genus quoddam Contagii. Id, uti is ait, Fermentum in Sanguine eſt, quale in Muſto fieri ſolet, iſque ſerius aut citius materiam peccantem per Cutis Glandulas ejiciendo ſeſe purificat: quæ quidem Hypotheſis, ſine ullo fundamento, a Recentiorum multis ad Febrium omnium notionem explanandam adhibita eſt. Fermentum hoc a Matre in ipſo Utero derivari ponit; ex quo fit, ut Morbus adeo univerſus ſit, atque ita in omnes pariter incidat. Vere atque Autumno maxime vulgaris eſt: præcipue poſt uvidam

dam æſtatem, aut hyemem tepidam; eidem Pueri ac Puberes maxime opportuni ſunt: Senes rarius, niſi ſi tempus Peſtilentia grave ſit. Corpora obeſa atque fluxa, quæ humoribus abundent, multoque vel Vino vel Lacti aſſueta, contagione citiſſime inficiuntur; iique, qui ſicco corporis habitu ac Bilioſo Temperamento ſunt, vehementiori plerumque genere laborant. Interpres Græcus, qui Rhazis Librum e Syriaco tranſtulit (quo ſermone hunc a Rhaze ſcriptum credibile eſt) id genus verbo quodam inaudito, Ευλογίαν, nominat, quo Syriacam vocem, Chaſpe, exprimi ait. Quæ quidem vox & in Hebraico & in Syriaco ſermone Εξάνθημα ſignificat, ſive Puſtulam inflammatoriam: ideoque N. Machelli, qui elegantiſſimam nobis Græci Operis Verſionem dedit, vocem hanc, Incendium, ſatis commode reddit, quam Græce Ευφλογίαν dici teſtatur. Quod ſi conjectura uſi Εκφλογίαν legi debere cenſeamus, manebit Auctoris ſenſus, exigua tantum in verbo mutatione facta. VARIOLÆ.

Præcedentia Morbum Symptomata ſunt, acuta febris, vehemens in Capite ac Dorſo dolor, (cumque is in Dorſo hæreat, ſignum longe certiſſimum eſt) cutis ariditas, ſomnolentia, ſpirandi difficultas, inſomnia turbulenta, oculorum rubor, punctiones per univerſum corpus, oſcitatio, pandiculatio, pulſatio ponduſque in Capite, ægritudo, ac vomendi deſiderium. Mali generis ſigna ſunt, ingens in Dorſo dolor, ægritudo vehemens, inquietudo, totius corporis ardor, color flammeus, præſertim ſi in Gutture ſit.

VARIOLÆ. Pustulas Rhazes vocat, vel „[a] Sublimes," quæ distinctæ esse & in apicem surgere debent; vel „Latas," quæ depressæ & amplæ sunt, uti in Confluenti genere. Multa ex his Symptomata Morbillis communia sunt; ac si Calor vehementius[b] exarserit, & Pectoris angustia violentissime urgeat, præcipue si Tussis etiam adsit, cum Aurium aut Nasi prurigine, Morbilli potius præsagiri possunt, qui interdum ipsis Variolis lethaliores existunt.

Differentias & Prognostica Variolarum accuratissime exponit. Si eruptio facile fit, & Pustularum maturatio recte procedit, res in tuto est; at si post eruptionem inhæret adhuc febris, non item. Benignum genus est, ubi spiritus commode trahitur, pulsus compositus est, sensus constant, ægerque & cibum & somnum capit. Neque pessimum genus censeri debet, ubi Pustulæ, materiam albam comprehendentes, amplæ, distinctæ, paucæque sunt, atque ad maturitatem sine Febre memorabili perveniunt; neque vero terreri quempiam oportet, licet eæ in quibusdam locis confluant, modo sint maximam partem amplæ, ac debito more procedant, viresque non deficiant, neque adsit aut spirandi molestia aut corporis ardor. Verum ubi densæ sunt, & cohærent eo modo ut confluendo multæ unam efficiant, ubi congeriei hujus circulus peramplus est, eæque adipis aut sevi speciem referunt, ubi Herpetis instar serpunt, aut ejus quæ Formica dicitur, cutimque erodunt, exulcerant,

a Ad Almanz. 10. 18. b Division. Lib. 1, 19.

cerant, atque contrahunt: ubi Verrucarum similes attolluntur, neque in se materiam ullam continent, perquam Maligni generis hoc est; præsertim, si post eruptionem haud recte procedant, neque æger levationem senserit. Si post eruptionem febris increscit, malum utique signum est: ita quoque nova Pustularum expullulatio magnam humorum abundantiam denotat. Genus magis benignum est, cum in Pustulis rubor haud ita sit intensus; at si vehementer pallidæ sint, discrimen subest. Si primo ægrotationis die erumpunt, id humores nimio impetu fervere significat: si tertio die, magis temperatos atque languidos esse: si diebus Criticis, quibus reor Quartum atque Septimum ab eo intelligi, eo mitior adhuc morbus est. Quod si dolor parti cuivis inhæreat, & ea pars colorem viridem aut nigrum induat, viresque collabantur, perniciosum est. Si Pustulæ admodum exiguæ duræque, & coloris violacei, viridis, sanguinei, aut nigri sint, neque maturentur, exitium portenditur; ac si per totum morbi decursum in eo statu maneant, Febris autem persistat, accedat etiam Syncope, ægritudo, aut tremor Cordis, mors in propinquo est. Hactenus de Symptomatis atque eventus præsagitione. VARIOLÆ.

Sequitur Variolarum Curatio, de qua verius ut judicium ferre possimus, illud memoria tenendum est, Rhazem in calida Persiæ regione & vixisse & scripsisse. Sanguinem statim aut Venæ sectione aut Cucurbi-

VARIOLÆ.

tulis, etiam in Infantibus, detrahi jubet: idque ad animæ refectionem, si vehementer urgeant Symptomata: sin minus, moderata copia fieri præstare. Quod si Vena in Brachio se non offerat, Poplitæam incidi posse. Cubiculum per omne tempus frigidum servandum: victusque omnis sit refrigerans. Pro alimento, Ptisana. Medicamenta, præcipue e Trochiscis Spodii (qui ex optimis Absorbentibus sunt) & ex Granatorum succo, aliisque omnibus Acidis & Astringentibus Herbis. His autem refrigerantibus utendum, quo mitigetur vehemens morbi ardor, cum ea tamen moderatione ne calor naturalis extinguatur. In initio Aquam Glacie frigefactam præbet, quoad vomat sudetque æger; postea Fomentis ex Aqua calida utitur; qua ratione optime propelli Pustulas existimat. Ita quoque ad arcendum morbum & pro præparatione contra eum, Natationem, Aquæ Glaciatæ ac Victus Acidi quam frigidissimi usum præcipit, uti Omphacii, Olerum, &c. Formulam quoque exhibet ex Acidis & Spodio confectam, interque Indos multum usitatam, qui affirmarent, quisquis ea uteretur Pustulas haud plus decem in eo erupturas. Si venter astrictus sit, hunc Infusionibus quibusdam bis in die solvi vult; unde Pustulas pauciores futuras: neque id negligendum, si vis morbi magna sit. Post eruptionem, a validioribus Purgantibus temperandum, ac præcipue circa Crisim, ne Dysenteria superveniat. Quod si neglecta fuerit in initio Sanguinis detractio, lenes sudores ad pro-

promovendam eruptionem excitare. Si æger exardeſcat, neque Puſtulæ procedant, Decoctum ex Ficubus, Uvis, Lentibus, &c. perpetuo dandum. Si levis ſit affectus, neque homo conflictetur, ac Variolæ jam exierint, iis quæ impenſe refrigerant abſtinendum, ne eruptionem morentur, continuandum vero idem Decoctum, adjecto Croci pauxillo, &c. Ubi omnes in conſpectu ſunt, Vaporationes ex Aqua. Diluentia ſint, Aqua Hordei, Granatorum, Melonum, &c. aliique temperati liquores: quodcunque vero humores magis reſolvat, minus utile, præſertim in Morbillis. Si æger admodum laboret, atque in Syncopen lapſurus videtur, in Aqua Frigida immerſio cum Frictione ad propellendos Morbillos: & cavendum ne Fluida nimium ſolvantur, vel homo ſudore diffluat. Poſt diem Quintum (numerando a tempore quo ægrotatio primum invaſerit) ſi Puſtulæ non procedant, ea Medicamenta danda, quæ eruptionem adjuvent. In hoc tamen circumſpecte agendum, & habita ratione Symptomatum, ac præcipue Febris, cujus optimum indicium ſit Spiritus Pulſuſque. At ſi Puſtulæ duræ ſint & Verrucas referant, ægrique vires langueant, maturationi ſtudere ſupervacaneum eſt: cum hæc conditio morbi plane deplorata ſit. Opiata, ſupra omnes res, in vigiliis, aut alvi fluxu, idonea ſunt. Venter plerumque juxta mali finem ſolutus eſt, præſertim in peſſimo genere. Nulla ante Criſin inſtituatur Purgatio: at ſi res id poſtu-

VARIOLÆ.

VARIOLÆ. ſtulet, & corpus aridum ſit, in initio, & ante declinationem purgandum: in principio, ut minuatur calor & pulſatio in capite: ante declinationem, quo levetur onere Natura, & materia morbifica expellatur. Quod quidem conjiciendum eſt vel ante vel poſt Venæ ſectionem, ex eo quod corpus infirmum ſit, inflatum tamen atque humoribus redundans: ex latente febricula, Pulſuque undoſo. Atque in hoc caſu optime reſpondet Purgatio. At ſi os amareſcat, ſi vomitus & inflammatio oriatur, ſi fauces ita repletæ ſint ut ſtrangulatio metuatur, ſanguinem mitti expedit. Præcepta ſatis ampla ſunt, quæ ad Gargariſmata, Collyria, &c. ſpectant: & ad arcenda Ulcera Foveaſque e Variolis oriri ſuetas.

Hæc eſt deſcriptio variolarum a Rhaze tradita; neque ea ſane a veritate diſcrepat, quanquam is haud ſingula minute exponat: ac per annos ſupra quingentos id ita abſolute præſtitum homines judicarunt, ut inſequentes Scriptores vix quicquam his adjecerint; donec tandem ſingula morbi Stadia diſtinxerint, & ſingulorum dies ipſos accuratiſſime obſervare edocti ſint. Verum ab eo tempore uſque ad hoc tempus, quanquam Recentiores notas ejuſdem ac Symptomata magis explicate enumeraverint, tamen quod ad Praxin attinet, fundamenta hic omnium eorum, quæ ii præcipiant, poſita videmus. Cujus rei pauca proferam Exempla.

Inter duo Variolarum genera diſcrimen recte fecerunt Arabes, atque inter harum utraſque ac Morbillos: neque Regularia tan-

tantum ſed Anomala quoque deſcripſerunt genera. Eſt etiam ubi aliam alii meſſem ſuccreviſſe notarunt. VARIOLÆ.

In initio, & interdum poſt Eruptionem, Venæ ſectio & Purgatio ab iis inſtituitur. Ac profecto, vel felicem vel funeſtum morbi exitum ita pendere cenſuerunt ex iis quæ vel in prima ejus invaſione, vel in primis ſaltem diebus adminiſtrarentur, ut Victum accuratiſſime ordinent, eumque admodum refrigerantem velint, prout certe in ferventiſſima eorum regione conveniebat. Igitur id ab iis haud ſine ratione factum: quod alii vel abſurde imitati ſunt, vel etiam prætergreſſi ſunt, in regionibus, ubi neque Natura morbi neque Aëris conſtitutio idem requiſierit. Ac Sydenhamus noſter in prima Operum ſuorum Editione huic regimini nimis indulſit: qui poſtea tamen, ſapienter, multa a ſe dicta retractavit, ac moderatam rationem amplexus eſt, quæ ſine dubio & rei ipſi & hujus Inſulæ temperiei magis conveniat.

In hoc primo Morbi Stadio, tam quoad Victum quam Medicamenta, Diluentibus eos ex toto inſtitiſſe percipimus: qua via & Puſtularum Eruptionem benignam optime præſtari cenſuerunt, & eodem modo caveri ne eæ rurſus retrocedant. Quantumvis autem Victus ſummatim ab iis inſtitutus ex refrigerantibus conſtaret, tamen Calida etiam & generoſa Cardiaca, quandocunque ope Natura indigere, aut diſcrimen ſubeſſe videretur ne Puſtulæ ſeſe intro reciperent, fidenter adhibuerunt. Eodem conſilio, ubi

VARIOLÆ. tumultus ac fermentum in humoribus apparet, quod ſedandum judicarent: aut Symptoma aliquod, ex quo tardaretur Puſtularum maturatio, ad ſupremum illud ac plane divinum ex Opio Remedium confugere ſolebant; quod quidem ab iis frequentiſſime in hoc caſu uſurpatum eſt, licet Sydenhamus primam omnino inter nos ejuſdem dandi mentionem habuiſſe videatur.

Ibidem reperies, in Declinatione morbi, ubi Natura, quantum ejus viribus fieri potuerit expulſo, ſub onere Materiæ morbificæ laboret, Artem illos in ſubſidium haud imperite vocaſſe, atque in his anguſtiis præcepiſſe, quibus cautionibus adhiberi debeat vel miſſio Sanguinis, vel Purgatio.

Hæc de Variolis, ex Arabibus, adnotavi, memet intra Hiſtorici munus continens; neque argumentum ipſum longius perſequar, hujuſmodi diſquiſitionibus Tibi, Vir Amiciſſime relictis, qui cum hanc rem omnium accuratiſſime teneas, nobiles eas Obſervationes cito, ut ſpero, in publicum proferes, quas Tibi ſuppeditavit vel Scriptorum Veterum fida lectio, vel felix admodum & occupata Artis noſtræ exercitatio.

Ita ea, quæ mihi de Arabibus videbantur dicenda, abſolvi; in qua re vereor ne me nimis longum fuiſſe exiſtimes, aliique id fortaſſè vel nullius momenti vel minus neceſſarium arbitrentur. Sed ut rem cum æquitate dijudicemus, hæc eorum laudis ſumma eſt: etſi pleraque a Græcis ſumſerint, tamen aliqua iis Medicinæ deberi incre-

crementa, haud inficiari absque injuria possumus. Primi Medicamenta Chymica in usum duxerunt; licet ea numero pauca fuerint, neque hi in Arte Chymiæ insignem ullum progressum fecisse videantur. Nam si istiusmodi præparationes Medicamentorum excipias, quas e Rhaze produxi, Mesue solus, qui Pharmacopœam composuit, & Bulcasem qui sero in Hispania scripsit, alia commemorant; neque ea sunt numero plus quam sex. Nihil quicquam ab iis in Anatomia factum est; neque Chirurgiam vel ii vel posteriores Græci adauxerunt, usque ad Albucasis tempora, qui Scientiam hanc, uti vidimus, longissime provexit. Porro ex Historia discimus, in hac Æra Chirurgiam a cæteris Medicinæ partibus, magis quam superioribus sæculis fuerit, distrahi cœpisse; separatimque hanc Professionem institutam: ex quo certe Professoribus ejus facultas data est majorem in Arte sua peritiam consequendi. Multa Arabes Rei Botanicæ Materiæque Medicæ adjecerunt, novis Medicamentis, præcipue ex Aromatum genere, ab Oriente, in usum ductis; quorum Catalogus apud Garciam ab Horto & Christophorum Acostum videri potest; atque uti hæc Medicamenta numero haud pauca, ita quoque magni in Medicina sunt momenti, præsertim universa leniorum Purgantium classis. Atque, ut in hac re cum iis non inique agamus, haud modo nova Plantarum genera descripserunt, sed quasdam quoque in Veteribus detexerunt virtutes Græcis incognitas. Quod ad Rem Pharmaceuticam attinet VARIOLÆ.

VARIOLÆ.

net, Arabes primum Auri atque Argenti Foliis usi sunt: quanquam observatione perquam dignum est, parciores eos multo Magistris suis Græcis fuisse in externo Metallorum usu. Primi item Sacchari per coctionem conficiendi viam invenerunt: cujus ope Syrupos etiam fecerunt: quæ duæ res perquam utiles sunt in Medicamentorum Compositorum mistione, ac frequenter Melli præferri debent, quo Græci tantopere sunt usi. Plurimarum igitur Compositionum Formulas tradiderunt: quarum haud paucæ, præsertim Pilulæ & Electuaria, ad hunc diem in Pharmacopœis nostris subsistunt. His non obstantibus, Guido Patinus, de ultimis unus qui ex professo Arabas impugnaverint, acri asperoque illi usitato more in eos furiosissime invehitur; & quodcunque in his utile reperiatur, a Græcis sumtum affirmat. Quod utique ab illo minime demonstrari potest. Nihilne, a me memoratum, utile dici debet? Eæne observationes, quæ de Spina Ventosa ac Variolis reliquerint, prorsus contemnendæ sunt? Neque attentionem ullam meretur Albucasis Chirurgia? Pergit autem Patinus eos incusare, quod Pharmaciæ Compositæ inventores extiterint; at si Græcos eandem rem intuens perlustrasset, æque multa credo Medicamenta, & ex æque multis rebus constantia, apud Galenum deprehendisset atque apud eos qui post Galenum de Medicina scripserunt. Immo ita longe abest, ut Arabes vel primi Medicamentorum Compositorum Auctores fuerint, vel ea comprobarint, ut unus

nus ex iis Simplicia & collaudet, & in omnibus morbis præferat, hæc insuper adjiciens, „Nimiam in iis componendis solicitudinem nihil aliud nisi laborem ac vanitatem esse a. Tamen usque eo ira abreptus est Patinus, ut contra Saccharum ac Syrupos invehatur non aliam ob causam, quam quod ab Arabibus inventa sint. Medicamentorum Calidorum & Aquarum Cardiacarum introductionis culpam in eosdem rejicit: utrumque falso, neque enim in ullo eorum scripto Aqua ulla Cardiaca reperienda est. Verum ira judicium hujus Scriptoris frequenter antevertit, idque præsertim cum de aliorum moribus atque ingeniis loquitur; ita, quia cum Academia Monspeliensi dissideret, Riverium in eo loco Professorem haud alia quam meri Empirici appellatione dignatus est; & quoniam ei disceptatiuncula quædam esset cum Goritio, Bestiæ sensum huic non obtigisse ait, etsi Librum scripserit sub Titulo Definitionum Medicarum. Eodem furore contra Antimonium atque Corticem Peruvianum declamat; quæ quidem Medicamenta is parum perspecta habuit, quæque prudenter adhibita insigniter juvare Experientia demonstravit. Quod ad Medicamentorum Compositionem spectat, quæ maxima ei querelæ causa est, licet hæc ultra modum sæpe ac sine ratione interdum multiplicari credo, tamen haud video cur in universum rejici debeant. Quanquam enim Compositi vis haud accurate supputari possit a proportionalibus Simpli-

VARIOLÆ.

a Alsabarav. Theor. Fr. 15.

VARIOLÆ.

plicium qualitatibus, quod Alkindus facere præ se tulit, tamen aliquid certe a plurium commistione oriri potest, quod in singulis per se reperiri nequeat. Mithridatium & Theriaca Andromachi per annos propemodum duo mille in usu manserunt, & etiamnum a judicibus maxime idoneis utilia Medicamenta reputantur; at si ad Simplicium singulorum ex quibus ea constant examinationem descendere vellemus, vi forsitan rationis minus assequi liceret, quare hoc vel illud medicamentum sit selectum, vel quomodo omnia in totius efficaciam conspirent. Medicamenta componendi sive ars sive mos Hippocratis saltem tempora vetustate exæquat, qui plura hujusmodi adhibet quam facile quivis primo intuitu existimaverit, quanquam in numero isthæc constituentium parcior sit iis qui post illum vixerint. Atque hæc Simplicia miscendi consuetudo haud ita multo post usque eo invaluit, ut intra duo sæcula Mantias Herophili discipulus & Heraclides Tarentinus [a] Libros integros de præceptis ac ratione eorum Compositionis conscripserint. Actuarius [b] Hippocratis Antidotum nominat quod ex variis rebus constaret, propter quam Corona ille ab Atheniensibus donatus sit: quod remedium ab Actuario, ut ad multa vitia utile, prædicatur; Clericus [c] quidem id a Græca vanitate in hoc Scriptore profectum existimat, quem Fabulam istam commentum fuisse, & magni illius Viri nomine usum existimat, quo melius,

a Galen. Compos. Med. 2, 1. b Meth. Med. 5, 6. c 216,

lius ita Medicamentum illud commendaret. Quibus vero fundamentis opinio ejus nitatur, haudquaquam percipio: nam præter ea quæ ante dicta sunt (ut aliud ejusdem generis sub eodem nomine a Myrepso [a] descriptum omittam) si Cellsum consulamus, qui & Hippocratem probe intellexit & in plerisque secutus est, inter Antidota, Acopa, & Catapotia a Romano isto Auctore memorata, inveniemus Medicamenta haud minus isto ab Actuario, aut etiam a quovis ex Arabibus tradito, composita. Quantumvis absurde aliquando præstetur Compositio, res ipsa sine dubio rationi congruit, & non modo idonea verum etiam interdum necessaria est. Siquidem & Natura eodem modo, licet exquisitius, utitur: quod in Aquis Mineralibus insigniter apparet: atque in imitationem ejus Ars Chymico processu res simplices eo modo unit, ut corpus inde a singulis effectu discrepans nascatur: immo proportionem solummodo earundem rerum commutando, Medicamentum contrariæ qualitatis produci potest. Quod non solum ope Ignis, sed inartificioso eo ac parum subtili Compositionis modo, qui per Trituram fit, exequi licet. Ii qui Pharmaceutices periti sunt, atque in Medicinæ usu versati, facile concipiant necesse est, quomodo eædem res, differenter, prout occasio postulat, commistæ, & jucundiores & efficaciores evasuræ sint. Atque hoc tam Arabes quam Græci in animo habuisse videntur, cum in diversis affectibus, aut in diverso eorundem sta-

VARIOLÆ.

a 378.

ſtatu, Medicamenta Compoſita imperaverint.

Sed ut huic argumento finem imponam, quod ad Practicam Medicinæ partem attinet, vereor ut Arabes haud multis eam inventis auxerint; tamen in quibuſdam rebus a Græcorum ratione eos deflectere video. Quod ut exemplo illuſtrem, Purgatione Arabes minus vehementi & aſpera plerumque uſi ſunt, quam Græci; & præterquam quod illi nova Medicamenta adhibuerint, quæ, uti antea dictum eſt, multo leniora eſſent: etiam cum Vetera adminiſtrarent, ea quantitate longe magis exigua dare conſueverant: quæ quidem ratio multis in occaſionibus recte credo tenetur. Idemque de Venæ ſectione dici poteſt, quæ nunquam adeo immoderate ab illis, ut a Græcis, celebrata eſt; horum profecto mos, qui ſanguinem ad deliquium animi mittere ſolebant, in Affectibus ſubitam ac vehementem Revulſionem deſiderantibus, uti ſunt Hæmorrhagiæ, Inflammationes, &c. rationi plane congrua eſt: verum in aliis caſibus, uti rerum extremitates ſequi naturale eſt, hanc conſuetudinem nimis licenter fortaſſe amplexi ſunt, atque in malis adeo effuſam exinanitionem neutiquam requirentibus tenuerunt. Quod ſi Arabes hoc ita in melius mutarint, ut plerumque moderatius Sanguinem detraxerint, laudem potius merentur quam ut iis vitio vertatur, quod a Veterum conſuetune deflexerint.

Quantopere infamati fuerint hujuſce gentis Scriptores, ex abſurda ea controverſia ma-

manifeſtum eſt, qui in initio Sæculi decimi quinti omnes Europæ Medicos in diverſas partes traxit, de miſſione Sanguinis e Directo vel Oppoſito Latere, in Pleuritide. Arabes opinionem Archigenis & Aretæi ſecuti ſunt, Venam in Oppoſito Brachio incidi jubentium; atque ideo, tanquam ab Hippocratis & Galeni doctrina defectores, incuſati ſunt, licet neuter horum perpetuam ullam atque conſtantem in hac re normam proponat Salamanticæ quidem Academia a partibus Arabum ſtetit, ac decretum ſtatuit, nequis in hoc caſu, niſi in Oppoſito Brachio, Venam aperiret; & uti decretum illud majori auctoritate confirmarent, Edictum eodem pertinens a Carolo Quinto obtinere adnixi ſunt, contrariam rationem haud minus pernicioſam eſſe, quam Lutheri Hæreſin, affirmantes. Arabum quidem ſententiam æque firmis rationibus, ac alteram, niti Experientia docuit; Marcusque Curtius, qui contra eos unus omnium acerrime diſputavit, morbo hoc implicitus a ſententia ſua diſceſſit, maluitque a propriis opinionibus ſcriptiſque diffidere, quam Arabum ratione in ſalutem ſuam non uti. Verum quam nullius momenti ſit hæc in iſta miſſione Sanguinis differentia, quæ tantas lites moverit, per Circulationis Leges alio in loco demonſtravi. VARIOLÆ.

Hanc autem, Arabibus valedicens, obſervationem adjicere lubet, horum ſcribendi rationem, tam in Medicina, quam in Naturali Philoſophia, quantumvis ea in Latinis Verſionibus, contemnenda videatur,

VARIOLÆ.

magis ſanam atque preſſam quam ſuper aliis argumentis fuiſſe; quod ii ſine dubio Græcorum Exemplaribus, quæ ſibi imitanda propoſuerant, acceptum referre debent. Atque eandem integritatem, non modo in iis quæ a Græcis ſumſerint, ſed etiam in illis quæ de proprio protulerint penu, ſervarunt: cujus exemplum luculentius proferri nequit Libro a me ſæpius memorato, quem de Peſtilentia conſcripſit Rhazes. In aliis doctrinæ partibus, ac præſertim in Hiſtoria & Poëtica, tam quoad ſtylum quam materiam, incompoſitos, vagos, & Enthuſiaſticos ſeſe exhibent; quemadmodum in Hiſtoria ſcripſerint, pro Specimine attexam Gabrielis Bachtiſhuæ Vitam [a], e Tuo Abi Osbaiæ Codice Manuſcripto converſam: quam quidem ideo potiſſimum excerpſi, quod & naturalem eorum tam cogitandi quam ſcribendi modum oſtendat, & quemadmodum in iſta Gente Medici tractati præmiiſque affecti ſint, plene nobis in conſpectu ponat.

Quoniam vero, uti ſæpiſſime contingit, ipſa Scriptorum Opera interierant, cum ſupereſſent eorundem Verſiones (idque ob hanc ipſam cauſam quia converſa ſunt) Arabum iſtorum fama nomen prope Græcorum extinxerat; ita ut horum ſcripta nonnini a pauciſſimis conſulta fuerint ante finem Sæculi decimi quinti. Medicina Arabica in Europam ingenti cum plauſu advecta eſt: & hæc aliæque diſciplinæ cito per Occidentem inclaruerunt: ex quo factum eſt ut Sæculo Undecimo Naturalis Philoſophiæ Stu-

a Append. No. 1.

Studia Arteſque Liberales vulgo ſtudia Sarracenorum vocitata ſint. Neque illud, uti vult Clericus, Crucis Expeditioni ex toto tribui debet, quæ communicationem Orienti cum Occidente aperuerit, ſed magna etiam ex parte Mauris qui in Hiſpania conſederint, atque ei, quod hi cæterique Arabes in Italiæ oris habuerint, commercio. Nam longe ante hæc tempora, in medio fortaſſe Sæculi Septimi, Salerni Profeſſores Linguæ Hebraicæ, Arabicæ, & Latinæ conſtituti ſunt: quæ Civitas brevi adeo celebris evaſit, ut Carolus Magnus Collegium ibi, A. D. DCCCII, fundaverit: cum nullum aliud eſſet in eodem genere tunc temporis per Europam, niſi Auctoribus iis fidem adhibeamus, qui Pariſiis & Bononiæ antiquiora extitiſſe contendunt. VARIOLÆ.

Salerni floruit Conſtantinus Africanus: juxta finem Sæculi Undecimi, licet is A. D. DCCXL a Neandro vixiſſe dicatur. Carthagine oriundus erat: verum in Orientem peregre profectus, triginta annos Babylone & Bagdadi commoratus eſt; ubi Linguas Orientales & Eruditionem acquiſivit. Poſtea Carthaginem reverſus, cum vita ejus in diſcrimen eſſet adducta, in Apuliam profugit, qua in regione Roberto Guiſcardo, A. D. MLX Duci ejus gentis creato commendatus, ab eo Secretarius ejus factus eſt; ac Rhegini nomen obtinuit, ex eo fortaſſe quod Rhegii potiſſimum degeret quamdiu iſto munere fungeretur. Poſtremo enim Monachus fuit ex Ordine Sancti Benedicti in CONSTANTINUS AFRICANUS. A. D. 1060.

Constantinus. Africanus. A. D. 1060.

Monte Casino, & quædam scripta Desiderio, Monasterii hujus Abbati nuncupavit, qui Desiderius aliquam ipse Medicinæ scientiam habuit, & postea Pontifex Maximus sub Victoris tertii nomine creatus A. D. MLXXXVII obiit, duobus annis post Roberti Ducis mortem. Constantinus & Græcæ & Orientalium Linguarum peritus habebatur, ac primus fuisse videtur, qui his temporibus Græcæ & Arabicæ Medicinæ cognitionem in Italiam attulerit. Multos is Libros composuit; ac licet maximam partem eorum quæ scripserit ab aliis mutuatus sit, multa etiam a se inventa atque addita testatur. Librum Isaaci de Febribus convertit ex Arabico in Latinum sermonem: quædam Græce transtulit, uti Viaticum e Syriaco, & Antidotarium e Latino. Se primum ait Stomachi morbos distincte tradidisse; atque hic Liber sane quem Alfano Primo, Salerni Archiepiscopo ab A. D. MLVII usque ad MLXXXVII (Viro utique erudito & aliqua Medicinæ scientia instructo) & copiosus est, neque ordine caret, & omnia maxime memorabilia continet, quæ apud Antiquiores dispersa habebantur. Quo in Libro Johannem Damascenum sæpius memorat: quem ab eo, qui Mesue dicitur, diversum fuisse existimo; nam præterquam quod Medicamenta hic ab illo prolata, uti ab eodem describuntur, in Mesuæ Operibus haud reperienda sint, Auctor hic in fine propemodum Sæculi Undecimi vixerit necesse est, quippe cum Avenzoaris meminerit, qui haud maturius vixisse potuit quam in ejusdem initio

tio. Separatum quoque de Melancholia Librum reliquit Conſtantinus: in quo deprehendimus id quod de eodem argumento ſcripſiſſet, tantopere a Galeno collaudatum, Rufus Epheſius, Conſtantini tempore extitiſſe, etſi nunc interierit; quo quidem opere ita utitur, ut id exſcribere videatur. Aliud etiam Conſtantinus Volumen edidit, cui nomen eſt Loci Communes, Abbati ſuo inſcriptum, quod Theoriam omnem atque Praxin Medicinæ continet; id omne ex Latinis atque Græcis, ac præcipue ex his collegiſſe ſe teſtatur; id autem operis a ſe ſuſceptum, quia a nemine antea, uti debuerit, præſtitum eſſet: cum alii nimis longi, nimis breves alii fuiſſent ſuper hac vel illa re; ac licet nihil a ſe adjectum eſſet, quod tamen ſecus eſſe opinari ſe, Librum ſuum haberi poſſe pro Commentario haud futili in Hippocratem & Galenum. Poſt factam hanc declarationem mirari jure poſſumus, Opus illud integrum, pauciſſimis immutatis, ab Haly Abbate exſcriptum; Librorum tam de Theoria quam de Praxi agentium diviſio eadem eſt, quorum ſinguli ſunt numero decem; atque iidem ab utroque Auctore in paria Capitula partita ſunt. Nullam credo injuriam Conſtantino fecerit, quiſquis venerit in eam ſuſpicionem, hunc Opus illud pro ſuo apud Italos venditare voluiſſe; quod utique factu non difficile erat, cum Arabes fortaſſe hauddum in Italia innotuiſſent, Græcique plane interiiſſent. Quæ ſuſpicio eo magis confirmatur, quod per uni-

CONSTANTINUS AFRICANUS. A. D. 1060.

CONSTANTINUS AFRICANUS. A. D. 1060.

versum opus ne nomen quidem Haly Abbatis, aut (quod idem est) Isaaci, aut ullius Arabis meminerit. Fuit, uti vidimus, primis temporibus, Compilator æque insignis, Marcellus Empiricus: & omnia e Scribonio Largo, nulla ejus mentione habita, transcripsit.

Nihil, quod alicujus momenti sit, novum in Libris Constantini reperio; quanquam suo tempore valde celebris extiterit, &, ad ea tempora respectu habito, Vir eruditus & existimatus sit, & revera, ita fuerit. Immo, si coætaneo ejus Garioponto conferatur (qui omnia sua prope e Theodoro Prisciano hausit) stylo etiam videri potest usus eleganti: quanquam enim voces multas Arabicas & Latinas Sæculis inferioribus proprias intermisceat, tamen haud parum intellectu facilior est, quam vel Gariopontus, vel alius quivis istorum temporum Medicus. Medicinali Scientiæ eximie favit; atque in ejus gratiam proculdubio celebrem illam Scholam Salernitanam magnopere auxit Dux Robertus, postquam Civitatem hanc ditionis suæ fecisset A. D. MLXXVI.

SCHOLA SALERNITANA. A. D. 1100.

Paulo post, circa A. D. MC, Liber, Scholæ Salernitanæ Titulo, compositus est. Is & iis temporibns & quæ secuta sunt multus fuit in hominum ore: atque in eundem Commentaria scripsit Arnoldus de Villa Nova. A Johanne Mediolanensi in ordinem redactus est: ac totius Societatis nomine Roberto Normandiæ Duci inscriptus, Gulielmi ejus Filio qui Angliam subjugavit; Ro-

Robertus enim a Sacro Bello reversus, in Apulia aliquantum cum popularibus suis Guiscardis, qui illic paulo antea consederant, commoratus est, ut auxilium peteret a Medicis Salernitanis, eo quod vulnere in Brachio laboraret.

SCHOLA SALERNITANA. A. D. 1100.

Opus hoc præcipua de tuenda Sanitate præcepta complectitur, ac de sex Rebus Non-Naturalibus agit: Leoninis versibus compositum est, in Patroni fortasse gratiam, cum hoc Poeseos genus magno in honore esset apud Normanos. Ob eandem causam Capitulum de curatione Fistulæ addidisse dicuntur, qua male se habuisse Ducem illum fama est; cum Vulnus, quod Venenata inflictum Sagitta esset, ad Ulcus venisset. Ex Historia pariter discimus, Medicos in ea fuisse opinione, ut vulnus eo modo factum haud aliter quam suctione curari posse censerent. Quod in se tentari Dux ipse recusavit, ne is qui id faceret, veneno periret: Uxor autem ejus occasione noctu arrepta, dormientis vulnus suxit, quoad illud ad sanitatem pervenerit. Fæmina hæc Sybilla nomine erat, filia Galfridi Comitis Conversanæ, eo tempore forma ac virtute perillustris; digna certe feliciori fato, quam ut veneno haud ita multo post interiret ipsa, quæ maritum eo infectum tam memorabili exemplo eripuerat.

Ad imitationem Poëtici hujus Opusculi, Ægidius, quem Philippi Augusti, circa finem Sæculi Duodecimi, Archiatrum fuisse ajunt, ortu Atheniensis, & Monachus ex Ordine Sancti Benedicti, scripsit de Virtu-

Schola Salernitana. A. D. 1100.

tibus Medicamentorum, de Urinis ac Pulſu, Verſibus Hexametris, haud magna Syllabarum Quantitatis ratione habita. Is Conſtantinum in poſteriore argumento nimis longum, & Philaretum nimis brevem fuiſſe ait. Aliqua de iis dicit qui Monſpelii inſtituti eſſent, qua in Urbe celebris iſtis temporibus florebat Medicinæ Schola; quanquam ea, ſi populari noſtro Johanni Sarisberienſi credimus, multum a priſtino ſplendore decidiſſet. Hoc autem Poëma, quale quale ſit, ita tum in honore erat, ut in Scholis Publicis legeretur, atque in id Commentarium ſcripſerit, unus e clariſſimis ſuæ ætatis Expoſitoribus, Gentilis. Lelandus alterum Ægidium, natione Anglum, commemorat; quem circa hoc tempus Libros quoſdam a ſe non viſos ſcripſiſſe inquit.

Anteceſſorum exempla ſecuti ſunt Rogerus Dux, primus utriuſque Siciliæ Rex, A. D. MCXXX, quique ei ſucceſſerunt Gulielmus Primus & Secundus: hi omnes Medicinæ in iſta Civitate ſtudiis eximie faverunt. Unde Ordericus Vitalis, Hiſtoricus, qui A. D. MCXLI obiit, Collegium illud per univerſum Orbem ob Medicinæ Scientiam fama pervulgatum fuiſſe prædicat. Ac Benjaminus e Tudela, Judæus, cum a peregrinationibus per maximam totius tum cogniti Orbis partem, circa A. D. MCLXXXV, rediiſſet, id optimum, inter filios Edomi (ita enim Chriſtiani Occidentales ab eo nominantur) Medicinæ Seminarium vocat. Cæterum idem Benjaminus in Itinerario ſuo diſtincte

ſtincte enumerat, quibus in Civitatibus Judæi ſedem habuerint, & quo numero in ſingulis eſſent; multoſque inter hunc populum Medicos fuiſſe ait. Qui quidem haud modo inter Tribules ſuos Artem exercuerunt, ſed inter Mauros etiam & Chriſtianos. Quanquam enim, juxta Legem Canonicam, nulli Judæo Medicinam agitare liceret, aut Medicamenta Chriſtiano cuivis exhibere, tamen ex Hiſtoria perſpicimus Medicos iſti Religioni deditos in Principis fere cujuſque Aula ſtipendiis fuiſſe auctos. Duos apud ſe habuit Carolus Magnus, Farraguthum & Buhahyliham Bengeſtam [a]; qui Imperatoris hujus juſſu Librum compoſuerunt, Tacuin, ſive Tabulas Sanitatis, dictum: quæ prope eædem ſunt ac eæ quas impreſſas habemus ſub nomine Elluchaſem Elimithar. Pro Archiatro etiam habuit Zedekiam Judæum Carolus Calvus, a quo etiam veneno ſublatus fuiſſe dicitur [b]. Ac ſpeciatim, circa Decimi Sæculi finem, Judæi, cum Arabicam omnem eruditionem tenerent, principes in Europa Medici fuerunt, in qua nullæ tunc Galeni aut Hippocratis Operum Verſiones exiſterent; atque eos etiam aliqui Papæ apud ſe præmiis detinuerunt. Iidem æque in Palatia Regum Maurorum in Hiſpania recepti ſunt; in prima etiam Maurorum invaſione, circa A. D. DCCXIV, cum ex Hiſpania Chriſtiani pellerentur, Judæi in unum quodammodo cum Mauris coierunt, & habitandi locos obtinuerunt Cordubam & Granadam.

SCHOLA SALERNITANA. A. D. 1100.

X 5 Ac-

a C. Egaſſ. Bulæi Hiſt. Antiq. Univerſ. Paris. T. 573.
b ibid.

SCHOLA SALERNITANA. A D. 1100.

Academiæ quidem genus quoddam habuerant, circa A. D. CCIV, Soræ in Asia, Judæi; atque in initio Religionis Mahometanæ varii eorum consilio usi sunt Chaliphæ: ex quo tempore mos apud Hebræos invaluit, ut multi ex iis ad hanc Professionem animum adjungerent. Hæc gentilis quædam apud eos institutio est, perinde ac altera quoque occupatio, quæ circa munitiones & commeatus bellicos comparandos versatur; nam in Historia Byzantina legimus, Judæos his rebus operam Imperatoribus navasse, quæ consuetudo itidem in omnibus etiamnum Europæis exercitibus obtinet.

Statuta Collegii Salernitani perantiqua sunt & peridonea; & quoniam prima in hoc genere sunt, atque ex iis fortasse cætera ejusdem naturæ fluxerint, specimen eorum paucis exhibere non pigebit. Collegii Patronus est Sanctus Matthæus: Sigilli inscriptio, „Civitas Hippocratis.“ Sunt in eo decem Doctores, qui sibi invicem, juxta creationis ordinem, succedunt. Candidatorum examinatio severissima est, quæ fit aut in Galeni Therapeuticis, aut in primo primi Canonis Avicennæ, aut in Aphorismis. Is qui Doctoratum ambit unum ac viginti annos habere debet (verum hic lapsum subesse autumo, cum scribendum sit, viginti quinque vel septem) ac testimonia proferre, quæ per septem annos eum Medicinæ studuisse doceant. Quod si inter Chirurgos recipi cupiat, Anatomiam per anni spatium didicisse hunc oportet: jurandum ei est, fidelem se ac morigerum Societati futurum,

præ-

præmia a pauperibus oblata recuſaturum, neque Pharmacopolarum lucri participem fore. Tum Liber in ejus manum traditur, annulus digito induitur, Caput laurea redimitur, atque ipſe Oſculo dimittitur. Multa alia Statuta ſunt ad Praxeos ordinationem pertinentia; Pharmacopolæ præſertim, ut juxta Medici præcepta componant Medicamenta, & ut ea certo pretio divendant, obligantur.

SCHOLA SALERNITANA. A. D. 1100.

Hoc modo mature Schola Salernitana floruit, quibus ampla dehinc conceſſa ſunt privilegia (idque præſertim ut, præterquam ei ac Neapolitanæ, nulli alii Gradus & Licentiam Practicandi conferre liceret) ab Imperatore Frederico Secundo, Literarum & Judice & Fautore inſigni, conceſſa ſunt circa A. D. MCCXXV; qui his etiam temporibus Arabum ſcripta in Latinum ſermonem transferri enixe curavit. Atque ea profecto ætate tam ipſa Arabum ſcripta, quam Verſiones Græcorum Auctorum ab iiſdem factæ paſſim Latine edebantur; ac licet ea ipſa de cauſa inter alias Græca per bis aut ter centum annos neglecta fuerint Exemplaria, tamen ſi Arabicæ hæ Traductiones nunquam apparuiſſent, ipſa fortaſſe vel nunquam eſſent quæſita, vel temporis proceſſu funditus deperdita.

Uti vero revolutiones in Artibus ac Scientiis, quam in Imperiis, haud infrequentius contingunt, ab hoc tempore Medicina in Aſia langueſcere cæpit, plurimumque in Italia, Africa, & Hiſpania eſfloreſcere. Quanquam autem hac ratione Medica in

Eu-

SCHOLA SALERNITANA. A. D. 1100. Europam apportata eſt Scientia, nihil fere, quod comperiam, ab Undecimò uſque ad finem Sæculi Decimi quinti, incrementi cepit vel Medicina, vel Anatomia, vel Chirurgia; nihil dico, ſi reſpectus habeatur ad immenſam eam, quæ de his rebus prodierint, Voluminum multitudinem. Scriptores enim per id intervallum numero quidem haud pauci extitere; ſed cum maximam partem vel Profeſſores vel Commentatores fuerint, vix quiſpiam niſi trita auſus eſt ingredi via, ac prope omnes ea, quam apud Arabas præcipue reperirent, Scientia contenti manſerunt; ſtudio omni & æmulatione eorum in hoc poſita, ut locos ex iis ad propoſitum ſuum ſpectantes haurirent aptarentque. Ideoque, licet magna moles ab iis ſcriptorum extet, hos tantum in medium proferam, qui novi aliquid producere conati ſint.

ROGERUS BACO. A. D. 1214. Chymia hactenus fuerat, nonniſi inter Arabas Aſiam Africamque incolèntes, cognita: hoc autem tempore in Europa cæpit aliquantum innoteſcere; neque injuria vulgationem ejus in his regionibus populari noſtro, Rogero Baconi, aſcripſerim. Saltem is ex primis fuit (erat enim Alberto Magno coætaneus) qui Artem hanc in Occidentalibus hiſce plagis excoluerit; idemque, ut quam parum eſſet nota, indicet, nonniſi tres ſuo tempore ullam ejus ſcientiam habuiſſe ait; quorum unus fuit celebris ille Petrus de Maharn-Court in Picardia oriundus, Dominus Experimentorum ab eo dictus. Libros de hac Arte plurimos reliquit Baco; quo-

quorum haud pauci extant in Bibliotheca Bodleyana, & Harleyana: de Metallis plerisque & Mineralibus disseruit, atque horum omnium Principia censet esse, Mercurium, ac Sulphur: de unaquaque fere, nunc in usu, Operatione Chymica loquitur, & Tincturas & Elixiria conficiendi modum describit. Filicis Incinerationem, ex qua Angli Vitrum efficere soliti essent, commemorat; atque in Præfatione Artis Chymicæ Scientiam hanc Naturalis Philosophiæ perfectionem vocat, &, quæ maxima ejus laus est, ad tuendam Sanitatem, ad longævitatem præstandam, morbosque depellendos adhiberi posse significat. Ex eo discimus Lapidis Philosophici investigationem mature cæpisse; Lulliusque, qui Baconis se discipulum profitetur (quod utique tum fortasse inter eos commercium intercessit, cum Parisiis uterque versaretur) absurdasque hasce imaginationes ultra modum extulit. Atqui in Baconis Operibus[a] multum novæ solidæque eruditionis de hoc argumento continetur, modo sermonis ineptiis eo tempore usitatis nudetur. Hujusmodi inventa in illo reperiri eo minus mirum est, quod ætatis suæ prodigium quoddam extiterit; atque in eo fortasse indoles fuit Mechanicæ Scientiæ magis capax, quam in alio quovis post Archimedem. Stirpe generosa natus est A. D. MCCXIV (etenim obiit die Junii undecimo A. D. MCCXCII, haud utique MCCXLVIII, uti ait Lelandus) prope Ilcestriam; juvenis ad-

ROGERUS BACO. A. D. 1214.

a Speculum Alchymiæ, de Arte Chymiæ, Lapis Aquilæ, Philosophicus, Epistolæ tres ad Joh. Parisiensem,

ROGERUS BACO. A. D. 1214. admodum Oxonii ſtudia ſua inchoavit, poſtea Lutetiam profectus eſt, in qua Urbe Rei Mathematicæ ac Medicæ operam dedit, atque, uti quidam referunt, Theologiæ Profeſſor creatus eſt; Oxonium reverſus Linguarum & Philoſophiæ ſtudio incubuit, in quibus brevi ita profecit ut Grammaticam Latinam, Græcam, & Hebraicam compoſuerit, ac Philoſophiam longius quam credi poſſit provexerit. Vitrorum Sphæricorum Concavorum naturam, de quibus Librum[a] edidit, & penitus intellexit & clariſſime explicuit: atque vim eam quæ res longe diſſitas combureret. Quantopere Opticen in ſingulis ejus partibus promoverit, e Libro ejus de Perſpectiva abunde manifeſtum eſt: in quo de Luminis Reflexione & refractione diſſerit, Cameramque Obſcuram & omnia Vitrorum genera deſcribit, quæ Objectum vel augeant vel minuant, vel ad Oculum propius adducant, vel ab eo longius removeant; atque inter cætera, Tubi Optici, ſive Teleſcopii, uſus ei plane innotuit. Quædam ex his & alia Inſtrumenta Mathematica ducentis aut trecentis Libris Anglicis emerat; atque intra viginti annos has res Libroſque coemendo duarum millium Librarum ſumptum fecit; quod quidem ingens iis temporibus pecuniæ vis pro hujuſmodi rebus fuit. Librum ejus de Perſpectiva evolvens animadverti, inter Latinas complures Ariſtotelis Verſiones unam ab eo conſultam eſſe, quam e Geæco recenter factam dicat; & Averrhois Opera jam tum eſſe cognita

a De Speculis, Append. N. 3.

gnita, quorum, paulo postquam hic ista scripserat, Traductio Latina vulgata sit necesse est (suo tempore id evenisse ipse testatur) cum Auctor ipse priore tantum Sæculo vixerit. Notvai etiam, hunc in iis quæ de Oculi structura dicit, Avicennam sæpe, Galenum vero nunquam, testem producere; ex quo plus quam verisimile esse credo hæc Opera Anatomica, Galeni saltem, nondum fuisse Latine conversa. Siquidem adeo particularem accuratamque Oculi descriptionem dedit Galenus, ut ea non uti, si Librum hunc cognosset, Baco non potuerit.

ROGERUS BACO. A. D. 1214.

Solus prope ætatis suæ Astronomus extitit Baco; atque errorem adeo in Calendario a notavit, qui circa quantitatem admissus esset Anni Solaris, (hic enim semper a Julii Cæsaris ætate creverat;) quamobrem A. D. MCCLXVII, Papæ Clementi Quarto, homini & erudito & eruditionis fautori formam ejus emendandi proposuit. Quam formam observavit Papa Gregorius Decimus tertius, trecentis post annis, in corrigendo Calendario Juliano: cum eo tantum discrimine, ut id voluerit Baco a Christi Nativitate inchoari, & Gregorii correctio Concilio Niceno haud altius ascendat.

Neque intra hæc sagax ejus ingenium substitit; nam Scientiæ Mechanicæ penetralia ingressus est, vimque Corporum Elasticorum ita probe perspexit, ut in imitationem Archytæ, qui Columbam ligneam, quæ per aërem volaret, effinxerit: ipse, uti dicitur, Currum volantem compegerit, & ar-

a Append. N. 4. & Dr. Plot.

ROGERUS BACO. A. D. 1214.

artificio quodam Statuas ſemet moventes fecerit, & humanos ſonos e Capite æneo produxerit: atque ea, haud Magica quavis potentia, ſed alia quadam efficaciore, Philoſophiæ ſcilicet ac Naturæ ope, quæ res ejuſmodi præſtare poſſunt, uti ipſius verbis utar, ut „hæc inſciis miracula videantur.“ Eſt etiam mirabile in Chymia inventum, in quod is inciderit, Ars inquam Pulveris Pyrii[a] conficiendi; compoſitionis enim materia omnis ab illo deſcribitur, effectuſque ejus ſtupendi, Fragor atque Lumen. Mira hæc profecto reperta ſunt, quæ Vir unus ita rudi in ſæculo, nullo uſus Magiſtro, e mente propria in lucem proferat; ſed magis adeo mirandum eſt, hujuſmodi inventa uſque eo potuiſſe celari, ut ſequentibus ſæculis alii orirentur homines, qui pro ſuis vendicarent ea quæ haud alii quam Baconi aſcribi debeant.

Hiſce ſtudiis ſine defatigatione incubuit Baco, ſumptuſque his reſpondentes erogavit, per annos ſupra quadraginta; & in ætate illiteratiſſima doctiſſimus evaſit. Cujus ſæculi ignorantia haud clarius animo concipi poteſt, quam ex iis quæ apud illum paſſim habentur. Nam de hac re vehementer ipſe conqueritur, Regulares inquiens tam Dominicanos quam ſui Ordinis, Theologiæ potiſſimum Scholaſticæ[b] operam dare: Sæculares autem, Juris Romani ſtudio abreptos, nunquam animum ad Philoſophiam appellere. Immo Philoſophia Ariſtotelica ita parum exculta eſt, ut circa A. D. MCCIV Pa-

a Append. N. 5. b Vid. Hiſt. Antiq. Oxon. paſſim.

Parisiis condemnata sit; quæ in Anglia minus invaluerat, quoniam in Latinum sermonem haud conversa esset, uti in Platonis Operibus factum erat: aliquæ modo ejus particulæ a triginta retro annis legi cæperant. Nemo unquam ante A. D. MCCLXVII, Prælectionem ullam de Perspectiva Oxonii fecerat, neque id unquam plus duabus vicibus post Academiam fundatam; Lectiones fortasse a se habitas significat. Parisiis autem Scientia hæc fuit omnino incognita, neque in Anglia nisi tres erant qui de eadem quicquam intelligerent. Ita ut Discipuli, prout eo tempore vocabantur, Cunis essent, ipso dicente, quam Cathedræ aptiores. Nec minus, quam Philosophia, cognitio Linguarum neglecta est; siquidem, in Epistola ad Patronum suum Clementem Quintum scripta, doctrinæ statum deplorat, atque inter Latinos ei narrat haud esse plures quatuor, qui Grammaticæ vel Hebraicæ, vel Græcæ, nedum Arabicæ, Linguæ rudimenta callerent; neque Latinam ipsam, si emendate hanc & eleganter scribi postulares, fere ulli cognitam. Ex quo conjicere licet, quales fuerint Versiones e Linguis reconditis in hac temporum obscuritate. Cujus rei ut pauca proferam exempla, Michael Scotus, qui se Imperatoris Frederici Secundi Grandem Astronomum vocavit, atque Avicennam vertere præ se tulit, cum Linguam Arabicam prorsus ignoraret, ea quæ sub ejus nomine prodierunt ab Andrea quodam Judæo surripuit. Ita quoque eodem prope tempore Latinam Logicæ ex Arabico Versio-

ROGERUS BACO. A. D. 1214.

ROGERUS BACO. A. D. 1214. sionem dedit Hermanus Alemannus, utriusque Linguæ peritum se in Titulo professus; licet eum Baconi haud puduerit fateri, se & Linguas istas & Logicam adeo parum scire, ut Sarracenos quosdam, in Hispania, qui id pro se facerent, pretio impulerit. Magister Paravicius, qui Physici cognomen sibi indidit, Avenzoaris Versionem ex Hebraico sermone A. D. MCCLXXXI vulgavit, verecunde tamen hisce verbis adjectis, "ipso „sibi vulgarizante Magistro Jacobo He„bræo." Quod ad disciplinas Mathematicas summatim pertinet, Robertum (Grosteſt) Episcopum Lincolniensem, & Ordinis sui Fratrem Adamum de Marisco a, in hac re excelluisse concedit Baco; iique certe non in hoc tantum sed in aliis quoque doctrinarum generibus eminuerunt; verum, cum ætate floreret Baco, mortui sunt. Quare, ætate ejus vergente, de Rei Mathematicæ studiis disserens, nonnisi quatuor Viros in Europa fuisse ait (quorum unus esset Discipulus ejus Johannes Londinensis) qui ullum in ista Scientia progressum fecisset: cæteri enim, inquit, primis in Elementis ad Euclidis Propositionem quintam hæserunt, qui ideo postea dictus est Pons Asininus.

Quod Sæculo tam inerudito Baconis inventa ita parum percepta sint haud mirandum est; nam ob hanc ipsam causam quod plurima Mathematicæ Scientiæ ope præstiterit, Artis Magicæ suspicionem incurrit; cumque ignorantia ac invidia in male agendo plerumque violentæ sint atque industriæ, a

a Specul. Mathem. p. 12.

a ſuo præcipue Sodalitio vexatus eſt, neque Opera ejus in Bibliothecam communem recipere voluerunt; Fratreſque eo uſque apud Ordinis ſui Generalem valuerunt, ut in Carcerem is Baconem conjecerit; quare ſe ſatis cum cauſa operæ in Artibus ac Scientiis inſumtæ pænituiſſe confitetur.

ROGERUS BACO. A. D. 1214.

Magni hujus Viri eruditio fuit ita diffuſa, ut noſtræ quoque profeſſionis aliquam peritiam habuerit; nam præter ea quæ de Chymia dixi, inter cætera Opuſcula quæ de Medicina compoſuit, unum eſt in quo nonnullos Medicorum errores improbat. Alius quoque ejus Liber extat impreſſus, De retardandis Senectæ Accidentibus, & conſervandis Senſibus: quem in Papæ Nicolai Quarti uſum ſcripſit eique nuncupavit paulo ante obitum ſuum, eo fortaſſe conſilio ut Pontificem mitigaret, qui cum antea Franciſcanorum Generalis fuiſſet, ſine dubio etiam in Bacone exagitando partes ſuas habuerat. Liber utique haud male ſcriptus eſt; nam in unum illic, quicquid de hoc inveniſſet argumento, tam in Græcis quam in Arabicis Auctoribus, redegit, multaſque ipſe obſervationes attexuit. Præcepta de Victus & Medicamentorum aſſumptione ponens, res quaſdam ſe minus dilucide explicare quam alioqui facturus eſſet, (Chymicas potiſſimum intelligit) ne ſcripta ſua in manus Infidelium[a] venirent. Multa de Medicamentorum præparatione, quæ ſit ipſe expertus, tradit[b]; multa ſatis aperte ſuggerit de Tinctura Auri, quod ad vitæ pro-

a C. 2. b 8.

ROGERUS BACO. A. D. 1214.

longationem conduceret: ŭnaque Hiſtoriam Senis cujuſdam Agricolæ in Sicilia narrat, qui cum e rivo flavedine quadam tincto bibiſſet (Aquam Auro imprægnatam ſuſpicatur Baco) juvenis rurſus evaſit, multoſque annos integer ac robuſtus vixit. Fuſe item ingentes ejus Oſſis virtutes prædicat, quod aliquando in Corde Cervorum reperitur; quod cum in Animali vivaci producatur, ad longævitatem, prout ipſe argumentatur, conferat neceſſe eſt. Unum ex hujuſmodi Cervis ſuo tempore viſum ait, cui in collo aureum monile eſſet cum ſequente Titulo, „Hoc Animal fuit poſitum in hoc nemore „tempore Julii Cæſaris.“ Cujus Hiſtoriæ quanquam veritas in dubium vocari poſſit, ſimilem tamen ab illuſtri illo Scriptore, Patre Daniele, in regno Caroli Sexti memoratam legimus, quem ex hoc caſu duorum Cervorum imaginem elegiſſe ait ad Inſignia Gentilitia ſuſtinenda: quoniam ſcilicet in Sylvanecti agris venando Cervum cepiſſet, qui in Collo gereret Monile e Cupro factum, cum hiſce literis inſcriptis, „Hoc „Cæſar mihi donavit:“ Danielque ſubjicit, hoc intelligi debere de aliquo e poſterioribus Cæſaribus. Multa in laudem Viperarum carnis, quæ Victu aſſumatur, habet Baco; ac ſententiam ſuam eventu firmat, qui ſuo tempore contigerit in Germania [a] Fæminæ cuidam nobili a ſorore ejus eum in modum affectæ, ut capilli ejus ungueſque deciderint; hæc autem Carnis Viperarum comeſtione & integre convaluit, & ætate junior viſa

[a] C. 13.

visa est, & forma speciosior evasit. Aliquot curationum, quæ æque mirabiles sunt, Historiam tradit [a] Galenus, in Elephantiasi ab eodem Medicamento præstitarum. Ipsique Experientia novimus, quam insperata multis in casibus ab ejusmodi Victu auxilia subministrari possint, ac præsertim in Morbis Cutanæis, & Atrophia. Supra omnes res Medicamenta leniter Purgantia & Abstergentia commendat, ea præcipue quæ pituitosos humores dejiciant: quæ ratio sane perquam apta est; quique ejus vestigiis in Natura perscrutanda institit, Cancellarius Baco, simili modo animadvertit [b], "Nihil "magis ad diuturnitatem Vitæ facere, "quam lenes hujusmodi Evacuationes."

ROGERUS BACO. A. D. 1214.

Huic Auctori non essem ita diu immoratus, nisi hunc Exteris pene incognitum, eosque qui ex professo Historiam Anglicam conscripserint, vix quicquam de illo aut Scriptis ejus memorasse comperissem; etsi profecto aliqua ita mirabilis ingenii mentio haud minus in eorum monumentis locum mereri potuisset, quam vel Cometarum, vel pluviæ Sanguinis enarratio; cujusmodi res ab iis fuse semper produntur; neque id fortasse utilitatem vel delectationem minorem Lectori attulisset, quam longus de ortu casuque primi alicujus Rerum Ministri, aut bellorum victoriarumque a Regibus nostris partarum enumeratio. Duo alia Baconis Opera Biographi memorant Anglici, Rogerinam Majorem, & Minorem; utriusque Exemplar inter Codices extat Bibliothecæ Har-

a Simpl. Med. 11. b Hist. Vit. & Mort. 163.

ROGERUS BACO. A. D. 1214.

leyanæ pretiosissimos Quoniam vero hi Libri universam fere in omnibus Morbis medendi rationem complectuntur, valde hæreo, an Baco, qui sine dubitatione Artem hanc nunquam ex professo tractavit, pro eorum Auctore haberi debeat. Multo credibilius est scriptos fuisse a Rogero Parmensi, cujus Libri aliqui extant Chirurgici. Quod ad Baconis scripta summatim attinet, multa, quæ sub ejus nomine feruntur, evidenter spuria sunt; ac speciatim, Opus illud de Oleo Antimonii tantopere a Chymicis prædicatum: siquidem Auctores quidam ibi memorantur, qui diu post ejus tempora nati sint. Notatque Lelandus germana ejus opera (quæ numero fuerunt haud pauca, quibusque pro merito collaudandis centum hic linguas exoptat) suo tempore fuisse vel adeo difficilia inventu, vel saltem ita manca & imperfecta, in plerisque a se inspectis Bibliothecis, ut haud minus ardua res esset Sibyllæ folia colligere, quam Catalogum Librorum a Bacone scriptorum contexere.

Dixi quantum Baconi debeamus propter lumina ab eo Chymiæ impertita; primus autem e Practicis Scriptoribus qui Medicamentum ope Chymiæ confectum imperaverit, Gulielmus credo de Saliceto est, qui medio Decimi tertii Sæculi floruit; is Aquas duas compositas Distillatasque ad Oculos commendat, quas Experientia utiles esse comprobaverat. Thaddæus, ei coætaneus, unus e celeberrimis suo tempore Bononiæ Professoribus, qui Medicinam diu cum ingenti lucro exercuerat, Spiritum Vini, & Aquam quandam Chymicam in

Dy-

Dysuria efficacem commemorat. Reperiuntur etiam Chymicæ aliquot Præparationes in Gilberto nostrati, qui iisdem prope temporibus vixit; quatuor hic res ad Sublimandum[a] idoneas esse ait, Aurum, Auripigmentum, Sulphur, & Salem Ammoniacum: de Oleo quoque Tartari loquitur, & Aquam Distillatam[b] e Serpentibus elicitam describit. Deque Purgantibus, in Vertigine, agens id subjicit[c], siquis ista magis subtilia ac delicata expetat, Medicamenta cum Aqua; uti in Aqua Rosarum mos est, distillari debere; similiterque Helleborum, Sennam, & Tithymallum ex Vino in eundem finem distillari vult. Quædam amplius de hoc Auctore, suo tempore, dicendi occasionem arripiam.

ROGERUS BACO. A. D. 1214.

Quantum Chymia ab Arnoldo de Villa Nova aucta sit, notavit Clericus; cujus, utpote ætate proximi, in hoc loco, ob causas mox afferendas, memini. Chymiam certe insigniter calluit, multosque de hoc argumento Libros composuit[d]; atque in Breviario Medicinæ Practicæ multa describit Medicamenta Chymica, uti Aquam Euphragiæ, Aquam Mirabilem[e], & alteram eodem nomine contra Calculum, & Oleum distillatum ad Paralysin[f]; Aquam Vitæ commemorat etiam, & Oleum Terbinthinæ[g]; & Aquam e Metallis distillatam summopere contra Elephantiasin[h] laudat. Popularis noster Richardus, cognomento Anglicus, in Chymico suo Tractatu, qui Corre

ARNOLDUS DE VILLA NOVA. A. D. 1300.

Y 4

a 171. b 120. c 103. d Flos Florum, Novum Lumen, Rosarius Philosoph. &c. e 1, 13. f 1, 24. g 1, 30. h 2, 47.

Arnoldus De Villa Nova, A. D. 1300.

rectorium dicitur, narrat ab hoc Medico Papam Innocentium (Quintum credo intelligit) Peste laborantem Auri Tinctura fuisse curatum. Arnoldus in isto Opere, quod, si Praxin spectes, nihil memorabile aut novum continet, innumeras tradidit Formulas & Chymice & Galenice compositas; quarum haud paucas non e Libris excerpsit, sed sumsit a coætaneis suis quibuscum familiariter versatus est. Atque haud raro queritur plerosque ex Latinis Medicis ab Avicenna esse infatuatos. Mediolani natus est, si ipsi credimus [a]; licet alii in Catalaunia ortum dicant; Symphorianus autem Campegius, qui Vitam ejus conscripsit, in Galliæ Provincia Narbonensi natum probare nititur. Parisiis studia obiit per viginti annos, juxta Campegium, decem alios Monspelii transegit; omnesque Italiæ Academias perlustravit; atque eo doctrinæ amore incensus est, ut Hispaniam adierit, atque ex Medicis Arabibus & Medicinæ peritiam & eorum sermonem didicerit. Illic Medicinæ & Astrologiæ scientia ita inclaruit, ut Sectam quandam hominum condiderit, qui se Arnoldistas vocarent: eaque gratia apud Jacobum ejus nominis Secundum, Arragoniæ Regem, viguit, ut ab eo missus sit Avenionem ad Papam Clementem Quintum A. D. MCCCIX [b], quo res aliquas componeret quæ ad Hierosolymarum Regis Titulum ab eo vendicatum pertinerent. Dum in Hispania esset, familiaritatem cum Raymundo Lullio contraxit, a quo Magister sæpissime vocatur. Theologiæ perinde ac Medicinæ stu-

a 704. b Antiq. Acad. Par. T. 4. 121.

ſtuduerat, & hanc famam obtinuit, ut unus habeκretur ex iis qui optime iſto tempore diſputarent; ac diſputationem de gravibus quibuſdam argumentis Burdigalæ habuit cum Martino de Athera, Dominicano, cui interfuit Papa Clemens Quintus. Opiniones ſuas liberius declaraverat Pariſiis & in Hiſpania, aliquas præſertim, quæ Monachos Miſſamque perſtringerent: ex qua re ita incenſi ſunt Eccleſiaſtici, ut Facultas Theologiæ Pariſienſis, A. D. MCCCIX quindecim Propoſitiones ab eo prolatas condemnaverit; harum una eſt, „Opera Miſericordiæ & „Medicinæ Deo acceptiora eſſe Sacrificio „in Altari.“ Ob hanc cauſam, & quod eodem tempore Inquiſitio judicium intentaverat Petro de Apono, coætaneo ſuo, ad Fredericum Arragoniæ Regem ſe contulit, qui Fædere quodam Partitionis, Siciliæ ac Neapolis Regna obtinuerat; ubi, ut favorem cum eo Principe iniret, Librum de tuenda Sanitate, & Commentarium in Scholam Salernitanam conſcripſit. ARNOLDUS DE VILLA NOVA. A. D. 1300.

Nativitatem ejus, A. D. MCCC, ponit Champerius, quem in hac re ſequitur Lindanus, adjecto in itinere mortuum, cum a Frederico ad viſendum Papam, A. D. MCCCLXIII, navigaret, & Genuæ ſepultum: in quo diſſentit a Champerio, qui eum Tuneti deceſſiſſe ſcribit. Atqui hic propemodum, quot verba, totidem errores ſubſunt. Nam & Arnoldus & Fredericus diu ante hæc tempora mortui erant. Ita longe vero abeſt ut A. D. MCCC natus ſit, ut inter accuſationes contra Bonifacium Octavum a

ARNOLDUS DE VILLA NOVA. A. D. 1300.

Concilio Gallicano productas [a] una hæc sit, quod hic Librum ab Arnoldo scriptum comprobaverat, qui antea esset Hæreseos Lutetiæ condemnatus: quare multo ante hunc annum Arnoldus extiterit necesse est. Quod ad mortem ejus attinet, manifestum est id, saltem ante A. D. MCCCXIII, accidere debuisse; nam hoc anno, in Concilio Viennensi, Papa Clemens [b] Literas Circulares scripsit, quibus singulos per Obedientiam Apostolicam obtestatur, ut Librum ab Arnoldo de Praxi Medica scriptum, sed alicubi latentem, proferant; hunc uti dono offerret Clementi, sese obligaverat Arnoldus, sed promisso se non absolverat morte præpeditus.

Multi in ejus Operibus loci sunt satis singulares, præsertim qui ad Morbos Mulierum spectent; & de argumento hoc observationes quædam ibi occurrunt, haud ab alio vel priore vel posteriore quoquam traditæ. Vividam quidem infamiæ ac libidinis eorum temporum imaginem nobis ante oculos ponit [c]; ac si singularem in modum mira sit Tuscarum mulierum enarrata ab eo impudicitia, consilium [d] ejus, quo eas corrigi vult, haud minus mirabile videtur.

In lectione hujus Auctoris observari potest, quanquam Medicæ tum florerent Scholæ, Salerni præsertim, Neapoli, & Bononiæ, ibique homines & doctrina & experientia instructi educarentur, tamen Medicinæ Praxin magna cum licentia invasisse tam Regulares quam Sæculares Ecclesiasticos

a Antiq. Acad. Paris. T. 4. 42. b Ib. 166.
c 3, 6, & 9. d 9.

cos. Hæc consuetudo jam diu in Ecclesia creverat; Auctorque Antiquitatum Academiæ Parisiensis [a] hanc unam e Diaboli machinationibus existimat, quibus Religionem subverteret, quippe cum ii e Monasteriis exeuntes id se facere speciose obtenderent, quo Fratribus languescentibus opitularentur. Cujus rei abusus brevi in eam infamiam venit, ut Concilium Romanum a Papa Innocentio Secundo, A. D. MCXXXIX coactum Clericis omnibus Medicinæ tractationem omnem penitus interdixerit. In Concilio Turonensi, A. D. MCLXIII habito, cui præfuit Alexander Tertius, factum est severius Decretum, ,, Uti nemo quisquam, qui Vota suscepisset ac sese Ordini cuipiam ascripsisset, e Monasterio exire posset ad Prælectionem in Medicina audiendam; quod si exiret quispiam, neque intra duos Menses in Monasterium rediret, pro Excommunicato haberetur: post reditum vero, infra cæteros detruderetur, nec in integrum restitui posset, nisi permissu ipsius Papæ.“ Atque in Canone adjectum est, ,, Episcopos omnes, Abbates, ac Priores, qui hujuscemodi licentiæ assentirentur, neque peccantes coërcerent, dignitate privandos esse, & ab Ecclesiæ sinu pellendos.“ Quod edictum ab eodem Papa A. D. MCLXXIX confirmatum est, & renovatum ab Honorio Tertio A. D. MCCXVI. Quibus Edictis non obstantibus, cum vel neglecta essent, vel eorum vim Monachi eluderent, magna Clericorum multitudo in obeundis Medicinæ mu-

ARNOLDUS DE VILLA NOVA. A. D. 1300.

a T. 2, 322.

ARNOLDUS DE VILLA NOVA. A. D. 1300.

muniis perstitit: cui potissimum causæ tribui debet, quod Salerni tandem & Monspelii Collegia honorem pristinum amiserint. Quædam in istis ætatibus causæ subesse poterant, quare hoc genus hominum, quod tantum in conscientias cæterorum imperium haberet, circa ægros ita sese ingereret, præsertim quando necessarium esset silentium; verum Fidei Reformatio huic licentiæ credo finem imposuit; neque damno fortasse publico accidit, ut Theologi nostris temporibus Medicinam haud amplius exerceant, cum exinde vel in sua professione parum idonei, vel in nostra valde imperiti sint, necesse est.

PETRUS DE APONO. A. D. 1253.

Petrum de Apono quædam nobis haud modo in Chymia, verum & in aliis rebus ad Medicinam spectantibus, suppeditare posse, Clericus videtur sentire. Quam quidem laudem nullatenus ab eo meritam comperio, licet a Bernardo Scardeonio immodice prædicetur, & post hunc a Naudæo; sed ea potius illi, quæ a Champerio dicta sunt, convenire judico, Virum fuisse multæ lectionis, nulliusque judicii; quanquam fastuosum Conciliatoris nomen, quo postea semper potitus est, sibi ipsi indiderit.

Natus est, uti ab aliis dicitur, A.D. MCCL, uti ipse ait, A. D. MCCLIII [a], in regione Patavina, Aponi, quo in loco Balnea illa Sulphurea sunt, ab omni retro antiquitate celebrata, atque in Epistola Theodorici Gothorum Regis descripta. Studia Parisiis agitavit, ibique diu commoratus est, ubi etiam

Gra-

a Different.

Gradus in Medicina capessivit, ac Librum Conciliatorem dictum conscripsit, de variis inter diversos Medicos opinionibus, tam Veteres quam Recentes. In Physiognomia, Chymia, Mathematica, & Astrologia scientissimus habebatur; multusque dicebatur in Talismanis fuisse; unde etiam Magiæ suspicionem incurrit, ideoque ab Inquisitione vexatus est; sed cum ante condemnationem obierit, effigies tantum ejus cremata est: alii tamen ipsum combustum, alii absolutum tradunt. Plerique Auctores, uti dixi, mortem ejus, A. D. MCCCXVI, ponunt; Anno autem MCCCV, Conringius & Naudæus: sed attente rem consideranti utraque mihi videtur narratio haud vera, Opus enim supra memoratum Arnoldus Papæ Johanni inscripsit, qui Vicesimus secundus vulgo dicitur & summus ei amicus, Virque ipsi eruditione non inferior fuit; hic autem ad Pontificatum, haud ante A. C. MCCCXVI, ascendit: ideoque Arnoldum fama maxime viguisse A. D. MCCCXIX, tradit Aquilinus[a].

PETRUS DE APONO. A. D. 1253.

Post reditum in Patriam, Bononiæ Artem suam exercuit Arnoldus, ubi & honorem & divitias ingentes consecutus est. Quæ de Chymia habet, exigui momenti sunt; præter Fumos Mercuriales (qui licet Nervos offendant, tamen cætera ab iis Venena pelli & extingui ait) & Arsenicum Sublimatum, Spiritus[b] quidem commemorat Chymica Sublimatione a Metallis elicitos, e quibus Elixir factum esse dicit; atque in Supplemento ejus ad Mesuen, Balsamum per Distil-

a Chiromant. c. 5. b Different. 59.

Petrus de Apono A. D. 1253.

Diſtillationem artificioſe confectum reperimus, quod, per longitudinem Spinæ Dorſi infricatum, contra Paralyſin valde utile ſit: cujus inventionem errore aliquo Meſuæ ipſi aſcribit Guido, & poſt hunc Geſnerus cum Tagaultio, idque Liquorem Balſamitin appellant.

Gordonius. A. D. 1289.

Quantillam vero in Medicina partem hoc tempore habuerint Præparationes Chymicæ, e Gordonio conjicere licet, qui A. D. MCCCV Scriptor fuit. Is Oleum Tartari commemorans, quod ab eo deſcribitur, & externe adhiberi jubetur, notat id ſolis Alchymiſtis innotuiſſe, "Quia modus Chymicus in multis utilis eſt in Medicina, in aliis vero eſt "triſtabilis, quod in ejus via infinitiſſimi "perierunt." Gordonius Monſpelii fuit celebris Profeſſor, in qua Civitate diu Medicinæ ſtudia viguerant, & paulo ante fundata fuerat Academia a Papa Nicolao Quarto A. D. MCCLXXXIX. Ingens is nobis Volumen reliquit, Lilium Medicinæ vocatum, (etenim in ætate hac affectatione plena nihil de Medicina ſcribebatur quod non vel Lilium vel Roſa diceretur) iſtis temporibus valde celebratum: nihil autem in eo memorabile eſt, præter Trochiſcos, qui etiamnum ejus nomen obtinent, & Pulverem ad Guttetam, qui per iſta tempora in iis Galliæ partibus contra Epilepſiam ſummo in honore erat, & uſque ad hunc diem ſatis frequenti in uſu eſt.

In Anatomia, coætaneus Gordonio Mundi-

dinus Mediolanensis nova quædam, sed rudia, fecit tentamenta; nam circa A. D. MCCCXV, justum disciplinæ hujus Volumen composuit; cumque ipse dissecandis Cadaveribus operam dedisset, Observationes novas & reperta quædam Libro suo passim inseruit, præcipue ad Uterum spectantia. Qui Liber Anatomiæ studium quodammodo excitavit; & usque ad Litterarum instaurationem ita inclaruit, ut non aliud Systema in Scholis suis prælegi permiserint Statuta Academiæ Patavinæ. MUNDINUS. A. D. 1315.

Iisdem prope temporibus, Anno scilicet MCCCX, Robertus Rex Neapolitanus, Medicæ Scientiæ fautor extitit insignis; isque apud se habuit duos tum illustrissimos Medicos, Franciscum Pedemontanum, & Matthæum Sylvaticum. Ille cæptum a Petro de Apono Mesues Supplementum continuavit: quod Opus vix aliud est, quam ex omnibus istis Arabibus, qui Practica Medicinæ Systemata conscripsissent, quædam Collectio. Hic, Civitate Mantuanus, circa A. D. MCCCXL obiit, sed Volumen ingens A. D. MCCCXVII, publicavit, sub Pandectarum Medicinæ nomine, unde & ipse Pandectarius vocatus est. Id quidem Vocabularii cujusdam Medici loco esse præcipue voluit, quo facilius intelligi possent Græcorum atque Arabum Scriptorum Versiones; atqui & Græcas, & Arabicas, & Latinas etiam Voces ad Medicinam pertinentes eo modo interpretatus est, (nisi fortasse illud Librariorum culpa accidit) ut vix capi queant; SYLVATICUS.

SYLVATICUS. ant; cum in singulis fere Lineis barbarum aliquod aut non intelligendum sese offerat vocabulum, ita ut ad explicandum ejus sensum altero opus sit Lexico. Reinesius quidem, quo Textum hujus Auctoris, atque alterius adeo longe hoc deterioris, Passionarium dico Garioponti, emendaret, operæ multum impendit: sed cum Lingua quadam Franca isti Auctores uterentur, minime profecto hanc attentionem ab eo meriti sunt, qui eruditionem suam longe fructuosius exercere potuit. Illud tamen de Sylvatico æquissime dici potest, facta ab eo quædam in Re Botanica incrementa, naturamque & virtutem Herbarum accuratius descriptam, quam a quovis antea in obscuris istis Sæculis esset præstitum. Demosthenem Herophileum, qui tres Libros de Oculis, tantopere a Galeno prædicatos, conscripserat, ab eo plusquam sexagies memoratum notat Reinesius. Ex quo manifestum est, Librum illum tunc temporis superfuisse, quanquam nunc fragmenta tantum aliqua de eo habemus apud Aetium extantia.

GILBERTUS ANGLICANUS. A. D. 1400. Hoc temporis spatium, non antea percurso breviter in Anglia nostra Medicinæ statu, prætergredi nequeo. Profectus quidem apud nos in hac scientia erat perexiguus; quod minime mirandum est, cum neque in Aula neque in Academiis ulla ejus studii essent præmia: & Monachi, qui Artium Liberalium Scientia haud multum essent instructi, Professionem hanc prope soli exercerent. Nihilominus etiam in hac ætate, quantumcun-

cunque barbara, nonnulli & medicando & ſcribendo famam acquirere tentarunt. Primus noſtratium Scriptor Practicus circiter hæc tempora floruit; Gilbertum intelligo, cognomento Anglicum. Hunc ſub regno Johannis, A. D. MCCX ponit Baleus; Lelandus autem Recentiorem eſſe ait, quanquam ſententiæ ſuæ rationes non proferat. Gilbertus, inter alios Libros, Medicinæ Compendium ſcripſit, etiamnum ſuperſtes: ex quo ipſo Opere longe poſt initium Sæculi Decimi tertii illum vixiſſe conſtat. Nam Averrhois commeminit, qui uſque ad medium Sæculi Duodecimi pervenit, cujuſque Opera haud ita cito converti poterant, neque revera converſa ſunt ante medium Decimi tertii, uti affirmat idoneus teſtis, Baco; porro id quod ait Gilbertus de Libro quodam de Speculis, eo ſine dubitatione qui a Bacone ſcriptus eſt, & id quod a Theodorico, de Elephantiaſi, exſcribit, manifeſte declarant, eum juxta finem hujus Sæculi viguiſſe, ac veriſimiliter in initiis Edwardi Primi. Gilbertum Lelandus Virum multæ lectionis, & Philoſophiæ ac Medicinæ peritiſſimum fuiſſe prædicat, quarum ſcientiam ſtudio eſſet ac peregrinatione conſecutus; eundem ob curationes ab eo præſtitas extollit, ob regulas de tuenda Sanitate præſcriptas, ac præcipue quod omnia ad Herbarum virtutes pertinentia etiam mediocribus ingeniis dilucide explicaſſet. Quod ſi hoc paulo amplius merito ejus videatur præconium, uti id vereor ne ita ſit, illud opinor jure de populari noſtro dici poteſt,

GILBERTUS ANGLICUS. A. D. 1300.

GILBERTUS ANGLICUS. A. D. 1300.

quod coætaneos suos in aliis Gentibus scribendo æquarit; idemque ac ii fecerit, maximam partem ex Arabibus desumens. Quod quidem frequenter magna cum licentia facit; nam integra interdum Capita verbum verbo a Rhaze exscribit, præsertim in iis quæ de Arthritide habet[a]. Hoc in eo singulare est, quod non modo sæpius Alexandrum nominet, sed excerpat etiam quasdam ex optimis ejus Observationibus: quæ res utique judicium ei in exscribendo non defuisse commonstrat. Ter etiam aut amplius alium Auctorem, Cophonem nomine, a nullo, quod sciam, nisi ab eo & Thoma de Garbo natione Florentino[b], hujus Discipulo, memoratum, profert. Cophon iste Libellum nobis de Purgantibus, atque, uti ab eo vocantur, Opiatis, reliquit; Opiata Purgantibus efficaciora esse ait, ubi humor aliquis inter cutem carnemque exstiterit[c]: quod quidem mihi Paradoxum videtur haud minus comprehensu difficile, quam ea quæ subjicit, rationem hanc esse Garamantibus incognitam. Unam quidem Formulam satis inusitatam miramque tradit Cophon; ea vero hæc est: Nutriatur Pullus per octo dies Helleboro albo, post quos occidatur, & ex eo Jusculum fiat: id, eo teste, leniter Purgans evadet.

Sed ut ad Gilbertum redeam, licet ejus ætatis homines magnam in Incantamentis[d], aliisque rebus Empirice applicatis, fidem posuisse comperiamus, tamen vulgari Medi-

a P. 314. & 322. &c. b MS. in Bibl. Harleyan.
c 275. b. d 87, 222, 287.

dicinæ Rationalis via, quæ a Græcis tradita esset, institit. Quantum in eo fuerit doctrinæ facile conjectari potest ex Etymologia ab eo prolata Hieræ Logodii Mensici (qui fortasse error est pro Hiera Logadii vel Memphitæ) id enim a Græca Voce λόγος derivat[a], idque impedimenti in Sermone depulsionem significare ait; idemque Philonium interpretatur, Novum Amicum. Temporum mori se accommodans, multis barbaris usus est vocabulis; exemplo sit, Plagella[b] pro Plumaceolo: [c] Argalia (Ergaleum esse deberet) pro Instrumento quod ad exquirendum in Vesica Calculum adhibetur; & ingens aliarum vocum numerus, ex quibus Vocabularium satis locupletari posset, quo Sermo Latinus iis temporibus usitatus exponeretur. Duas solum tresve in hoc Auctore res animadvertam.

GILBERTUS ANGLICUS. A. D. 1300.

Morbum Juvenis[d] cujusdam Temperamento Melancholico describit, qui post longam indigestionem Ventre tumefacto, cum Leucophlegmatia, laboraret: Tertiana interdum Febris accedebat, cum Urina flava, & subinde recurrente Alvi fluxu. Refrigerantibus assueverat, & identidem Myrobalanis purgatus fuerat. Postea vero ad Balnea Sulphurea abiit, ubi ex toto curatus est. Nihil ulterius a Gilberto super hac re explicatum est; verisimillime tamen Aquas Bathoniæ intelligit. Ægrumque Aquarum potatione, haud lavatione in iis, sanatum ego potius crediderim; siquidem affectus, uti hic describitur, a corporis habitu in-

a 44. b 204. c 271. d 250.

GILBERTUS ANGLICUS. A. D. 1300.

intemperantia prorſus depravato ortus, nulla ratione melius, quam interno earum uſu restitui poterat; & lavatio per ſe huic rei prorſus aliena atque inidonea videatur, Quod ſi veritatem aliquam hæc conjectura habeat, uti certe haud abſurda eſt, neque improbabilis mihi videtur, Aquas haſce, trecentis annis maturius quam ex aliis Hiſtoriis pateat, potari ſolitas conſtabit; Guidotius enim, cujus tempore conſuetudo hæc renovata eſt, quique optime omnium de iis narrationem Hiſtoricam contexuit, Joneſii tantum auctoritate fretus, eas ſub finem Sæculi Decimi ſexti interne ſumtas affirmat. Ac licet de hac re taceant Annales noſtri, Aquarum iſtarum potationem antiquitus uſurpatam eſſe perquam credibile eſt, cum eadem conſuetudo per multa Sæcula in aliis Regionibus, ubicunque eſſent ejuſmodi Scaturigines, invaluerit.

In Gilberto[a] Capitulum ſatis memorabile eſt de Affectibus Coitioni cum Muliere ſupervenientibus, quæ cum Viro Elephantiaſi tentato rem habuerat. Contagionis hujus Symptomata pro diverſo hominis Temperamento varia ſunt; quod cum calidum ſit, exiguæ punctiones fervoreſque in cute percipiuntur, coloris immutatio, rubor, & quaſi repentis cujuſdam rei in vultu ſenſus, continuatæ vigiliæ. At in frigido & Melancholico habitu, color citius vehementiuſque immutatur, facies tumida eſt, accedit ingens corporis gravitas & pigritia, cum frigoris ſenſu vultum corpuſque totum perma-

[a] 344.

manantis. Hæc utique descriptio plane eadem est ac ea quæ in Rogeriana legitur, maximamque partem a Theodorico desumta est; quod eo tantum fine dico ut ostendam, de Morbi hujusce Symptomatis Medicos haud aliter sensisse in Anglia quam in Italia. Nam de hac re plura dicere loco magis idoneo animus est. Johannes de Gaddesden, uti videri potest, omnibus his Auctoribus id negotium uberius tractat; & pro curatione Mulieris dat consilium satis singulare[a], quod servatu quidem perquam facile sit, quodque, si ei credimus, nunquam successu cariturum est.

GILBERTUS ANGLICUS. A. D. 1300.

Gilbertus, de Strumoso Tumore in Glandulis[b] agens, Morbum hunc ait alio nomine vocari Malum Regium, ideo quod a Regibus curetur. Id testimonii, utcunque paucis verbis, a Medico latum, qui nullam in hac re gratiam aucupari videtur, luculenter probat, Tactionis consuetudinem fuisse antiquitus a Regibus nostris usurpatam; moremque hunc jam tum satis Veterem Auctor ille existimavit, uti ex ejus loquendi modo constat. Hunc Tactionis Regiæ usum Historici Galli in sua gente, Sæculo Undecimo, sub regno Philippi Primi[c], extitisse, auctoritatibus nixi firmissimis ostendunt: nihil vero credibile de majori ejusdem antiquitate adducunt, quanquam nonnulli id usque ad Clovisii[d] tempora retro investigasse se proponant. Tam ex his Gilberti verbis,

a P. 49. b. Saltet retro & descendat fortiter per gradus, &c. b 174. c Daniel, Tom. 1. p. 1032 & 1128. d Andr. Laurent.

GILBERTUS ANGLICUS. A.D. 1300. bis, quam e quibuſdam ſparſim in Hiſtoria Anglicana colligendis, haud minus veriſimile eſt eandem apud nos per aliquot Sæcula conſuetudinem invaluiſſe; iique qui hanc ad Edwardi Confeſſoris, qui Philippo Primo coætaneus fuit, tempora referunt, id non ſine fundamento mihi facere videntur; nulla ſaltem quæ in contrarium adduci poſſint argumenta invenio. Quod ſi Monachi omnes, utpote in Regum aſſentationem proclives, pro teſtibus inidoneis habendi ſunt, extant alii quorum fides nullo modo in dubium vocari queat. Johannes Forteſcue, Eques, homo & eruditus & ſapiens, in ea defenſione Juris Regii, quam pro Domo Lancaſtriæ[a] ſcripſit, paulo poſteaquam Henricus Quartus Regnum auſpicatus eſt, hoc curandi munus privilegium eſſe ait, quod ab omni antiquitate ad Reges Angliæ pertinuerit: quam virtutem Unctioni tribuit, quæ fit in eorum manibus inter inaugurandum; ideoque Reginas hujus muneris expertes eſſe, quoniam hæc in iis cæremoniæ pars omittitur. Conſtat tamen Reginam Elizabetham ita nihil Regiæ poteſtatis deperdere voluiſſe, ut inter cæteras Functiones ad Imperium ſpectantes hanc etiam haud infrequenter præſtiterit. Archiepiſcopus Bradwardinus, qui A. D. MCCCXLVIII obiit, quique, veritatem curationum Regio Tactu factarum affirmans, ad homines univerſos provocat, quædam, uti videri poteſt[b], ſatis expreſſe de hujus rei antiquitate pronuntiat: quod quidem ab eo mi-

a Append. N. 6. b Append. N. 7.

minime fieri potuit, si ita recens fuisset mos, ut a quibusdam creditur.

Haud ita multo post Gilbertum alter popularis noster floruit, nomine Johannes de Gaddesden, celebratæ Rosæ Anglicæ Scriptor. Nihil fere de eo ex istorum temporum Historia discimus; neque de illo amplius quicquam tradit diligens ille Antiquarius, Antonius Wood, quanquam in eodem Collegio, Mertonensi scilicet, institutus fuerit, quam e Vetere Catalogo ibi extante se deprehendisse, Johannem fuisse Medicinæ Doctorem, Annoque MCCCXX viguisse: quare existimo nihil ulterius illic de eo ab Antonio repertum, cum libenter occasionem arripuisset plura de Viro in eodem Collegio educato memorandi. Verum ex hac ipsa Rosa aliqua licet de ipsius vita & ingenio decerpere. Scriptam a se ait anno Lecturæ suæ Septimo, uti tum loquendi mos erat; hasque Prælectiones in suo Collegio fecisse eum verisimile est: cum hæc Societas Medicinæ promovendæ gratia quodammodo fundata sit, & majora etiamnum huic studio præmia proponat cæteris simul quibuscunque in Academia Oxoniensi Collegiis. Porro curationes, quas a se in Scholari quodam & in nobili Baccalaureo præstitas ait, videntur indicare Librum istum hoc in loco fuisse scriptum; quod utique factum sit necesse est inter Annos MCCCV & MCCCXVII; nam Gordonium memorat, &, Lelando teste, a M. Sylvatico in Pandectis memoratur. Opus hoc omnem Medicinæ

JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

Johannes de Gaddesden. A. D. 1320.

Praxin complectitur; & id quidem is præcipue ex Arabibus, atque ex iis qui paulo ante ejus tempora Latine ſcripſerant, collegit, ſed varias paſſim magno numero additiones de propria Experientia hauſtas attexuit. Neque enim dubitari poteſt quin Artis uſu quemvis ſui temporis æquarit; quanquam vereor ut magna hanc ſcientia inſtructus exercuerit. Quem tamen, ut ſubtilem Philoſophum, peritumque Medicum, Virumque ſuæ ætatis ingenioſiſſimum deprædicat, & Librum hunc Opus exquiſite eruditum vocat [a] Lelandus. Neque alia eſt de eo Conringii [b] opinio; verum Guido de Cauliaco, magni nominis & Scientiæ Chirurgus, qui ſerius eodem Sæculo vixit, longe aliter ſentiens, notabilia hæc verba ſuper illo utitur, ,, Ultimo [c] inſurrexit una Fatua ,, Roſa Anglicana, quæ mihi miſſa fuit & ,, viſa; credidi in ea invenire odorem ſua- ,, vitatis, & inveni fabulas Hiſpani, Gilber- ,, ti, & Theodorici. ,, Poſteriorem hujus ſententiæ partem a veritate haud multum abhorrere credo; tamen haud obſtante acri hac ejus vituperatione a Guidone prolata, non ita Fatuum fuiſſe comperies Johannem; ac licet, uti vera fateamur, vix alius quam Empiricus cenſeri debeat, tamen in hoc genere unus ex optimis videtur, ac negotia ſua ſingulari cum ſolertia tractat. Nam, ut e ſcriptis ejus conſtat, imbecillitatem Naturæ humanæ penitus perſpexerat, noveratque in decipiendis hominibus quouſque progredi

a Ut lumen ſui ſeculi ſacile crederetur —— opus luculentum & eruditum. b Perdoctum. c Præfat.

gredi caute posset, horum crudelitatem in sua semper commoda convertens. Delicatis[a], Dominabus, ac Divitibus satis artificiose escas porrigit; iis quidem ita amanter consulens, ut etiam Odores & Lotiones[b] describere dignetur, aliquas præsertim quibus Capilli tingantur: hos autem adeo studiose observat, ut selectissima semper & maxime pretiosa Medicamenta in eorum usum comminiscatur. Ac si de re quapiam admodum excellenti loquatur, duplum[c] ejus, quod Pauperibus detur, pro Divitibus imperat. In Epilepsia, Verris Vesicam coctam adhibet; ac Visco Quercino cuculum adjicit; Pellesque Vulpium quomodo præparari debeant ordinat, quæ hyemali tempore ad Paralysin[d] gestentur.

JOHANNES DE GADDESDEN. DEN. A. D. 1320.

Porro Medicinæ peritia parum contentus, eruditionis etiam argumenta proferre conatur; ideoque res ita perplexas exponere, uti sunt verborum Etymologiæ, aggreditur. Peritonæum[e], inquit, sic vocatur, quod sit juxta tonantem —— Hernia quasi[f] rumpens enia, viz. intestina —— Phthisis a Tussis —— Chiragra a Chiros & gradior[h]. Reconditiore vero doctrina in derivatione vocis, Epilepsiæ[i], utitur; quam dici vult ab Epi & lædo —— quare animadvertit etiam Hiera Noson itidem esse dictam, quo Sacram & noceo significari docet —— a

Z 5 par-

a P. 3. Istam voco Medicinam Regalem, pro delicatis, pro Dominabus, pro divitibus. b De modo faciendi Lac Virginis, 134. De Decoratione 231. c 17. Experimentum meum, si sit pro divite, duplum ossis cordis cervi. d 67. e 75. e 129. f 52. g 35. h 60.

JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

partium nobilium læsione. Hoc modo, ad imitationem Magistri sui Gilberti, ingenium in Philologia venditat, nec diverso sane cum successu.

Est & alia eruditionis pars, Poëticam intelligo, cui multum is videtur fuisse deditus. Rhythmi quidem adeo studiosus est, ut in omni fere pagina hujusmodi versus adducat, atque identidem suos etiam interponat. Quo fit, ut dubitari possit, utrum in Medicina magis, an in Poëtica excelluerit. Atque in hoc singularis ejus virtus est, ut sive astricta, sive soluta oratione scribat, stylo suo voluptatem atque risum in Lectore excitet.

His non obstantibus minime dubito quin ob eruditionem etiam suo tempore haud parum inclaruerit Johannes, atque in Medicinæ usu pro Viro sagaci ac solerti sit habitus. Etenim hunc in Aulam receptum video, Regisque Filium curasse (Edwardi credo Primi, vel Secundi) Variolis laborantem [a]. Atque hic quidem præstigias omnes adhibens, quo melius Morbos ex Inflammatione ortos se intelligere ostendat, post idoneas rei gerendæ formulas, vultu in gravitatem composito, ægrum Panno coccineo involvi jubet [b]; omnia quoque circa Lectum Rubra esse debent, ac tapetia sine dubio per cubiculum omne ejusdem erant coloris. His modis Johannes Principem conva-

a 41. b Capiatur scarletum, & involvatur variolosus totaliter, sicut ego feci de filio Nobilissimi Regis Angliæ —— & feci omnia circa lectum esse Rubea —— est & bona cura.

valuiſſe ait, ac ne unam quidem in facie ejus relictam ſoveam; unde hanc curandi rationem vehementer extollit. Quam rem is inter Vetularum præſcripta apud Gilbertum[a] inventam videtur ulterius provexiſſe; atque hoc probe intellexiſſe, quanti ſit momenti ſpeciem rerum externam ſervare, nugiſque maximis maximum aliquando pondus addere.

JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

Quamprimum in Aula apparuit Johannes, Aulici ingenium induit, Potentibus obſequioſiſſime aſſentatus; nam cum Strumæ valentibus Remediis, qualia ſunt Sanguis Muſtelæ & Columbæ Stercus, parum cedant, ægrum hortatur ut ad Regium extemplo Tactum confugiat[b].

Erat etiam, uti conjicere licet, gnaræ ac negotioſæ indolis. Siquidem, haud contentus lucri ex Medicina facienda aucupio, Operationes Chirurgicas ipſe exequi aggreſſus eſt; multa de Experientia ſua in his rebus prædicat, & audacter etiam Recentiores quoſdam Chirurgos vituperat[c]. Peritiam ſuam in reponendis Oſſibus Luxatis extollit, magnumque ſe Medicum Ocularium profeſſus ad Infectiones, uti ab eo vocantur, Oculorum[d] Arcanum a ſe poſſideri dicit quod Divitibus ſolis conveniat.

Magnam itidem in Phyſiognomia ſolertiam

a 349. Vetulæ Provinciales dant Purpuram combuſtam in potu —— ſimiliter Pannus Tinctus de Grano ——
b 28. Si iſta non ſufficiant, vadat ad Regem, ut ab eo tangatur & benedicatur —— Valet tactus nobiliſſimi & ſereniſſimi regis Anglicorum. c Et ſecundum Lanfrancum & Rolandum, & Brunum, & eſt error.
d Experimentum meum, quod divitibus convenit.

JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

tiam præ ſe fert; atque in animo habuit, ſi Deus vitam ei & otium conceſſiſſet, Librum de Chiromantia [a] conſcribere; quem fatidicum nobis Commentarium haud extare magnopere dolendum eſt. Verum ex ejus verbis ſuſpicari fas eſt, Officinam eum pro exercitio hujuſce Artis aperuiſſe.

Idem multus in Secretis eſt, quorum aliqua Secreta Secretorum [b] appellat, & miracula [c] ab iis fieri ait. Hæc uti magna facit, ita ſedulo vetat inter Laicos [d] divulgari; qua in prohibitione Fæminas etiam aliquando comprehendit, idque potiſſimum ubi de Aquis Fortibus ac Spiritu Vini [e] loquitur. Multa, de lucro [f] a Medicamentorum ſuorum venditione producto, magna cum voluptate diſſerit; quæ nonnunquam ita care vænirent, ut ipſe neſciat quantum & argenti & munerum [g] inde ad ſe provenerit. Bonamque ſe habuiſſe pecuniam inquit a Barbitonſoribus pro Formula e Ramis Arboreis [h] confecta: & tanquam iis verba dederit, vehementi gaudio exultat. Tamen, contra ac fieri ſolet, Secreta hæc ingenue revelat. Quorum aliquod ſemper in promtu eſt contra quemcunque affectum; ſemperque monita de eorum uſu inculcat [i]. Præcipua quidem Johannis virtus in Formularum præſcriptione poſita eſt, quarum ſi ingentem numerum coacervarit, nulla opera, nul-

a Vitam & pacem. 35. b 81. c 39. De quo poſſum dicere multa miracula. d 32. e 66. f 79. Magnam pecuniam in multis locis. g 49. Hoc eſt meum, pro quo habui pecunias & tot alia quæ neſcio quot & quanta. h 120. Pro quo habui bonam pecuniam a Barbitonſoribus. i 100.

nullo judicio adhibito, omnes Morbos se expugnaturum confidit. Nonnullarum ope, mira, si ei credimus, frequenter præstitit; viginti enim Hydropicos Spica[a] Nardi a se curatos memorat; quod tamen Medicamentum dari non debeat, nisi accepto prius Salario[b]. JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

Nihil, quod ad Medicinam ullo modo spectaret, intentatum reliquit Johannes; & quo difficilior ac periculosior res esset, eo majori hanc alacritate suscepisse videtur. Calculi dolore cruciabatur quispiam? is erat ad eum dissolvendum paratus[c]. Podagra quis vehementi laborabat? humorem is Cataplasmate aut Unguento educere[d] poterat. Monili accessiones depellebat Epilepticas, & Linguæ Paralysin Aqua Vitæ[e] curabat. Hi quidem omnes casus ejusmodi sunt, qui acutissimum ingenium exercere valeant, omnemque certe illius prudentiam exegerint: verum in eos haud ita cogitationes suas intendit, quin ad rerum minutiorum curam lubens descenderit. Multas enim rationes proponit quibus homines se a sordibus & odore fædo liberos tueantur; ac siquis dente putri afficeretur, is eam[f] educebat: si pediculis scateret, Ars[g] interimendi illos ei non defuit; neque pro benignitate sua Clavos etiam e Pedibus evellere recusabat. Dolori Colico medebatur, hominem cingens zona e pelle Vituli marini confecta, cujus Buccula ex Osse Ceti constaret[h]: Emplastrum, Causticumque ad

a 33. b Nec debet dari nisi accepto salario,
c 97. d 39. e 60. f 120. g 23.
h 95.

Johannes de Gaddesden. A. D. 1320.

ad Herniam [a] possidebat, quæ successu nunquam carerent: Cancrumque ab externa causa Lapatho [b] Rubro sanabat. Ac si nostris temporibus vixisset, minime dubito quin fuisset Inoculatorum Princeps; quodque ille contra optimorum Medicorum Experientiam asserit, Variolis scilicet hominem bis [c] tentari posse, in multis ejusmodi occasionibus magno ei fuisset adjumento.

Supra omnia probe intellexit, quanta sit voluptas Fæminis Prægnantibus medicari. His Rhabarbarum [d] tostum commendat; ac peculiare sermonis genus his in casibus convenire noscens, admodum jocularis in hac re, neque familiaris tantum, sed lascivus, ne dicam impurus est. Multa quoque de Re Obstetricia [e] habet; ac licet haud clare explicet, utrum Operationem ipse præstiterit, ego potius rem adeo pecuniosam ab eo, qui omnia aggredi affectaverit, haud omissam esse crediderim. Omnes saltem videtur Conceptionis promovendæ vias, quæ apud illum magna varietate docentur, studiose perscrutatus: magnamque ad eum fæminarum multitudinem propter hujusmodi Arcana confluxisse verisimile est. Ii qui peritiam ejus cognoscere cupiunt, ipsum Auctorem consulant [f], doctosque ejus Commentarios atque Formulas ad scelestum illum Venerem extimulantibus [g] utendi morem pertinentes.

Jam,

a 129. Consolidat omnia vulnera, & debet haberi in honore. b 24. c 40. Homo variolatur bis. d 134. e 83. f De modo generandi, p. 77. g Coagulum leporis —— qui isto utuntur, possunt coire —— si volunt —— ibid.

Jam, ut Auctoris hujus imaginem absolvam, quanquam aliis debeat quæcunque de Morborum Causis ac Symptomatis disseruerit, (neque enim quicquam novi vel de Phthisi affert, qui morbus Insulæ nostræ quodammodo Endemius est) tamen multa de Remediis habet haud alibi reperienda. Nam Collectionem omnium, quotquot aut visu aut auditione cognosset, Formulam videtur instruxisse; nec aliunde melius quam ex isto Libro sciri posse arbitror, quænam Remedia tunc temporis in usu fuerint, haud modo inter Medicos, verum etiam apud vulgus in quibuscunque Angliæ partibus, tam Empirica quam superstitiosa.

JOHANNIS DE GADDESDEN. A. D. 1320.

Multa quoque ibidem curiosa videri possunt de Proavorum nostrorum Victu, & Apparatu Ciborum ab iis usitato; nam Rei Culinariæ apprime studuit, & observationes tradidit judicii haud expertes de modo [a] fercula parandi. Multum hujusmodi Scientiæ in eo deprehendi potest ab Antiquitatis Gulæque studiosis; multasque hi [b] patinas etiamnum in honore permanentes cum voluptate invenient, a Vetere illo Auctore descriptas, quarum nonnullæ etiam lingua Anglica nominantur; quippe cum is haud parum sermonis patrii scriptis suis passim intermiscere gaudeat.

Fuit quidam ejusdem nominis Ecclesiæ Sancti

a Cibus Laicorum est bonus, viz. Tortellus factus de flore frumenti, decoctus in Furno cum vitellis ovorum, &c. —— Lucius & Truta cum Agresta, & Acedula, &c. 58. b Pulli Gallinacei elixentur cum Petroselino —— cum Petroselino Spinachiis aut Bletis, 95. Ibid. Pulli Lardati, 86.

JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

Sancti Pauli Præbendarius in Ealdlandæ Cathedra [a]; ponitur autem ordine Richardo Physico proximus, anno tamen minime notato; verum aliunde discimus hunc cum Auctore nostro eundem fuisse hominem. Illud utique constat, Monachum haud fuisse, uti quidam crediderunt: id quod ex multis Libri sui locis probari potest, ac speciatim ex eo quod ita libere loquatur de [b] Pediculis Fratrum.

Rem in Auctoris hujus vita silentio haud prætermittendam invenio; primum scilicet hunc fuisse ex nostratibus, qui Medici munus in Aula exercuerit. Nam ante hoc tempus Medici Regii erant semper ab externis regionibus accersiti. Idemque mos pro Pharmacopolis diu postea perseveravit. Inter Rationes Vestiarias Principis, A. D. MCCCLX, & Edwardi Tertii trigesimo secundo, Petrum Monspeliensem pro Pharmocopola ei fuisse deprehendimus; primusque hujusmodi Artifex qui Medicamenta venumdederit, si [c] Reynero credimus, fuit J. Falcandus de Luca, A. D. MCCCLVII. Liber Auctoris nostri J. de Gaddesden ita magno in honore per hæc tempora erat, ut hic a Chaucero Poëta sit inter celebratissimos Medicinæ Scriptores prædicatus; neque minorem certe Popularis nostri Rosa laudem meruit, quam Gordonii Lilium, quod tanquam divinum opus ejus ætatis homines admirati sunt. Ge-

a Newcourt, Vol 1. 145. b Tango hic multa —— quia Religiosi, qui non curant de ornatu corporis, sicut utentes cilisio frequenter abundant nimis in istis —— & repetunt consilium a secretis medicis.

c Antiq. Benedict. in Anglia, 167.

Gerardum ſæpe Johannes pro teſte adducit, ſemel autem de eo quod in Dyſenteriæ caſu ait in quarto Viatici [a] ſui Libro. Qui Liber haud alius eſſe poteſt ab eo cui nomen eſt, Gloſſa Viatici Iſaac: cujus Codex MS extat in Bibliotheca Harleyana. Scriptus eſt a Gerardo de Carmona [b], quæ eſt Andaluziæ Civitas. Gerardus autem medio Sæculi decimi tertii vixit: & cum ex longo eo quod cum Mauris habuit commercio linguæ Arabicæ ſcientiam acquiſiviſſet, multa ex eo ſermone Opera Medica in Latinum tranſtulit. JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

Alterum quendam in hoc Sæculo Medicum Anglum ponit Pittus noſtras, circa A. D. MCCCCLX. Is eſt Bartholomæus Glanvillus, præclarus iſte Libri Auctor qui inſcribitur, De Proprietatibus Rerum; atque a Pitto habetur Auctor Libri cujuſdam Practici de Medicina. Ego vero haud abſque cauſa duos fuiſſe diverſos homines conjicio; nam Lelandus, & poſt hunc Baleus nullum ejuſmodi Opus a Glanvillo ſcriptum memorat: neque ii hunc Medicinæ unquam ſtuduiſſe ſignificant, quanquam in Septimo ſuo Libro de Morbis compluribus agat, id autem maximam partem e Conſtantino tranſcriptum eſt. Bartholomæus, qui Breviarium Practicæ (nam ita dicitur) contexuit, Glanvillum eo modo nominat, ut idem utriuſque hujus Operis Auctor exiſtimari nequeat [c]. Breviarium illud perquam volumino- GLANVILLUS. A. D. 1360.

a 58. 6. b Bibliothec. Hiſpan. Vet, 2. 264.
c Lib. 6 c. 13. Dicit Bartholomæus in libro ſuo de proprietatibus rerum.

nosum est, & in quindecim longos divisum Libros; ejus MS Codex in Bibliotheca Harleyana extat. Eadem hic [a] narratio est, de contagio per modum quendam in Elephantiasi suscipiendo, malique Symptomatis, ac ista quam supra in Gilberto exposui, quarum utraque ad verbum fere convenit: neque locus iste apud Glanvillum occurrit. Quod ad reliquum Libri attinet, quid in eo comprehendatur optime sciri potest ex ingenua Protestatione [b] ab Auctore in fine ejusdem subjecta: nihil scilicet sese de suo adjecisse super argumentis illic propositis, quoniam nihil proprium quod adjiceret reperire posset, verum omnia collegisset quæ apud Philosophos & Medicos eodem pertinentia invenisset, magnam præsertim Formularum multitudinem congessisset. Quantumque ex levi hujus Auctoris tractatione conjicere possum, nihil promissis uberius attulit.

GLANVILLUS. A. D. 1360.

Veruntamen hæc scribendi ratio haudquaquam populari nostro soli competit; siquidem aliarum gentium Scriptores Practici in hoc & sequente Sæculo idem prope omnes factitaverint. Sicui Auctorum de Febribus collectionem pervolvere libeat, facile dispiciet, quam pauca huic argumento ætas ista adjecerit.

Solus pene extitit, qui haud Libris tantum, sed Experientia propria fretus, aliquid

a Lib. 2. 4. b Protestor enim in fine hujus opusculi, quod nihil quod est ad propositum de meo apposui, quia quod apponerem ex meipso, in meipso non inveni, &c.

quid circa A. D. MCCCC, ſcripſerit, Valeſcus de Taranta. Is Græci ſermonis omnino rudis, Latinum haud optime calluit; verum per triginta & ſex annos Medicinam exercuerat Monſpelii, fueratque Caroli Sexti Archiater. Librum reliquit, ſub Philonii nomine, in quo multæ continentur, eæque haud contemnendæ obſervationes, quæ ad Medicinæ & Chirurgiæ uſum ſpectant. Id etiam in illo ſingulare eſt, quod ſubinde caſum aliquem inſignem a ſe viſum narret; atque inter cætera Hiſtoriam narrat de homine cui mors obtigerit ex Uvulæ reciſione: necnon & alteram de quodam cui per triginta annos continuos Febris Intermittens trigeſimo quoque die reverterit. Miratur admodum qua ratione impulſi Veteres Medicamenta Calida, uti ſunt Hyſſopum, Origanum, &c. in Pleuritide præceperint; recteque ait Refrigerantium, uti ſit a Recentioribus, adminiſtrationem eſſe potiorem. Ac ſæpiſſime quidem in ſatis arduis Medicinæ caſibus Auctor iſte judicium ſuum interponit: exemplo haudquaquam vulgari, cum vix quiſquam ex his pro ſe cogitare auderet. Rogerium ſæpe ac Rolandum, quoad Praxin in Morbis, una commemorat; ex quo fidentius credo haud Baconem, ſed Rogerium iſtum, Rogerinam ſcripſiſſe. In Editione Scriptorum de Febribus a Fernelio publicata, Philonium vides pro Auctore perperam poſitum; ubi ſub Arnoldi nomine quædam inſerta ſunt ab illo quidem ſcripta, ſed per errorem alia quoque ab aliis hominibus multo poſt Libris ejus attexta.

VALESCUS DE TARANTA. A. D. 1400.

VALESCUS DE TARANTA. A. D. 1400.

Hic erat istis temporibus, quoad Praxin, Medicinæ status; at in aliis ejusdem Professionis partibus quædam facta sunt incrementa. Nam Aquarum Mineralium, Calidarum præsertim, qualitates Medici diligentius investigarunt; ac de virtutibus & usu earum multas nobis observationes tradiderunt. Hos inter Michaël Savonarola excelluit, qui plurima iis adjiciens quæ J. de Dondis & Ugolinus de Monte super eadem re docuerant, Librum de Thermis omnibus tunc in Italia notis conscripsit. Id opus ille inter A. D. MCCCCXL & MCCCCL suscepit, uti e Dedicatione facile probari potest; quanquam, ut ex ipso colligere licet, aliqua postea, Anno scilicet MCCCCLX, eidem attexuerit. Patavii natus est, familia nobili, Avusque celebrati Fratris Hieronymi extitit; trium Ferraræ Marchionum fuit Medicus, Equesque Hierosolymitanus; magna itidem fama suo tempore floruit, multaque, utpote admodum senex, Experientia instructus, varios composuit Libros, unam præcipue satis amplum de Febribus.

HERMOLAUS BARBARUS.

Aliquid etiam in Re Botanica tentatum est circa finem Sæculi decimi quinti; quod studium resuscitavit Hermolaus Barbarus: isque primus errores, tum satis numerosos, in Plinii ac Dioscoridis Libris emendare aggressus est. Circa idem tempus, cum post Constantinopolis expugnationem, multi de Græcis, in Italiam fugientes, Manuscriptos Græcorum Medicorum Codices secum advexissent, Artis nostræ studiosi in percipiendis explanandisque hisce Auctoribus totam

vi-

videntur operam poſuiſſe: qui quidem conatus & per ſe laudabiles fuerunt, & ad ulteriora quoque incrementa ſine dubio viam patefecerunt. Dum hæc agerent, in promptu iis erat quærere; quantum Arabes Græcorum veſtigiis inſtitiſſent, vel ab iis deflexiſſent; atque in hujuſmodi diſquiſitionibus eruditi prope omnes Medici per annos ad minimum quinquaginta ſeſe exercuerunt. Verum uti hæc opera in verbis magis quam in rebus inſumta eſt, fruſtra apud iſtos Scriptores inſigne quodvis in ipſa Arte incrementum expectaveris. HERMOLAUS BARBARUS.

Adeo humilis erat Medicinæ conditio, præſertim quoad Morborum curationem per Medicamenta intro ſumta; per Annos circiter quadringentos; Medici enim, ut ſupra dixi, magna ex parte vel omnia ab aliis deſcribebant, vel in Arabum Opera, nimis ipſa quidem per ſe longa, Commentarios ingentes exarabant. Altera Medicinæ pars, Chirurgia ſcilicet, ut vera fateamur, aliquanto clarius enituit. De eximio hujus Artis Profeſſore, Albucaſi, fuſe jam antea ſum locutus; ac notavi id parum conſtare, ubi locorum vel natus ſit, vel ætatem egerit: ſed utcunque id eſt, Libri ejus cito in Italiam pervenerunt. Nam ſtatim poſtea Rogerius Parmenſis, ſive, ut alii volunt, Salernitanus, quædam litteris mandavit, multa ex Albucaſi mutuatus, licet neque hunc neque alium profecto quenquam nominet. Tum ſecutus eſt Jamerius, qui, uti Guido ait, Brutam quandam Chirurgiam edidit: ROGERIUS PARMENSIS. JAMERIUS.

ROLANDUS. didit: & poſt eum Rolandus; verum hi duo, ac præcipue Rolandus, omnia prope ex Rogerio deſumere ſategerunt. His ſucceſſit Brunus, natione Calaber, qui Patavii A. D. BRUNUS. MCCLII, cæteris ampliorem Chirurgiæ Collectionem vulgavit, quæ tamen, ipſo fatente a, de Albucaſi ac cæteris Arabibus potiſſimum excerpta eſt: quanquam omnia hac ratione collecta ut Experientiæ congruerent, magna opera ſe caviſſe affirmet. Tamen & recte ſentit & apte ſententiam ſuam exprimit Severinus, qui omnes per iſta tempora Chirurgiæ Scriptores Arabiſtarum nomine appellat.

THEODORICUS. Fuit ſane iſtius ætatis mos, ut alii aliorum ſcripta compilarent; unde, quemadmodum Brunus Arabas tractavit, ita Theodoricus, primo Frater, deinde Epiſcopus Cervienſis, cum vix animam expiraverat Brunus, eo ſimiliter uſus eſt; & aſſutis quibuſdam fabulis, a Magiſtro ſuo Hugone de Luca itidem ſurreptis, Bruni Collectione ad verbum ſub nomine ſuo edita, famam acquirere tentavit. Quippe qui, cum Monachus eſſet, Bonis Laicorum uti ſibi licere exiſtimaverit; illud interim inaudita confidentia aſſerens, nihil ſe velle, niſi quod ipſe expertus eſſet, ſcribere: quippe abſurdum ac ſupervacaneum eſſe ipſi ea repetere quæ in aliis inveniri Libris poſſent. Rolandum viderat Bononiæ. Pauca in illo, ut antea dixi, obſervatione digna reperiuntur; niſi quod

a 130. Nam apud compoſitionem ejus non fui promptus ad aliud, niſi ut colligerem —— non ſolum id excipere —— ſed cum experientia & ratione ——

quod os male repoſitum iterum frangi debere moneat, atque ubi callus recens eſt, Fomenta & Emplaſtra ſufficere poſſe, qui ſi vetus ſit, adhibendum [a] eſſe ſcalpellum: quomodo vero ſcalpellus adhiberi debeat, haud exponit, id tantummodo notans, nullas de hac re præſcriptas eſſe a Veteribus regulas, hoſque potius uſum ejus dehortari. De Abſceſſibus [b] loquens, nunquam in iis Turundam relinqui vult poſt primam eorum curationem; quod experimentum pluſquam centies a ſe viſum teſtatur. Oleum Tartari [c] Benedictum commemorat. Locus quidam apud illum ſatis notabilis extat, in quo diſtinctam enumerationem tradit Symptomatum, coitioni cum muliere ſupervenientium, quæ cum viro Elephantiaſi infecto commercium habuerit. Illud certe Bruno minime debet; neque reperio unde hanc deſcriptionem (niſi fortaſſe e Rogerina) ſumſerit; apud Arabas ſtrictim duntaxat ſignificatur, morbum hoc modo contrahi poſſe; ſed ii de Symptomatis ſuborientibus nihil amplius tradunt. Quare hujus rei narratio forſitan ei aſcribi debet. Opportunius aliquid infra dicetur de obſervatione quadam ſatis ſingulari ab eodem facta circa Salivationem [d]. Nam in boni hujus Epiſcopi ſcriptis adeo pauca alicujus pretii occurrunt, quæ pro ſuis vendicare poſſit, ut conſcientia quodammodo me obligari exiſtimem, ne in ulla re merito eum honore defraudem.

THEODORICUS.

Coætaneus Theodorico erat Gulielmus

a 2, 23. b 3, 19. c 4, 7. d 3, 49.

GULIELMUS DE SALICETO.

de Saliceto, Placentinus etiam dictus. Professor is Veronæ fuit, &, juxta Lindanum, A. D. MCCLXX, obiit, eodem Anno quo mortuus est Thaddæus Florentinus; in quo errorem subesse credo, quia Thaddæi mortem Anno MCCLXXX ponit Champerius. Gulielmus, licet eadem fere loquendi barbarie, ac Theodoricus, orationem inquinaverit, tamen in Arte sua cæteris omnibus sese versatiorem exhibet: ac licet pleraque sit ex Albucasi aliisque mutuatus, tamen e proprio penu plura, quam cæteri, videtur hausisse. Neque injuria hunc "Valentem "Hominem," tam in Medicina quam in Chirurgia, vocat Guido de Cauliaco. Diuturna certe fuit Experientia instructus: idque pro Axiomate ponit, Artem hanc ex aliorum scriptis nullo modo perdisci posse, sed omnino opus esse, ut qui eam probe cognoscere velit Operationes videat ipse præstetque. Atque idem speciatim repetit de Calculo[a] agens: cujus extractionem ita particulariter describit, modoque ab aliorum modis ita diverso, ut fieri plane nequeat, quin Operator ipse extiterit. Neque de hac re dubitandi locus relinquetur, si ea perpendamus quæ de difficultate incisionis in Fæminis faciendæ notavit, propter Uteri positum inter Vesicam Rectumque Intestinum. Quæ fuerit hominis simplicitas, & quis Medicinæ status in ea ætate, conjicere licet ex illa cautione quam Artifici impertit: Ne delectetur familiaritate Laicorum. Ni-„mia autem familiaritas contemptum parit, „&

[a] 47.

„ & etiam per nimiam familiaritatem non ſic „ audacter & ſecure petitur remuneratio o„ perationis condecenter. Et ſcias hoc u„ num, quod bona muneratio de labore, & „ Salarium optimum reddit medicum auctoriſabilem, & confortatur fides infirmi ſu„ per ipſum." Poſt Albucaſim, Hydrocephalum neque ſe vidiſſe unquam inciſione [a] curatum ait, neque curari poſſe exiſtimat. Quem tamen ſemel Cremonæ in Noſocomio ſponte ſanatum aſpexit, Puero, qui eo affectus eſſet, diu poſtea ſuperſtite. Et Experientia profecto conſtat, ſeroſos aliquando ſub hoc caſu in vaſa reſorberi poſſe humores, nulla interim Evacuatione Artis auxilio oborta. Puellam reſtituit Cauterio Fronti ſemel, & Occipiti bis admoto, ita ut hac ratione Aqua effluxerit. Unde hic Tumorem fuiſſe Externum apparet. Primus eſt, inter Recentes ſaltem, qui diſtincte Puerorum affectum iſtum deſcripſerit, qui ab eo Cruſta & Lacticium dicitur, a Græcis vero Achor, & ab inferioribus Latinis Lactumen vocatur; iſque curationem ejus quæ fieri poſſit abſque periculo exponit. Primus etiam videtur fuiſſe, qui Lotiones Mercuriales [b] pro Facie tradiderit. De Tumoribus cautionem perappoſitam habet, utrum iis Pus ſubſit necne rem dicens eſſe cognitu difficilem, ſi id in profundo jaceat, & in parte admodum craſſa. De quo haud alia ratione melius, quam ex tactu, judicari poſſe; & cautionem hanc ideo magis neceſſariam eſſe, quod ex ejus rei ignoratione

Guliel-
mus de
Salice-
to.

a 1, 1. b 1, 18.

Gulielmus de Saliceto.

Aneurysma[a] quidam Abscessus loco inciderint.

Prioribus accuratius Herniæ Carnosæ medelam tradit Gulielmus; quem affectum & curatu difficilem & aliquando periculosum ait, quoniam absque incisione sanari nequeat. Sedulo monet, ut excrescentia carnosa a Testiculo separetur penitusque evellatur; ac si Testiculus noxam quoque ceperit, ut ipse pariter eodem tempore excidatur. Neque aliam rationem sua ætate bene unquam evenisse tradit. Excrescentia hæc, quæ carnem omnino refert, plerumque ortum ducit ab extremitate Vasorum Spermaticorum, ac circa Testiculum obvolvitur, ea interdum magnitudine ut Caput Hominis exsuperet. Cujus causa nunquam alia est, quam vel humorum congestio, aut Vasorum sive ruptiro sive contusio: quas omnes causas necessario sequitur obstructio, si non in amplioribus, at in Capillaribus saltem ductibus. Et in quacunque parte fit obstructio, ex ea oritur non solum major Vasorum distentio, sed copiosior etiam in hæc Fluidorum derivatio, uti evidenter perspici potest in Tumoribus quibuslibet Inflammatoriis. Ita cum Vaginalium Tunicarum Vasa obstruuntur, Solidæ partes dilatentur necesse est, ex qua distentione præternaturali alia partis forma apparet. Una quidem via formari potest (quanquam hæc, uti alias significatum est, haud sola sit) in qua naturæ haud niti necesse est ut, quemadmodum in aliis modis fit, nova vasa procreet ad materiam eam susci-

a I. 23.

ſuſcipiendam, quæ jugiter Tumorem alit. Tubuli cavæque fibrillæ corpori animali omnique ejus parti inſunt numero prope infinitæ; neque id profecto aliter quam ex innumeris ejuſmodi fibris conſtat. Quarum plurimæ, ex minutioribus ſaltem, in ſtatu naturali vel penitus vacuæ ſunt, vel parum diſtentæ: tamen a fortuita quavis noxa capacitatem ſuam facile augent, & inſolitam humorum quantitatem intra cavitates ſuas recipiunt; atque ita, accretione paulatim facta, oriuntur Sarcomata Fungique: uti cum arboris cortici vulnus aut contuſio illata eſt, nodi ac tubera inſurgunt. Atque hanc communiſſimam eſſe viam qua natura tales excreſcentias producere conſuevit, evidentius patebit, ſi paria quædam exempla conſideremus, ubi quem ea ſequitur operandi modus clarius eluceſcit. Annon Ovum, quando in Uterum decidit, a geniali illic calore nutritum ſeſe expandit, ac tenuia propellit vaſa, eadem plane ratione qua Vegetabilium ſemina in humo germinant? annon hæc ipſa vaſa Embryi rudimenta ſunt, quod ſua ſe forma explicat, ubi hæc ad juſtam magnitudinem pervenerint. Ipſæ Vaſorum Umbilicalium extremitates in Placentæ genus quoddam contexuntur, quæ ideo nomen illud obtinuit: atque eædem in Uterum quoque eo modo inſinuantur, ut cum hujus Vaſis, unde in illam Sanguis derivatur, oſcula ſua conjungant. Neque Ovum tantummodo in Utero, ſed Ovarium quoque ipſum injuria aliqua ſæpiſſime in immenſam molem intumeſcit. Verum

GULIELMUS DE SALICETO.

Gulielmus De Saliceto.

rum huic argumento nihil majorem lucem affundit, quam ipsius Uteri contemplatio. In Fæminis non prægnantibus Uterum esse admodum tenuem omnes novimus; ac vasa, quæ ingenti numero per ejus tunicas discurrunt, ita contorta & contracta sunt, ut perquam exigua appareant: at graviditatis tempore, præcipue in extremis mensibus, Tunicæ ejus multo crassiores reperiuntur, Uteri ipsius fundus pollicis crassitudinem ad minimum æquat, & vasa incredibili modo distenduntur. Et quo melius constet hæc non alia esse vasa ab iis quæ ante prægnationem fuerant, sed dilatata tantum modo supra exposito; quando mulier fætum jam enixa est, & Lac ad Mammas fluens Revulsionem efficit, Uterus ad pristinam suam angustiam, Tunicæque ad usitatam tenuitatem redeunt. Ita cum ad Vaginales Tunicas fit humorum fluxus, vascula omnia sese reserant distenduntque, quoad excrescentiam demum carnosam producant: uti vulneribus ulceribusque caro nonnunquam supercrescit. Interdum moles hæc carnosa non modo Tunicæ isti, sed Scroto etiam adhæret: eodem modo ac Utero Placenta adnectitur. Est ubi (quanquam id haud frequenter incidat) adeo laxa jaceat & ab ambienti membrana diffluens, ut ab hac facile divelli queat, quod ab hoc itidem Scriptore animadversum est; neque id ullo modo explicationi ei repugnat quam de ejus productione attulimus. Caro enim ex diversis fibrarum laminis constat; cumque una ex his tumefacta sit, facile concipi potest quemad-

modum

modum a cæteris divelli ac ſeparari queat. Clavi ac Verrucæ fiunt e diverſis Cuticulæ lamellis a ſe invicem disjunctis; magnumque ſæpe Hydatidum diſtinctarum numerum videmus, quæ nonnunquam ex Vaſorum Lymphaticorum Tunicis efformantur. In hoc caſu, ubi excreſcentia a Vaginali Tunica ſeparari poteſt, eam excidere licet, relicto, ſicuti hic propoſitum eſt, ipſo Teſticulo, modo Pedunculus, ſive Radix ejus, haud nimis longa ſit. Sed plerumque ita arcte ei adhæret, ut vix auferri poſſit, niſi eximatur una Teſticulus: quæ quidem Operatio & facile & tuto adminiſtratur, ſi Sarcoma vel Scirrhus haud ultra per Vaſa Sparmatica in Ventrem excurrat: ſub quo caſu prudens Chirurgus haud temere famam ſuam in diſcrimen adduxerit curationem moliens quæ ad exitum perduci non poteſt. Frequentia ſunt exempla Sarcoceles cum Hydrocele junctæ: immo interdum Hydrocele, vel etiam Epididymidis Tumor habitus eſt pro Sarcocele: quorum ab utroque hæc curioſe diſtingui debet. Sæpiſſime tota Teſticuli ſubſtantia fiſtuloſa eſt, & in Pus omnino converſa. Id ubi ita eſt, quanquam aliquando nullum appareat Symptoma per quod ſine dubitatione judicari poſſit, utrum integer necne ſit Teſticulus, tamen Auctoris noſtri conſilium, qui hunc eodem tempore excidi jubet, haud ineptum videtur. Interdum Hernia Carnoſa indureſcens in Scirrhum abit; unde ei Tophaceæ nomen indidit Scacchus. Eam Severinus in albam quandam concretionem abiiſſe notavit, quæ

GULIELMUS DE SALICETO.

ovi

Gulielmus de Saliceto.

ovi vel ostrei testam referret. Sæpissime etiam ea in Cancrum desinit. Multæ ad Herniam hanc absque excisione depellendam tentatæ sunt rationes; hominem unum commemorat Matthiolus, pluresque Scultetus, qui curati sint Ononidis pulvere intus sumto, Topicis quibusdam adjectis: verum neque hoc Specificum, uti ab his & aliis nonnullis vocatur, nec alia quævis Medicina, huc usque ita prosperos eventus habuit, ut non plerumque unicum ejus remedium deprehensum sit Incisione niti, quod etiam a Gulielmo ita esse proponitur. Hildanus inquit, haud plusquam semel se vidisse Sarcocelen quæ lævum occupasset Testiculum: atque inde animadvertit dextrum esse Sarcocelæ magis, sinistrum autem Hydrocelæ obnoxium; verum hæc distinctio, uti nullo naturæ fundamento inniti videtur, ita nec aliorum (nisi raro fortasse) Experientiæ respondet: quas autem ille rationes ejus rei affert ita parum firmæ sunt, ut quanquam res ipsa sic se haberet, tamen adhuc in dubio hæreremus quam ob causam ita eveniret.

Multa Gulielmus Methodi a se servatæ in Vulneribus[a] exempla profert; & curationes quædam ab eo minime vulgares videntur fuisse præstitæ. De Vulneribus Thoracis loquens, nonnulla habet observatione perquam digna de Nervis ejus loci[b]; nam eos qui a Sexto & Septimo Pari proficiscentes e Cerebro Nuchaque oriuntur, Thoracis Voluntario motui inservire ait, cæteros au-

a 2, 5, 7, 15, &c. b 4, 8.

autem Naturali ſive Vitali, Quod per Apoplexiæ Symptomata illuſtrat. Hanc rem ideo notavi, quoniam hæc opinio eadem plane eſt ac ea quam tenuit celebris noſter Williſius, primus Nervoſi Syſtematis inventor, qui differentiam uſuum Cerebri ac Cerebelli in eo conſiſtere voluit, ut hoc Vitalem ſive Involuntarium motum, illud Animalem ſive Voluntarium præſtaret. Verum hæc ſententia funditus everti poteſt ex ipſorum Nervorum contemplatione: ſiquidem partes haud paucæ, quæ Voluntarios duntaxat motus recipiunt, uti lingua, os, oculi, ac tota facies, Nervos habent a quinto, ſexto, ſeptimo, & Octavo Pari, qui oriuntur omnes ex Medulla Oblongata, quam ad Cerebellum pertinere inquit Williſius. Motus quidem Cordis, Diaphragmatis, &c. qui ſunt ex Involuntariis, continuari poſſunt, ſi Cerebellum relinquatur, quanquam Cerebrum ſit exemtum: ut in ſimili caſu Circulatio quoque in Cane peragitur ad duos vel tres dies; in Apoplexia item, poſtquam Voluntarii omnes motus ceſſaverint, manent reſpiratio ac pulſus. Verum hoc haud ideo contingit quia Cor & Diaphragma Nervos ſuos a Cerebello habeant, ſed quoniam hi Muſculi Antagoniſtis careant: minor autem Spirituum copia ad exercendas Vitales functiones ſufficit, quanquam ad Voluntarios motus præſtandos eadem ſit parum efficax. Atque idcirco Vulnera in Cerebro ſæpiſſime curantur, quæ in Cerebello ſemper fere lethalia ſunt, idque a Symptomatis ea comitantibus ſatis aperte denunciatur,

GULIELMUS DE SALICETO.

Gulielmus de Saliceto.

tur, vomitu nempe, animæ defectione, singultu, pulſuque intermittente. Neque in hac re diſtinctio facta a Sennerto inidonea eſt: is enim Vulnera in Cerebro pernicioſa eſſe ait haud tantum quia id læſum ſit, quantum ex eo quod vitales functiones perturbantur, quod quidem vulnerato Cerebello fieri neceſſe eſt.

Lanfrancus.

Ex Gulielmo de Saliceto omnia fere hauſit Lanfrancus, Methodo tantum ejus immutata; ac licet Theodoricum nominet, Gulielmi tamen, cui multo plura debet, quantum video, haud commeminit. Mediolani natus eſt, & in Galliam profectus Lugduni litteris operam dedit; Annoque MCCXCV Lutetiam ſe contulit, in qua Urbe[a] Anno proximo Opus id quod in manibus habemus abſolvit. Is in quibuſdam rebus ſatis ſingularis videtur; nam Extractioni Calculi vehementer adverſatur, quia ſe quoſdam noſſe inquit, in quibus id [b] Generandi facultatem ſuſtulerit; Sectionem & Cauſtica in [c] Hernia damnat; Terebræ[d] quoque uſum omnino improbat, plures ſine ea curari affirmans, & ut ſiniſtrum hujus operationis eventum doceat, ad Praxin Anſelmi de Januis provocat. Hiſtoriam narrat hominis, qui, cum Vulneri Capitis Convulſiones[e] ſupervenifſent, tamen ad ſanitatem pervenerit; at ſi Febris Convulſiones comitetur in Capitis aut Nervorum Vulneribus, nunquam aliquem ſervatum ſe vidiſſe tradit.

Ha-

a 3, 11. b 3, 3, 8. c 3, 3, 7. d 2. e 3, 1, 15.

Horum omnium Scriptorum, ac diuturnæ ſuæ Experientiæ ope, Artem Chirurgiæ redegit in Syſtema, A. D. MCCCLXIII, cum jam valde provectus eſſet ætate, Diſcipulus N. Bertrutii, Guido de Cauliaco. Ac licet, ipſo fatente, haud multa adjecerit (nam adjecit quædam) nova antiquis inventa, tamen Hippocrati comparatur a Fallopio Scientiæ Chirurgicæ judice non inidoneo. Monſpelii Profeſſor fuerat Guido, per multos annos Medicinam exercuerat Lugduni, & Avenione demum conſedit, ubi Papæ Clementis & Succeſſorum ejus fuit Medicus. Sextum duntaxat Pauli Librum a ſe viſum teſtatur: ex quo fructum certe cepit non mediocrem, quippe cum hunc ſæpiſſime exſcribat. E cæteris Scriptoribus primariis Albucaſim præcipue, idque optimo cum judicio, ſequitur. Illud non animadvertere nequeo, quod inter plurimos Auctores ab eo memoratos, Celſum ne nominet quidem: quem hujus ætatis Scriptoribus, æque ac Arabibus, ignotum comperio. Libros a ſe in Opere ſuo contexendo lectos conſultoſque enarrat Guido; Traductionemque Librorum aliquot Galeni e Græco paulo ante factam Roberti Siciliæ Regis juſſu, a Nicolao de Regio, patria Calabro, & Græcæ Latinæque linguæ peritiſſimo, collaudat: quam Latinæ Verſioni ex Arabico factæ, tunc temporis in uſu apud omnes, longe præcellere exiſtimat. Neque varios hos Scriptores ſolum enumerat, ſed de iis judicium quoque ſuum profert: ac licet ipſe ſtylo ſcribat plane barbaro, libere tamen de

GUIDO DE CAULIACO.

GUIDO DE CAULIACO,

illis ac non inique loquitur. Ad hæc, brevem nobis de Chirurgiæ ſuis temporibus conditione Hiſtoriolam tradit: ex qua diſcimus inter Profeſſores hujus Artis quinque tum fuiſſe Sectas. Quarum Prima Rogerium & Rolandum & Quatuor Magiſtros ſecuta eſt, hique indiſcriminatim omnibus Vulneribus Aſceſſibuſque Cataplaſmata admovebant: Secunda Brunum & Theodoricum, qui in iiſdem occaſionibus Vino tantum utebantur: Tertia Guilielmum de Saliceto & Lanfrancum, qui media quadam via inſiſtentes Vulnera Unguentis mollibuſque Emplaſtris tractabant: Quarta, Germanorum erat Secta, qui caſtra ſectantes Oleum, Lanamque, Potiones, & Incantamenta promiſcue adhibebant: Quinta, Mulierculārum Vulgique imperiti, qui in omnibus Morbis ad Sanctos duntaxat confugiebant. Atque in omnes pariter idoneam hanc animadverſionem ſubjicit, mirari ſe quod alius ex alio indeſinenter exſcribat, & in eodem univerſi tramite gradiantur, ſeſe invicem ritu Gruum ſequentes.

Hiſtoriam narrat hominis qui, poſtquam ei Cerebri partem exemerat, ad ſanitatem redierit: quod fortaſſe inter prima hujus generis exempla in Arte Chirurgica[a] extat; nam Galenus aliique Scriptores Cerebri tantum Vulnera commemorant, de parte ejus quæ ablata ſit tacentes. Caſum tamen incurabilem cenſet Guido, ſi tota, uti id exprimit, Cella[b] exeat; quanquam hujuſmodi noxam a Magiſtro ſuo, Hugone de Luca,

a 3. 11. b 7, 2, 7.

ca, ſanatam narret Theodoricus[a]. Verum hæc fortaſſe inter Fabulas ejus ponenda eſt a Guidone perſtrictas[b]. Herniæ Inguinalis & Inteſtinalis curationem hic particulariter exponit, ac diverſas ejus medendi rationes docet, tam per Sectionem, quam Cauterii, atque Cauſticorum ope: Cauſtica vero cæteris modis præfert, Operationem ipſam fuſe deſcribens, quam a Magiſtro ſuo Petro de Bonanto tricies feliciter præſtitam ipſe viderat. In hoc & aliis compluribus locis multa inveniri poſſunt, quæ Recentiores, ut a ſe reperta, venditarunt. Tagaultius quidem Auctoris hujus ſenſu expreſſo ſtylum perfecta Latini ſermonis elegantia expolivit: ſed præterquam quod multa a Guidone tradita omiſerit, interdum quoque, Jouberto judice, mentem ejus haud aſſequitur, & interdum, cum ab eo diſſentit, in errore verſatur. GUIDO DE CAULIACO.

Guidoni valedicere nequeo, priuſquam mentionem habuero memorabilis deſcriptionis ab eo traditæ de [c] Peſte, quæ A. D. MCCCXLVIII, inauditam mortalibus ſtragem intulit. Hæc, in India orta, totum peragravit Terrarum Orbem, & quartam Humani generis partem abſumſit. Per tres Annos in Oriente duravit, atque illic maxime pernicioſa extitit; Avenione per ſeptem Menſes deſæviit. Fuerunt ejus ſpecies duæ. Altera, quæ per duos primos Menſes graſſata eſt, cum Febre vehementi apparuit, & Sputo Sanguinis, haud abſimili modo ei quam ſuo tempore notavit Fracaſtorius; ne

 unus

a 2, 2. b Cap. Singul. c 2, 2, 5.

Guido de Cauliaco.

unus quidem ita correptorum ſuperſtes evaſit, ſed omnes intra triduum fato ceſſerunt. Altera ſpecies, quæ priorem excepit, cum Febre continua invaſit, Carbunculis, & Abſceſſibus, præcipue in Inguine & ſub Alis; hæc priorem lethalitate æquavit, præterquam in ejus declinatione: atque in eo diſcrepabat, quod hi intra dies quinque moriebantur. Guido, Peſte hac durante, commoratus eſt Avenione: circa finem cujus ipſe contagio tentatus per ſex ſeptimanas ita graviter laboravit, ut de eo actum videretur, ſed Bubonis ope tandem feliciter evaſit.

Notavi antea pleroſque memoratos Scriptores, una cum Guidone ipſo, ex Albucaſi præcipue plurima hauſiſſe; verum in hac re ab ejuſdem propoſito in Chirurgicis ejus operibus deflectunt, quod intra Chirurgiam, atque Operationes quæ manum exigunt, minime ſe contineant, ſed alios quoque affectus externam quamvis applicationem poſtulantes tractent, in quo Avicennam cæteroſque Arabas imitantur. Id conſilii in animo habuiſſe videntur, ut abſolutum nobis Medicinæ Corpus relinquerent; ſed eorum ſcripta pretii majoris fuiſſent, ſi religioſe intra Profeſſionis ſuæ limites ſubſtitiſſent, cum in Chirurgia ſæpe obſervationes novas nec inutiles tradant, at extra hanc nihil quicquam de ſuo adjiciant.

Inter Scriptores hujus ætatis atque claſſis, Anglus quidam extitit, mentione ſaltem dignus. Nomen ei Johannes Ardernus, Chirur-

rurgus ſuo tempore haud ignobilis. Habitaſſe ſe Newarkiæ ait ab A. D, MCCCXLIX quo erupit Peſtis, uſque ad Annum MCCCLXX: ac tum Londinum migravit, quo fama ejus diu ante pervenerat. Artem quoque hanc exercuiſſe ſe teſtatur, priuſquam Henricus Comes Derbiæ adeptus eſſet Ducatum Lancaſtriæ A. D. MCCCL: unde haud veriſimile eſt eum ita diu vixiſſe ut Regis Henrici Quarti Chirurgus eſſe potuerit. Is Volumen nobis de Medicina & Chirurgia ingens reliquit, ſed in quo hæc præcipue tractatur. Multi ejus Manuſcripti Codices apud nos extant; ac miretur aliquis id nunquam adhuc fuiſſe impreſſum, cum fortaſſe haud minus utile opus eſſe poſſit alio quovis his temporibus ſcripto, ſi excipiatur Guidonis Liber. Primus videtur in hac gente Chirurgiæ ſtudia excitaſſe; nam Populares noſtros ſupra memoratis in Operationibus parum verſatos fuiſſe credibile eſt, hique ex Recentioribus omnia ſumſerunt. Vir proculdubio Ardernus fuit Experientia inſtructus: quod ex Hiſtoriarum numero in hoc Opere deſcriptarum abunde conſtat. Simplicitatis quidam color ubique in eo eluceſcit; & quanquam Empirices ac Superſtitionis etiam aliquando magna illic miſtura eſt, tamen, pro conditione Medicinæ ac Chirurgiæ iſtis temporibus, merito haberi poteſt Chirurgus & ſatis peritus, & quod proxime optandum eſt, probus atque integer. Sunt quædam in ejus Scriptis præcepta haud futilia, eo inſuper modo tradita, ut Lector ex iis proficere valeat; magnum

JOHANNES ARDERNUS.

JOHANNES ARDERNUS. quoque habet Medicamentorum delectum, quorum haud pauca ipse invenit: & eorum aliqua etiamnum in Pharmacopœa nostra locum obtinent[a]. Novum pro Clysteribus Instrumentum repperit; de quibus fuse agens Salem pro optimo in hunc usum Medicamento commendat. Multus autem est in enarranda Clysterum utilitate, sive ad curandos sive ad præcavendos morbos adhibeatur; atque ex ejus verbis conjicere licet hanc rem istis temporibus neque multum usitatam fuisse neque intellectam: nam is ita ait, "In hoc invigilet Medicus, & in operatione non sit negligens neque temerarius, quoniam opus est perfecti Magistri, pro quo centies pecuniam & famam in locis maxime distantibus acquisivi." Et, juxta hunc, ea in operatione ista præstanda est dexteritas, cum aliquis Colico affectu & Intestinorum occlusione laboret, ut Londini, cum pluribus vicibus Lumbardi (qui fortasse hanc rem æque ac Fænus exercebant) Clysteres suo more incassum adhibere tentassent, suo modo ipse feliciter opem attulerit. Porro Clysteris usum bis vel ter in singulos annos suadet; cujus auxilii, ut is inquit, "beneficium nemo potest dinumerare, habeatur ergo in reverentia."

In eodem Opere comprehenditur Tractatus satis longus de Fistula in Ano, a Johanne Reado traductus A. D. MDLXXXVIII: quodque magnopere mirandum est, ait Ardernus nunquam se nosse quenquam vel de ullo audivisse suis temporibus, qui eam curare

a Valentia Scabiosæ, Tapsivalentia, Tapsimel.

rare præ se ferret, præter Fratrem quendam qui cum Walliæ Principe in Aquitania fuisset; sed & ipse erat hominum deceptor, cum Ardernus plurimos sanaverit a Fratre, ut incurabiles, relictos. "Antiqui, ut inquit ille, nihil de ea cognoscebant, & se "non invenisse confessi sunt: quia Deus, "qui Sapientiæ distributor existit, a pruden-"tibus & sapientibus multa abscondit, quæ "postea dignatur Simplicibus revelare." Illud equidem pro certo habeo, Operationem istam fuisse istis temporibus rarissime tentatam; nam ex omnibus Recentioribus Chirurgis, paulo ante a me memoratis, nullus est qui de ea ex professo agat, præter Gulielmum de Saliceto: qui quidem ejus administrandi modum describit, quæ per Ligaturam fiat & ultro citroque filum trahendo Serræ more, quod utique vehementem dolorem moveat necesse est. Causa vero, cur ita pauca in Latinis hisce Auctoribus de Operatione ista Chirurgica reperiamus, haud alia fortasse est, quam quod ipse, ex quo omnes reliqui sua hauserunt, eam multis in casibus fieri vetet Albucasis: cumque eandem admittit, Actuale Cauterium in ea cuivis alii rationi ab Antiquis adhibitæ præponit. Ii vero, quod Cauterium illud horribile & anceps remedii genus videretur, nunquam id admotum conspexerant: ac licet postea sit a Fabricio ab Aquapendente commendatum, tamen popularis noster Alexander Readus[a] eum qui "illo uti aggre-"ditur haud secus facere existimat, ac si "Gal-

JOHANNES ARDERNUS.

[a] Lect. 11.

JOHANNES ARDERNUS.

"Gallum Gallinaceum clausis oculis fuste "prosternere tentaret."

Ambas Operationis præstandæ rationes narrat Ardernus, & hanc quæ per Ligaturam, & illam quæ per Incisionem fit, eodem modo quo fuse a Celso Pauloque proponuntur: atque ex Paulo quidem ista præcipue videtur sumsisse. Tamen & nova quædam Instrumenta descripsit, uti Tendiculum: & Veteribus Recentia nomina imposuit, sicut Specillum, "Sequere me" vo-"cavit, Paulique Falcem "Acus Rostra-"tæ" appellatione donavit, & Filum quod ad faciendam Ligaturam trajici debet "Fræ-"num Cæsaris" dici vult. Nam hæc Artis vocabula in Auctoribus præcedentibus nusquam invenio.

Ex ipsius verbis constat multos eosque optimæ notæ Viros hoc malo laborantes sese Arderno commisisse, qui miro eos cum successu tractavit. In pretio paciscendo [a] perquam diligens est: ac Medicos monet ut pro ea quantum obtineri potest accipiant, & obligationes firmas constituant uti pecunia statim post curationem numeretur. Neque ejusdem cautionis in aliis casibus obliviscitur [b]: atque hanc ideo consuetudinem iis temporibus invaluisse credo. Plurimas nobis Formulas contra Urinæ Ardorem tradit, qui vocabatur "Chaude Pisse:" quem aliquando ex Calculo oriri docet. Passim vero

a Centum Marcas (a Nobili) vel XL libras cum Robis & Feodis —— —— & Centum solidos per annum ad terminum vitæ —— b Inflatio in Virga —— LX solidos.

vero de Abſceſſibus ac Tumoribus Scirrhoſis in Pene natis loquitur: nihil interim omnino ſignificans, quo eum hæc e Venere orta putaſſe credamus. Idque luculenter probat celebris ea de Rectore quodam Hiſtoria: cujus malum a longe diverſa cauſa originem duxit a. JOHANNES ARDERNUS.

Illud amplius de hoc Auctore animadvertam, quod utcunque Cauſtica ex Auripigmento & Arſenico ſublimato facta memoret, tamen ea probitate ſit, ut longam nobis Hiſtoriam narret pernicioſorum effectuum, quos illa in duobus ægris a ſe, cum Juvenis eſſet, tractatis produxiſſent. Et hi quidem caſus ſine præjudicio videntur relati, atque ejus momenti ſunt ut alios ab eadem temeritate abſterrere debeant.

Hoc ſpatium temporis, quantumvis ſterile, mirabilem quendam Morbum protulit, nulla in gente aut ætate prius cognitum; quique, poſtquam per aliquot ſubinde annos revertiſſet, prorſus tandem evanuit. De Sudore Anglico loquor, ita dicto quod in Inſula noſtra primum apparuerit; atque ideo minus mirum eſt quod a populari noſtro, celebri illo & erudito Caio, fuerit accuratiſſime deſcriptus. Prima hujus morbi initia fuerunt in Exercitu Regis Henrici Septimi A. D. MCDLXXXIII, ſtatim atque e navibus in terram in Portu Milfordiæ copias expoſuiſſet; iſque Londini ſæviit a vigeſimo pri- Sudor Anglicus. A. D. 1488.

a In Virga virili cujuſdam Rectoris pruritus repente acceſſit, ita quod a fricatione abſtinere non potuit: fricato vero per aliquod tempus, &c.

Sudor Anglicus. A. D. 1488.

primo die Mensis Septembris usque ad finem Octobris. Quinquies rursus in Angliam revertit, Æstate semper; prima vice, A. D. MCDLXXXV: secunda, A. D. MDVI, tertia, A. D. MDXVIII, idque tum ea violentia, ut trium horarum spatio mortem attulerit; multi nobilium ex eo perierunt, atque in plurimis urbibus dimidia pars vulgi absumta est. Quarta vice, A. D. MDXXVIII, apparuit, ac tum intra sex horas perniciosus extitit; multi de Aulicis rapti sunt, & Rex ipse Henricus Octavus ex eo in discrimen venit. A. D. MDXXIX, neque post vel ante id tempus, Belgiam & Germaniam invasit: atque in hac non modo magnam hominum vim peremit, sed Colloquium Marpurgi institutum abrupit inter Lutherum ac Zuinglium de Eucharistia. Ultima vice apud nos rediit A. D. MDLI: & Westmonasterii uno die centum ac viginti homines sustulit: atque ex eo Filii duo Caroli Brandoni, Duces Suffolciæ ambo, diem suum obierunt. Salopiæ præsertim, ubi commorabatur Caius, vehementissime desæviit Nam descriptio ejus ab illo tradita similem cum Pesti Atheniensi facit. Neque inidonea est appellatio huic ab illo indita, qui Febrem Pestilentem & Contagiosam Ephemeram vocat, nam Sudorem pro jus Febris Symptomate tantum aut Crisi habet. Hæc autem sequenti modo homines adorta est; in initio pars aliqua tentabatur, accedebat calor & æstuatio intus, sitis nulla potione extinguenda, inquietudo, ventriculi & cordis ægritudo, (vomitus tamen ut plurimum aberat) capitis do-

dolor, & delirium, postea languor, atque ingens in soporem propensio; pulsus velox, & vehemens: respiratio frequens & laboriosa. Morbo Pueri, Pauperes, Senesque minus obnoxii erant. De cæteris vix quisquam ab eo tutus fuit, longeque plurimi interierunt: atque in ista urbe, ubi per septem menses duravit, mille homines sublati sunt. Etiam ii, qui in Galliam Flandriamque peregre profecti erant, haud incolumes manserunt: &, quod magis mirum est, in exteris nationibus Scoti illæsi, Anglique tantum tentati erant, neque in Anglia peregrini afficiebantur. Nemo, nisi post viginti & quatuor horas ab invasione, convalescebat. In initio Medici hærebant quanam ratione morbus tractari deberet; & curatio omnis in eo vertebatur, ut Sudor eliceretur perpetim, quod diu continuari necesse erat, nam eo suppresso discrimen ingens aut mors ipsa imminebat. Igitur quiescere æger, & in lecto continere se debebat, vitato frigore. Quod si Natura per se parum sufficeret, Ars in subsidium vocata Sudorem cum fructu provocabat Medicamentis, Stragulis, Vino, &c. Furor ejus post quindecim horas levior: discrimen autem usque ad horam vigesimam quartam permanebat. In quibusdam Sudorem denuo prolicere opus erat: idque in validis temperamentis ad duodecimam vicem. Periclitabatur autem valde, quisquis e lecto consurgebat; & quidam, eo quod minus insudassent, in Febres periculosas decidebant. Carnibus ex toto abstinendum: potione item, per sex horas priores;

Sudor Anglicus. A. D. 1485.

Sudor Anglicus. A. D. 1488.

res; ſeptima enim morbus increſcebat, nona delirii acceſſio; ſomnus omni ratione prohibendus. Experientia conſtat, uti notavit Cancellarius Baco, morbum hunc fuiſſe quandam potius Naturæ commotiunculam, quam obſtinatum contra remedia, ſi mature atque congrue remedia iſta adhibita eſſent; nam cunctis rite adminiſtratis, æger plerumque ad ſanitatem redibat.

Lues Venerea. A. D. 1492.

At ſub exitum Decimi Quinti, & initium Decimi Sexti Sæculi, nova rerum facies ſurrexit: alia certe tum Medicinæ erat forma, atque ejus ætatis Hiſtoria quamplurimas res ſuppeditat multo magis notatu dignas longa ea narratione a Clerico facta de vano illo Paracelſi Syſtemate: quæque, ſi tempus ſpectemus, multo maturius eo contigerunt. Etenim hoc ſpatium haud minus celebre fuit illo inter Arabas ſupra memorato, ob recentis Morbi eruptionem, qui incredibili furore Europam omnem brevi peragravit, pluresque, quam Variolæ, mortales abſumſit. De Lue Venerea loquor, quæ a Columbi comitibus huc apportata eſt ex India Occidentali, ubi tum Epidemica & Scabiei inſtar contagioſa erat. Aliqua ejus veſtigia A. D. MCDXCII apparuerant: ſed cum haud ita multum ſe diffudiſſet, vix ab hominibus notata eſt; tamen duobus poſt annis in obſidione Neapolis Gallicum infecit exercitum, atque hoc modo intra breve tempus ſeſe per Italiam, Galliam, & Hiſpaniam propagavit contagium: nec ita multo poſt per Europam omnem, Aſiam, at-

que

que Africam. Haud a proposito alienum erit hic notare eventum satis insignem, Hispanos scilicet qui ex prima in Americam Expeditione Luem hanc contagiosam domum inde retulerunt, alterum paulo postea haud levioris contagii morbum, Variolas utique, illuc, consentientibus optimis quibusque Scriptoribus, invexisse: ex quo, juxta Historiam, multi Principes Indici, tam Peruviani quam Mexicani generis, perierint. Sunt etiam aliæ de origine istius Luis narrationes, quæ tamen in temporis ratione conveniunt; eam Sydenhamus e Guinea advectam dicit: Manardus autem [a] refert, famosam quandam Meretricem Valentiæ in Hispania, quæ cum homine Elephantiasi infecto rem habuisset, contagium Viris plusquam quadringentis communicasse, quorum nonnulli Carolum Octavum in Italiam secuti sint. Verum hæc Mulier haud improbabiliter ipsa ab iis, qui ex America venerant, infici potuit. Vix quicquam de hujus Morbi Symptomatis aut Curatione habet Clericus; atqui, ut hæc res fortasse omnium maxime mira est quæ in omni Medicinæ Historia occurrant, si vel causam productionis ejus, vel atrocitatem veneni, vel novitatem originis consideremus, haud abs re erit subnotare qua primum forma apparuerit, & quemadmodum hanc postea variaverit, quos progressus fecerit, & quænam recentes medendi rationes tentatæ sint ad sistendam novæ hujusce Pestis violentiam. Parvam itaque ejus delineationem expediam, pro-

Lues Venerea.

[a] Epistol. 7, 3.

Lues Venerea.

prout sese per annos quinquaginta aut sexaginta ab ortu suo in his regionibus ostenderit: unde perspici potest & opinio & Praxis eorum qui hoc tempore vixerunt, & aliquid de ea litteris mandarunt.

Sed antequam id aggredior, haud inutile erit observatu, quod & sub primo Morbi hujus ingressu, & post illud tempus, multi extiterint, qui cum neque cogitare neque ratiocinari didicissent nisi quantum via illis esset ab Antiquis præmonstrata, multam in eo operam impenderunt ut probarent affectum hunc tam Græcis quam Arabibus fuisse cognitum, licet ab utrisque imperfecte descriptum, atque expressum sub variis nominibus diversarum Leprarum, Exulcerationum, & aliorum vitiorum quæ Cutim occupent. Et exempla hic abundant, quemadmodum Antiquorum verba ad præsentem usum torqueri & perverti possunt, ut ita præjudicatam aliquis defendat opinionem; nam in disputando ii disjecta ac divulsa Auctorum verba in medium proferebant, aliud ab alio Libro excerpebant Symptoma, quoad demum ejusmodi Morbum ipsi effinxissent, cujus simile nunquam visum esset a Veteribus. Et eundem differendi modum ii omnes tenuerunt, qui conati sunt ostendere, Variolarum descriptionem apud Hippocratem & Galenum extare. Huc referri debet inanis Huetii opinio de Eruptionibus, & Pustulis Vesicularibus, quarum narrationem affert e Vectio Valente, Aëtio, & Gregorio Turonensi [a]. Scriptores & ratioci-

a Comment. de rebus, &c.

cinatores hujus formæ lectionem quidem magnam præ se ferunt, simul autem absque judicio legisse se ostendunt. Nam ut hoc argumentum concludam, mediocri quivis intellectu præditus Historias evolvat a Gabriele Torella narratas, qui vixit & Medicinam exercuit quo tempore contagiosus hic erupit Morbus: ac tum judicet, utrum ullam ullius Morbi descriptionem ab Antiquis traditam huic Symptomatum formæ aptare valeat. Consideret attente quivis pulchram illam & accuratam Elephantiasis imaginem ab Aretæo delineatam, atque ex ea videat si germana aliqua inter hos affectus similitudo possit perspici. Pari certe ratione cum Johanne de Gaddesden crediderim, Chiragram atque Podagram, quæ sunt duo genera Morbi ab eo Guttæ dicti, speciem esse Lepræ ejus, quæ Elephantiasis[a] vocatur: ac Veterum Elephantiasin eandem esse cum Lue Venerea Recentium. Hominibus speculationi tantum deditis, neque usum Medicinæ habentibus, ingenio suo in his rebus libere indulgere permitto: iique, si ita tempus terere lubet, ope voculæ alicujus a Vetere quolibet Auctore usurpatæ, honorem Antiquitati tribuere laborent, tali honore nequaquam indigenti; cujus exemplum in Valesio habemus, qui ex descriptione Tiberii Imperatoris faciei a [b] Tacito facta casum hunc, eo sensu quo a nobis nunc ita dicitur, Venereum fuisse pronuntiat. Sed cum

Lues Venerea,

a Sunt species Lepræ meo judicio quæ vocatur Elephantiasis. b Ulcerosa facies, ac plerumque medicaminibus interstincta.

Lues Venerea.

cum in nullo quoquam Affectu ab Antiquis expresso eadem reperiatur Symptomatum conjunctio, Lues hæc de qua loquor ita peculiaris visa est in plurimis rebus ad eam spectantibus, ut plerique ex doctissimis experientissimisque Medicis cito convenerint, novam fuisse mali speciem, novæque originis, neque vel Græcis vel Arabibus cognitam. Hic, inquam, ejus ætatis hominum fuit sensus; Fallopii pater obsidioni Neapolis interfuit, ac de origine morbi ea Filio impertire potuit, quæ in hujus scriptis hodie legimus. Torella, ex primis qui argumentum hoc tractaverit, Recentem fuisse autumat; aliter enim ad ejusmodi causam minime confugeret, qualis est Planetarum conjunctio. Lepra tum vulgaris fuit, neque ad productionem ejus, ipso fatente, mirum adeo in Cælis Phænomenon necessarium erat. Jacobus autem Cataneus, qui scripsit aliquanto post, licet aliqua subinde apparuisse Symptomata notet cum Lepra communia, uti nunc quoque frequentissime accidit, tamen audacter Recentem esse Morbum pronuntiat; quare Patursa a multis vocabatur, quod idem ei inter Indos erat nomen.

Hæc tum temporis de hac re censebant Europæi; atque ex Johanne Leone discimus, qui brevi post Luis istius eruptionem Africæ Historiam conscripsit, eandem quoque illic opinionem invaluisse. „Siquis apud „Barbaros [a], inquit, eo morbo inficiatur, „qui Gallicus vulgo dici solet, raro aut „num-

[a] Lib. 1.

,, nunquam priſtinæ redditur ſanitati, quin **Lues Venerea.**
,, mors tandem inde conſequatur. Paucis admodum toto Atlante, tota Numidia, totaque Libya hoc notum eſt contagium. Quod ſi quiſquam fuerit, qui ſe eo infectum ſentiat, mox in Numidiam aut in Nigritarum regionem proficiſcitur, cujus tanta eſt aëris temperies, ut optimæ ſanitati reſtitutus inde in patriam redeat: quod quidem multis accidiſſe ipſe meis vidi oculis, qui nullo adhibito neque pharmaco neque medico, præter ſaluberrimum jam dictum aërem, revaluerant. Hujus mali ne nomen quidem ipſis Africanis ante ea tempora notum fuit, quam Hiſpaniarum Rex Ferdinandus Judæos omnes ex Hiſpania profligaſſet, qui ubi jam in patriam rediiſſent, cœperunt miſeri quidam ac ſceleratiſſimi Æthiopes cum illorum mulieribus habere commercium, ac ſic tandem velut per manus peſtis hæc per totam ſe ſparſit regionem: ita ut vix ſit familia, quæ ab hoc malo remanſit libera. Id autem ſibi firmiſſime atque indubitate perſuaſerunt, ex Hiſpania ad illos transmigraſſe: quamobrem & illi morbo ab Hiſpania" ,, Malum Hiſpanicum (ne nomine deſtitueretur,) nomen indiderunt. Tuneti vero, quemadmodum & per totam Italiam, Morbus Gallicus dicitur. Idem nomen illi in Ægypto atque Syria aſcribitur; unde male imprecantis Proverbium: Te Morbus male perdat Gallicus." Atque eodem nomine in Anglia quoque cito vocatum fuiſſe comperio ex Teſtamento Docto-

 ris

Lues Venerea.

ris Colleti, Ecclesiæ Sancti Pauli Decani, A. D. MDXVIII.

Tamen fatendum est, paucos quosdam inveniri locos apud Auctores, qui tempus illud præcesserint quo Lues hæc initia sumsisse dictum est, unde quis jure suspicari possit aliquam illos, permediocrem licet, ejus notitiam habuisse. Quidam enim eorum, verbis clarissimis, pro causa unius & alterius Symptomatis in Venereo morbo minime rari, asserunt, "Impuram Coitionem.,,

Gordonius, de Abscessibus Ulceribusque & dolore Penis loquens, hanc eorum inter cæteras causam ponit, "Jacere cum muliere, cujus Matrix est immunda, plena sanie, aut ,, virulenta.,, Atque ante hunc explicatior est Lanfrancus, qui in descriptione ejusdem mali, quam, uti omnia fere, haurit ex Gulielmo de Saliceto, his ipsis verbis utitur [a]: ,, Ulcera veniunt ex pustulis calidis virgæ supervenientibus, quæ postea crepantur, vel ex acutis humoribus locum ulcerantibus, vel ex commixtione cum fœda muliere, quæ cum ægro talem habente morbum de novo coiverat. Si quis vult membrum ab omni corruptione servare, cum recedit a muliere, quam habet suspectam ab immunditia, lavet illud cum aqua cum Aceto mista.,, Ex hoc loco Symptomatis hujus mentionem, atque hoc idem Medicamentum verbatim sumit Johannes de Gaddesden: & ea Capiti de Lepra inserit: unde aliqui concludere volunt, veram hanc non fuisse Lepram, sed Luem Veneream quæ eo nomine diceretur. Nam, ut illi affirmant, haud conta-

a 3, 11.

gio-

giosa Lepra est: neque coitu unquam communicatur. At quicunque Lepræ Historiam consulit, Antiquos reperiet longe aliter de ea sensisse; Aëtius [a] diserte ait contagiosam esse, neque ideo tuto posse quenquam ad infectum accedere. Neque ob aliam verisimiliter causam, rebus sic stantibus, coitum perniciosum esse affirmavit: vel Castrationis meminit, quam & ad curandum & ad præcavendum [b] hoc malum valuisse ipse cognosset. Lues Venerea.

Avicenna [c] inquit, etiam aërem a Lepra infici, uti fit in Peste, Variolis, & Morbillis; ac si contagium mediante Atmosphæra propagari potest in Lepra, quanto actuosius esse debet venenum in arctissimo contactu? Nuper quidem mos obtinuit, ut nullum morbo cuiquam contagium subesse diceretur, ne in Peste quidem, quæ vel ob hanc maxime causam tantum terroris incutit; quod ad Lepram vero attinet, novos hos Medicinæ Præceptores hortor ut considerent, Mosen, Scriptorem omnium mortalium & antiquum maxime & nobilem, aliter prorsus sensisse; nam nisi ita esset, in Lege haud ita exacte ac particulariter ordinasset, quando & quo modo Puri ab Impuris separari deberent: neque ita rigide illos vetasset aut in iisdem Castris aut in eadem Civitate degere, ne spargeretur [d] contagium. Cumque id communicaretur accedendo ad ægrum, ac præcipue per tactum ejus, hoc fortasse optima ratio esse potuit, cur LXX Interpretes [e] in iis Capitibus ubi de

a 4, 1, 120. b 4, 1, 122. c 4, 3, 3.
d Levitic, 13. e Levit. 13 & 14. Deut. 17, 8.

Lues Venerea.

Lepra agitur, vocem Hebræam, quæ ictum sæpe significat, Græce per verbum Αφὴν exprimant, atque ea in Anglica Traductione Pestis Lepræ vocetur. Sed ut ad Avicennam revertar, is ipse hujus modi commeminit quo Lepra communicetur: atque hoc ipsum Symptoma profert, Ulcus scilicet Penis cum Ardore Urinæ, a Venere productum; quanquam nihil ultra de Impuritate ejus dicat, quam quod homo Lepra esset infectus. Auctores a me memorati unum hoc Symptoma nominant, quod coitui aliquando ortum debeat; cujus descriptio exactissime respondet Gonorrhœæ Virulentæ; verum haud alio quoquam affectu hominem ita infectum laborasse significant. Quod profecto Lui Venereæ haudquaquam convenit, quæ, ubi confirmata est, sub centum aliis formis perque centum alios affectus se ostendit. Neque majori cum ratione Fluxus se minus ita sæpe in Decimo quinto Capite Levitici memoratus huic casui aptari potest: nam si dierum numerum duntaxat consideremus per quos separatio imperatur, facile perspiciemus nihil prorsus illic de hoc Morbo intelligi. Ad hæc, manifestum est, existimasse omnes Orientales populos, etiam Gonorrhœam Simplicem, & Purgationes Menstruas, aliquid Impuritatis & Contagii admixtum habuisse: unde factum est ut ita laborantes iisdem fere, sub Lege Mosaica, ac Lepra infecti, cautionibus subjicerentur. Rhazes, qui, ut supra indicavimus, in Persia Medicinam exercuit, Ulceris in Pene meminit, quod ortum esset a singulari quo-

quodam genere Coitus, "Aſcenſione Mulieris ſupra Virum:" id tamen credo nullus quiſquam ejuſmodi fuiſſe arguerit, quale nunc Venereum Ulcus vocamus, aut ex eo tantum ſitu virus contrahi potuiſſe. Is ratiocinandi modus abſurditatis manifeſte convincitur; quaſi vero Ulcus omne ſanioſum in hac parte Venereum ſit, aut nulla alia ex cauſa oriri queat; aut quaſi Coitus Impuri Gonorrhœa Virulenta effectus ſemper eſſet neceſſarius. Tales quidem opiniones ab Hiſtoria hujus Morbi optime refelluntur; ex qua luculenter conſtat hoc ipſum Gonorrhœæ Symptoma nonniſi quadraginta annis poſt Neapolitanam Infectionem emicuiſſe: neque vero id ſemper hodie Luem comitatur. Lues Venerea.

Sed, ut nihil taceamus, validius quoddam adhuc reſtat argumentum quod pro eorum opinione adduci poteſt, qui Morbum hunc antiquiorem exiſtimant; id ex Gulielmo de Saliceto petere licet, qui exſcriptore ſuo Lanfranco longius hanc rem perſequitur. Is de Bubone loquens, hunc nonnunquam evenire ait, "Cum accidit homini in „virga corruptio, propter concubitum cum „fæda muliere, aut ob aliam cauſam: ita„que corruptio multiplicatur & retinetur „in virga: unde non poteſt natura mundi„ficare virgam aut locum, primo propter „multam plicaturam partium illarum, & „propter ſtrictam viam illius loci, unde re„dit, & regurgitat materia ad locum ingui„num, propter habilitatem loci illius ad re„cipiendam ſuperfluitatem quamlibet, &

Lues Venerea.

"propter affinitatem, quam habent hæc loca ad Virgam.,, Verbis quidem hæc expressa sunt clarissimis: & uti prima hæc hujus rei significatio est, ita nihil invenio quod ad præsens argumentum magis pertineat, neque id antea ab Auctore quoquam animadversum deprehendi. Petrus quidem de Argileta, qui diu post illum scripsit, videtur omnia de hac re ex eo mutuari, idque ne prolato quidem ejus nomine: his duntaxat additis. ,, Unnm recordor vobis, &c.,, nempe, si Purgatio non adhibeatur ante Astringentium usum in Ulcere Virgæ, fore ut Bubo oriatur. Verum hoc, uti reor, minime probat Veneream Luem vel Gulielmo de Saliceto fuisse cognitam: nam si ejus cognitionem habuisset, alia quædam profecto memorasset Symptomata, æque in hoc casu, ac Bubo est, insignia. Atque hunc ipsum obiter tantum commemorat, ut aliquando a coitu Impuro productum; quam causam cum aliis promiscue affert Tumorem istum, uti arbitratur ille, procreantibus. Cum Bubonis ille ita orti mentionem primus fecerit, exemplum erat forsitan particulare ab eo visum, ac res ipsa alii causæ tribui debebat perinde ac isti; Bubones enim omnes nequaquam sunt Venerei: ac de his dicendum est, quod Experientia quotidie constet, siquando humor Ulcusve in quavis parte corporis perperam tractetur, fluxusque nimis mature cohibeatur, verendum esse ne Tumor Abscessusque in vicino loco superveniat. Illud autem jure quis affirmet, corruptam materiam ex quacunque parte Penis fluere posse,

ſe, qui tamen fluxus haud ſit Venereus, ſed ex acribus ac virulentis humoribus ortus iſthinc exeuntibus. Nonnunquam vero, Glandis ipſius glandulæ cæque quæ ad Urethræ extremitatem poſitæ ſunt ea copia humores profundunt ut decipiant incautos, qui iſtiuſmodi fluxum Venereum eſſe perperam exiſtimant; atque in illo caſu partes haud raro ita excoriantur, ut Phimoſis naſcatur. Similiter in fluxu quovis vulgari ab his partibus, niſi materia ſatis copioſe exeat, Bubo in Inguine naſci poteſt, cujus origo rei Venereæ minime tribui debet. Neque ab ejuſmodi corruptis humoribus Bubones tantum oriri poſſunt, ſed Abſceſſus etiam in quavis parte Membrorum Genitalium: ſimiliſque contagio contrahi poteſt per Coitum cum Muliere, quæ & Lepræ & Venerei morbi immunis, Ulceribus tamen in Pudendo Abſceſſibuſque infeſtetur. Hinc licet explicare Putrefactionem illam in Johanne Gandavenſi animadverſam, atque * Exuſtionem iſtam toties in Hiſtoria Anglica memoratam. Quicquid Veteres Medici noſtrates ac Johannes Ardernus de re modo dicta ſcripſerunt, id omne ex Arabibus ſumtum eſt: qui in Excoriatione vel Ulcere quocunque Penis aut Vaginæ, Æſtum Urinæ commemorant, quem Traductores ſemper vel Ardorem, vel Arſuram, vel Incendium vocant: quare contra hoc magna Injectionum varietas ab illis præſcribitur. Verum argumenta his firmiora ex loco ſupra expoſito Gulielmi de Saliceto, & eo magis etiam

Lues Venerea.

* Brenning.

Lues Venerea. ex Capite Theodorici antea indicato duci possunt: atqui Symptomata, ab utroque horum dicta Coitui supervenisse, nihil prorsus cum Venereis commune habent. Et quicunque Leprosorum Examen a Gesnero editum pervolverit, in toto Symptomatum Catalogo, ubi prope centum continentur, omnium specie accurate perpensa, sex non inveniet, quæ cum Venereis in utrovis morbi tempore conveniant.

Verum hoc argumentum haud ultra persequi lubet; nam, uti probe animadvertit Clericus, si vitium illud apud Antiquos innotuisset, sine dubio Poetæ, quanquam a Medicis omissa ejus esset mentio, de eo non tacuissent. Quod etiam optime probat id æque incognitum fuisse primis posteriorum horum Scriptorum temporibus; neque enim aliter fieri potuit, ut rem adeo ridiculi plenam faceta Dantis, Petrarchæ, & Boccacii ingenia silentio prætermitterent. Tibi autem, Vir Amicissime, de Antiquitate Morbi potestatem judicandi relinquens, ad enarrandam ejus Historiam, eo quo a Recentibus modo tradita est, progredior.

A. D. 1498. Nicolaus Leonicenus, magnus ille Græcæ Medicinæ Instaurator, qui Ferraræ Professor extitit, primus de argumento hoc Librum conscripsit. Sola ab eo memorata Symptomata sunt, „Pustulæ in obscænis „partibus orientes, quæ postea per totum „corpus, ac præcipue in facie, cum dolore „se dispergunt.„ Sed hoc quidem opus pro Disputatione Scholastica potissimum haberi debet; & ut recens erat ista quæstio, in eo ope-

operam præcipue ponit, ut oſtendat, quantam hic Morbus cum Elephantiaſi, Igne Sacro ſive Perſico, aliiſque affectibus a Veteribus deſcriptis ſimilitudinem habeat, quantumque ab iiſdem diſcrepet; multa itaque de cauſis ejus, ac nihil de curatione diſſerit. Utque uno verbo loquar, nullam is unquam videtur in hoc caſu Medicationem vidiſſe adhibitam. Idemque de Sebaſtiano Aquilano dici poteſt, qui eodem fere tempore ſcripſit; idem de Natali Monteſauro, qui Leoniceno adverſatus eſt, uti etiam de Antonio Scanarolo, qui Leonicenum defendit A. D. MCDXCVIII. Lues Venerea.

Hoc ipſo tempore Medicinam exercuit Caſparus Torella, Cæſaris Borgiæ & Papæ Alexandri Sexti Medicus, qui ab hoc Pontifice poſtea Epiſcopus Sanctæ Juſtæ creatus eſt: verum hic chartas ſuas contexuit nonniſi poſt decem annos quam Artem hanc agitare deſiſſet. Hoc in ſermone is aliqua Leoniceno adjicit; nam Dolores Nocturnos, & varia Ulcerum Excoriantium genera deſcribit. Ratiocinatio omnis ab eo adhibita ex Avicenna deprompta eſt, pro more iſtorum temporum, quibus temporibus univerſi doctrinam Arabicam ad Morbum referebant cui nullo modo competere poſſet. Hiſtorias tamen quinque ſubjicit, quibus ineſt inſigne aliquid ac novum. In Prima, die ſecundo Ulcus Canceroſum apparuit, duriſſimum: ſexto, Dolores atrociſſimi ſupervenerunt: decimo, ingens Puſtularum multitudo. In Secunda, triceſimo die Puſtulæ: quinto & triceſimo, Dolores acuti

Lues Venerea.

cum Raucitate. In Tertia, poſt decem menſes, Cruſtæ & Dolores. In Quarta, Dolores ſtatim fere exorti ſunt: poſt duos menſes, Cruſtæ per univerſum corpus eruperunt, ac tum Dolor mitigatus eſt; atque ita per decem menſes res ſe habuit; exeunte anno, duo Ulcera in Crure apparuerunt, cum Dolore vehementi. In Quinta, Dolores memorat, Puſtulas, & Ulcera, unde Os pene nudatum ſit. Prima hæc videtur, quæ Morbi notitiam aliquam impertiat, deſcriptio, & ea ſane ſatis imperfecta; curationis autem modus etiam minus abſolutus. Quem modum ſui Principis (Borgiæ ſcilicet) tempore inventum ait; hic autem in Purgatione, Miſſione Sanguinis, Dilutione, & Balneis unice conſiſtit: neque diverſa ratio eſt ab ea qua Arabes uſi ſunt in Cutaneis quibuſcunque Morbis & Ulceribus. Quod ad Unctionem Mercurialem attinet, hanc pro pernicioſa improbat; notatque homines quam plurimos hoc modo ab ignaris fuiſſe Empiricis occiſos, atque inter cæteros Cardinalem de Segovia, Alonzum Borgiam, & ejus Fratrem. Suo tempore Unguentum Sarracenicum maxime in uſu fuiſſe inquit, quod contra Scabiem commendat Guido; idque, etſi dentes & Gingivas lædat, humores tamen per Os elicere. Duas quoque alias Unguentorum Mercurialium Formulas deſcribit: verum omnia iſta innumeris hominibus exitio fuiſſe, qui non mortui ſed peremti ſint: & temerarios hoſce Empiricos, ſi non in hac vita, at ſaltem poſt eam, hujus rei rationem reddituros.

ros. Ipsa ejus verba repeto, quo melius constet Medicationis status illis temporibus adhibitæ; neque dubitari potest quin primis ejus Morbi annis, antequam Medici naturam ejus & curationis modum probe perspexissent, noxæ plurimum ægrotantes acceperint temeraria & indiligenti tractatione, haud utique minorem a Medicamentis quam ab ipso Morbo. Fallopius quidem, de quo infra loquendum est, satis apposite notat (idque ex eo verbatim sumit Borgarutius) Medicos hoc tempore magnæ fuisse ignominiæ & despicatui obnoxios; ac si Hispani non indicassent, quemadmodum Lues in India (Guaiaco scilicet) curaretur, & audax quidam Chirurgus Mercurii usum forte fortuna non reperisset, hanc etiamnum insanabilem fuisse permansuram. Quod ad Mercurium attinet, casu certe obtigit, ut per Salivationem eo curari Morbum posse sciverint: verum iis assentiri nequeo, qui facultatem ejus in Saliva movenda hoc tempore repertam esse existimant. Nam præter ea quæ Guido notavit [a], constat hanc Mercurii potestatem, etiam cum inungeretur, Theodorico fuisse cognitam, quippe qui varia hujusmodi Unguentorum genera describat, ac regulas proponat, quam diu & quam sæpe Unctio continuari debeat, usque dum Fluxus incipiat; ægrum item cavere jubeat ne per medelæ tempus frigori se objiciat, neque lavetur intra quadragesimum diem. Humor, ut ait ille, ex ore instar fluminis decurret; & pro certo se novisse modum

Lues Venerea.

a 6, 1. 3,

Lues Venerea, dum hunc successu non cariturum in Malo Mortuo, atque Scabie[a]. Mercurialia hæc Unguenta ab Arabibus fuisse sumta, evidenter constat; atque in hoc morbo feliciter tentata, cum ea in similibus proficere vidissent, quales sunt Scabies, Vitiligo, & Lepra. Hujusmodi externa Medicamenta in Cutaneis Affectibus Rhazes, Avicenna, cæterique imperant, uti haud eo consilio ut Salivam moveant, ita ne verentes quidem ejusmodi ab illis effectum. Cujus tamen aliquam notitiam habuisse videtur, ætate posterior, Alsaharavius; quippe qui curationem præcipiat, ubi os, lingua, gutturque præcipue intumuerit, cum corrosione & fædissimo odore: id quod a se frequenter visum testatur[b].

A. D. 1516. Sed ut ad Historiam nostram revertar, A. D. MDXVI, Johannes Almenar, Hispanus, de hoc argumento Libellum edidit; sed in eo nihil quicquam descriptioni a Leoniceno factæ adjecit. Mercurii quidem videtur usum probare, verum eo modo quo Arabes illo usi sunt; nam ita longe abest ut Salivationem excitare cupiat, ut cum ea apparuerit, nihil aliud moliatur, quam humorum derivationem in partes inferiores per Medicamenta ad hanc rem idonea.

A. D. 1518. A. D. MDXVIII, Opus, in quo omnia a Leoniceno dicta repetuntur, vulgavit Leonardus Schmaus; neque illic novum quicquam invenio, præter mentionem Guaiaci, in Europam paulo ante allati. Verum eodem Anno, quædam de hoc Affectu scripsit, Me-

a 3, 49. b 30, 3.

Medicus Papæ Julii Secundi, Johannes de Vigo: isque animadvertit, quemadmodum Pustulæ sæpe in Obscænis partibus livescant, & post curationem rursus efflorescere solcant, ac postea, Verrucarum instar, omne corpus occupent. Post sex septimanas, vehementes Dolores percipiuntur; ac frequenter post annum integrum, Ulcera virulenta, Nodi, Caries ossium, & Abscessus, Dolores qui Articulos præcipue Frontemque excruciant. Morbus autem confirmatur intra decem, duodecim, aut octodecim menses; & in alios tandem aliosque affectus desinit. Quod ad Curationem attinet, antiqua omnia remedia vana fuisse indicat; & ubi is jam sese confirmaverit, nihil superesse præter Unguenta Mercurialia, quæ per Salivationem malum omne intra septem dies haud dubitanter expellant. Neque ab ullo antea hoc auxilii comprobatum video. Ceratum item Mercuriale in eundem finem describit, a se millies tentatum: quod & ægroto sit tolerabilius, & in operatione tutius, & in eventu æque efficax. Chirurgus ille & Anatomicus insignis, Jacobus Carpus, sive Berengarius Carpensis, qui ineunte hoc Sæculo magnopere inclaruit, primus fuisse Arcani hujus repertor vulgo creditur: atque ex eo immensas opes congessisse, ita ut quadraginta vel quinquaginta Scutatorum millia Duci Ferraræ legaverit, præter ingens Vasorum Argenteorum pondus. Multos ab eo occisos fuisse inquit Clericus; sed quo teste fultus id ille affirmaverit, nescio. A Jacobo fortasse hunc Unctionis

Lues Venerea.

Lues Venerea. nis modum didicit Johannes de Vigo; undecunque autem hic notitiam ejus habuerit, feliciter ea Romæ usum esse constat, & ad amplas opes, perinde ac Carpo contigit, pervenisse.

Nihil amplius ante id tempus reperio, quod vel ad descriptionem vel ad curationem Morbi pertineat. Guaiacum profecto, magnum illud Specificum, paulo antea in Europam allatum erat: citoque ea fama viguit, ut cum Mercurio certaret, quinimo ei per aliquod spatium longe præponeretur. Guaiacum primus ad nos attulit Gonsalvus Ferrandus; qui, cum per obsidionem Neapolis Luem contraxisset, neque in Italia curationem reperiret, in Occidentalem Indiam navigavit eo consilio ut perquireret, qua ratione se earum gentium populi tractarent in affectu, quem vulgarem illic ac non minus frequentem sciret esse quam Variolas inter Europæos. Res erat profecto memorabilis, ut eadem Regio & Morbum & ejus Antidotum proferret, idque interjectis annis paucissimis. Quod etiam argumento est, Affectum prorsus novum fuisse, & ex novo Orbe advectum; nam si id ita non fuisset, quid iste Vir in India curationem peteret? Hic autem postquam remedium invenisset (quod in illis regionibus plerumque feliciter vertebat, idque eo magis fortasse propter calorem cæli & temperatam vivendi rationem) in Hispaniam reversus Medicinam ipse in novo hoc Morbo exercuit; haud minores etiam suo Medicamento, quam superiores Mercurii usu fecerant, divitias consecutus

tus est. Ejus Monopolium fecisse eum verisimile est; nam id paulo post septem Aureis Scutatis in singulas Libras vænisse constat. Lues Venerea.

Jacobus Cataneus, qui ante hoc tempus videtur scripsisse (neque enim Guaiacum nominat) certe post Torellam scripsit, paulo explicatior est. Præter Symptomata ante dicta, magni Æstus in Pene meminit, Ulcerumque tam in ista parte, quam in Gutture. Uvulam quoque interdum absumi notat, ac virus aliquando per complures annos intus delitescere, priusquam emicet. Quod per triginta annos fieri cum dicit, nimium videtur affirmare Fernelius. Cataneus vulgarem medendi rationem tradit; Unctionem quoque ex Mercurio adhiberi vult, donec Gingivæ intumuerint; cautiones item de usu ejus edocet, ac remedia contra casus inde solitos contingere. Primusque is Unctionem, ægro prius refecto, denuo repeti jubet, si veneni quippiam remanserit: quam rem feliciter sæpe evenisse cognoverit.

Circa idem tempus Auctor quidam alius extitit, Petrus Maynardus, Veronensis. Nihil hic vel de Mercurio, vel de Guaiaco habet, at Symptomata enucleatius describit quam omnes eo ætate superiores fecerant. Haud modo Uvulæ, sed Asperæ quoque Arteriæ, Nasique corrosionem memorat: Ulcera item, Nodosque in Articulis. Ac licet Abscessuum variis in partibus ortorum meminerit, nihil huc usque de Bubone, vel ab illo, vel ab alio quicquam dictum est. Maynardus autem Astrologiæ fuit valde addictus;

Lues Venerea,

dictus: eamque Siderum cognitionem habuit, ut quemadmodum hic Morbus originem debuerat malignis quibuſdam Planetarum conjunctionibus, ita quoque finem habiturum A. D. MDLXXXIV prædixerit. Id quidem ſatis cum temeritate: ſed Propheticum hunc Spiritum ea prudentia temperavit, ut prædicti impletionem in id tempus diſtulerit, quo nihil diſcriminis eſſet, ne durante vita, falſus Propheta argueretur.

Fracaſtorius, Vir & in Medicina & in aliis omnibus Scientiis illuſtris, eandem fere Luis deſcriptionem habet: atque in admirabili ſuo Siphylidis Poëmate, (quod ſub exitum Leonis Papæ ſcripſit, & ex quo is æque in Medicis ac in Poëticis deſcriptionibus excelluiſſe ſe oſtendit) Bubonem diſerte nominat, ac vocis immutationem per Ulcera in Gutture factam. Præter Unctionem ex Mercurio, & Guaiacum, Fumigationes ex Cinnabari memorat, licet eorum uſum vereri videatur.

Haud multo poſt, cum Chinæ & Sarſaparillæ vires fuiſſent recenter detectæ, Aloyſius Lobera, Hiſpanus, Caroli Imperatoris Medicus, ac multarum peregrinationum uſu inſtructus, Librum de hoc Affectu edidit: brevem quidem eum, ſed in quo Obſervationes tradidit utiliores, quam in magnis aliorum quorundam Voluminibus reperiantur. Præter Ulcera canceroſa (quod ab eo certiſſimum contagionis ſuſceptæ indicium putatur) atque alia Symptomata, Uvulæ relaxationem ponit, & Tonſillarum Tumorem, qui nunquam in Suppurationem abeat: Do-

Dolores, præsertim in Talis ac Femoribus: callosas in manibus pedibusque Pustulas: Absceslus in variis locis, præcipue in Membranis Ossibusque: quod ubi incidit, Os ipsum raro tutum esse a corruptione & carie. Primus, qui Bubonis mentionem habuerit, aut qui notaverit ex hoc aliisque Tumoribus ruptis ac probe curatis Morbum ipsum depelli, vel is est, vel Fracastorius. De curatione haud minori cum judicio disserit: atque inungendi modum accuratissime explicat; quippe cubiculum clausum tepidumque servari jubet, neque ægro indusii mutandi libertatem permittit: & Mercurium affricari vult usque dum Salivatio recte procedat, ac minuantur Symptomata; tempus autem, per quod id continuandum est, non definit. Is etiam primus, nisi fortasse excipi debet Fracastorius, tradit laudatque Fumigationes ex Mercurio; cum ea tamen cautione, ut quanquam, eo judice, melius quam Unctio faciliusque curationem absolvant, ubi ab Experienti Artifice adhibeantur, his tamen haud temere uti nos velit, utpote periculosis ac frequenter imperite admotis. Modum Fumigationis, & hominis præparationem ante usum ejus, dilucide tradit: atque in affectu inveterato validoque corporis habitu remedium hoc admirabile censet, verum iis adhiberi omnino vetat qui infirmo Hectivove temperamento sint, Tussique, aut Asthmati, aut Hydropi obnoxii.

Lues Venerea.

Cæteri, iique haud pauci, qui circa hoc tempus aut paulo post scripserunt, nihil se- A. D. 1536

Dd re

Lues Venerea.

re obſervatione dignum continent. Inter his ſuccedentes Scriptor optimus eſt, is, dico, qui & Experientia niti maxima, & argumentum ſuum optime intelligere videtur, Nicolaus Maſſa; ſuæ inſuper ætatis nulli Anatomicorum ſecundus. In quo ſane perfecta omnium Symptomatum enumeratio reperitur, quæ Morbum hunc atrocem vel comitentur vel ab aliis diſtinguant: verum illa omnia haud in uno aliquo ſimul contingere, ſed variis modis in diverſis hominibus conjungi putandum eſt. Quo melius eodem tempore morbi facies in conſpectu poni poſſit, ea, ſicut in ejus ſermone traduntur, breviter recenſebo; „ Puſtulas, easque duras, in Capite ac Fronte: Dolores in Capite & Artubus, præcipue in Femoribus, „ qui Nocte ſemper increſcant; (quidam ab „ eo erat diſſectus A. D. MDXXIV, in quo „ repperit Puris albi congeſtionem in Membrana femoris;) Abſceſſus non modo in „ Femore; ſed in aliis etiam partibus: Ulcera; quæ, ſi in Pene calloſa ſint, certum „ Luis dent indicium: Nodos, Tubercula „ doloris plena, Tumores in Articulis: Fiſſuræ, Squamæque, in Manibus Pedibusque: Cruſtæ per omne corpus, ut in Lepra: Uvulæ relaxationem: Ulcera in Ore „ ac Faucibus, & Epiglottide, in Suppurationem non abeuntia: Cartilaginum in Larynge eroſionem, Oſſium cariem: Bubones, qui ſi ad Suppurationem perducantur, morbum tollunt: Capillorum, atque „ barbæ fluxionem." Fluxionis hujus mentio oſtendit hunc A. D. MDXXXVI ſcripſiſſe, An-

Annos circiter Quadraginta poſt primam Morbi eruptionem; etenim haud eo citius, teſte Fallopio, Symptoma illud apparuit. Vivida hæc, licet parum jucunda, tetræ hujus Luis pictura eſt. Unum quoddam adhuc reſtat Symptoma in hoc Catalogo haud memoratum; Gonorrhœam intelligo, quæ, utut hodie vulgariſſima omnium in initio mali omnis Venerei, minime tamen ſeſe declaravit, niſi poſt Quadraginta Annos ab ejus ortu, juxta Fallopii computum, quem in hac re non deceptum eſſe credo. Primus tamen mentionem ejus habuit, quantum comperio, Fernelius. Miror quomodo factum ſit ut eam omiſerit Maſſa, ſiquidem ut hujus temporibus extiterit neceſſe eſt: atque adeo diu antequam vulgarit tertiam Libri ſui Editionem A. D. MDLXVII. Lues Venerea.

Æque accuratus in explicanda medelæ ratione Maſſa eſt: declarat etiam malum illud novis tractari oporte Remediis: atque ex primis, ſi non primum, ſe fuiſſe, qui hæc invenerit aliiſque communicarit. Quanquam Guiaiaci laudibus multum immoretur, tutiſſimom tamen certiſſimumque a Salivatione auxilium peti tandem judicat, quod in Pueris etiam & Fæminis Prægnantibus magna cum ſecuritate fieri poſſit. Plurimasque idem Unguentorum Formulas tradit, quorum omnium baſis eſt Mercurius cum Axungia. Regulas item ponit pro Corporis præparatione, & ad tuendum illud contra incommoda quæcunque poſſint aut inter curationem aut poſt eam contingere. Notatque, humorem interdum profluere, haud

Lues Venerea. ſolum per Glandulas Salivares, ſed per Sedis, Urinæ, ac Sudoris vias: idque non infrequenter optimo cum ſucceſſu. Unctionem is aliquando per dies ſeptem ac triginta (continuatur autem ea vel intermittitur idoneis intervallis. prout occaſio poſtulat) licet æger jam langueſcere & collabi incipiat. Similiter de Fumigatione agit, in qua iisdem cautionibus utitur ac Lobera; compluria ſimul exempla eventus proſperi in iſta Operatione profert a ſe viſa, ab Experientia propria affirmans eam haud raro ſucceſſiſſe, poſtquam Unctio fruſtra fuiſſet tentata. Utque uno verbo Maſſæ laudes concludam, ex omnibus Auctoribus, quorum ingens copia eſt, hic præcipue videtur in Praxi verſatus.

A. D. 1551. In ſuccedentibus Scriptoribus nihil fere novi eſt, aut quod magnopere ad rem pertineat. Braſavolus qui Volumen ingens edidit, ducentum triginta & quatuor diverſas Morbi hujus complicationes, ſive ſpecies, enumerat: atque eadem argumentandi ratione totidem millia recenſere potuit. Sed utcunque longus ſit, nullum recens præceptum tradit, vel de cognoſcendis Symptomatis, vel de inſtituenda curatione. Scripſit is A. D. MDLI, primuſque Ferraræ Guaiaco uſus eſt Anno MDXXV.

A. D. 1555. Fallopius ipſe, Braſavoli Diſcipulus, &, ſiquis alius, nobilis Artifex, qui Prælectiones ſuas de hoc argumento circa Annum MDLV habuit, multo ſerius quam a Clerico ponitur, licet omnia ad Morbum ſpectantia accuratiſſime pertractet, parum aut nihil po-

potius a Maſſa dictis adjicit. Rem quidem unam haud alibi a me repertam memorat, Sonitum nempe in Auribus qualis eſt Tintinnabulorum; hoc ab eo obſervatum erat annos circiter octo antea; utque id vix unquam in caſu inveterato aberat, ita ex omnibus Symptomatis tractatu moleſtiſſimum, quodque ægerrime removeri potuit, ab eo deprehenſum eſt. Primusque is eſt qui res quasdam ad Salivationem pertinentes definit, Quantitatem ſcilicet Humoris profluentis, & Remedii Durationem. Menſuram Salivæ inter Septem Decemque Libras, ſingulis diebus, comprehendi vult; & quanquam interdum Decem dies vel paulo plures pauciores ve ſufficiant, atque Empirici fluxionem die Decimo quinto ſiſtere ſolerent, tamen hanc in certis occaſionibus usque ad Vigeſimum continuari opus eſſe ait. Cujus rei veritas hodierna etiam Experientia comprobatur; neque enim morbi conditio adeo ſibi ſemper convenit, ut fluxionis tempus certo dierum numero præfinire liceat. Lues Venerea.

Scriptores, qui huic ſucceſſerunt, vix lectione digni ſunt; atque id nequeo non notare, eos qui circa A. D. MDLX, aut poſt illud tempus, aliquid de hac re litteris mandaverint, omnia minus explicate, quam priores, tradidiſſe. Id uti confirmem, dico in Secundo ac Tertio Volumine Scriptorum de Morbo Gallico, quæ Libri fere dimidium conſtituunt, nihil quicquam momenti alicujus, quod novum ſit, reperiri. Neque ullo cum detrimento chartis infinitis peperciſſent Tomitanus ac Petronius: nam plera-

Lues Venerea.

que ab iis ſcripta ſunt futiliter vaneque, & quodcunque illic fructuoſum eſt alii melius explanarunt; hi enim, ubicunque difficultas ulla incidit, parum videntur uſu exculti. Tomitanus Caput integrum in ſola hac Quæſtione excutienda ponit, Utrum Lues ſit Morbus, necne: utque ordinis ab eo ſervati luculentum nobis det exemplum, Opus illic finit unde incipere debuit, ab enumetione ſcilicet Symptomatum. Petronius autem ad faſtidium uſque ordinis tenax eſt; ſed is ordo eſt in quo multi excellunt, qui tenebras potius quam lucem pariat. Obſervationes ubique tradit perquam futiles, quibus, cum nullo fundamento nitantur, etiamſi poſſent ex Memoria teneri, tamen mentem onerare ſupervacuum eſſet. Sola res in eo, ab aliis intacta, curatio eſt GonorrhϾ, idque Virulentæ: nam hæc aliquando inhæret, vulgaribus quibuscunque Remediis, etiam Salivatione, tentatis.

Ex his Scriptoribus ſummatim obſervare fas eſt, Morbum variaſſe ſe quamplurimum, & ſub diverſis formis apparuiſſe. Primo, juxta Fernelium, Puſtulæ majori numero effloruerunt, neque dolor ita atrox fuit; aliquanto poſt nullæ fere Puſtulæ viſæ ſunt, ſed acutiſſimi dolores cum Nodis exorti; quanquam Fracaſtorius, in Libro de Morbis Contagioſis, plures in initio Nodos paucioresque Puſtulas fuiſſe, eo vero tempore quo hæc exararet, paulo ſcilicet ante mortem ſuam, contra accidiſſe dicat, ac Dolores vehementius incubuiſſe: ſex denique poſterioribus Annis, plures iterum Nodi & pau-

pauciores Pustulæ, & Doloris prope immunitas. Utcunque diversæ narrationes hæ videantur, ambæ tamen veritati convenire possunt, idque non modo Regionum diversitati in quibus Auctores isti vixerunt, tribui potest, sed aliis etiam causis quampluribus. Verum in hac re omnes consentiunt, magnam in eo primis temporibus fuisse Malignitatem: magnas item mutationes, post descriptionem a Nicolao Leoniceno traditam; nam insequentibus annis, haud semper aderat Dolor, haud semper Pustulæ, neque, cum accederent, in obscænis semper partibus, uti primo; apparere incipiebant. Circa A. D. MDXXX, magnæ variationes contigerunt; atque eodem tempore hæc Symptomata præsertim sese ostenderunt, „Capillorum fluxio, Dentium & Unguium „casus, Cæcitas, Gonorrhœa.„ Lues Venerea.

Notandum etiam est, quam incerta Medici his temporibus curandi ratione usi sint. Regimen in assumtione Guaiaci primo mirifice exactum ordinabatur, atque ita rigidum, ut æger quasi in cavo concluderetur ad propellendos Sudores; quo modo Ossa & homo ipse, uti inquit Fallopius, macerabatur: ita parum figmenti est in „Cæcis „Penetralibus" a Fracastorio in Poëmate suo descriptis. Et quæcunque a peritis Artificibus instituta fuerant Experimenta, quicunque successus a Mercurialibus Unguentis & Fumigationibus obtigerant, fluctuantes adhuc & incertas plane posteriorum Auctorum in hac re videmus mansisse opiniones. Contra Unctionem pugnat acriter

Lues Venerea.

Fernelius; & Fallopius ipſe, inſignis admodum & experientiſſimus Auctor, Curationem hoc modo inſtitutam minus certam credit: ac licet exquiſitiſſima de ejus uſu præcepta ponat, neminem tamen eam aggredi ſuadet, niſi qui Sarſam & Guaiacum fruſtra fuiſſe ſit expertus: quæ ſummas ille & pares huic Morbo Antidotos exiſtimat. Immo ita parum conſiderate loquitur, ut Oſſium cariem nunquam incidere affirmet niſi ex Unctione. Formula [a] ab eo ad præcautionem Veneni iſtius perquam abſurda eſt: ejuſque tam parandæ quam adhibendæ ratio Circulatorem nimis redolet: tamen Empirico huic præcepto magnam tribuere fidem videtur [b]. Auctoris hujus lectio mille nobis occaſiones cogitandi ſubminiſtrabit, quam parum Topicis duntaxat Remediis confidere debeamus, & quantas ea frequenter noxas inducant: præſens quidem levamen haudquaquam certum eſt, atque id ſi contingat, nimio tamen conſtaré Experientia ſæpe teſtatur. Antonius Fracantianus, qui poſt eum, atque ex eo ſæpe, ſcripſit, notat quidem curationem aliquando per Unguenta Mercurialia præſtari: verum ut Remedii genus violentum atque anceps erat, prudenter fuiſſe intermiſſum: etſi, Morbo per duos poſteriores annos invaleſcente, id in uſum denuo fuiſſe revocatum fateatur. De Fumigatione, quæ ut proſpere cedat, ita enim cedit interdum, majoris etiam peritiæ ac cautio-

a Linteolum mundum goſſypinum, c. 89.

b Ego feci experimentum in centum & mille hominibus —— Deum teſtor —— nullum eſſe infectum.

tionis indiget, minime mirum est eorum opiniones etiam magis esse discrepantes ac instabiles. Lues Venerea.

Hæc omnia ideo sigillatim commemoro, quod ea leviter tantum considerantibus facile perspicere licet, quanta cum cautione hos Auctores vel legere vel sequi debeamus. Nemini cuiquam, in Morbi hujus curatione non diligenter versato, erit in promtu judicare, quis sit is qui optima ponat præcepta, aut in qua quisque re excellat. Quique hæc remedia experti sunt, & ad eorum effectus sedulo ipsi attenderunt, ii optime videbunt quis pro peritissimo Artis suæ Magistro sit habendus.

Quamvis tot diversos Curationum modos Medici nobilissimi per annos supra ducentos tentaverint, ac tantopere Arcana sua & Specifica ab Histrionibus venditata sint, illud sine dubitatione affirmaverim, Morbo admodum inveterato & maligno subsistente, nullam magis efficacem medelam esse, juxta intelligentissimi cujusque sententiam, ea quæ per Salivationem instituitur: immo Experientia docuit, Salivationem eam quæ per Unguenta excitatur, in atrocissimis istis casibus certius respondere solitam altera, quæ per Interna fit Remedia. Omnia hac Observatione concludam, magnam illam, quam in curando hoc Morbo vim obtinet Mercurius, maxime, ne dicam unice, in Fluxione promovenda consistere. Quamvis enim magna quædam miracula de Unctione aliisque Mercurialibus auxiliis, quæ vel nullam vel exiguam duntaxat Salivationem

Lues Venerea.

excitaverint, a Monſpelienſibus præcipue nuper jactata ſint, ſuſpicandi locus eſt fore ut ejusmodi curatio Morbum celet potius quam tollat. Utcunque vero id illic eveniat, certa res eſt rationem illam inter nos frequenter eſſe tentatam, raroque aut nunquam, ut ex fidiſſima obſervatione conſtat, ſucceſſiſſe. Quicquid denique poſterioribus his temporibus venditatum ſit de minus dubiæ curationis inventione, is, me judice, & tutiſſimam & integerrimam viam ſequetur, qui Anteceſſorum noſtrorum veſtigiis inſtiterit; hi enim, inter plurimas optimæ notæ obſervationes a ſe relictas, hoc monitum poſuerunt, Quo liberior largiorque Salivatio eſt, eo magis efficacem & certam fore curationem.

Inſigne quoddam eſt, affectum hunc frequenter comitans, neque in alio quopiam viſum: Ut ii ſcilicet qui Lue infecti fuerint, utut optime curati, ſuſpicentur tamen ſeſe ea non immunes eſſe, perpetuoque in diſcrimine verſari. Contra ac in Phthiſi fieri quotidie videmus, quodque huic vitio quoque ſoli peculiare eſt: nam ita laborantes, etiam cum ad extrema ventum eſt, vana ſpe pertinaciter ſe lactant, ut vix iis perſuaderi poſſit, curationem nullam eſſe reliquam. At in altero caſu, ſi vel Puſtula quævis emicuerit, vel leviculus dolor uſpiam percipiatur, atque eo magis ſiquid humoris ex Odoriferis in Pene Glandulis profluat, cujus fluxionis ſupra mentionem habui, vanis illico terroribus ſeſe excruciant, metuentes: ne contagium corpori inhærens brevi

brevi denuo prorumpat: quod iis vitam anxiam & infestam reddit, & ad Circulatorem quemque auxilium exposcentes decurrunt, qui lucro inhians metus hos augere semper curat. Ita vehementer autem hæc in iis cogitatio dominatur, ut probus quilibet Artifex majores plerumque in falso, quam in vero malo, tollendo molestias capiat. Lues Venerea.

Verum longius progredi haud necesse est. Tamen ab Historico, qui narrationem suam ultra deducere vellet, & argumento suo satisfacere, alias res complures, quæ in initio hujus Sæculi obtigerunt, enumerari deberent. Describendus ei esset alter quidam Morbus recens, neque Græcis neque Arabibus cognitus, qui hoc tempore magna cum violentia erupit. Scorbutum intelligo, qui a Marino Victu verisimiliter ortum traxit, seseque per ingentem Gingivarum Tumorem, & alia Symptomata declaravit, inter Nautas Lusitanos novas Regiones in India Orientali tunc temporis explorantes. Is postea nescio quibus modis alio se transplantavit, sedemque in Dania aliisque Septentrioni vicinis Nationibus posuisse aliquandiu videtur; nomenque ipsum Danicæ originis est. Georgius tamen Fabricius in Patriæ suæ, Misniæ, Antiquitatibus, Affectum hunc antiquiorem facit: aitque vitium hoc recens & inauditum illic A. D. MCCCCLXXXII, sese late diffudisse, neque solummodo valde periculosum sed contagiosum quoque, extitisse. Nautæ Saxones, eo dicente, nomen ei „ Scharbock " imposuerunt: quod eorum Scorbutus.

Scorbutum.

rum ſermone Inflammationem ſignificat. Quo ſane modo, inter alios modos primum apparuit: & in Gangrænam ſæpe deſinebat. Tandem, Annum circa MDC, ſeſe per omnem fere Europam diſſeminavit, malumque his diebus Epidemicum eſt.

Ab Hiſtorico etiam notari deberent, profectus quidam Recentes in Medicina & Chirurgia. In Medicina, deſcribi poſſet celebris illa Diaſcordii Compoſitio a Fracaſtorio inventa: & enumeratio fieri Medicamentorum, quæ ex America cæperint hæc circa tempora apportari ad nos, quæque Materiam Medicam tantopere locupletarint. Amplam in hoc genere ſylvam ſuppeditabunt Monardes, Piſo, & Margravius: verum accuratiſſima ipſorum Simplicium deſcriptio, & omnia quæ ad eorum ſpectant virtutes in curandis affectibus, videri poſſunt in diligentiſſimo Opere nuper ab Equite Hans Sloan, magno cum honore Angliæ noſtræ, edito. In Chirurgia, tractatio Vulnerum per Sclopetorum ictus illatorum novum plane argumentum eſt: atque hæc profecto res novam huic Arti lucem attulit, cum Profeſſores ejus docuerit haud ſolum meliorem omnia in univerſum Vulnera curandi viam, ſed facultatem quoque iis dederit certius judicandi, qua parte absque pernicie ea poſſent contingere. Argumentum hoc, A. D. MDLI, fuſe explicavit Bartholomæus Maggius, & Alphonſus Ferrus: quorum hic novum Inſtrumentum repperit, dictam a ſuo ipſius nomine, „ Alphonſinam;" hæc autem

tem

tem teres quædam Virga Ferrea est, denticulis in extremitate instructa, quibus apprehenditur Sclopeti Glans. Idem, uti retur ipse, primus descripsit Carunculam, sive Carnositatem, in Vesicæ cervice, ejusque curandæ rationem exposuit; id vero commeminit Galenus[a], quanquam de curatione nihil dixerit. Pro certo tamen hic affectus, utut eo nomine appellatus, haud semper excrescentia est Carnosæ substantiæ; sæpius vero, ne dicam frequentissime, ab Urethræ contractione oritur.

Chirurgiam vero longe magis locupletavit nova excidendi Calculi ratio, (quæ Incisio super Itinerario dicitur) copiose explicata a Mariano Sancto, Barolitano, Discipulo Johannis de Vigo, in eo Opere quod Vincentio Caraffæ nuncupavit, Romæ tum Præfecto, cum Pontificalis Sedes vacaret post Mortem Leonis Papæ A. D. MDXXI. Modum hunc Marianus didicerat a Johanne de Romanis, Cremonensi, Chirurgo, uti legimus, & intelligenti & Romæ celebri, quique scribendo Discipuluum suum longe anteiverit. Hanc Operationem primus invenit hic Johannes; idque mero Naturæ instinctu, si Mariano credimus. Instrumenta ab eo adhibita, quæ sunt numero octo, quanquam haud omnia sint in hodierno usu, describit Marianus: & omnia quæ ad Processum pertinent accurate exponit. Hebes, inquit, is sit necesse est, qui magnitudinem Calculi per Catheterem conjectura assequi nequeat. Eandemque cum Paulo cau-

a Loc. Affect. 1, 1, & 6, 4.

cautionem ponit, ne in ipſo Perinæi Medio, ſive Commiſſura, ut ab eo dicitur, fiat Inciſio: cujus præcepti hanc rationem affert, quod aliter diſcrimen ſuberit. Docet etiam quemadmodum agendum eſt, ne partes in Veſica Nervoſæ convulnerentur, aut Muſculi qui Urinæ fluxum cohibent. Difficile eſt hic non notare, cum Antiquis eum credidiſſe, Vulnus in ſubſtantia Veſicæ lethale ſemper eſſe. Illud inſuper animadverti poteſt, hoc tempore ac multo poſt hoc, quantumvis in Anatomia excelluerint, Operatores tamen minime perſpectum habuiſſe, per quas partes fieret Inciſio. Nam, quod ex ipſius deſcriptione colligi poteſt, videtur in ea opinione eſſe, ut Scalpellus vel totum Sphincterem, vel partem ejus dividat: neque aliter fieri exiſtimavit, in ſuo incidendi modo, Celſus; ex præcepto quoque ſupra memorato colligitur, quo vitari Inciſionem Nervoſarum Veſicæ partium jubet Marianus, hunc judicaſſe vulnus uſque ad Veſicam poſſe pertingere. Verum in Operatione Mariani certiſſima res eſt, Urethram ipſam incidi, & id plerumque Digiti longitudine cis Sphincterem; nam Toletus contrario in errore verſatur, qui tres aut quatuor Digitos vulnus ab eo diſtare affirmat. Quandoquidem Antiqui, teſte Celſo, Catheteris notitiam habuerint, mirum eſt hos non ulterius eſſe progreſſos, neque commoda Inciſionis ſuper Itinerario perſpexiſſe: ad quam ab eo facilis tranſitio videtur. Nam in hoc modo nullum diſcrimen eſt ne Operator Inteſtinum convulneret, ac mul-

multo minus Vesiculas Seminales: ut in alio modo fit interdum, qui postremus casus ab Aëtio memoratus, eo quod Generandi facultatem impediret, multos Chirurgos, ac præcipue Lanfrancum, impulit[a], Virum suo tempore illustrem, ut omnem prorsus Calculi excisionem repudiarent. Quantumcunque vero Mariani modus Veterem, qui Apparatus Minor dicitur, excellat, multa in eo adhuc reperiuntur incommoda, nec discrimen leve, propter vim ingentem in dilatandis ampliandisque partibus necessario adhibendam. Quare quidam ex Recentioribus, hac ratione parum contenti, alias operationis præstandæ vias tentarunt. Altera harum, a Petro Franco memorata, laudatur a Rousseto: ac nuper inter nos ipsos revocata in usum est a Chirurgo illo diligenti, Johanne Douglas; Incisio hic in Vesicam ipsam penetrat, per Musculos Abdominales, supra Os Pubis. Altera, „Lateralis „Sectio," dicitur, copiose accurateque descripta a Medico celeberrimo, Doctore Douglas, quæ ratio, a Fratre Jacobo reperta, auctum debet Professori Rauo. Sed cum uterque hic operandi modus etiamnum quasi in ortu sit, licet neuter usquam majori cum solertia administretur, Experientiæ relinquendum est quæ dijudicet, uter alteri præcellat, & an utervis viæ hic a Mariano descriptæ præponi debeat.

At supra omnia, quo justam imaginem Medicinæ status hisce temporibus animo per-

a 4, 4, 26.

perceptam habeamus, investigandus est ingens Anatomiæ progressus, simul intra paucos annos factus. Jacobus Carpus, de quo supra locutus sum, primus haud modo instauravit, sed auxit etiam ipse hanc Scientiam; supra Centum Cadavera suis manibus dissecuit: quæ res, utpote istis temporibus inusitata, existimabatur mira & crudelis; idemque in aliis Libris, præcipue in eo de Capitis Vulneribus, & in Commentariis supra Mundinum, multas nobis Observationes Inventa perquam utilia reliquit: necnon Anatomiæ studium sua ætate præclarum & illustre reddidit. Ejus exemplum secuti complures, pro viribus quisque, varia utilissimæ huic Arti incrementa adjecerunt: inter quos eminuerunt Nicolaus Massa & Jacobus Sylvius: donec ante elapsam mediam Sæculi partem, hanc fere numeris omnibus absolverit, prodigiosæ Vir industriæ, Vesalius. Neque ita multo post, Columbus, Eustachius, & Fallopius, omnes Artis hujus peritissimi, omnes in singulis suis Professionibus, in tribus scilicet diversis Medicinæ partibus, perillustres, eandem eo usque provexerunt, ut nihil ei tum, præter Circulationis inventum, deesse videretur.

Quod siquis enumerationem eorum, quæ Viri hi præclarissimi Anatomiæ adjecerint, facere vellet, exscribendi quodammodo horum integri essent Libri. Illud in universum duntaxat animadvertam, Primarios hos Anatomicos, qui reviviscentibus Scientiis inclaruerunt, nudam tantummodo partium descriptionem tradidisse; & eum ordinem se-

ſecutos eſſe, qui Diſſectioni maxime conveniret. Optandum vero eſſet, ut iidem quoque rem hanc omnem ratiocinando explanaſſent: cum plures ex iis & Viri intelligentes, & tam ingenio quam eruditione ad id operis idonei fuiſſe videantur. Multo enim minoris pretii Recentiores ſunt Anatomici; qui, quanquam in diſſecando multum diligentiæ poſuerint, tamen, abſque ullo vel Naturæ vel ſanæ Philoſophiæ reſpectu ſuper inventum quodque nugatorium Hypotheſin aliquam inædificare moliuntur. Hinc vana illa ſomnia de Nerveo, & Pancreatico Succo, de Bile, & Saliva: immo, Secretionis varietatem per Ceræ ſuæ colores Nuckius explanare aggreditur; quaſi Injector quivis ad Rationalem Anatomiæ partem explicandam ſufficeret. Hujuſmodi Scriptorum pars maxima Mechanicos quoſdam Artifices referunt, qui figuram & ſitum rotulæ cujuſque & Elateris in Machina cognoſcentes, veram interim Motus in ea rationem penitus ignorant. Ii contra, qui integrum Anatomiæ Syſtema contexuerunt, raro ſatis in Anatomia verſati ſunt: ideoque, uti deſcriptionem partium ab aliis mutuantur, ita quoque aliorum auctoritate ſuper earum uſibus nituntur: itaque vel de falſis rebus ratiocinantur, vel de veris haud recte diſſerunt; quare in Collectorum potius, quam in Auctorum numero, habendi ſunt. Ac ſi optimos de Scriptoribus Syſtematicis ad examen revocemus, licet hos intueri aliam rem per Principia Ariſtotelica, aliam per Carteſiana, aliam per Chymica, aliam

denique per Mechanica explananteS: quæ diversa omnia argumentandi genera in singulis suis Auctoribus satis apta sunt, Philosophiæ quippe ab iis delectæ congruentia: at in Exscriptore, cujus uniforme opus esse debeat, incohærentia plane & absurda. Huic rei ut peritus aliquis manum admoveat valde cupimus, eamque illustret quantum fieri potest, per Leges istas immutabiles, quas Materiæ Motuique impressit Natura. Nam cum Corpus Humanum nihil aliud sit, quam exquisita constans e Solidis Fluidisque textura, quæ Mechanicis Legibus pareant, miraculi simile est homines unquam in animum sibi induxisse, ut per alia, ac Mechanica, Principia compositionem ejus explicare tentarent. Quisquamne ita demens esse possit, ut Horologii motus per inanem Acidorum & Alkalium doctrinam velit exponere? vel Hydrostatices singula quæque Phænomena, per Ætheream Cartesii materiam? Fuerunt tamen Viri, qui hujusmodi ratiocinationes in Anatomiam intulerint, haudquaquam magis ad eam pertinentes. Sunt & alii, qui omnes in his rebus rationes improbent: sed cum ii ipsi, de iisdem differentes, alia vel alia uti Philosophia necessario cogantur, hæc sola restat quæstio, Utrum præstet rationem afferre, a veris, an ab imaginariis, Principiis petitam.

Id argumenti magnam varietatem suppeditaret & jucundæ & utilis materiæ. Et Historicus, præter incrementa in hac Scientia paulatim facta, illud etiam notare potest,
quem-

quemadmodum ejus ætatis Anatomici res quasdam nimis æstimando, honori Veteris Magistri sui Galeni detraxerint: & quemadmodum ipsi vicissim a Successoribus compilati, & æque magnis affecti sint injuriis.

Verum huic sermoni finem dudum imposuisse debui; igitur hoc duntaxat amplius adjiciam, quod argumento meo satisfacturum me non existimabo, nisi de Medicinæ statu, ineunte hoc Sæculo, agens, mentionem cujusdam fecero, qui & vivens & mortuus, tam Scriptis suis quam muneribus, magnum & Professioni suæ & Patriæ honorem addidit. De Linacro loquor, Viro & excellentis ingenii, & judicii solertissimi, & in diversis eruditionis partibus, scientiæ singularis ab optimis eo tempore arbitris existimato; cujus rei fidem amplam faciunt Opera ejus etiamnum extantia. Doroberniæ natus, Oxonii eductus, & A. D. MCCCCLXXXIV in Collegii Omnium Animarum Societatem cooptatus est: ac peregrinatione animum ulterius excolendi cupidus, eo consilio in Italiam profectus est, ubi tum Græcæ & Romanæ Litteræ magna cum celebritate reviviscere cæperant. Ibi eximio cum favore acceptus est a Laurentio de Medicis, Viro suæ ætatis excultissimo, & Litterarum fautore insigni: qui Linacri studia ita benigne adjuvit, ut Filiorum suorum Præceptoribus ei uti permiserit. Quam occasionem ille minime neglexit in sua commoda convertere: nam, docente Demetrio Chalcondyla, ex Græcia oriundo, perfectissimam hu-

LINACRUS.

LINACRUS.

jus Linguæ ſcientiam acquiſivit; & ſub Latino ſuo Magiſtro, Politiano, eos progreſſus fecit, ut hunc ipſum emendata orationis puritate anteiverit. Et ſi peritiam ejus in utraque lingua ſpectemus, Vir ſui temporis longe eruditiſſimus extitit. Latino ſermone eleganter & accurate ſcriptitavit: adeo ut ſtylum ejus nimis elaboratum crediderit Vir ei familiaris Eraſmus; tamen eundem Eques Johannes Chekus (id fortaſſe inquiens ut adverſario ſuo Gardinero Epiſcopo contradiceret) ut Ciceronis orationi nimis diſſimilem arguit, & Linacrum ipſum, ingenii quadam aſperitate, magno illi Oratori inimicum fuiſſe narrat. Conſtat tamen Linacrum, duobus iſtis Auctoribus, genere ſcribendi puro Claſſicoque, excelluiſſe; nam Eraſmus, utcunque copioſus & perſpicuus, in oratione ſolutus eſt & negligens; Chekus autem, uti tum mos erat, periodos ac numeros Ciceronis, ab hoc in Orationibus cæteriſque Libris Rhetoricis adhibitos, ad faſtidium uſque imitatus eſt: Linacrus contra, quamvis in omnibus Tullii ſcriptis probe verſatus, ſtylum in Epiſtolis ac Philoſophicis ejus Operibus uſurpatum ſequi maluit: Terentii quoque elegantiam exprimere tentavit, &, quod Medicis ab eo tractatis argumentis magis conveniebat, nitorem Celſi.

Hac ille inuſitata eruditionis abundantia inſtructus, animum ad Naturalis Philoſophiæ & Medicinæ ſtudia appulit; præſertim vero in eo elaboravit (quod nemo quiſquam antea inter Anglos fecerat) ut Græca Ariſtotelis & Galeni ſcripta probe calleret.

Mul-

Multos autem Galeni Libros traduxit; quam bene, quantaque cum doctorum omnium approbatione, optime constabit ex Epistola Viri eruditissimi Michaëlis Maittairi huc annexa. Neque aliud amplius dicam, quam quicunque [a] Præfationem Quatuordecim

a Cum & tu saepe alias, charissime Hiero, & alii quidam amici me nunc hortentur, ut sibi medendi methodum conscribam: ego sane, tametsi tum vobis in primis gratificari, tum vero posteros nonnihil pro viribus juvare studens, semper tamen, fateor, cunctabar ac distuli: multis de causis, quas nunc quoque percommode dicturus videor, priusquam id quod petitis aggrediar: sunt enim ad ea, quæ post dicuntur, sane non inutiles. Earum igitur omnium illa præcipua fuit, quod frustra me scripturum timebam: cum nemo, prope dixerim, hac nostra ætate veritatis inquisitioni sit deditus, sed pecuniam, & civilem potentiam, & inexplebiles voluptatum delicias, omnes eo usque suspiciant, ut si quis sapientiæ quodvis studium sectetur, pro insano hunc habeant: quippe qui primam ipsam & vere sapientiam, quæ divinarum humanarumque rerum est scientia, ne esse quidem omnino existiment: Medicinam, Geometriam, Rhetoricen, Arithmeticen, Musicen, ac reliquas id genus artes, esse quidem autument, cæterum ad finem earum studio contendendum minime censeant. Me vero ex iis, qui me unice diligere sunt visi, nonnulli sæpe increpant, quasi plus justo veritatis studio impendam: quasi qui nec mihi ipsi usui, nec ipsis in tota vita sim futurus, nisi & ab hoc tanto veritatis indagandæ studio desitam, & mane salutando circumeam, & vesperi apud potentes cænem. His enim artibus tum amari, tum accersi, tum vero pro artificibus haberi: nequaquam ex iis, quæ in propria professione sint consecuti. Neque enim esse, qui de ea judicent, ubi omnes totum diem diversis studiis transigant; mane quidem omnes salutationibus publice occupati, mox in alia munia distracti, utique ad forum & lites non exigua turba, ad salutationes & aurigas alia major: jam vel aleæ, vel amoribus, vel balneis, vel ebrietati, vel comessationi, vel demum alicui corporis voluptati deditus sane non exiguus numerus. Vesperi vero rursum omnes ad symposia publice collecti: ubi postquam

cim Librorum Methodi Medendi perlegerit, hanc ex Galeno conversam esse nesciens, ex orationis puritate & elegantia conjectura facile adduci posse, ut id credat Classicorum Auctorum tempore fuisse scriptum.

Peregrinus quidam, qui Buchanani Opera nuper edidit, mirari videtur qua ratione factum sit ut quisquam ex hac Insula oriundus

quam vino se implevere, non lyra, citharave, aut aliud musicum instrumentum circumfertur, (quod sicut olim in ejusmodi congressu tetigisse, honestum; sic contra non contrectasse, admodum erat turpe) sed nec sermones ulli habentur, quales in symposiis agitari solere veteres prodiderunt, nec aliud honestum quicquam; imo invicem sibi propinant, & de magnitudine poculorum certant; utpote inter quos optimus censetur, non qui plurimis instrumentis musicis, aut etiam sermone philosophico uti novit; sed qui multos, eosque maximos calices exsiccavit. Adeo mihi mane etiamnum ebrii videntur ex his plerique: nonnulli vero etiam tam plane vinum olere, quasi modo hausissent. Eoque fit ut quoties ægrotare cœperint, medicos advocent, non quidem optimos utpote quos per sanitatem noscere nunquam studuerunt: sed eos quos maxime familiares habent, quique ipsis maxime adulantur: qui & frigidam dabunt si hanc poscent, & lavabunt cum jusserint, & nivem vinumque porrigent: postremo quicquid jubebitur, mancipiorum ritu efficient. Contra plane quam veteres illi medici Æsculapio oriundi, qui tanquam duces militibus, & reges subditis, imperare ægris voluerunt: nequaquam vero Getarum, & Tibiorum, & Phrygum, & Thracum emptitiorum ritu parere atque obsequi. Itaque is, non qui melius artem callet, sed qui adulari aptius novit, magis in precio est: huicque plana omnia perviaque sunt: huic ædium fores patent: hic brevi efficitur dives, plurimumque potest. Huic discipuli formosi a cubiculis, ubi jam fuerit exoleti, traduntur. Atque hoc Thessalus ille cum animadvertit, non solum in aliis Romæ divitibus assentabatur, sed etiam artem tradere sex mensibus se promittens, complures discipulos brevi comparavit,

dus Latine tam eleganter ſcribere potuerit; cum vix Britannum ullum reperiat, qui hac facultate inſigniter polleat, licet Itali ac Belgæ in hoc genere multum inclaruerint. Solum memorat, quem hac laude dignum exiſtimet, Camdenum; ſed & hunc etiam frigida quadam prædicatione extollit. Hanc patriæ noſtræ vituperationem facile eſſet refellere, multos nominando qui in hujuſmodi ſcriptione feliciſſime laboraverint: verum ita a propoſito aberrare minime neceſſarium eſt; illud duntaxat affirmo, ſi Criticus hic Linacri ſcripta diligenter excuſſiſſet, ac præſertim Librum ejus excellentem, in quo adeo pure adeo emendate docetur atque explanatur Latini ſermonis ſtructura, aliter judicaturum fuiſſe; immo ita forſan ſtylo ipſe elegantiori ſcribere didiciſſet. Auctor ab eo editus laudatuſque, magnam de Linacro opinionem habuit, Buchananus; ex quo factum eſt ut Doctrinarum ſtudiis haud melius hic ſe fuiſſe inſerviturum crediderit, quam illius Grammaticam vertendo edendoque. Idque de illo vere dici poteſt, fuiſſe ex primis, qui cum Colleto, Lillio, Grocino, & Latimero (hi autem omnes in exteris regionibus Græcæ Linguæ ſcientiam aſſecuti ſunt) Antiquam in hac Inſula Eruditionem inſtauraverint. Hactenus de Linacri doctrina, ſcriptiſque ad litteras humaniores ſpectantibus.

In ſua Profeſſione ita eminuit, ut, paulo poſt reditum ejus, a Rege perſpicaciſſimo, Henrico Septimo, delectus ſit, qui Arthuri Principis & ſaluti & inſtitutioni præficere-

 tur.

tur. Poſtea Regis iſtius ac Filii ejus Henrici Octavi, ac Mariæ Principis, Medicus evaſit. Quod ſi honores ab Aula collati haud ſemper optima veræ laudis argumenta reputentur, Viri eo tempore celeberrimi unanimi conſenſu teſtantur, Linacrum in Arte Medica fuiſſe & ingenii ſagaciſſimi, & judicii exquiſiti; cujus indicium habemus in Prognoſtico circa Lilii Amici ejus morbum ab eo factum; ſubitam enim ei mortem prænuntiavit, ſi in temerariis quibuſdam Viris fidem poneret, qui eum hortati ſunt perviceruntque, ut Strumoſum ac Malignum ſibi in Coxa Tumorem excidi pateretur. Doctorque Kaye (qui ſub Caji nomine magis notus eſt) magnus Linacri admirator, ob quod ipſum ipſe admiratione dignus eſt, in eo Monumento quod memoriæ præcellentis hujus Viri ſacravit, diſerte ait, mirificas frequenter ab eo curationes fuiſſe præſtitas in caſibus maxime deploratis. Id amplius honorificentiſſime de eo prædicat, fucum omnem & fallaciam penitus ei odio fuiſſe; Amicitiarum erat tenax, & ab univerſis hominum ordinibus cultus dilectuſque. Utque Artem ſuam exquiſitiſſime callebat, ita inſignem erga omnes, qui in ejus ſtudia animum intenderent, favorem exhibuit; & quotieſcunque in Adoleſcentibus Medicinæ deditis, aut ingenium, aut doctrinam, aut verecundiam, aut probos mores & eminentiæ cupidinem perſpiceret, eos conſilio, gratia, & opibus adjuvit.

Et quo clarius demonſtraret quam vehementer ei cordi eſſet & Profeſſionis ſuæ & Rei-

Reipublicæ utilitas, duas in Medicina Prælectiones Oxonii, & alteras duas Cantabrigiæ, fundavit. Oxonienſes, quarum uni ſtipendium duodecim Librarum in ſingulos annos, ſex alteri annexum erat, a Teſtamenti ejus ſolo ſuperſtite Curatore Cuthberto Tonſtallo, Dunelmenſi Epiſcopo, ſed cui ademtus tum erat Epiſcopatus, in Collegio Mertonenſi inſtitutæ ſunt; & ut munus hoc ibi potiſſimum conferretur ea ratio ex præcipuis videtur, quod plures in eo Collegio, quam in alio quocunque, ad Medicinæ ſtudia animum appellere conſueſcerent. Prælectores Hippocratem & Galenum Adoleſcentibus ejus rei ſtudioſis explanare tenentur; ac ſi nemo in illa Societate iſti muneri aptus reperiri poſſit, ex alia quavis homines idoneos deligere fas eſt. Quo ille facto & Profeſſionis a ſe cultæ, & Academiæ in qua eductus eſt, reſpectum abunde declaravit.

Medicinæ vero emolumentis ultra proſpexit; humilis enim eo tempore fuit Artis noſtræ conditio, utpote ab illiteratis præcipue Monachis Empiriciſque tractatæ, qui homines magna cum infamia decipiebant; nam Epiſcopus Londinenſis, aut Eccleſiæ Sancti Pauli Decanus, in probandis tum admittendiſque Medicis ſummam poteſtatem Londini habebat, uti in aliis ſuis quibuſque cæteri Epiſcopi Diœceſibus. Cui ut incommodo mederetur nihil reliquum videbat, niſi ut Viros doctrina celebres gratia ſua augeret, atque hanc Licentias ad Praxin concedendi facultatem idoneis Judicibus permitteret. His itaque rationibus inductus

Collegii fundationem animo concepit; & favore, quo tum in Aula, præcipue apud insignem illum Patriæ suæ amatorem & munificum omnis doctrinæ Patronum, Cardinalem Wolsæum, pollebat, Litteras Patentes a Rege obtinuit, Senatus postea auctoritate confirmatas, quibus Medicorum Societas Legalis in hac Urbe constituta est; atque harum vi Collegium in Communitatem redactum, & singulos quosque ad Medicinæ Praxin admittendi, & Præscriptorum Formulas inspiciendi, jus unicum possidet. Illic etiam apertissime declaratur, nulli cuiquam licitum esse Medicinæ usum in quavis extra Londinum Diœcesi, qui non ante a Præside tribusque de Electorum numero examinatus, Litteras eorum Testimoniales obtinuerit: excepto, siquis Gradu in alterutra Academiarum insignitus fuerit: tales enim, etiam absque Episcopi ullius Licentia, per universam Angliam id agendi jus habent, præterquam intra septem millia passum a Londino. Id Senatus decretum hodieque tam valet, quam quod maxime; idemque in omni Diœcesi, prout a Legibus constitutum est, servari cupimus.

Curavit etiam Linacrus, ut Successores ejus ea Statuta Legesque condendi potentiam haberent, quæ pro variis occasionum temporibus utilitati publicæ plurimum expedire judicarent; qui, ut eos merito suo non defraudem, adeo exacte Fundatoris sui propositum secuti sunt, eamque semper & dignitatis suæ, & boni publici, & Academiarum honoris, curam habuerunt, ut perpetua

petua in hac Communitate lex ſit, nulli pro Socio in eam cooptari licere, aut negotiorum ejuſdem eſſe participem, niſi qui in altera earum Doctoris Gradum capeſſiverit, præter Medicos Regis publico ex reditibus Angliæ ſtipendio donatos.

Aliis Legibus munus aliud graviſſimum Collegii curæ demandatum eſt, ut Officinas inviſant, & Medicamenta inſpiciant: quæ res profecto haud pluris Medici, quam ipſius ægri, intereſt. Privilegium hoc initio intra Civitatem circumſcriptum erat: quo tempore fortaſſe nulla in Suburbiis Medicamenta a Pharmacopolis vænibant; ſed cum haud ita pridem Regis ac Senatus prudentia & auctoritate ditio hæc ampliata ſit, Provinciam iſtam ea diligentia, æquitate, & candore Cenſores adminiſtrarunt, ut minime dubium ſit quin eandem Legum latores velint iiſdem præfectis prorogare.

Primus novi ſui Collegii Præſes extit Linacrus, atque in eodem honore per ſeptem annos permanſit. Cœtus in ipſius Domo congregabantur, quam Communitati moriens legavit, quæque ab ea etiamnum poſſidetur. Hæc utique ſeipſam ſatis commendat inſtitutio. Id enim ſine dubio fuit Linacri conſilium, non modo ut amicitia & unanimitas inter Medicos conſtaret (quod per ſe ſane res erat haudquaquam levis) ſed ut hoc modo Reipublicæ utiliores redderentur. Exiſtimavit etiam, cum a vulgaribus Empiricis ſegregati eſſent & inſigne aliquod honoris incrementum cepiſſent, fore ut generoſus quidam æmulationis ardor inter homi-

nes

nes liberaliter inſtitutos accenderetur, quo impulſi Naturam Morborum & Medendi Methodum feliciter in Humani generis uſum inveſtigarent. Neque Fundatori forſan ulli contigit, ut conſilia ſua optati ſucceſſus æque ſequerentur, ſiquidem hæc Societas novam perpetuo hominum ſeriem produxit, qui Praxi ſua Scriptiſque Patriæ famam atque commoda auxerunt; & is qui futura animo præcipit, neceſſe eſt ut Virorum pari doctrina florentium proſpectu lætetur.

INDEX
PROPRIORUM NOMINUM.

A.

Aë-

C.

D.

Der-

E.

G.

I.

M.

Mi-

N.

Pa-

R.

Ro-

S.

Si-

Sym-

T.

Theo-

U.

V.

Ve-

INDEX RERUM.

A.

E.

trius-

F.

G.

H.

ſe

I.

In-

K.

L.

M.

N.

O.

P.

Q.

R.

Re-

S.

Se-

T.

T.

Tu-

U.

V.

X.

CATALOGUS
LIBRORUM MEDICORUM
Quos
JOH. ARN. LANGERACK

Bibliopola Leydensis, vel propriis sumtibus impressit, vel quorum major copia ipsi suppetit.

In Folio.

Hippocratis Opera omnia, cum Comment. & Oeconomia Fœsii, 2 vol. 1657

Prosper Martianus Comment. in Coac. Hipp. Pat. 1719.

Valentini Historia Simplicium Reformata, acced. India Literata, cum fig. Offenb. 1732

Andr. Mathioli Comment. in Dioscorid. cum Not. Bauhini, cum fig. opt. edit. Bas. 1674

Vieussens Neurographia Universalis, cum fig. Lugdun. 1716

Histoire Physique de la Mer, Ouvrage enrichi de fig. Naturels, par Louis Ferd. Comte de Marsili, avec fig. Amst. 1724

Aretæi Cappadocis de Causis & Signis Acutor. & Curat. cum Not. & Observat. Varior. & H. Boerhave, Gr. & Lat. Lugd. Bat. 1731

Riverii Opera omnia, opt. edit. Genev. 1728

A-

Aphrodisiacus, sive Varior. Auth. de Lue Venerea, vel Morbo Gallico opus, cum Præf. & Observ. H. Boerhave Lugd. Bat. 1728

Eustachii Tabulæ Anat. cum Comment. Laucisii & Morgagni, cum fig.

Fabritii ab Aquapend. Opera Omnia Anatomica & Physiologica, cum fig. 1734

—— opera Chirurgica, cum fig. L.B. 1723

In Quarto.

CODex Medicamentarius seu Pharmacopœa Parisiensis, Paris. 1732

Cæsar Magatis de Rara Medicat. vulnerum seu de vulnerib. raro Tractand. 2 vol. 1732

Prosper Alpinus de Medicina Methodica, Comment. Lugd. Bat. 1719

—— de Medicina Ægyptior. Item de Balsamo, ut & de Medicina Indorum &c. L. B. 1719

—— de Præsagienda Vita & Morte Ægrotantium Lib. ibid. 1732

J. Conr. Pyeri Merycologia, sive de Ruminantib. & Ruminatione Comment. cum fig. Bas. 1585

Traité Complet des Acouchemens, Naturels, non Naturales, & contre Nat. Explique dans un très grand nombre d'Observat par Mr. la Motte, à Leide 1729

Neandri Tabacologia, hoc est Tabaci, seu Nicotianæ descriptio Med. Chir. Pharm. cum fig. 1626

Wal-

Walther Obſervat. Anat. de Articulis & Ligamentis totius Pedis, cum fig. Lipſ. 1728

Swammerdami Hiſtoria Inſectorum Generalis, cum fig. Ult. 1693

Duverny Tract. de auditu, edit. nova cum fig. nitid. Lugd. Bat. 1730

Valliant. H. Boerhave & Gerard de Structura Florum 1718

Ramazini Opera Omnia Medica &c. Lond. 1718

C. Drelincurtii opuſcula medica omnia, cum Præf. H. Boerhave, Hagæ 1727

C. Pyeri Merycologia ſive de Ruminantibus & Ruminatione, Comment. cum fig. 1725

Pitcarni Opera omnia, 2 vol. Hagæ 1727

Ludovici Opera omnia Med. Pharmaceutica, Franc. 1712

Commelini Plantæ Rariores & Exoticæ, cum fig. Lugd. Bat. 1716

—— Præludia Botanica, ad publicas Plantar. Exoticarum demonſtr. cum fig. 1703

J. Wepheri Obſervationes, Medico-Practicæ de Morbis Capitis, Schaph. 1727

Morton Opera omnia, acced. Harris de inoculatione variol. Item Harris de morbis infantum & morbis gravidar. Item Cole de feb. & Secret. animal. & Liſter Exercit. Med. octo 1727

C. Bauhini Theatr. Botanicum Pinax, cum fig. Baſ. opt. Ed.

Raym. Vieuſſens Tract. duo prim. de Remotis & proximis mixti principiis in ord. ad Corp. hum. Spect ſecund. de Nat. differ. ſubject. conditionib. & cauſis, ferment, &c. Explic. cum fig. Lugd. 1753

Morgagni Adverſ. Anat. omnia, cum fig. Lugdun. Bat. 1723

Petiti Med. Pariſ. Comment. in Aretæi Cappadocis Lib. Lond. 1726

C. Piſonis Selectiorum Obſervat. & Conſilior. de morbis affectibusque præter naturam, ab aqua ſeu ſeroſa Colluvie & Diluvie ortis, L. B. cum Præf. H. Boerhave.

Kylii Tent. Med. Phyſica, de Sang. quantitate, de velocitate Sang. de vi cordis Sang. per totum corpus propellenda, de ſecret. animali, & de motu muſculari, acced. Medicina Statica Britan. &c. cum fig. ibid. 1730.

Cæſar Magatis de Rara Meditatione Vulnerum ſeu de Vulnerib. rar. Tract. 2 vol. 1732

Naaukeurige Waarnemingen omtrent de Zeltzaamheden en Uytwerkſelen der Natuur / met fig. Leyden 1708

Teichmeyeri Inſtit. Chemie Dogm. & Experiment. Jenæ 1729

Hilleri Comment. de Plantis Sacris Script. quar. primo de Arborib. poſt de Herbis, Ult. 1725

Les Maladies des Femmes Groſſes & celles qui ſont accouchées, avec les Obſerv ſur les Malad. des Femmes, 2 vol. compl. avec fig. à Paris 1715

Diſcours ſur la Culture des Fleurs, par Valliant, H. Boerhave & Gerard.

Ruyſchii Opera omnia, 4 vol. compl. cum ejusd. Vita, Amſt. 1724. cum fig.

H. Conringii Introd. in Univerſ. Art. Medi-

dicam, Nat. Rhodi cura Schelhamerii 1726
Pauli Hermanni Cynoſura materiæ medicæ, cum Comment. J. Boeclerii. 3 vol. Arg. 1726
Baglivii Opera omnia, opt. edit. Lugd. 1707
Pittoni Tournefort Inſtitut. Rei Herbariæ, 3 vol. cum fig. ultima editio.
Verhye Anatomia, 2 vol. Bruxel. 1710
Dictionaire des Drogues, par Lemmery, avec fig. Rott. 1729
Pharmacopea Univerſelle, Contenant toutes les Compoſitions de Pharmacie qui ſont en uſage dans la Medicine, par Lemmery 1728
Hiſtoire de la Medicine, par Mr. le Clerc, avec fig. à la Haye 1729
——— *de la Medicine, par Mr. Doct. Frynd à Leyde* 1727
H. Boerhave Elementa Chemiæ, cum fig, 2 vol,
—— Orationes omnes ſeptem.
—— & Ruyſchii Epiſt. Anat. de Glandulis
Expoſition Anatomique de la Structure du Corps Humain, par Winſlouw, avec fig. Paris 1732
Schelhameri de Tumoribus & de Feb. Curand. Meth, 2 voll.
Hofmanni Medicinæ Rationalis Syſtematicæ, 5 vol. 1730
Willis Opera omnia, cum fig. Amſt. 1682
Oeuvres Phyſiques & Mechaniques de Meſſ. de l'Acad. Royales par Perault, 2 vol. avec fig. Amſt. 1727
Nouveaux Elemens de Mathematiques de la Grandeur en General, par Mr. Preſtet, 2 vol.

2 vol. avec fig. à Paris 1701

Traité du Mouvement & de la Mesure des Eaux Coulantes & Jaillissantes, par Varignon, avec fig. a Paris 1725

Recueil des Dissert. du Pere Souciet, Conten. un Abregé de Chronolog. de Mr. Neuton &c. a Paris 1726

L. Poleni Epist. Mathematicar. fasciculus Cont. Manfredi Epist. de Mercurio in solo viso, de quantitatis in nonnullis Alcebraicis Æquationibus, J. Maroni Epist. de solis Defectu anno 1724. observato, item observat. de defectu Lunæ 1724. de causa & motu Musculor. de viribus vivis motorum corporum ab experim æstimandis, ad Hermannum Epist. de Organica Curvarum Tractoriæ, atque Logarithmicæ, Construction, & demonstrationes problematum ac theoremat. de Curva tractoria, Epist. alt. qua nulla Ductuum Solis & Lunæ Observationes, ab Authore Contin. cum fig. Patavii 1729

Leeuwenhoekii Opera omnia seu Arcana Naturæ, ope Exactissimorum microscopior. detectæ, Experim. variis comprobata, 4 vol. cum fig. L. B. 1722

S'Gravesande Elementa Physica Newtoniana, 2 vol. 1735. Suppr.

HArris de Morbis acutis infantum, acced. Observat. de Lue Vener. & Comment. de Aphthis, Amst. 1715
Sydenham Opera omnia, Lugd. Bat. 1727
Blancardi Lexicon Medicum, Renovat. Lugd. Bat. 1717.
Pharmacopœa Almeriana Galeno Chymica, cum fig. 1726
Pharmacopea Bateana, Amst. 1709
——— Extemporanea, Amst. 1709
Sel. Vaillant Botanicon Parisiense, L. Bat. 1723
Clopton Havers de Ossibus opt. ed. cum fig. Item Heyne de morbis Ossium 1731
Traité General des Accouchemens, par Dionis 1714
Hecquet de la Digestion & des Maladies de l'Estomac, 2 vol. Paris 1730.
Cypriani Epistolæ Hist. exhibent Fœtus Humani post XXI. menses ex uteri tuba matre salva ac superstite, cum fig. 1700
Hovii Tract. de Circulat. Humor. Motu in Oculo, & Thebesii de Circulo Sang. in Corde, cum fig.
De Graaf Opera omnia, cum fig. Ejusd. Vita, Amst. 1705
Louwerus de Corde & de Catarris, cum fig. Lugd. Bat. 1729
Histoire des Plantes de l'Europe, avec un Abregé de leur qualités de leur vertus specifiq. 2 vol avec fig.
Traité de Physique sur la Pesenteur des Corps, par Castel, 2 vol. à Paris 1725
Les Vertus Medicinales de l'Eau Commune, avec un Dissert. de l'Eau de la Glace, par Hofman, 2 vol. à Paris 1730
La Connoiss. des Eaux Minerales de Fontaines de Spa 1729

Eustachii Opuscula Anat. & Leal Lealis cum fig 1728.
Histoire de la Medicine, par Doct. Frynt, 3 vol. 1727
Palfyn Osteologie, avec fig. à Paris 1730
Aut. Nuck Adenographia curiosa, cum fig. L. B.
—— Sialographia Curiosa, cum fig. L. B.
—— Operat. & Experimenta Chirurg. cum fig. L. B.
Gebri Regis Arabum Alchimia; cum fig.
S. Gravesande Philosophia Neutoniana, cum fig.
—— *Essay du Choc des Corps, avec fig.*
Vermakelykheden over de Wysheid der Heelkonst geoeffent by Hebreen / Griecken en Romeynen 1732
Acta Medicorum Berolinensium in Incrementum Artis & Scientiarum Collecta & Digesta, 21. Tom. 4. vol. cum fig. 1731
R. Mead. Oratio Anniversaria Harveiana, acced. Dissert. de numm. in honor. Medicor percussis, cum fig. 1725
Eugalenus & alii Auth. de Scorbuto, Amst. 1720
Lancisii de Subitaneis mortibus,
Hortus Regius Monspeliensis sive Catal. Plant. Horti Reg. cum fig. 1697
J. Amman surdus Loquens sive Dissert. de Loquela, Lugd. Bat. 1727
Hollerii Comment. in Aphorism. Hipp. Genev. 1675
Le Chirurgien de l'Hospital, par Belloste, avec fig. 1705
L'Art de Conserver la Santé des Princes, & les vantages de la Vie Sobre, par Cornaro 1724
Description Exacte des Os & de leur Maladies, par Petit.
Nouvelle Observat. Anatomies sur les Os, par Courtial.

Dis-

Libri Medici in Octavo.

Dissertation sur la Nourit, des Os, par Lemmery, avec figur.

La Chirurgie & Osteologie Complette, par Mr. le Clerc, 2 vol. 1731

Exposition Anatomique de la Structure du Corps Humain, par Winslow, 4 vol. avec fig. 1732

Obſervationes Chirurgicæ de Calculo Renum Veſicæ. Urethræ Lithotomiæ Method. J. Rau & Denys, cùm fig. L. B. 1731

Bartholini Anatomia, Item Wallæi de motu Chyli, cum fig. 1685

Lommii Obſervat. Medicinal. Opuſcula Aurea 1716

—— de Sanitate Tuenda Comment. L. B. 1724

—— de Curandis Febrib. Continua Rott. 1714

Liſter de Hydrope, de Diabete, de Hydrophobia, de Lue Vener. de Scorbuto, de Arthritide, de Calculo Humano & de Arthritide, Amſt. 1698

Tables Sinus Tangentes & Secantes, par Ozanam, à Par.

La Medecine Theologique ou la Medicine Creé, par Hecquet, 2 vol. à Par. 1733

L'Hiſtoire d'un Fœtus Humain de 21. Mois, detaché des trompes de la Matrice, ſans que la Mere en ſoit Morte, par Th. Millington, avec fig. 1707

J. Drake Anthropologia Nova Or. a New Suſtem of Anatomy, 3 vol. Compl. mit fig. Lond. 1727

Oſteologia Nova or ſome New Obſervat. of the Boneſ. to wich is adlet. a fifih diſcourſe, of the Cartilages by Clopton Havers. Lond. 1729

Stalpartii van der Wiel Obſervat. Rarior. med. Anat. 2 vol. cum fig. L. B. 1727

Harvei. Langly. & Schroderi Obſervat. & Hiſt. de Generat. animal, cum fig. Amſt. 1674

Abregé de l'Hiſtoire des Plantes Uſuelles, par Chomel, 3 vol. à Paris 1731

Traité de l'Organe de l'Ouie, par du Verney, avec fig. 1731.

Par-

Libri Medici in Octavo.

Parthologie & Chirurgie, par J. Bapt. Verduc, 2 vol. Amst. 1727

Gagliardi Anatome Ossium, cum fig. Lugd. Bat. 1723

J. Allen Synopsis universæ Medicinæ Practicæ, ultima Ed. Amst. 1730

Celsi de Medicina Lib. Octo. cum Not. Almelov. Morgagni alior. 2 vol. L. B. 1730

Remarques & Experiences Physiques sur la Construction d'une Cleoptre, sur le Barom. Term. & Higrom, par Amanton, avec fig. 1695

Essay sur le Mouvement de son Origine de sa Communication, des Chocs, des Corps, par Crousaz, avec fig. 1728

R. Morton Opera Medica, 2 vol. Amst.

Traité compl. de Chirurgie, Contenant des Observations & des Reflexions sur toutes les Maladies Chirurgicales, & sur la maniere de les traiter, par la Motte, 4 vol. a Paris 1732

J. Douglas Bibliographiæ Anat. Specimen, L. B. 1734

Oribasii Anatomia Gr. & Lat. cum Not. Dundas, in 4. 1734

Vercellonis de Pudendorum morbis & Lue Veneria Tetrab. Tetrab. L. B. 1717

Pyeri Observat. Anatomiæ, Ejusd. Observ. de Urachum.

J. Freynt Emmenologia sive de morb. mulier, Amst.

——— de Purgantibus in Secund. Variolarum, ibid.

——— de Febribus & morbis Popularibus, ib.

——— Prælection. & Operat. Chymicæ, ibid.

——— *Hist. de la Medicine, 3 vol.* 1727

Ridley Anatomia Cerebri, cum fig. Lugd. Bat. 1726.

Th. Simsoni de Re Medica, Edinb. 1726

